

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

# ספר הזהר

שחבר התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי זיע"א

ובו: "ספר הזהר", "זהר חדש", "תקוני הזהר"

מנקד

- כרד י -

תולדות - ויצא

דף ק"מ ע"א - דף קנ"ד ע"ב

מבאר בלשון הקדש עם פרוש קל ונחמד למען ירוץ הלומד בו

## מחלק לשנה אחת ולשלוש שנים

מופץ ללא מטרות רווח כלל ועיקר  
לקירוב הגאולה ברחמים

בדקות ספורות בלבד תזכה להיות בן עולם הבא

נסדר, נערך והוגה מחנך, בנקוד ופסוק מלא, עם מראה מקומות,  
בחלוק קטעים לפי העניינים, באותיות גדולות ומאירות עינים

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"  
בעיה"ק בית שמש תובב"א  
כסלו תשע"א לפ"ק

# הוצאת:



## שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס  
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א  
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל  
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI  
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI  
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross  
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin  
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8  
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel  
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300  
[hazohar.com@gmail.com](mailto:hazohar.com@gmail.com)

### מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,  
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א  
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים  
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

### כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו  
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים **בחינם בלבד**

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א  
ראש ישיבת "נהר שלום" (רח' שילה 6 ירושלים)  
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש  
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א



## תפלה קודם למוד הזהר (קבלה מהאריז"ל)

**רבון** העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בקדה ובהשתחויה, שקרבתנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו, אשר עשית עמנו חסד גדול פנה. על פן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול, ותסלח, לכל חטאתינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לביניך.

**ובכן** יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתכונן לבבינו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אזניך לדברינו אלה, ותפתח לבבינו הערל בסודות תורתך, ויהיה למודנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך פריח נחות. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתינו, ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם, וזכות אבותם, וזכות תורתם, ותמימותם, וקדשתם, יעמוד לנו לבל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים. כמאמר נעים ומירות ישראל "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:



## תפלה לאחר למוד הזהר (יאמר בפנות הלב)

**אלהינו** ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו בהמון רחמיך בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב פהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירם ולזמרם. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמך הגדול הגבור והנורא אמן פן יהי רצון.



ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון וגו'.

(בראשית כו) רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יא)

י צדיק יבחן ורשע ואוהב (ר"ת נחש) חמס שגאה נפשו. כמה עובדוי דקודשא בריה הוא מתתקנו, וכל מה דאיהו עביד פלא על דינא וקשוט, כמה דכתיב, (דברים לב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (שם יא) ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב (ר"ת נחש) חמס שגאה נפשו. כמה מעשי הקדוש ברוך הוא מתקנים, וכל מה שהוא עושה - הפל על הדין והאמת, כפתיב (דברים לב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

בא ראה, לא דן הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון עד שצוה אותו לתועלתו שלא יסטה לבו ורצונו לדרך אחרת כדי שלא יטמא, והוא לא נשמר, ועבר על מצוות אדונו, ואחר כן דן אותו בדין.

ועם כל זה לא דן אותו פראוי לו, והארץ עמו את רגזו והתקיים יום אחד שהוא אלף שנים, פרט לאותם שבועים שנים שמסר לדוד המלך, שלא היה לו מעצמו פלום.

כמו כן אינו דן את האדם כמעשיו הרעים שהוא עושה תמיד, שאם כן לא יכול העולם להתקיים, אלא הקדוש ברוך הוא מאריך רגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים. עם הרשעים כדי שישוּבו בתשובה שלמה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, כפתיב (יחזקאל לב) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרך וחייה. וחייה בעולם הזה, וחייה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רגזו תמיד. או כדי שיצא מהם גזע טוב בעולם כמו שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב ושרש וחלק טוב לעולם.

אבר קדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל

הא חזי, לא דן קדשא בריה הוא לאדם קדמאה עד דפקיד ליה לתועלתיה, דלא יסטי לפיה ורעותיה לארח אחרא בגין דלא יסתאב. ואיהו לא אסתמר, ועבר על פקודי דמאריה ולבתר כן דן ליה דינא. (דף קמ ע"א).

ועם כל דא, לא דן ליה פדקא חזי ליה, ואוריך עמיה רוגזיה ואתקיים יומא חד דאיהו אלף שנין, בר אינון שבועים שנים דמסר ליה לדוד מלפא דלא הוה ליה מגרמיה פלום.

בגוונא דא, לא דן ליה לבר נש פעובדוי בישין דאיהו עביד תדיר, דאי הכי לא יכיל עלמא לאתקיימא, אלא קדשא בריה הוא אריך רוגזיה עם צדיקיא, ועם רשיעיא יתיר מצדיקיא. עם רשיעיא בגין דיתובון בתיובתא שלימתא, דיתקיימון בהאי עלמא ובעלמא דאתי. כמה דכתיב, (יחזקאל לב) חי אני נאם יי וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרך וחייה. ועל דא אוריך רוגזיה לון תדיר. או בגין דיפוק מנהון גזעא טבא בעלמא כמה דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא, ושרשא וחולקא טבא לעלמא.

אבר קדשא בריה הוא מדקדק עם צדיקיא תדיר, בכל עובדין דאינון עבדין. בגין

המעשים שהם עושים, משום שהיא יודע שלא יסוף מינה ושמאלה, ומשום כך בוחן אותם, לא בשבילו, שהרי הוא יודע את היצר וכח האמונה שלהם, אלא כדי להרים ראשם בשבילם.

כמו זה עשה לו לאברהם, שכתוב (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם. מה זה נסה? הרמת נס, כמו שנאמר (ישעיה סב) הרימו נס, שאו נס, הרים דגלו בכל העולם. ואף על גב שזה נתבאר, בשביל זה הקדוש ברוך הוא הרים את דגלו של אברהם בעיני כלם. זהו שכתוב נסה את אברהם. אף כך הקדוש ברוך הוא, כדי להרים את דגל הצדיקים, הוא בוחן אותם להרים את ראשם בכל העולם.

צדיק יבחן, מה הטעם? אמר רבי שמעון, משום שהקדוש ברוך הוא, כשמתרצה בצדיקים, מה כתוב? (ישעיה נג) וזה חפץ דכאו החלי, ובארוהו. אבל משום שרצונו של הקדוש ברוך הוא לא מתרצה אלא בנשמה, אבל בגוף לא. שהרי הנשמה דומה לנשמה של מעלה, והגוף אינו ראוי להאחז למעלה, ואף על גב שדמות הגוף היא בסוד עליון.

ובא וראה, בזמן שהקדוש ברוך הוא מרצה מנשמת האדם להנות [להאיר] בה, הוא מכה את הגוף כדי שתשלט הנשמה, שהרי בעוד הנשמה עם הגוף, הנשמה לא יכולה לשלט. שפאשר יש רע [נשבר] לגוף, הנשמה שולטת. צדיק יבחן, מה זה צדיק יבחן? כמו שנאמר (ישעיה כח) אכן בחן. כך גם צדיק יבחן, מחזק אותו. כאכן בחן הזו שהיא פנת יקרת, כך גם צדיק יבחן.

ידע דלא יסוף לימינא ושמאלא, ובגין כך אבחין לון. לאו בגיניה, דהא איהו ידע יצרא ותוקפא דמהימנותא דלהון, אלא בגין לארמא רישיהון בגיניהו.

בגוונא דא, עבד ליה לאברהם, דכתיב, (בראשית כב) והאלהים נסה את אברהם.

מאי נסה, הרמת נס. כמה דאת אמר (ישעיה סב) הרימו נס, (ירמיה ד) שאו נס, ארים דגלא דיליה בכל עלמא, ואף על גב דהא אתמר, בגין דא קדשא בריך הוא ארים דגלא דאברהם בעיניהון דכלא, הדא הוא דכתיב נסה את אברהם, אוף הכי קדשא בריך הוא בגין לארמא דגלא דצדיקיא איהו בחין לון, לארמא רישיהו בכל עלמא.

צדיק יבחן, (תהלים יא) מאי טעמא, אמר רבי שמעון בגין דקדשא בריך הוא כד אתרעי בהו בצדיקיא, מה פתיב, (ישעיה נג) ויי חפץ דכאו החלי. ואוקמוה. אבל בגין דרעותא דקדשא בריך הוא, לא אתרעי אלא בנשמתא, אבל בגופא לא, דהא נשמתא איהו דמאי לנשמתא דלעילא, וגופא לאו איהו חזי לאתאחדא לעילא, ואף על גב דדיוקנא דגופא ברזא עלאה (דף קמ ע"ב) איהו.

ותא חזי, בזמנא דקדשא בריך הוא אתרעי בנשמתיה דפר נש, לאתהנאה (נ"א לאתהנאה) בה, מחי לגופא בגין דתשלוט נשמתא. דהא בעוד דנשמתא עם גופא, נשמתא לא יכלא לשלטאה. דכד אתרע (נ"א אהבר) גופא, נשמתא שלטא. צדיק יבחן, מאי צדיק יבחן, כמה דאת אמר, (ישעיה כח) אכן בחן, הכי נמי צדיק יבחן, אתקיף ליה. פהאי אכן בחן, דהיא (ישעיה כח) פנת יקרת, הכי נמי צדיק יבחן.

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ. מָאִי שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, סִלְקָא דְעֵתָךְ דִּקְדָּשָׁא בְרִיךְ הוּא הָוִי דְנִפְשׁוֹ שְׁנֵאָה לְהֵוּא רָשַׁע. אֵלָא הֵוּא דְרָגָא דְכָל נִשְׁמָתִין תְּלִיין בֵּיהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ דֵּהֵוּא רָשַׁע, דְּלֹא בַעֲיָא לָהּ כְּלָל. לֹא בַעֲיָא לָהּ לֹא בַעֲלָמָא דִּין וְלֹא בַעֲלָמָא דְאַתִּי. וּבְגִין כְּףָּ כְּתִיב, (תהלים יא) וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּבְגִין כְּףָּ צְדִיק יִבְחֹן.

הָא חֲזִי, כַּד בְּרָא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא לְאָדָם, פְּקִיד לִיהַּ לְאוֹטָבָא לִיהַּ, יְהֵב לִיהַּ חֲכָמְתָא, אֶסְתַּלַּק בְּדִרְגוּי לְעֵילָא. כַּד נַחַת לְתַתָּא, חֲמָא תִיאוּבְתָא דִיִּצְר הָרַע וְאַתְדַּבֵּק בֵּיהַּ, וְאַנְשֵׁי כָּל מָה דְאַסְתַּלַּק (ס"א דְאַסְתַּבַּל), בִּיקְרָא עֲלָאָה דְמָרִיָּה.

אַתָּא נַח, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית ו) נַח אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה, וּלְבַתָּר נַחַת לְתַתָּא, וְחָמָא חֲמָרָא תַקִּיף, דְּלֹא צָלִיל, מִחַד יוֹמָא, וְאַשְׁתִּי מַנְיָה, וְאַשְׁתַּכַּר וְאַתְגְּלִי, כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית ט) וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בַּתּוֹךְ אֶהְלֵה.

אַתָּא אַבְרָהָם, אֶסְתַּלַּק בְּחֲכָמְתָא, וְאַסְתַּבַּל בִּיקְרָא דְמָאֲרִיָּה, לְבַתָּר (בראשית יב) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגוּר שָׁם כִּי כָּבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ וְגו'. לְבַתָּר מָה כְּתִיב, (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִגְבִּיחַ, וְאַסְתַּלַּק לְדִרְגִיָּה קְדָמָאָה דֵּהוּוּ בֵּיהַּ בְּקִדְמִיתָא, וְעָאֵל בְּשָׁלָם וּנְפַק בְּשָׁלָם.

אַתָּא יִצְחָק, מָה כְּתִיב, (בראשית כו) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכַּד הָרָעַב הִרְאִשׁוֹן וְגו'. וְאַזְל יִצְחָק וְאַסְתַּלַּק מִתַּמָּן לְבַתָּר בְּשָׁלָם. וְכִלְהוּ

וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ (תהלים יא). מָה זֶה שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ? הַתְעַלָּה עַל דְעֵתָךְ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא שְׁנִפְשׁוֹ שׁוֹנָאֵת אֵת הָרָשַׁע הַהוּא? אֵלָא אוֹתָהּ דְרָגָה שְׁכַל הַנִּשְׁמוֹת תְּלִיּוֹת בָּהּ, שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ שֶׁל הָרָשַׁע הַהוּא שְׁלֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ כְּלָל, לֹא רוֹצֵה אוֹתָהּ לֹא בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא בְּעוֹלָם הַבָּא, וּמִשׁוּם כְּףָּ כְּתוּב וְרָשַׁע וְאוֹהֵב חֲמָס שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, וְדָאִי. דְּבַר אַחַר שְׁנֵאָה נִפְשׁוֹ, כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר (עמוס ו) נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוֹ, וּמִשׁוּם כְּףָּ צְדִיק יִבְחֹן.

בֹּא רְאֵה, כְּשֶׁבְרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵת הָאָדָם, צָוָה אוֹתוֹ לְהִיטִיב לוֹ. נִתֵּן לוֹ חֲכָמָה, הַתְעַלָּה בְּדִרְגָתוֹ לְמַעְלָה. כְּשֶׁיֵּרֵד לְמַטָּה, רְאֵה תְּשׁוּקַת הַיִּצְר הָרַע וְנִדְבַק בּוֹ, וְשָׁכַח כָּל מָה שֶׁהַתְעַלָּה (שְׁהַסְתַּבַּל) בְּכַבוֹד הָעֲלִיּוֹן שֶׁל רַבּוֹ.

בֹּא נַח, בְּהַתְחַלָּה כְּתוּב (בראשית ו) נַח אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה, וְאַחַר כְּףָּ יֵרֵד לְמַטָּה, וְרְאֵה יַיִן חֲזָק שְׁלֹא צָלוּל, מִיּוֹם אֶחָד, וְשִׁתָּה מִמֶּנּוּ וְהַשְׁתַּכַּר וְהַתְגַּלָּה, כְּכַתוּב וַיִּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר וַיִּתְגַּל בַּתּוֹךְ אֶהְלֵה.

בֹּא אַבְרָהָם, הַתְעַלָּה בְּחֲכָמָה, וְהַסְתַּבַּל בְּכַבוֹד רַבּוּנוֹ. אַחַר כְּףָּ וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֵד אַבְרָם מִצְרַיִם לְגוּר שָׁם כִּי כָּבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ וְגו'. מָה כְּתוּב אַחַר כְּףָּ? וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא וְאַשְׁתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עִמּוֹ הִגְבִּיחַ, וְהַתְעַלָּה לְדִרְגָתוֹ הִרְאִשׁוֹנָה שֶׁהִיָּתָה בּוֹ בְּרִאשׁוֹנָה, וְנִכְנַס בְּשָׁלוֹם וַיֵּצֵא בְּשָׁלוֹם.

בֹּא יִצְחָק, מָה כְּתוּב? וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכַּד הָרָעַב הִרְאִשׁוֹן וְגו', וְהִלֵּךְ יִצְחָק וְהַתְעַלָּה מִשָּׁם אַחַר כְּףָּ בְּשָׁלוֹם. וְאַתָּה כָּל הַצְדִיקִים בּוֹחֵן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּדִי

צדיקניא, פלהו בחין לון קדשא ברין הוא,  
בגין לארמא רישייהו בעלמא דין ובעלמא  
דאתי.

מדרש הנעלם

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את  
יצחק. (בראשית כה) רבי יצחק פתח, (שיר השירים ז)

היודאים נתנו ריח וגו'. תנו רבנן, לעתיד לבא הקדוש  
ברוך הוא מחיה את המתים וינער אותם מעפרם, שלא  
יהיו בגין עפר כמות שהיו בתחלה שנבראו מעפר ממש,  
דבר שאינו מתקיים, הדא הוא דכתיב (בראשית ב) וייצר יי  
אלהים את האדם עפר מן האדמה.

ובאותה שעה יתנערו מעפר מאותו הבגין, ויעמדו  
בבגין מקיים להיות להם קיומא, הדא הוא  
דכתיב, (ישעיה נב) התנערי מעפר קומי שכי ירושלם,  
יתקיימו בקיומא. ויעלו מתחת לארץ ויקבלו נשמתם  
בארץ ישראל. באותה שעה יציף (ג"א ישיב) קדשא ברין  
הוא כל מיני ריחין שבגן עדן עליהם, הדא הוא דכתיב  
(שיר השירים ז) היודאים נתנו ריח.

אמר רבי יצחק, אל תקרי היודאים אלא היודים, זהו  
הגוף והנשמה שהם יודים ורעים זה עם זה. רב  
נחמן אמר, יודאים ממש. מה היודאים מולידים  
אהבה בעולם, אף הם מולידים אהבה בעולם. ומאי  
נתנו ריח, כשרון מעשיהם לדעת ולהפיר לבוראם.

ועל פתחינו, (שיר השירים ז) אלו פתחי שמים שהם  
פתוחים להוריד נשמות לפגרים. כל מגדים, אלו  
הנשמות. (שיר השירים ז) חדשים גם ישנים, אותם שיצאו  
נשמתם מהיום כמה שנים, ואותם שיצאו נשמתם  
מימים מועטים, וזכו בכשרון מעשיהם להפגס בעולם  
הבא, כלם עתידים לירד בבת אחת להפגס בגופות  
המוכנים להם.

הבא, כלם עתידים לירד בבת אחת להפגס בגופות המוכנים להם.

להרים את ראשם בעולם הזה  
ובעולם הבא.  
מדרש הנעלם

ואלה תולדות יצחק בן אברהם  
אברהם הוליד את יצחק. רבי  
יצחק פתח, היודאים נתנו ריח  
וגו'. שנו רבותינו, לעתיד לבא  
הקדוש ברוך הוא מחיה את  
המתים וינער אותם מעפרם  
שלא יהיו בגין עפר כמות שהיו  
בתחלה שנבראו מעפר ממש,  
דבר שאינו מתקיים. זהו שכתוב  
(בראשית ב) וייצר ה' אלהים את  
האדם עפר מן האדמה.

ובאותה שעה יתנערו מעפר  
מאותו הבגין, ויעמדו בבגין  
מקיים להיות להם קיום. זהו  
שכתוב (ישעיה נב) התנערי מעפר  
קומי שכי ירושלם. יתקיימו  
בקיום, ויעלו מתחת לארץ,  
ויקבלו נשמתם בארץ ישראל.  
באותה שעה יציף הקדוש ברוך  
הוא כל מיני ריחות שבגן עדן  
עליהם. זהו שכתוב היודאים  
נתנו ריח.

אמר רבי יצחק, אל תקרא  
היודאים אלא היודים. זהו  
הגוף והנשמה שהם יודים  
ורעים זה עם זה. רב נחמן אמר  
יודאים ממש. מה היודאים  
מולידים אהבה בעולם, אף הם  
מולידים אהבה בעולם. ומאי  
נתנו ריח? כשרון מעשיהם,  
לדעת ולהכיר את בוראם.

ועל פתחינו - אלו פתחי שמים  
שהם פתוחים להוריד נשמות  
לפגרים. כל מגדים - אלו  
הנשמות. חדשים גם ישנים -  
אותם שיצאו נשמתם מהיום  
כמה שנים ואותם שיצאו  
נשמתם מימים מועטים וזכו  
בכשרון מעשיהם להפגס בעולם  
הבא, כלם עתידים לירד בבת אחת להפגס בגופות המוכנים להם.

**אָמַר רבי אַחא בר יעקב, בת קול יוצאת ואומרת, חדשים גם ישנים דודי צפנתי לך. צפנתי אותם באותם העולמות. לך, בשבילך, בשביל שאתה גוף קדוש ונקי. דבר אחר הדודאים (נתנו ריח) אלו מלאכי שלום. נתנו ריח, אלו הנשמות שהם ריח העולם. נתנו, שבו קו כמה דאת אמר, (במדבר כא) ולא נתן סיחון את ישראל.**

**אָמַר רבי אַחא בר יעקב, בת קול יוצאת ואומרת: חדשים גם ישנים דודים צפנתי לך. צפנתי אותם באותם העולמות. לך - בשבילך, בשביל שאתה גוף קדוש ונקי. דבר אחר הדודאים (נתנו ריח) - אלו מלאכי שלום. נתנו ריח - אלו הנשמות שהם ריח העולם. נתנו - השאירו, כמו שצאמר (במדבר כא) ולא נתן סיחון את ישראל.**

**התאנא אמר רבי יהודה, שלש פתות של מלאכי השרת הולכים בכל חדש ובכל שבת ללוות לנשמה עד מקום מעלתה. ובמאן נוקים על פתחינו כל מגדים. אמר רבי יהודה, אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמתן. ודומ"ה נותן פתקא דחשבנא והוא מכריז ואומר, רבונו של עולם, חדשים גם ישנים, אותם שנקברו מפמה ימים ואותם שנקברו מזמן מועט, כלם צפנתי לך למיפק להו בחושבנא.**

**שצמדנו, אמר רבי יהודה, שלש פתות של מלאכי השרת הולכים בכל חדש ובכל שבת ללוות לנשמה עד מקום מעלתה. ובמי נקים את על פתחינו כל מגדים? אמר רבי יהודה, אלו הן הגופות שהם עומדים בפתחי קברות לקבל נשמתן, ודומה נותן פתק של חשבון, והוא מכריז ואומר: רבונו של עולם, חדשים גם ישנים, אותם שנקברו מפמה ימים ואותם שנקברו מזמן מועט - כלם צפנתי לך, להוציא אותם בחשבון.**

**אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקדוש ברוך הוא לשמוח באותו זמן עם הצדיקים, להשרות שכינתו עמם והכל ישמחו באותה שמחה, הדין הוא דכתיב, (תהלים קד) ישמח יי במעשיו. אמר רבי יהודה, עתידים הצדיקים באותו זמן, לברא עולמות ולהחיות מתים.**

**אמר רב יהודה אמר רב, עתיד הקדוש ברוך הוא לשמח באותו זמן עם הצדיקים להשרות שכינתו עמם, והכל ישמחו באותה שמחה, זהו שכתוב (שם קד) ישמח ה' במעשיו. אמר רבי יהודה, עתידים הצדיקים באותו זמן לברא עולמות ולהחיות מתים.**

**אמר ליה רבי יוסי, והתנן (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש. אמר ליה רבי יהודה, תא שמע, בעוד שהרשעים בעולם וירבו, כל העולם אינו בקיום, וכשהצדיקים בעולם אזי העולם מתקיים. ועתידים להחיות מתים פדקאמרן, (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים, פדכתיב לעיל.**

**אמר לו רבי יוסי, והרי שנינו (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש? אמר לו רבי יהודה, בא שמע, בעוד שהרשעים בעולם וירבו, כל העולם אינו בקיום, וכשהצדיקים בעולם, אזי העולם מתקיים. ועתידים להחיות מתים כמו שאמרנו, (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים, כמו שכתוב למעלה.**

**באותו זמן, ושיגו הצדיקים דעת שלמה, דאמר רבי יוסי, ביומא דיחדי קדשא בריך הוא בעובדוי,**

**העולם מתקיים. ועתידים להחיות מתים כמו שאמרנו, (זכריה ח) עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים ואיש משענתו בידו מרוב ימים, כמו שכתוב למעלה. באותו זמן ושיגו הצדיקים דעת שלמה. שאמר רבי יוסי, ביום שישמח הקדוש ברוך הוא במעשיו, עתידים הצדיקים להכיר אותו בלבם, ואז תרבה ההשפלה בלבם כאלו ראו אותו בעין.**





עָנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ. רב הוֹנָא אָמַר, מִכָּאֵן (שם ח) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, זֶה וְזֶה יִשְׁנֵם לְעֵתִיד לְבָא. וְלַמְדֻנוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵינן הַמְשֻׁמְרֵי בְּעֵנְבֵי מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית - אֵלּוּ דְבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִיָּה וְהַאֲכִילָה, וְדַאי זֶה הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מֵהוּ לְוִיתָן וּמֵהוּ שְׁפָתוֹב (איוב מ) כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהִנֵּה כְּתוּב (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד ה' בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרַח וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עֲקָלְתוֹן וְהָרַג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בֵּינָם. הִנֵּה כֵּן שְׁלֵשָׁה. אֲלֵא רָמְזוּ הוּא שְׁרָמְזוּ עַל הַמַּלְכֵיכוֹת. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם, אֵינן לֹמַר עַל מַה שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, וְדַאי כֶּף כֶּף זֶה.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנִי הֵייתִי לְפָנֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְשָׁאלַתִּי עַל הַדְּבָר הַזֶּה. אָמַרְתִּי, הַסְּעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא הֲאֵם כֶּף הוּא? לֹא הִתִּישְׁבָּה בְּלִבִּי, שֶׁהִנֵּה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כְּמוֹ זֶה שְׁפָתוֹב (שמות כד) וַיַּחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, יָפָה אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָאֲמוּנָה הַזֹּאת שְׂאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ לְרַב הָעוֹלָם שְׂמֻזְמָנִים הֵם לְסְעוּדָה הַזֹּאת שֶׁל לְוִיתָן וְהַשּׁוֹר הַהוּא, וְלִשְׁתּוֹת זֵינן טוֹב שְׂמֻשְׁמֻר מִכְּשֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, פְּסוּק מִצְאוּ וְדַרְשׁוּ, שְׁפָתוֹב (ויקרא כו) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע.

שְׂאִמְרוּ רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִתּוּי פֶּתַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחְזִירָם לְמוֹטָב, וְזֶה הוּא יוֹתֵר מִכָּלֵם, שְׂאִמְרוּ לָהֶם וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע, וּבִקְלָלוֹת - וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ, וְזֶה קִשָּׁה לָהֶם מִן

בְּשִׁמְחָתוֹ, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב (תהלים לד) יִשְׁמְעוּ עֲנוּיִם וַיִּשְׁמְחוּ. רב הוֹנָא אָמַר מִהֲבָא, (תהלים ח) וַיִּשְׁמְחוּ כָּל חוֹסֵי בֶּךָ לְעוֹלָם יִרְנְנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִיא וְהִיא אֵינָא לְעֵתִיד לְבָא. וְתַאנָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, זֵינן הַמְשֻׁמְרֵי בְּעֵנְבֵי מִשְׁשֵׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, אֵלּוּ דְבָרִים עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְצַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, וְזוֹ הִיא הַשְּׁתִיָּה וְהַאֲכִילָה (וישתייה), וְדַאי דָּא הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי שְׁלוֹם, אִם כֵּן מֵהוּ לְוִיתָן וּמֵהוּ הַשּׁוֹר, דְּכְּתִיב, כִּי בּוֹל הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהֵא כְּתִיב, (ישעיה כז) בְּעֵת הַהִיא יִפְקֹד יי בְּחִרְבוֹ הַקָּשָׁה וְהַגְדוּלָּה וְהַחֲזָקָה עַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ בָּרִיחַ וְעַל לְוִיתָן נֶחֱשׁ עֲקָלְתוֹן וְהָרַג אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בֵּינָם, הֵא הֲכָא תִּלְתָּא. אֲלֵא רָמְזוּ הוּא דְקָא רָמְזוּ עַל מַלְכּוּתָא. אָמַר רַבִּי תַנְחוּם לִית לְמִימַר עַל מַה דְּאָמְרוּ רַבָּנָן, וְדַאי כֶּף הִיא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנָא הוֹינָא קַמֵּיה דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְשָׁאִילְנָא הִיא מְלָה, אָמַרְנָא, הִיא סְעוּדַתָּא דְצַדִּיקָנָא לְעֵתִיד לְבָא אִי כֶּף הוּא, לָא אֲתִישְׁבָּא בְּלִבָּי, דְהָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, סְעוּדַת הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא כְּהִיא גְּוֹנָא דְכְּתִיב, (שמות כד) וַיַּחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֵּאָכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁפִיר קָאֵמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וְכֶף הוּא.

עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הִיא מִהֵימְנוּתָא דְאָמְרוּ רַבָּנָן לְרוּבָא דְעַלְמָא, דְזַמְיִנָן אֵינוֹן בְּהִיא סְעוּדַתָּא דְלוֹיְתָן וְהוּא תוֹרָא וְלִמְשֵׁתִי חֲמָרָא טַב דְאֲתַנְטֵר מִכַּד אֲתַבְּרִי עַלְמָא, קָרָא אֲשַׁפְּחוּ וְדַרְשׁוּ, דְכְּתִיב, (ויקרא כו) וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע.

דְאָמַר רַבִּי זִירָא, כָּל מִינֵי פִתּוּי פֶּתַח הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל לְהַחְזִירָם לְמוֹטָב, וְדָא הוּא יוֹתֵר מִכָּלֵהוּן, דְאָמַר לָהּ וַאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכָּם לְשׁוֹבַע.

הכל. מה הטעם? שכתוב (שמות טו) מי יתן מותנו ביד מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד שמשום האכילה מסרו נפשם בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאונתם, אמר להם: אם תשמעו לקול המצות - ואכלתם לשבע, כדי להניח דעתם. כמו כן ראו רבותינו שהגלות נמשכת, הסתמכו על פסוקי התורה, ואמרו שעתידים לאכל ולשמח בסעודה גדולה שעתיד הקדוש ברוך הוא לעשות להם, ועל כן רב העולם סבלו את הגלות משום אותה הסעודה.

אמר רבי יוחנן, אין לנו לסתור את אמונת הכל, אלא לקיים אותה. שהרי התורה מעידה על זה שהרי אנו יודעים את אמונת הצדיקים, והפסוקי שלהם מה הוא? שכתוב (שיר א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. נזכירה דרך מנין. ואותה סעודה שמוזמנים אליה, יהיה לנו חלק להנות מננה, וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק - שיצחקו הצדיקים לעתיד לבא. אברהם הוליד את יצחק - זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, ששנינו, אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמות שלו, חוץ ממנו, היו בשתוף. והאם אמר כן רבי אחא? חס ושלום! שהרי בדבר הזה תרבה המחלקת הרי

ובקללות, (ויקרא כו) ואכלתם ולא תשבעו, ודא קשיא להו מפלהו. מאי טעמא, דכתיב, (שמות טו) מי יתן מותנו ביד יי בארץ מצרים וגו'.

אמר רבי זירא, מלמד דמשום האכילה מסרו נפשם למות בידם. פיון שראה הקדוש ברוך הוא תאונתם, אמר להם, (ויקרא כו) אם תשמעו לקול המצות, ואכלתם לשבע כדי להניח דעתם. כהאי גוונא חמו רבנן דגלותא אתמשך, אסתפקמו על קראי דאורייתא ואמרו דזמינין למיכל ולמחדי בסעודתא רבה דזמין קדשא בריך הוא למעבד להו, ועל דא רובא דעלמא סבלו גלותא בגין ההיא סעודתא.

אמר רבי יוחנן, לית לן לסתור מהימנותא דכלא אלא לקיימא ליה, דהא אורייתא אסהידת עלוי, דהא אנן ידעין מהימנותא דצדיקיא וכסופא דלהון מאי היא, דכתיב, (שיר השירים א) נגילה ונשמחה בך, ולא באכילה. (שיר השירים א) נזכירה דודך מנין. וההיא סעודתא דזמינין בה, יהא לן חולק למנהי מנה וזו היא השמחה והשחוק. ואלה תולדות יצחק, שיצחקו הצדיקים לעתיד לבוא. אברהם הוליד את יצחק, זכות הנשמה מוליד השחוק הזה והשמחה בעולם.

ויהי יצחק בן ארבעים שנה. רבי בו בשם רבי יוסי פתח ואמר, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו וגו', בכמה מעלות נברא העולם, דתנינן אמר רבי אחא בר יעקב, כל מה שברא קדשא בריך הוא בעולמות שלו חוץ ממנו היו בשתוף. ומי אמר רבי אחא הכי, חס ושלום, דהא במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דאי תימא הכי, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, יאמר שיש שתוף בהם, הא כל אפיא דדהון ודידן שויין.

אמר רבי אבא, במלה דא יסגי פלוגתא בעלמא, דהא בעולם. שאם תאמר כן, המלאכים שהם נבראים רוח הקדש ממש, כל הפנים שלהם ושלנו שוים.

אמר רבי אבא, בדבר הזה תרבה המחלקת בעולם, שהרי שנינו במשנתנו, שכל מה שעשה

הקדוש ברוך הוא - עשה כמו הגוף והנשמה. ואם תאמר שהרי אין למלאכים גוף - כן זה, אבל אינם יכולים לעשות מעשה עד שתשתתף עמהם הנשמה הקדושה ההיא, שהיא סיוע שלמעלה. ובגונים הללו, כל מה שעושה, צריך את אותו סיוע שלמעלה ממנו.

אמר רבי יוסי, בפעם ההיא שעתיד הקדוש ברוך הוא להחיות מתים, והנה סוף כל [הצרות] עמקים [עמקים] יהיה בארבעים, וגזר הדין - (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסוף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קדם תחית הגוף ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מן העפר. בארבעים נכלא הגשם, זהו שכתוב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

ומן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא, ובחמשים בא ישוב העולם, שהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף בשנת הארבעים שהמתנה לו בארץ ישראל. זהו שכתוב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף. בקחתו את רבקה - בהכנסתה בגוף המזמן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא להנות מזיו השכינה ולזון מזינה. זהו שכתוב (שיר א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני - פרנסני. שאין פרנסתם אלא

להנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף הפסוק מוכיח, שכתוב כי טובים דידך מיין. בת תואל - בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואנא הוית בכרפי הים ושמענא דהו קראן לההוא

תנן במתניתין דידן, דכל דעבד קדשא בריך הוא, עבד בגון גופא ונשמתא, ואי תימא דהא לית גופא למלאכים, כל כן. אבל לית אינון יכלין למעבד עבידתא, עד שישתתף בהו ההיא נשמתא קדישא, דהיא סיועא דלעילא, ובהאי גווי כל מאי דעביד אצטרף לההוא סיועא דלעילא מניה.

אמר רבי יוסי, בההיא שעתא דזמין קדשא בריך הוא לאתקא מתיא, והא סופא כל (ס"א עתיו), עמיקין (ס"א עתיו) בארבעים להוי. וגזר קיים, (דברים כה) ארבעים יבנו לא יסוף. סוף הליכתם של ישראל במדבר בשנת הארבעים. ארבעים שנה קודם תחית הגוף, ממתנת לו הנשמה בארץ ישראל. בשנת הארבעים יקומו הגופות מעפרא. בארבעים נכלא הגשם, הדא הוא דכתיב (בראשית ז) ויהי הגשם על הארץ ארבעים יום, וכתוב (בראשית ז) ויהי מקץ ארבעים יום ויפתח נח.

ומן גאלתם של ישראל בשנת הארבעים הוא. ובחמשים אתא ישוב עלמא, דהיא היובל. החזרת הנשמה לגוף, בשנת הארבעים, שהמתנה לו בארץ ישראל. הדא הוא דכתיב ויהי יצחק בן ארבעים שנה, שהמתין לגוף.

בקחתו את רבקה, בהכנסתה בגוף המזמן לו. באותה שעה בהכנסתה בו, אין תאותם וכסופם אלא ליהנות מזיו השכינה ולזון מזינה, הדא הוא דכתיב, (שיר השירים א) ישקני מנשיקות פיהו. אמר רבי אבא, ישקני פרנסני, שאין פרנסתן אלא ליהנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי סופיה דקרא מוכח דכתיב, (שיר השירים א) כי טובים דודיך מיין.

בת תואל בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואנא הוית בכרפי הים ושמענא דהו קראן לההוא

להנות ולזון מזינה של מעלה. אמר רבי יוסי, סוף הפסוק מוכיח, שכתוב כי טובים דידך מיין. בת תואל - בת בתו של אל. רב הונא אמר, לא כן הוא, ואנא הוית בכרפי הים ושמענא דהו קראן לההוא

עלינו. אמרו שהיא פראש (דומה) הנחש, שהיא רמאי, ואותו העצם הוא רמאי מכל שאר העצמות.

שקמנו, אמר רבי שמעון, למה נשאר בקיים אותו העצם יותר מכל שאר העצמות? משום שהוא רמאי, ואינו סובל טעם של המזון של בני האדם כמו שאר העצמות, ומשום כך הוא חזק מכל העצמות, והוא יהיה העקר שהגוף נבנה ממנו. זהו שכתוב בתתואל הארמי.

וקמנו, אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע שהוא רמאי. זהו שכתוב בתתואל הארמי - עצם רמאי. מפרש ארם - מצמד רמאים, כמו ששינו פדנא דתורא, שהוא צמד. אחות לכן - אחות יצר הרע הארמי. כמו ששינו, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול כמו בראשונה, כמי שרוחץ ומטביל את טמאתו, קוראים לו לכן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

בא שמע שפך אנו בארנו בברייתא. שתי בנות לוט, שהן שני כחות הגוף המעוררות את יצר הרע, עכשו שאינו כל כך מנוול ונטבל מלכלוכו נקרא לכן, ואיתן שתי בנות אינן בטלות ממש. זהו שכתוב (בראשית כט) וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי, כך הוא. שם כתוב בכירה וצעירה, וכאן כתוב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה, משמע שכתוב שם הגדולה לאה,

שלאה מכחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמו שנאמר (ישעיה כג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

גרמא דשדרה, ההוא דאשתאר בקברא מפל גופא, בתואל רמאה. שאלית עליה, אמרו דהוא פרישא (רמאי) דתורא, דאיהו רמאה, וההוא גרמא הוא רמאה מכל שאר גרמי.

דתאנא אמר רבי שמעון, ההוא גרמא למה אשתאר בקיומא יתיר מכל שאר גרמי. משום דאיהו רמאה. ולית סביל טעמא דמזונא דבני נשא כשאר גרמי, ובגיגי כך הוא תקיף מכל גרמי והוא ליהוי עקרא דגופא אתבני מניה. הדא הוא דכתיב בתתואל הארמי.

ותאנא אמר רבי שמעון, הוא רמאי ומעולם רמאי, ושכן יצר הרע דאיהו רמאי. הדא הוא דכתיב בתתואל הארמי גרמא רמאה. מפרש ארם, מצמד רמאין, פדתנן פדנא דתורא שהוא צמד. אחות לכן, אחות יצר הרע הארמי, פדתנן, בתחלה שהיה מנוול בחטאות בזה העולם נקרא לוט. לעתיד לבא שלא יהא מנוול פדבקדמיתא, כמאן דסחי ומטביל מסאבותיה, קראן ליה לכן. על כל פנים אין יצר הרע בטל מן העולם.

תא שמע, דהכי אנן אוקימנא במתניתא. שתי בנות לוט שהן שתי כחות הגוף המעוררות ליצר הרע, עכשו שאינו מנוול כל כך ונטבל מלכלוכו נקרא לכן, ואיתן שתי בנות אינן בטלות ממש, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) וללכן שתי בנות.

אמר רבי יוסי כך הוא, תמן כתיב בכירה וצעירה והכא כתיב גדולה וקטנה. אמר רבי יוסי, אבל אינן בכח לעשות רע ולהתעורר ליצר הרע כמתחלה. משמע דכתיב שם הגדולה לאה, שלאה מפחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמה דאתאמר, (ישעיה כג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

שלאה מכחה ומרשעתה. ושם הקטנה רחל, שאין בה כח המתעורר, כמו שנאמר (ישעיה כג) וכרחל לפני גוזזיה נאלמה.

אמר רב הונא, זה יצר הרע, וזה יצר הרע, וישתי בנותיו, מתחלפות  
מקלות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל  
מנוול. עכשיו לבן, מלופן, שאינו מקלל ומנוול בניוולו  
כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת  
בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה בלא כח, לאה  
בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה  
רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רבי אחא בר יעקב, ויעתר  
אחא מפני מה היא עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא  
בכחו בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי  
בתפלה, מה כתיב, ויעתר לו יי ויהר רבקה אשתו. פיון  
שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם כן מה הפרש  
בין העולם הזה לאותו זמן? ועוד, שהנה הכתוב אמר  
שהקדוש ברוך הוא עשה. אמר  
רבי אחא, כן הוא, שהקדוש  
ברוך הוא העיר אותו לענין  
ההוא שצריך לזוג, ולא לכל  
שעה, שיהיה תמיד עם אדם כמו  
פעת, שהוא נמצא תמיד  
וחוטאים בו בני אדם, אלא  
לאותו זוג לבדו. והתעוררות  
היא תהיה התעוררות של  
הקדוש ברוך הוא. זהו שכתוב  
(יחזקאל לו) והסירתי את לב האבן  
מבשרכם ונתתי לכם לב בשר.  
מה זה לב בשר? אמר רבי  
יהודה, לב להוציא בשר, ולא  
לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי היה בא  
מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה. אמר לו רבי יצחק,  
התעוררו לענין הזה שיצר הרע ישפח מן העולם, פרט לאותה שעת הזווג. אמר לו, חייך, כן  
צריך יצר הרע לעולם כגשם לעולם. שאלמלא יצר הרע, חדות השמועה לא תהיה, אבל לא

אמר רב הונא, זה יצר הרע וישתי בנותיו, מתחלפות  
מקמות שהיו בראשונה. בתחלה לוט, מקלל  
מנוול. עכשיו לבן, מלופן, שאינו מקלל ומנוול בניוולו  
כבראשונה. בתחלה שתי בנותיו חזקות כל אחת ואחת  
בכחה, ועכשיו שם הגדולה לאה, לאה בלא כח, לאה  
בלא חזוק, לאה ממעשיה הראשונים. ושם הקטנה  
רחל, פדקאמרן, ולא כמות שהיו בראשונה.

אמר רבי אחא בר יעקב, תא חזי, מה כתיב, ויעתר  
אחא מפני מה היא עקרה, מפני שיצר הרע אינו נמצא  
בכחו בעולם, ועל כן אין נמצא פריה ורביה זולתי  
בתפלה, מה כתיב, ויעתר לו יי ויהר רבקה אשתו. פיון  
שמתעורר יצר הרע, נמצא פריה ורביה.

אמר רבי יוסי, אם כן מה הפרש בין העולם הזה לאותו  
הזמן, ועוד דהא קרא קאמר דקדשא בריה הוא  
עביד. אמר רבי אחא, כן הוא, דקדשא בריה הוא אתער  
ליה ליהוא עניינא דצריך לזווגא, ולא לכל שעתא  
דיהא תדיר עם בר נש כמו כעון, דאיהו אשתפח תדיר  
וחטאן ביה בני נשא, אלא ליהוא זווגא בלחודוי,  
ואתערותא ההיא, אתערותא דקודשא בריה הוא ליהוי,  
הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) והסירתי את לב האבן  
מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. מהו לב בשר. אמר רבי  
יהודה, לב להוציא בשר ולא לדבר אחר.

רבי יצחק ברבי יוסי היה אתי מקפוטקיא ללוד, פגע  
ביה רבי יהודה. אמר ליה רבי יצחק, תאמר  
דחבירנא חכימי מתניתא אתערו להאי עניינא, דיצר  
הרע יתנשי מן עלמא בר ההיא שעתא לזיווגא. אמר  
ליה, חייך הכי אצטריו יצר הרע לעולם כמטרא  
לעולם, דאלמלא יצר הרע, חדותא דשמעתא לא

מקפוטקיא ללוד. פגע בו רבי יהודה. אמר לו רבי יצחק,  
התעוררו לענין הזה שיצר הרע ישפח מן העולם, פרט לאותה שעת הזווג. אמר לו, חייך, כן  
צריך יצר הרע לעולם כגשם לעולם. שאלמלא יצר הרע, חדות השמועה לא תהיה, אבל לא

מגולת כּבֵּרָא שׁוֹנָה לַחֲטָא בּוּ. זְהוּ  
שְׁכָתוּב (ישעיה יא) לֹא יִרְעוּ וְלֹא  
יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר קְדָשִׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא הַלֵּב  
שְׁמִדוּרוֹ שֶׁל יֵצֵר הָרַע בּוּ. רַבִּי  
אֲלִיעֶזֶר אָמַר, לֵב טוֹב בְּנִין הַגּוֹף  
וְהַנְּשָׁמָה, וּמִשּׁוּם כֶּף כְּתוּב (דברים  
1) וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל  
לִבְכֶּךָ, שֶׁהוּא עֶקֶר הַחַל.

בְּשָׂבָא רַב כְּהֵנָּא, אָמַר, כֶּף  
אוֹמְרִים מִשְׁמַם שֶׁל בְּעָלִי  
הַבְּרִיתָא: שְׁנֵי בְּנֵינִים שֶׁל הַגּוֹף  
הֵם - הַכֶּבֶד וְהַלֵּב. שְׁאָמַר רַבִּי  
שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכֶּבֶד  
וְהַלֵּב מְנַהֲגִים אֶת הַגּוֹף בְּכָל  
צְדָדֵי אִיבְרִיו. הַמְּנַהֵג שֶׁל הָרָאשׁ  
הוּא הַמַּחַ, אָבֵל שֶׁל הַגּוֹף הֵם  
שְׁנַיִם. וְהָרָאשׁוֹן הוּא הַכֶּבֶד,  
וְהַשְּׁנִי הַלֵּב. וְהֵינּוּ שְׁכָתוּב  
בְּפָרָשָׁה וַיִּתְרַצְּצוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּהּ,  
אֵלּוּ שְׁנֵי בְּנֵי הַגּוֹף.

מָה הַטַּעַם וַיִּתְרַצְּצוּ? מִשּׁוּם  
שְׁמַחַלֵּב [מתעורר] נִשְׁכַּח הַיֵּצֵר  
הָרַע. וַיִּתְרַצְּצוּ? [שאלו] וַיִּשְׁלְּוּ  
הֵיךְ צְרִיף לְהִיּוֹת! אֵלָּא, אָמַר רַב  
הוֹנָא, וַיִּתְרַצְּצוּ - וַיִּשְׁכְּרוּ,  
כְּלוּמַר, נִשְׁכַּר כְּחֵם וְחִילָם. אָמַר  
רַבִּי יְהוּדָה, הַגּוֹף מֵהוּ אוֹמֵר?  
אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי, וְלָמָּה  
נִבְרָאתִי? מִיָּד - וַתִּלְךָ לְדָרֵשׁ אֶת

ה'.  
וַיֹּאמֶר ה' לֵה שְׁנֵי גוֹיִם בְּכַטְנָף  
וְשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגו'. אֵלּוּ הַשְּׁנֵי  
גוֹיִם - הַכֶּבֶד וְהַלֵּב. רַבִּי יוֹסִי  
אָמַר, הַמַּחַ וְהַלֵּב. רַבִּי יְהוּדָה  
אָמַר, הַמַּח אֵין בְּכָלֵל זֶה, מִשְׁמַע  
שְׁכָתוּב בְּכַטְנָף, וְאֵין הַמַּח בְּכַטְנָף  
אֵלָּא בְּרָאשׁ. וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמַּעֲיָף  
וְגו', וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר. זְהוּ הַכֶּבֶד,  
שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל וְהוּא מִשְׁמַשׁ  
לְפָנֵי הַלֵּב. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכֶּבֶד  
קוֹלֵט הַדָּם וּמִשְׁמַשׁ בּוּ לְפָנֵי הַלֵּב.

וַיֵּצֵא הָרָאשׁוֹן אֲדָמוּנִי. אָמַר רַב כְּהֵנָּא, הַכֶּבֶד הוּא הָרָאשׁוֹן, וְהוּא אֲדָמוּנִי. לָמָּה הוּא אֲדָמוּנִי? עַל  
שְׁבוּלַע אֶת הַדָּם תַּחֲלֶה. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אָמַר, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רָאשׁוֹן? עַל שֶׁהוּא רָאשׁוֹן לְכָלֵעַ

לְיֵהוּי, אָבֵל לֹא מְנוּוְלָה כְּקַדְמִיתָא לְמַחֲטִי בִּיהַ. הָדָא  
הוּא דְכְּתִיב, (ישעיה יא) לֹא יִרְעוּ וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכָל הַר  
קְדָשִׁי וְגו'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא לְפָא דְמְדוּרִיָּה דִּיצֵר הָרַע בִּיהַ.  
רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אָמַר, לְפָא טְבָא, בְּנֵינָא דְגוֹפָא  
וְנִשְׁמָתָא, וּבְגִין כֶּף כְּתִיב (דברים ז) וְאֶהְבֵּת אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ  
בְּכָל לִבְכֶּךָ דֵּהוּא עֶקֶרָא דְכָלָא.

כִּד אֶתָּא רַב כְּהֵנָּא אָמַר, הָכִי אֲמַרִין מִשְׁמִיהוֹן דְּמֵאֲרִי  
מִתְנִיתָא, תְּרִי בְּנֵינִין דְּגוֹפָא אֵינוֹן, כְּבָדָא וְלָפָא.  
דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּבָדָא וְלָפָא אֵינוֹן  
מְנַהֲגֵי גוֹפָא בְּכָל סְטָרֵי אַבְרוּי, מְנַהֲגָא דְרִישָׁא מוּחָא.  
אָבֵל דְּגוֹפָא אֵינוֹן תְּרִין וְקַדְמָאָה הוּא כְּבָדָא, תְּנִינָא  
לָפָא. וְהֵינּוּ דְכְּתִיב בְּפָרָשָׁתָא, (בראשית כח) וַיִּתְרַצְּצוּ  
הַבָּנִים בְּקַרְבָּהּ, אֵלִין תְּרִין בְּנֵינֵי דְגוֹפָא.

מֵאֲרִי טַעְמָא וַיִּתְרַצְּצוּ. מִשּׁוּם דְּלָפָא (אתער) אֲתַנְשֵׁי מִנִּיהַ  
יֵצֵר הָרַע. וַיִּתְרַצְּצוּ, (שאלו) וַיִּשְׁלְּוּ מִיבְעֵי לִיהַ.  
אֵלָּא אָמַר רַב הוֹנָא, וַיִּתְרַצְּצוּ וַיִּשְׁכְּרוּ, כְּלוּמַר נִשְׁכַּר  
כְּחֵם וְחִילָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַגּוֹף מֵהוּ אוֹמֵר, אִם כֵּן  
לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וְלָמָּה נִבְרָאתִי. מִיָּד (בראשית כח) וַתִּלְךָ לְדָרֵשׁ  
אֶת ה'.

וַיֹּאמֶר ה' לֵה שְׁנֵי גוֹיִם בְּכַטְנָף וְשְׁנֵי לְאֻמִּים וְגו'.  
(בראשית כח) אֵלּוּ הַשְּׁנֵי גוֹיִם הַכֶּבֶד וְהַלֵּב. רַבִּי  
יוֹסִי אָמַר, הַמַּחַ וְהַלֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַמַּחַ אֵין  
בְּכָלֵל זֶה, מִשְׁמַע דְכְּתִיב בְּכַטְנָף, וְהַמַּחַ אֵינוֹ בְּכַטְנָף אֵלָּא  
בְּרָאשׁ. וְשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמַּעֲיָף וְגו', וְרַב יַעֲבֹד צְעִיר זְהוּ  
הַכֶּבֶד שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל, וְהוּא מִשְׁמַשׁ לְפָנֵי הַלֵּב. דְּאָמַר  
רַבִּי יְהוּדָה, הַכֶּבֶד קוֹלֵט הַדָּם וּמִשְׁמַשׁ בּוּ לְפָנֵי הַלֵּב.

וַיֵּצֵא הָרָאשׁוֹן אֲדָמוּנִי. (בראשית כח) אָמַר רַב כְּהֵנָּא, הַכֶּבֶד  
הוּא הָרָאשׁוֹן וְהוּא אֲדָמוּנִי. לָמָּה הוּא אֲדָמוּנִי, עַל

לְפָנֵי הַלֵּב. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכֶּבֶד קוֹלֵט הַדָּם וּמִשְׁמַשׁ בּוּ לְפָנֵי הַלֵּב.  
וַיֵּצֵא הָרָאשׁוֹן אֲדָמוּנִי. אָמַר רַב כְּהֵנָּא, הַכֶּבֶד הוּא הָרָאשׁוֹן, וְהוּא אֲדָמוּנִי. לָמָּה הוּא אֲדָמוּנִי? עַל  
שְׁבוּלַע אֶת הַדָּם תַּחֲלֶה. רַבִּי אֲלִיעֶזֶר אָמַר, לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ רָאשׁוֹן? עַל שֶׁהוּא רָאשׁוֹן לְכָלֵעַ

הדם מכל המאכל, והוא ראשון לדם, אבל לא ליצירה. ובמה נבאר ורב יעבד צעיר? על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב, והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה באה הפרשה הזו? אלא להראות לבני העולם, שאף על גב שהשלמות היא תהיה בארץ - דרפו וטבעו של העולם לא ישמנה. רבי ייסא אמר, בא ראה, הפכד הוא הצד ציד, והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב, והוא יושב אהלים. זהו שפתוב ויזד יעקב נזיד, חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד, רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משמנה, בא ראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמו שנאמר (שמות יח) אשר דוד עליהם, ותרגומו: שחשבו. כלומר, הלב חושב ומתהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתוב? ויבא עשו מן השדה והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלע ואינו מוצא, נקרא עיף, והוא אומר ללב: עד שאתה מתהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתייה לקיים גופך. זהו שפתוב ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלע הדם ולשגור לשאר האברים, פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתייה.

והלב אומר: תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך. זה שפתוב מכרה כיום את בכורתך לי, ראשית התאנה. עד שהלב מתהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. שאלמלא אותו כסוף והרהור של הלב במאכל, לא יוכלו הפכד שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

שבולע את הדם תחלה. רבי אליעזר אומר, למה נקרא שמו ראשון, על שהוא ראשון לבלוע הדם מכל המאכל, והוא ראשון לדם אבל לא ליצירה. ובמאן נוקים ורב יעבד צעיר, על שהוא רב וגדול בשעורו מן הלב והוא עובד ללב.

אמר רבי אבא, למה אתא פרשתא דא, אלא לאחזאה לבני עלמא דאף על גב דהיה שלימותא ליהוי בארעא, ארחה וטבעיה דעלמא לא אשפני. רבי ייסא אמר בא וראה הפכד הוא הצד ציד והוא ציד בפיו, והלב הוא החושב והוא (בראשית כח) יושב אהלים הך הוא דכתיב (בראשית כח) ויזד יעקב נזיד. חושב מחשבות, נושא ונותן בתורה.

ויזד יעקב נזיד. רבי בא בשם רבי אחא אמר, לעולם טבעו של עולם אינו משמנה, בא וראה, מה פתיב, ויזד יעקב נזיד, כמה דאת אמר אשר דוד עליהם ותרגומו דחשיבו. כלומר הלב חושב ומתהרהר בתורה בידיעת בוראו. מה פתיב, ויבא עשו מן השדה. והוא עיף. הפכד שדרף טבעו לצאת ולצוד ציד בפיו לבלוע ואינו מוצא, נקרא עיף. והוא אומר ללב, עד שאתה מתהרהר בדברים אלו בדברי תורה, הרהר באכילה ובשתייה לקיים גופך. הך הוא דכתיב, ויאמר עשו אל יעקב הלעיטני נא מן האדם האדם הזה, פי כן דרפי לבלוע הדם ולשגור לשאר האברים. פי עיף אנכי, בלא אכילה ושתייה.

והלב אומר, תן לי הראשון והמבחר מכל מה שתבלע, תן לי בכורתך, הך הוא דכתיב, (בראשית כח) מכרה כיום את בכורתך לי, קונמייתא דתאיבא. עד שהלב מתהרהר וחושב במאכל, בולע הפכד. דאלמלי ההוא כסופא והרהורא דלבא במאכל, לא יוכלו הפכד והאברים לבלוע דאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים, שאינם אוכלים עד שהאדון אוכל.

והאברים לבלע. שאמר רבי יוסי, כן דרף העבדים -



אמר רבי יוסי, פתיב לאחר פן, ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים. מה זה עדשים? עגלגלים כגלגלת, והגלגל סובב בעולם, כלומר שלא נשכח מדרךכו. כך הוא בן אדם, באותו זמן, אף על גב שכל אותו חסד וכבוד ושלמות יהיו, דרכו של העולם לאכל ולשתות לא ישתכח.

**משנה.** שנינו, ארבע רוחות העולם מנשבות, ועתיד הקדוש ברוך הוא להתעורר רוח אחד לקיים הגוף שיהיה כלול מארבע רוחות. זהו שכתוב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח. בארבע לא כתוב, אלא מארבע רוחות העולם, שיהא כלול מארבעתם.

ולמדנו, אותו הרוח הוא רוח המוליד, הוא הרוח האוכל ושותה, ואין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד, ואין בין עולם הזה לתחיית המתים אלא נקיות והשגת ידיעה. רב נחמן אמר, ואריכות ימים.

אמר רב יוסף, וכי ימות המשיח ותחית המתים אינם אחד? אמר לו, לא, ששנינו, בית המקדש קודם לקבוץ גליות, קבוץ גליות קודם לתחיית המתים, ותחית המתים האחרון שבכלם. מנין לנו? שכתוב (תהלים קמו) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס. הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם. זו היא תחיית המתים שהיא הרפואה לשבורי לב על

מתיקם. בונה ירושלים תחלה, ואחריו נדחי ישראל יכנס, והרופא לשבורי לב אחרון על הכל. שנינו, ארבעים שנה קודם הקבוץ גליות לתחיית המתים, כמו שאמרנו ויהי יצחק בן ארבעים שנה. ארבעים השנה הללו מה מעשיהם? אמר רב פהנא אמר רבי

אמר רבי יוסי, פתיב לאחר פן, (בראשית כה) ויעקב נתן לעשו לחם ונזיד עדשים. מהו עדשים, סגלגלין כגלגלתא, וגלגלא סביב בעלמא. כלומר, דלא אתנשי מארחה. כך הוא בר נש, בההוא זמנא אף על גב דכל ההוא טיבו ויקר ושלמותא ליהוי, ארחה דעלמא למיכל ולמשתה לא יתנשי.

**מתניתין,** תנן ארבע רוחות העולם מנשכון, ועתיד קדשא בריהו הוא להתעורר רוח אחד לקיים הגוף, שיהא כלול מארבע רוחות. הדא הוא דכתיב (יחזקאל לו) מארבע רוחות באי הרוח. בארבע לא כתיב אלא מארבע רוחות העולם, שיהא כלול מארבעתם.

**ותאנא,** אותו הרוח הוא רוח המוליד, הוא הרוח האוכל ושותה. ואין בין העולם הזה לימות המשיח, אלא שעבוד מלכיות בלבד. ואין בין עולם הזה, לתחיית המתים אלא נקיות והשגת ידיעה. רב נחמן אמר ואריכות ימים.

אמר רב יוסף וכי ימות המשיח ותחית המתים לאו חד הוא. אמר ליה, לא. דתנן, בית המקדש קודם לקבוץ גליות, קבוץ גליות, קודם לתחיית המתים, ותחיית המתים הוא אחרון שבכלם. מנא לן, דכתיב (תהלים קמו) בונה ירושלים ה' נדחי ישראל יכנס הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם. זו היא תחיית המתים, שהיא הרפואה לשבורי לב על מתיקם. בונה ירושלים תחלה, ואחריו נדחי ישראל יכנס, והרופא לשבורי לב אחרון על הכל.

**תנן,** ארבעים שנה קודם הקבוץ גליות לתחיית המתים, כדאמרין ויהי יצחק בן ארבעים שנה. האי ארבעים שנה, מאי עבידתיהו. אמר רב פהנא אמר רבי

מתיקם. בונה ירושלים תחלה, ואחריו נדחי ישראל יכנס, והרופא לשבורי לב אחרון על הכל. שנינו, ארבעים שנה קודם הקבוץ גליות לתחיית המתים, כמו שאמרנו ויהי יצחק בן ארבעים שנה. ארבעים השנה הללו מה מעשיהם? אמר רב פהנא אמר רבי

תחית המתים כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתיב בספר.

רבי יהודה אמר מפאן, יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מפאן, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחן את הזהב. ובאותם הימים יהיו ימים אשר יאמרו אין לי בהם חפץ, ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים עד תחית המתים שנה.

רבי הונא אמר, בא ראיה, פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה' - כמו כן [הטורף] פאן. אמר רבי יוסף, כל אלו דבר אחד אמרו. ולסוף ארבעים שנה, שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מה הטעם? משום שכתוב (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שיעברו. ומזמן תחית המתים יתישב העולם בלישבו, זהו שכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף היה יושב, והיה מצטער בנפשו מאד. נכנס לפניו רבי יהושע. אמר לו, מראה האור של מאור העולם למה חשוכים? אמר לו, מראה ופחד רב נכנס בי, שהרי אני רואה מה שהתעוררו חברינו בעלי הבריתא, ששורה עליהם רוח של קדושים, וההוא שהעירו שבששי יהיה גאלה, יפה. אבל אני רואה אריכות יתר על אותם שוכני עפר, שבאלף הששי לזמן ארבע מאות ושמונה שנים ממנו יהיו עומדים כל שוכני עפר בקיומם.

ומשום כך העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה, והינו שכתוב (ויקרא כח) בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו. כשישפלים הזאת, שהוא חמשת

ברוקא, מקבוץ גליות עד תחיית המתים, כמה צרות, כמה מלחמות יתעוררו על ישראל, ואשרי הנמלט מהם, דכתיב, (דניאל יב) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתיב בספר.

רבי יהודה אמר מהכא, (דניאל יב) יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים. רבי יצחק אמר מהכא, (זכריה יג) ויצרפתים כצרוף את הכסף ובחנתים כבחון את הזהב. ובאותם הימים, יהיו ימים אשר יאמרו (קהלת יב) אין לי בהם חפץ, ומשעה שיעברו הצרות עד תחית המתים עד תחית המתים שנה.

רבי הונא אמר, תא חזי (יהושע ה) פי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר וגו' אשר לא שמעו בקול ה', פהאי גוונא (גופא) הכא. אמר רבי יוסף, כל אלין חד מלה אמרו, ולסוף ארבעים שנה שהצרות יעברו והרשעים יכלו, יחיו המתים שוכני עפר. מאי טעמא, משום דכתיב, (נחום א) לא תקום פעמים צרה, ודי להם במה שיעברו. ומזמן תחית המתים, יתישב עלמא בלישבו, הדא הוא דכתיב, (זכריה יד) ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

רבי אלעזר בן ערף, היה יתיב, והיה קא מצטער בנפשו טפי עאל לקמיה רבי יהושע. אמר ליה חיזו נהירו בוצינא דעלמא למה חשוכן. אמר ליה, חיזו ודחילו סגי עאל בי, דהא אנא חמי מה דאתערו חברנא מארי מתניתא, דשארית עליהו רוח קדישין. וההוא דאתערו, דבשתיחאי יהא פורקנא, שפיר. אבל אנא חמי אורפא יתירא על אינון דירא עפרא, דבאלף שתיחאי לזמן (שמות י"ע"א) ארבע מאות ותמניא שנין מגיה, יהיו קיימין כל דיירי עפרא בקיומיהון.

ובגני כף אתערו חברנא, על פסוקא דקרא לון בני חת, ח"ת, דיתערו לן ח"ת שנה, והיינו דכתיב,

ומשום כך העירו חברינו על הפסוק שקרא להם בני חת, ח"ת - שיתעוררו לח"ת שנה, והינו שכתוב (ויקרא כח) בשנת היובל הזאת תשבו איש אל אחזתו. כשישפלים הזאת, שהוא חמשת

אלפים וארבע מאות ושמונה, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו. (עור) אמר רבי יהושע, שנה לא יהיה לך קשה, שהרי שנינו, שלש פתות הן: של צדיקים גמורים, ושל רשעים גמורים, ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זיפה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר לו, רבי, הנה שנינו, יהי אור - יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם פלא. אמר רבי יהושע, אם לא שאמרת כן, חסמנו את הפיות לצפות לגאלה כל יום, שפיתוב (יחזקאל לג) חסן ישועות. מהו ישועות? אלו המצפים ישועות בכל יום.

מהו דעתו של רבי אלעזר? הינו מה שפיתוב ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע שפיתוב מישני, אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קדם זה. וכמה שנים הם נקדמים? רבי יהודה אומר, מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"י שנה, דכתוב (במדבר כד) ויר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השיעור שנבלה בעפר. אמר רבי יוסי, אם פן הרבה תחיות הו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, והאי דאתמר בתזון (דניאל ט) ואמת הדבר וצבא גדול.

ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. (בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, (שיר א) עד שהמלך במסכו נרדי נתן ריחו. ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משנים זו מזו יעברו

(ויקרא כה) בשנת היובל הזאת תשובו איש אל אחוזתו. כשישתלם הזא"ת, שהוא חמשת אלפים וארבע מאות ותמניא, תשובו איש אל אחוזתו, אל נשמתו, שהיא אחוזתו ונחלתו.

(עור) אמר רבי יהושע לא תקשי לך האי, דהא תנינן ג' פתות הן, של צדיקים גמורים ושל רשעים גמורים ושל בינונים. צדיקים גמורים יקומו בקימה של מתי ארץ ישראל, מהיום כמה שנים, שהם קודמים בתחלה, בשנת הארבעים של קבוץ גלויות. והאחרונים כלם לזמן ארבע מאות ושמונה שנה לאלה הששי, כדקאמרן. מאן זיפה להאי ארפא, מאן תקיים בקיום דתיה בין האי זמנא, ועל דא אצטעירנא בנפשאי.

אמר ליה, רבי, הא תנינן, (בראשית א) יהי אור, יהי ר"ז. חזר ואמר, בתשובה תקדם פלא. אמר רבי יהושע, אי לאו דאמרת הכי, אחסימנא פומין למצפי פורקנא כל יומא, דכתיב, (ישעיה לג) חסן ישועות. מהו ישועות, אלו המצפים ישועות בכל יום.

מה הוא דעתו דרבי אלעזר. היינו דכתיב, (דניאל יב) ורבים מישני אדמת עפר יקיצו. ממשמע דכתיב מישני אלו הם הצדיקים הנקדמים בחייהם קודם זה. וכמה שנים הם נקדמים, רבי יהודה אומר מאתים ועשר שנים. רבי יצחק אומר, רד"י שנה, דכתיב, (במדבר כד) ויר"ד מיעקב וגו'. יר"ד שנה נקדמים לשאר כל אדם. רב נחמן אמר, לפי השיעור שנבלה בעפר. אמר רבי יוסי, אם פן הרבה תחיות הו, אלא כל התחיות יהיו באותו הזמן, והאי דאתמר בתזון (דניאל ט) ואמת הדבר וצבא גדול.

ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. (בראשית כו) רבי אבהו פתח ואמר, (שיר

התחיות יהיו באותו הזמן, וזהו שנאמר בתזון, (דניאל ט) ואמת הדבר וצבא גדול. ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון אשר היה בימי אברהם. רבי אבהו פתח ואמר, (שיר א) עד שהמלך במסכו נרדי נתן ריחו. ששנינו, ארבע תקופות וארבעה זמנים משנים זו מזו יעברו

הצדיקים לעתיד לבא. האחד - אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. ששנינו, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא יותר ממלאכי השרת, שפיתוב (ישעיה יא) פמים לים מכסים, השני תתעסקו. (חסר) עד

כאן מדרש הנעלם)

וישארו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא, כמו שאמר אברהם, משום ששכינה היתה עמו ועם אשתו, ובשביל השכינה הוא אמר, שפיתוב (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, ועל פן התחזק ואמר אחתי היא. עוד, אברהם ויצחק כף ראוי, שודאי משום הפסוק שפיתוב (שיר ה) אחתי רעייתי יונתי תמתי, ומשום כף ודאי נראה להם לומר אחתי היא, ועל פן מתחזקים הצדיקים בקב"ה.

ויהי כי ארכו לו שם הימים וגו'. את רבקה אשתו - דוקא, ויהי השכינה. כמו שעבודה ויהי כתוב בה וקומו לצחק, כך גם מצחק את] זו שכינה שהיתה עם רבקה. דבר אחר, וכי תעלה על דעתך שיצחק היה משמש מטתו ביום? שהרי שנינו, ישראל הם קדושים ולא משמשים מטתם ביום, ויצחק שהיה קדוש היה משמש מטתו ביום?.

אלא ודאי שאבימלך היה חכם, והוא הסתפל באיצטגנינותו שהוא חלון. כתוב כאן בעד החלון, וכתוב שם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא. מה לחלן באיצטגנינות, אף כאן באיצטגנינות. וראה שלא היה כמו שאומר יצחק, אלא ודאי הוא מצחק עמה, והיא אשתו. ואז ויקרא אבימלך ליצחק ויאמר וגו'. רבי יוסי אמר, נאה היה לאבימלך לעשות

השירים א) עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו. דתנינן, ארבע תקופות וארבע זמנים משונים זו מזו יעברו הצדיקים לעתיד לבא. האחד, אותו זמן ישגא החכמה בעולם וישיגו השגה מה שלא השיגו בזה העולם. דתנינן, אמר רבי פנחס, השגת הצדיקים לעתיד לבא, יותר ממלאכי השרת דכתיב, (ישעיה יא) פמים לים מכסים. השני תתעסקו (חסר) עד כאן מדרש הנעלם)

וישארו אנשי המקום לאשתו ויאמר אחתי היא, (בראשית כו) פמה דאמר אברהם בגין דשכינתא הוה עמיה ועם אתתיה, ובגין שכינתא קאמר, דכתיב, (משלי ז) אמור לחכמה אחתי את. ועל דא אתתקף ואמר אחתי היא. תו, אברהם ויצחק, הכי אתחזי, דודאי בגין קרא דכתיב (שיר השירים ה) אחתי רעייתי יונתי תמתי, ובגין כף ודאי אתחזי לון לומר, אחתי היא, ועל דא אתתקפו צדיקיא ביה בקדשא בריך הוא.

ויהי כי ארכו לו שם הימים וגו'. (בראשית כו) את רבקה אשתו דייקא, (ודא שכינתא, כמה דעבודה ויהי כתיב בה (שמות לב) וקומו לצחק הכי נמי מצחק את) דא שכינתא דהות עמה דרבקה. דבר אחר, וכי סלקא דעתך דיצחק הוה משמש ערסיה ביממא, דהא תנינן ישראל קדישין אינון ולא משמשי ערסייהו ביממא, ויצחק דהוה קדיש, הוה משמש ערסיה ביממא.

אלא, ודאי אבימלך חכים הוה, ואיהו אסתפל באיצטגנינותא דיליה, דאיהו חלון. פתיב הקא (בראשית כו) בעד החלון, וכתיב התם (שופטים ה) בעד החלון נשקפה ותיבב אם סיסרא, מה לחלן באיצטגנינותא, אוף הכי נמי באיצטגנינותא, וקמא דלא הוה כמה דהוה אמר יצחק. אלא ודאי איהו מצחק עמה, ואיהו אתתיה. וכדין (בראשית כו) ויקרא

לִיצְחָק כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה לְאַבְרָהָם, רַק שָׁזָה הוֹכִיחַ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשׁוֹנָה.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אָמַר רַבִּי אַבְא, מִשּׁוּם כֶּף אִמְרֵי אַחְתִּי הִיא, כְּדִי לְהַדְבִּיק בְּשִׁכְיָנָה, שְׁכַתוּב אָמַר לְחֻכְמָה אַחְתִּי אֵת. מָה הִטְעַם? מִשּׁוּם שִׁבְחָם לֹא הִיִּתְּהָ אֲמוּנָה. שָׂאם נִמְצְאָה כְּהֵם אֲמוּנָה, לֹא הִיָּה צְרִיךְ, אֲבָל מִתּוֹךְ שְׁלֹא הִיִּתְּהָ בִּינֵיהֶם אֲמוּנָה אָמַר כֶּף, וּמִשּׁוּם כֶּף אָמַר, כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאת אֱלֹהִים, זֶה הָאֲמוּנָה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מִשּׁוּם שְׁלֹא שׁוּרָה הַשְּׁכִינָה מִחוּץ לְאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה, וְעַל זֶה אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, שָׁזָה לֹא מְקוּמוֹ וְלֹא שׁוּרָה כָּאֵן. וַיִּצְחָק הַחֲזִיק בּוֹ בְּאֲמוּנָה, שְׂרָאָה שֶׁהִנֵּה הַשְּׁכִינָה שׁוּרָה כְּתוּף אֶשְׁתּוֹ.

וַיֵּצֵא אַבְיִמְלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הִנְגַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמַת בֵּא רָאָה כְּמָה מֵאֲרִיף לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְרִשְׁעִים מִשּׁוּם אוֹתוֹ הַחֲסֵד שֶׁעָשָׂה עִם הָאֲבוֹת הַקְּדוֹשִׁים, שֶׁהָרִי מִשּׁוּם זֶה לֹא שְׁלִטוֹ בְּיִשְׂרָאֵל עַד לְאַחַר דּוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים. יָפָה עָשָׂה אַבְיִמְלֶךְ שֶׁעָשָׂה חֲסֵד עִם יִצְחָק שֶׁאָמַר לוֹ (לְאַבְרָהָם) הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעֵינֶיךָ שָׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֻכַּל עַל הַרְשָׁעִים שֶׁחֲסָדָם אֵינוֹ שְׁלֵם. בֵּא רָאָה, עֶפְרוֹן אָמַר בְּהִתְחַלָּה, (בראשית כג) אֲדֹנָי שְׁמַעֲנִי הַשְׂדָּה נִתְּתִי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְּתִיָּהּ וְגו'. וְאַחַר כֶּף אָמַר, אֶרְץ אַרְבַּע מֵאֹת שְׁקָל כֶּסֶף וְגו'. וְכְתוּב וַיִּשְׁקַל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עֵבֶר לְסַחַר. אֵף כָּאֵן כְּתוּב בְּרֵאשׁוֹנָה

אַבְיִמְלֶךְ לִיצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, יָאוֹת הָיָה אַבְיִמְלֶךְ לְמַעַבְד לִיצְחָק כְּמָה דְעַבְד לְאַבְרָהָם, בַּר דְּהָא אוֹכַח לִיהַ קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא בְּקַדְמֵיתָא.

הָא חֲזִי, כְּתִיב כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אַבְא, בְּגִין כֶּף אָמַר אַחְתִּי הִיא, בְּגִין לְאַתְדַּבְּקָא בְּשִׁכְיָנָתָא, דְּכְתִיב, (משלי ז) אָמַר לְחֻכְמָה אַחְתִּי אֵת. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּבָהוּ לֹא הָיָה מְהִימְנוּתָא, דְּאִי מְהִימְנוּתָא אֶשְׁתַּפַּח בִּינֵיהוּ, לֹא הָיָה אֶצְטְרִיף. אֲבָל מְגוֹ דְּלֹא הָיָה בִּינֵיהוּ מְהִימְנוּתָא, אָמַר הַכִּי. וּבְגִין כֶּף אָמַר (בראשית כ) כִּי אִמְרַתִּי רַק אֵין יִרְאת אֱלֹהִים (דף קמא ע"א) בְּמָקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאת אֱלֹהִים, דָּא מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּגִין דְּלֹא שְׂרִיא שְׁכִינָתָא לְבַר מֵאַרְעָא קְדִישָׁא וְעַל דָּא אֵין יִרְאת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה, דְּלֹאוֹ אַתְרִיהַ הוּא, וְלֹא שְׂרִיא הָכָא. וַיִּצְחָק אֶתְתַּקַּף בֵּיהַ בְּמְהִימְנוּתָא, דְּחָמָא דְּהָא שְׁכִינָתָא גּוֹ אֶתְתִּיהַ שְׂרִיא.

וַיֵּצֵא אַבְיִמְלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הִנְגַע בְּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמַת (בראשית כו).

תָּא חֲזִי, כְּמָה אוֹרִיף לְהוּ קְדָשָׁא כְּרִיף הוּא לְרִשְׁיַעֲיָא, בְּגִין הוּא טִיבוֹ דְעַבְד עִם אַבְהָן קְמָאִי. דְּהָא בְּגִין דָּא לֹא שְׁלִיטוֹ כְּהוּ יִשְׂרָאֵל עַד לְבִתְרֵי דְרִין בְּתֵרָאִין. יָאוֹת עַבְד אַבְיִמְלֶךְ, דְעַבְד טִיבוֹ עִם יִצְחָק, דְאָמַר לִיהַ (בראשית כ)

הִנֵּה אֶרְצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב כְּעֵינֶיךָ שָׁב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֻכַּל עַלֵּיהוּ דְרִשְׁיַעֲיָא, דְטִיבוּתָא דְלְהוֹן לָאו אִיהוּ שְׁלִים, תָּא חֲזִי, עֶפְרוֹן בְּקַדְמֵיתָא אָמַר, (בראשית כג) אֲדֹנָי

שְׁמַעֲנִי הַשְׂדָּה נִתְּתִי לָךְ וְהִמְעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לָךְ נִתְּתִיָּהּ וְגו'. וְלְבִתְרֵי אָמַר,

הנה ארצי לפניך וגו', ואחר כך אמר לו לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר לו רבי אלעזר, זה החסד שעשה עמו - שלא לקח משל אבימלך כלום, ושלחו עם כל ממונו, ואחר כך הלך אחריו לכרות עמו ברית.

ואמר רבי אלעזר, יפה עשה יצחק, שהרי משום שידע את סוד החכמה השתדל וחסר באר מים, כדי להתחזק באמונה כראוי. כן אברהם השתדל וחסר באר מים (ובו יצחק). יעקב מצא אותה מתקנת וישב עליה, וכלם הלכו אחריו והשתדלו, כדי להתחזק באמונה השלמה כראוי.

ובעת ישראל מתחזקים בו בסודות של מצוות התורה, כמו שכל יום ויום מתחזק אדם בציצית, שהיא מצוה, ואדם מתעטף בה. כך גם בתפלין שמניח על ראשו ובזרועו, שהוא סוד עליון כראוי, משום שהקדוש ברוך הוא נמצא באדם שמתעטר בו בתפלין ומתעטף בציצית, והכל סוד האמונה העליונה.

ועל כן, מי שלא מתעטף בזה ולא מתעטר להתחזק בתפלין בכל יום, דומה לו שאין שורה עמו האמונה, וסר ממנו פחד רבונו, ותפלתו אינה תפלה כראוי. ומשום כך היו האבות מתחזקים בתוף האמונה העליונה, משום שבאר העליונה של סוד האמונה השלמה שורה בו.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו'. רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה

נח) ונחך ה' תמיד והשביע

(בראשית כג) ארץ ארבע מאות שקל כסף וגו', וכתוב (בראשית כג) וישקול אברהם לעפרון וגו', עובר לסוחר. אוף הקא, פתיב בקדמיתא, הנה ארצי לפניך וגו'. ולבתר אמר לו, (בראשית כו) לך מעמנו כי עצמת ממנו מאד. אמר ליה רבי אלעזר, דא הוא טיבו דעבד עמיה, דלא נסיב מדיליה אבימלך כלום, ושדריה בכל ממוניה, ולבתר אזל בתריה, למגזר עמיה קיים.

ואמר רבי אלעזר, יאות עבד יצחק, דהא בגין דיידע רזא דחכמתא, אשתדל וחסר בירא דמיזן, בגין לאתתקפא במהימנותא כדקא יאות. וכן אברהם אשתדל וחסר בירא דמיא (ובו יצחק), יעקב אשפח ליה מתפקן, ויתיב עליה וכלהו אזלו בתריה, ואשתדלו בגין לאתתקפא במהימנותא שלימתא כדקא יאות.

והשתא ישראל אתתקפו ביה ברזי דפקודי אורייתא, כגון דכל יומא ויומא אתתקף בר נש בציצית דאיהו מצוה, ובר נש אתעטף ביה. הכי נמי בתפלי דמנח ארישיה ובדרועיה, דאינון רזא עלאה כדקא חזי. בגין דקדשא בריך הוא אשתפח ביה בבר נש דאתעטר ביה בתפלוי ואתעטף בציצית, וכלא רזא דמהימנותא עלאה.

ועל דא, מאן דלא אתעטף בהאי, ולא אתעטר לאתתקפא בתפלי בכל יומא. דמי ליה דלא שריא עמיה מהימנותא, ואתעדדי מניה דחילו דמאריה, וצלותיה לאו

צלותא כדקא יאות. ובגין כך אבהן הוו מתתקפי גו מהימנותא עלאה, בגין דבירא עלאה דרזא דמהימנותא שלימתא שריא ביה.

ויעתק משם ויחפר באר אחרת וגו', (בראשית כו) רבי חייא פתח ואמר, (ישעיה

בצחצחות נפשך ועצמתיד  
 יחליץ וגו'. הפסוק הזה בארוהו  
 ונתבאר. אבל בפסוק הזה בו  
 החזיקו בעלי האמונה שהבטיח  
 להם לעולם הבא. ונחך ה' תמיד  
 - בעולם הזה ובעולם הבא.  
 ונחך ה' פיון שאמר ונחך ה',  
 למה תמיד? אלא זה התמיד של  
 בין הערבים שהוא התחזק פחת  
 זרועו של יצחק, וזהו החלק  
 לעולם הבא. מנין לנו? מדוד,  
 שכתוב (תהלים כג) ינחני במעגלי  
 צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך - זו  
 האספקלריה המאירה שכל  
 הנשמות נהנות להסתכל  
 ולהתענג בתוכה. ועצמתיד  
 יחליץ - הפסוק הזה אין ראשו  
 סופו. אם נשמתו של הצדיק ועולה  
 למעלה, נ"א נהנית באור של מעלה, מה זה  
 ועצמתיד יחליץ? אלא הנה  
 פרושה, זו תחית המתים.  
 שעתיד הקדוש ברוך הוא  
 להחיות את המתים ולתקן את  
 עצמות האדם שיהיו כבראשונה  
 בגוף שלם, והנשמה מוסיפה  
 אור בתוף האספקלריה המאירה  
 שתאיר עם הגוף לברית שלם  
 כראוי.

ומשום כך פתוב והיית כגן רוח.  
 מה זה כגן רוח? שלא פוסקים  
 מימיו העליונים לעולם ולעולמי  
 עולמים. והגן [והגוף] הזה נשקה  
 ממנו ומתרוה ממנו תמיד.  
 וכמוצא מים - זה הנהר ההוא  
 ששופע ויוצא מעדן, ולא  
 פוסקים מימיו לעולמים.

בא ראה, באר של מים נובעים  
 זהו סוד עליון בתוף סוד  
 האמונה. באר שיש בה מוצא  
 מים, והיא באר שמתמלאת  
 ממוצא המים ההוא, והם שתי  
 דרגות שהן אחת, זכר ונקבה  
 יחד כראוי.

נח ונחך יי תמיד והשביע בצחצחות נפשך  
 ועצמתיד יחליץ וגו'. האי קרא אוקמוה  
 ואתמר. אבל בהאי קרא, ביה אתתקפו מארי  
 מהימנותא דאבטח לון לעלמא דאתי. ונחך  
 יי תמיד בהאי עלמא ובצלמא דאתי. ונחך יי,  
 פיון דאמר ונחך יי, אמאי תמיד. אלא דא  
 תמיד דבין הערבים, דאיהו אתתקף תחות  
 דרועיה דיצחק, ודא הוא חולקא לעלמא  
 דאתי, מנלן מדוד דכתיב, (תהלים כג) ינחני  
 במעגלי צדק למען שמו.

והשביע בצחצחות נפשך, (ישעיה נח) דא  
 אספקלריא דנהרא, דכל נשמתין  
 אתהנן לאסתכלא ולא תענגא בגוה.  
 ועצמתיד יחליץ, האי קרא לאו רישיה  
 סופיה. אי נשמתיה דצדיקא, (סלקא לעילא, נ"א אתהני  
 בעדווא דא דלעילא) מאי ועצמתיד יחליץ. אלא הא  
 אוקמוה. דא תחית המתים, דזמין קדשא  
 בריך הוא לאחייא מתיא ולא תקנא לון  
 לגרמוי דבר נש למהוי כקדמיתא בגופא  
 שלים. ונשמתא אתוספת נהורא גו  
 אספקלריאה דנהרא, לאתנהרא עם גופא  
 לקיימא שלים פדקא חזי.

ובגין כך פתיב, והיית כגן רוח. מאי כגן  
 רוח, דלא פסקו מימיו עלאין, לעלם  
 ולעלמי עלמין, והאי (גופא) גינתא אתשקי  
 מגיה, ואתרוי מגיה תדיר. (דף קמא ע"ב) וכמוצא  
 מים, דא ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן ולא  
 פסקין מימיו לעלמין.

הא חזי, בירא דמיין נבעין, האי איהו רזא  
 עלאה כגו רזא דמהימנותא. בירא דאית  
 ביה מוצא מים, ואיהו בירא דאתמליא  
 מההוא מוצא מים, ואינון תרין דרגין דאינון  
 חד, דכר ונוקבא כחדא כדקא יאות.

וְתָא חֲזִי, הֵהוּא מוֹצֵא מִים וְהֵהוּא בִּירָא  
אֵינּוֹן חַד, וְאִקְרִי כֻּלָּא בְּאֵר. דְּהָא הֵהוּא  
מְקוֹרָא דְעֵייל, וְלֹא פְסִיק לְעֵלְמִין, וּבִירָא  
אֲתַמְלִי. וּמֵאֵן דְּאֲסַתְפַּל בְּבִירָא דָא, אֲסַתְפַּל  
בְּרִזָא עֲלָאָה דְמְהִימְנוּתָא, וְדָא הוּא סִימְנָא  
דְאַבְהֵן, דְמִשְׁתַּדְּלִי לְחַפּוֹר בִּירָא דְמִיא גּוֹ רִזָא  
עֲלָאָה, וְלִית לְאַפְרָשָא בֵּין מְקוֹרָא וּבִירָא  
וְכֻלָּא חַד.

וְיִקְרָא שְׁמָה רַחֲבוּת (בראשית כו). רְמִיז דְזַמְיִנִין  
בְּנוֹי לְמַפְלַח וְלֹאֲתַקְנָא הָאֵי בִירָא  
כְּדָקָא חֲזִי, בְּרִזָא דְקַרְבְּנִין וְעֵלְיוֹן. פְּגוּוֹנָא  
דָא, (בראשית ב) וַיִּנְיַחְהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָהּ  
וְלִשְׁמָרָהּ, אֲלִין קַרְבְּנִין וְעֵלְיוֹן וּבְגִין דָא,  
יִתְפַּשְׁטוֹן מִבּוּעוּי לְכָל סְטָרִין פְּמָה דְאַתְּ אָמַר,  
(משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵיתֶיךָ חוּצָה בְּרַחֲבֵת פְּלָגֵי  
מַיִם, וּבְגִין כֶּן וְיִקְרָא שְׁמָה רַחֲבוּת.

רְבִי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (משלי א) חֲכָמוֹת בַּחוּץ  
תְּרוּנָה בְּרַחֲבוּת תַּתֵּן קוֹלָהּ. הָאֵי קָרָא  
אִיהוּ רִזָא עֲלָאָה. מְאִי חֲכָמוֹת, אֲלִין חֲכָמָה  
עֲלָאָה וְחֲכָמָתָא זַעִירָא דְאַתְפְּלִילַת בַּהּ  
בְּעֲלָאָה וְשָׂרִיא בַּהּ.

בַּחוּץ תְּרוּנָה. תָּא חֲזִי, חֲכָמָה עֲלָאָה אִיהִי  
סְתִימָא דְכָל סְתִימִין, וְלֹא אֲתִיזְדַע  
וְלֹא אִיהִי בְּאַתְגַּלְיָא, פְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (איוב כח)  
לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ', כִּד אֲתַפְּשִׁט  
לְאַתְנַהֲרָא, אֲתַנְהֲרָא בְּרִזָא דְעֵלְמָא דְאַתִּי,  
וְעֵלְמָא דְאַתִּי אֲתַבְרִי מְנִיָּה. כִּדְתַנֵּן עֵלְמָא  
דְאַתִּי אֲתַבְרִי בְּיוֹ"ד, וְאַתְפְּסִיא הָאֵי חֲכָמָה  
תַּמָּן וְאֵינּוֹן חַד. בְּזַמְנָא דְאַתְעַתֵּד (נ"א דְאַתְעַתֵּד נ"א  
דְאַתְעַתֵּד) כֻּלָּא בְּרִזָא דְעֵלְמָא דְאַתִּי כִּדְקָאֲמַרְן,  
כִּדִּין הוּא חֲדוּהָ לְאַתְנַהֲרָא, וְכֻלָּא בַּחֲשָאי  
דְלֹא אֲשַׁתְמַע לְבַר לְעֵלְמִין.

וּבֹא וּרְאָה, אוֹתוּ מוֹצֵא מַיִם  
וְאוֹתָהּ בְּאֵר הֵם אֶחָד, וְהַפֵּל  
נִקְרָא בְּאֵר, שְׁהִרִי אוֹתוּ הַמְקוֹר  
שֶׁמְכַנִּים וְלֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים,  
וְהַבְּאֵר מִתְמַלֵּאת. וּמִי שֶׁמְסַתְפֵּל  
בְּבְאֵר הַזֶּה, מִסַּתְפֵּל בְּסוּד הָעֵלְיוֹן  
שֶׁל הָאֲמוּנָה. וְזֶהוּ סִימֵן הָאֲבוֹת -  
שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִים לְחַפּוֹר בְּאֵר מַיִם  
כִּתּוּב סוּד עֵלְיוֹן, וְאֵין לְהַפְרִיד  
בֵּין הַמְקוֹר וְהַבְּאֵר, וְהַפֵּל אֶחָד.

וְיִקְרָא שְׁמָה רַחֲבוּת - רְמִיז  
שְׁעֵתִידִים בְּנֵי לְעֵבֵד וְלַתְקַן אֶת  
הַבְּאֵר הַזֶּה כְּרִאוּי בְּסוּד הַקְּרַבְנוֹת  
וְהַעוֹלוֹת. כְּמוֹ כֵּן, (בראשית ב)  
וַיִּנְחָהוּ בְּגֵן עֵדֶן לְעֵבְדָהּ  
וְלִשְׁמָרָהּ. אֵלוּ הַקְּרַבְנוֹת  
וְהַעוֹלוֹת. וּמִשׁוּם זֶה יִתְפַּשְׁטוּ  
מִעֵינֵיהֶם לְכָל הַצְּדִידִים, כְּמוֹ  
שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ מִעֵינֵיתֶיךָ  
חוּצָה בְּרַחֲבוּת פְּלָגֵי מַיִם,  
וּמִשׁוּם כֶּן וְיִקְרָא שְׁמָה רַחֲבוּת.  
רְבִי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (שם א)  
חֲכָמוֹת בַּחוּץ תְּרוּנָה בְּרַחֲבוּת  
תַּתֵּן קוֹלָהּ. הַפְּסוּק הַזֶּה הוּא סוּד  
עֵלְיוֹן. מַה זֶה חֲכָמוֹת? אֵלוּ  
הַחֲכָמָה הָעֵלְיוֹנָה וְהַחֲכָמָה  
הַקְּטָנָה שֶׁנִּכְלָלַת בְּעֵלְיוֹנָה וְשׁוּרָה  
בָּהּ.

בַּחוּץ תְּרוּנָה - בֹּא רְאָה, הַחֲכָמָה  
הָעֵלְיוֹנָה הִיא סְתוּמָה שֶׁל כָּל  
הַסְּתוּמִים, וְלֹא נוֹדַעַת וְאֵינָה  
בְּגִלּוּי, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב כח) לֹא  
יָדַע אָנוּשׁ עֲרֻפָה וְגוֹ'.  
כְּשֶׁמִּתְפַּשְׁטֵת לְהֵאִיר, מְאִירָה  
בְּסוּד הָעוֹלָם הַבָּא, וְהָעוֹלָם הַבָּא  
נִבְרָא מִמְּנָה, כְּפִי שֶׁשְׁנִינּוּ,  
הָעוֹלָם הַבָּא נִבְרָא בְּיוֹ"ד,  
וְהַחֲכָמָה הַזֶּה נִכְסִית שֵׁם, וְהֵם  
אֶחָד בְּזַמֵּן שֶׁמִּתְיַצֵּב [שְׁמַתְעַר נ"א  
שְׁנַעֲשֵׁה] הַפֵּל בְּסוּד שֶׁל הָעוֹלָם  
הַבָּא, כְּפִי שֶׁאֲמַרְנוּ. אֲזַי הִיא  
הַשְּׁמִמָּה לְהִיּוֹת מְאִירָה, וְהַפֵּל  
בַּחֲשָאי, שֶׁלֹּא נִשְׁמַע בַּחוּץ  
לְעוֹלָמִים.



עוד רוצה להתפשט, ויוצאים מן המקום הזה אש ומים ורוח, כמו שנתבאר, ונעשים קול אחד שיוצא בחוץ ונשמע, כמו שנתבאר. אז משם ולהלן זהו חוץ. הרי בפנים הוא בחשאי, שלא נשמע לעולמים. עכשו שנשמע הסוד נקרא בחוץ. מכאן צריך אדם להתקין את מעשהו ולבקש.

ברחבות - מי הרחובות? זה הרקיע שהוא שבו מאירים כל הפוכבים, והוא המעין שאין מימיו פוסקים, כמו שנאמר (בראשית ב) ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. והוא רחובות, ושם תתן קולה, עליונה ותחתונה, והכל אחד.

ומשום זה אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמו שנאמר, שפתיב בחוץ תרנה, שהרי מכאן עומד המעשה להתתקן ודבר לשאלה, שפתיב (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשנים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך - זו השדה אשר ברכו ה'. ואחר שידע האדם את סוד החכמה ויתקין את עצמו בה, מה כתוב אחר כך? ובנית ביתך. זו הנשמה של אדם בגופו, שיתתקן ויעשה איש שלם. ועל כן, כשחפר יצחק ועשה באר בשלום, לאותו השלום [שיתיה שלם] קרא רחובות, והכל פראוי. אשרי הצדיקים שמעשיהם לקב"ה לקים את העולם, שפתיב כי ישרים ישכנו ארץ, ישכנו ארץ, והרי פרושה. ויהי פי זקן יצחק. אמר רבי שמעון, פתיב (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה. הפסוק הזה בארוהו

תו בעיא לאתפשטא, ונפיק מהאי אתר אשא ומיא ורוחא, כמה דאתמר. ואתעביד חד קלא דנפקא לבר ואשתמע, כמה דאתמר. פדין מתמן ולהלן איהו חוץ, דהא לגו בחשאי איהו דלא אשתמע לעלמין, השתא דאשתמע רזא, אקרי חוץ, מכאן בעי בר נש לאתקנא בעבידתיה ולשאלא.

ברחובות, מאן רחובות, דא ההוא רקיעא דביה כל פכביא דנהרין, ואיהו מבועא דמימוי לא פסקין. כמה דאת אמר, (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ואיהו רחובות. ותמן תתן קולה, עלאה ותתאה וכלא חד.

ובגין דא אמר שלמה, (משלי כד) הכן בחוץ מלאכתך ועתדה בשדה לך וגו'. הכן בחוץ, כמה דאתמר. דכתיב בחוץ תרונה, דהא מכאן קיימא עבידא לאתתקנא ומלה לשאלה, דכתיב, (דברים ד) כי שאל נא לימים ראשונים וגו', ולמקצה השמים ועד קצה השמים.

ועתדה בשדה לך, דא (בראשית כד) שדה אשר ברכו יי. ובתר דינדע בר נש רזא דחכמתא ויתקין גרמיה בה, מה כתיב אחר, ובנית ביתך. דא נשמתא דבר נש בגופיה, דיתתקן ויתעביד גבר שלים. ועל דא פד חפר יצחק ועבד בירא בשלם, לההוא שלם (ג"א) למחוי שלים) קרי ליה רחובות, וכלא כדקא יאות. זכאין אינון צדיקיא דעובדיהוין לגבי קדשא בריך הוא לקיימא עלמא. דכתיב, (משלי ב) כי ישרים ישכנו ארץ, ישכנו ארץ. והא אוקמוה.

ויהי כי זקן יצחק (בראשית כד). אמר רבי שמעון פתיב, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום

ונתבאר. אבל בא ראה, כל מעשי הקדוש ברוך הוא, כלם הם דברי אמת, והפל בסוד עליון. וכל דברי התורה כלם דברי אמונה וסודות עליונים פראוי.

ובא וראה, לא זכה יצחק כמו אברהם, שלא סמו עיניו ולא כהו. אבל כאן הוא סוד עליון, סוד האמונה, כמו שנתבאר, שפתיב ויקרא אלהים לאור יום. זה אברהם, שהוא אור היום, ואורו הולך ומאיר ומתחזק בתקון היום. ומשום כך מה פתיב? ואברהם זקן בא בימים, באותם האורות שפאירים. והוא זקן, ומאיר או הולך ומאיר] כמו שנאמר (משלי ד) הולך ואור עד נכון היום, ומשום כך ויקרא אלהים לאור יום. ולחשף קרא לילה - זה יצחק, שהוא חשף, והוא הולך לקבל לתוכו את הלילה. ומשום כך, פשהוא זקן מה פתיב? ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראת. כך זה ודאי, שרצה להחשף ולהדבק [בחשף] בדרגתו פראוי.

בא רבי אלעזר בנו ונשק ידיו. אמר לו, יפה. אברהם מאיר מצד של דרגתו, יצחק נחשף מהצד של דרגתו, ויעקב למה, שפתיב ועיני ישראל פבדו מזקן? אמר לו, כך זה ודאי, פתיב פבדו ולא כהו. פתיב מזקן ולא מזקנו. אלא מזקן - מזקן של יצחק, מאותו צד פבדו. לא יוכל לראות להסתפל פראוי, אבל לא כהו. אבל יצחק כהו ודאי מכל וכל, ונעשה חשף, שהרי אז נאמז בו הלילה, והתקיים ולחשף קרא לילה.

מההוא סטרא כבדו. לא יוכל לראות, לאסתפל לא כדקא חזי, אבל לא כהו. אבל יצחק כהו ודאי מכל וכל, ואתעביד חשף, דהא כדין אתאחיד ביה לילה, ואתקיים ולחשף קרא לילה.

ולחשף קרא לילה, האי קרא אוקמוה ואתמר. אבל תא חזי, כל עובדוי דקדשא בריך הוא, פלהו אינון מלין דקשוט וכלא ברזא עלאה. וכל מלוי דאורייתא, פלהו מלי מהימנותא ורזין עלאין פדקא יאות.

ותא חזי, לא זכה יצחק פאברהם, דלא סמו עינוי ולא כהו. אבל רזא עלאה איהו הכא, רזא דמהימנותא. פמה דאתמר, דכתיב ויקרא אלהים לאור יום, דא אברהם, דאיהו נהורא דיממא. ונהורא דיליה אזיל ונהיר ואתתקף בתקונוא (דף קמב ע"א) דיומא.

ובגין כך, מה כתיב, (בראשית כד) ואברהם זקן בא בימים, פאינון נהורין דנהרין.

ואיהו סיב, (ד"א ל"ג ונהיר כדון אויל ונהיר) פמה דאת אמר, (משלי ד) הולך ואור עד נכון היום, ובגין כך, (בראשית א) ויקרא אלהים לאור יום.

ולחשף קרא לילה, דא יצחק דאיהו חשף, ואיהו אזיל לקבלא ליליא פגויה, ובגין כך, איהו כד סיב, מה כתיב, (בראשית כז) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות. הכי הוא ודאי, דבעא לאתחשכא ולא תדבקא (בפחשף) בדרגיה פדקא יאות.

אתא רבי אלעזר בריה, ונשיק ידוי. אמר ליה, שפיר, אברהם נהיר מסטרא דדרגא דיליה, יצחק אתחשף מסטרא דדרגא דיליה, יעקב אמאי, דכתיב, (בראשית מז) ועיני ישראל פבדו מזקן. אמר ליה, הכי הוא ודאי, פבדו כתיב, ולא כהו. מזקן פתיב, ולא מזקנו. אלא מזקן, מזקן דיצחק,

מההוא סטרא כבדו. לא יוכל לראות, לאסתפל לא כדקא חזי, אבל לא כהו. אבל יצחק כהו ודאי מכל וכל, ואתעביד חשף, דהא כדין אתאחיד ביה לילה, ואתקיים ולחשף קרא לילה.

וַיִּקְרָא אֶת עֵשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל. שְׁנַכְלָל  
מִצְדוֹ שֶׁל הַדִּין הַקָּשָׁה. וַיֹּאמֶר הִנֵּה  
נָא זָקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי. רַבִּי  
אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי  
אָדָם עוֹז לוֹ בְּךָ וְגו'. אֲשֶׁרִי הָאִישׁ  
שֶׁמִּתְחַזֵּק בַּקְּב"ה וְשֵׁם בּוֹ אֶת  
תְּקוּפוֹ.

יְבוּרָה פְּחַנְנִיָּה מִישָׂאֵל וְעִזְרִיָּה  
שֶׁהִתְחַזְּקוּ וְאָמְרוּ, (דניאל א) הֵן אֲתַנּוּ  
אֵלֵהֵינוּ שְׂאֲנוּ עוֹבְדִים יְכוֹל  
לְהַצִּילֵנוּ מִתּוֹךְ כַּבְּשָׁן הָאֵשׁ  
הַיּוֹקְדֵת, וּמִיָּדֶךָ הַמְּלַךְ יִצְיָל.

בֵּא רָאֵה, שְׂאֵם לֹא יִצְיָל וְלֹא יַעֲמֵד  
עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, נִמְצָא  
שֶׁשְּׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא  
יִתְקַדֵּשׁ בְּעֵינֵי הַכֹּל, כִּמוֹ שְׂאֲמְרוּ.  
אֲלֵא בִּינוֹן שֶׁיִּדְעוּ שֶׁלֹּא אָמְרוּ  
כְּרֵאוּי, חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יָדוּעַ  
לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלַךְ וְגו'. בֵּין יִצְיָל בֵּין  
לֹא יִצְיָל, יָדוּעַ לְהִיּוֹת לָךְ הַמְּלַךְ  
וְגו'. וְשֶׁנִּינוּ שֶׁיִּחְזַקְאֵל הוֹדִיעַ לָהֶם  
דְּבַר, וְשֶׁמְעוּ וְקִבְּלוּ מִמֶּנּוּ,  
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא עָמַד  
עֲלֵיהֶם, כְּדֵי שֶׁיִּקְבְּלוּ שְׂכָר, וְאִז  
חֲזָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יָדוּעַ לְהִיּוֹת  
לָךְ הַמְּלַךְ וְגו'.

אֲלֵא לֹא יִתְחַזֵּק אָדָם שִׁיאֲמַר,  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִצְיָלֵנִי, אוֹ  
יַעֲשֶׂה לִּי כֶּף וְכַף. אֲבָל יֵשִׁים אֶת  
כַּחוֹ בַּקְּב"ה שֶׁיִּסִּיעַ לוֹ, כְּשֶׁהוּא  
מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָם הַמְּצוּוֹת שֶׁל  
הַתּוֹרָה וְלִלְכַת בְּדַרְךְ אֲמֵת. שְׁפִינּוֹן  
שְׂאָדָם כֹּא לְהַטְהֵר, וְדַאי מְסִיעִים  
לוֹ. וּבִזְהָ יִתְחַזֵּק בַּקְּב"ה שֶׁהוּא  
יִסִּיעַ לוֹ, וְיִתְחַזֵּק בּוֹ, שֶׁלֹּא יֵשִׁים  
אֶת כַּחוֹ בְּטַחֲוֹנוֹ בְּאַחֵר.

וּמִשּׁוֹם כֶּף, עוֹז לוֹ כֶּף מְסֻלוֹת  
בְּלִבְכֶם. שֶׁיַּעֲשֶׂה לְבוֹ כְּרֵאוּי בְּלִי  
הַרְהוּר אַחֵר, אֲלֵא כִּמְסֻלָּה הֵזוּ  
שֶׁהִיא מִתְיַשְׁבֶּת לְעֵבֶר בְּכָל מְקוֹם

וַיִּקְרָא אֶת עֵשׂו בְּנוֹ הַגָּדוֹל, (בראשית כו)  
דְּאִתְפַּלְל מְסֻטְרִיהַ דְּדִינָא קְשִׁיא (שם)  
וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זָקַנְתִּי לֹא יִדְעָתִי יוֹם מוֹתִי.  
רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי אָדָם  
עוֹז לוֹ בְּךָ וְגו', זַפָּאָה בַר נָשׁ דְּאִתְתַּקַּף בֵּיהַ  
בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וַיִּשְׂוֵי תוֹקְפִיהַ בֵּיהַ.

יְבוּרָה פְּחַנְנִיָּה מִישָׂאֵל וְעִזְרִיָּה דְּאִתְתַּקְּפוּ  
וְאָמְרוּ, (דניאל א) הֵן אִיתִי אֲלֵהֵנָּא דִּי  
אַנְחֵנָּא פְּלַחִין יְכוֹל לְשִׁיזְבוּתְנָא מִן אֲתוּן  
נִוְרָא יְקִידְתָּא וּמִן יָדֶךָ מְלָכָא יִשְׂזִיב.

הָא חֲזִי, דְּאִי לֹא יִשְׂזִיב וְלֹא אֲתַקְיִים  
עֲלֵיהֶוּ קְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲשֶׁתַּפַּח  
שְׁמִיהַ דְּקְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּלֹא יִתְקַדֵּשׁ  
בְּעֵינֵיהֶוּ דְּכָלֵּא כְּמָה דְּאָמְרוּ. אֲלֵא, בִּינוֹן  
דִּידְעוּ דְּלֹא אָמְרוּ כְּדָקָא יְאוּת, אֲהֲדָרוּ  
וְאָמְרוּ, (דניאל א) וְהֵן לֹא יָדִיעַ לְהוּי לָךְ מְלָכָא  
וְגו'. בֵּין יִשְׂזִיב, בֵּין לֹא יִשְׂזִיב, יָדִיעַ לְהוּי  
לָךְ מְלָכָא וְגו'. וְתַנִּינָן דְּמִלְּהַ אֹדְעַ לְהוּ  
יִחְזַקְאֵל, וְשֶׁמְעוּ וְקִבְּלוּ מִנֵּיהַ, דְּקְדֻשָּׁא  
בְּרִיךְ הוּא לֹא אֲתַקְיִים עֲלֵיהֶוּ, בְּגִין דִּיקְבְּלוּן  
אַגְרָא. וּכְדִין אֲהֲדָרוּ וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יָדִיעַ  
לְהוּי לָךְ מְלָכָא וְגו'.

אֲלֵא לֹא יִתְתַּקַּף בַּר נָשׁ דִּיִּמָּא, קְדֻשָּׁא  
בְּרִיךְ הוּא יִשְׂזִיבֵנִי, אוֹ אִיהוּ עֶבֶד לִי  
כֶּף וְכַף, אֲבָל יִשְׂוֵי תוֹקְפִיהַ בֵּיהַ בְּקְדֻשָּׁא  
בְּרִיךְ הוּא דִּיִּסִּיעַ לֵיהַ, כִּד אִיהוּ אֲשֶׁתַּדֵּל  
בְּאִינוּן פְּקוּדִין דְּאוּרִייתָא, וְלִמִּיהַ בְּאַרְחַ  
קְשׁוּט. דְּכִינוֹן דְּאִתִּי בַר נָשׁ לְאִתְדַפָּאָה,  
מְסִיעִין לֵיהַ וְדַאי, וּבְדָא יִתְתַּקַּף בֵּיהַ  
בְּקְדֻשָּׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ יִסִּיעַ לֵיהַ,  
וְיִתְתַּקַּף בֵּיהַ, דְּלֹא יִשְׂוֵי תוֹקְפִיהַ בְּאַחֵרָא.

וּבְגִין כֶּף, עוֹז לוֹ כֶּף. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, דִּיעֶבֶד לְבִיהַ כְּדָקָא יְאוּת בְּלֵא

הַהוֹרָא אַחְרָא, אָלָא כְּהַאי מְסֻלָּה דְּאִיהִי  
מִתִּישְׁבָּא לְאַעְבְּרָא בְּכָל אַתְר דְּאַצְטְרִיךְ, הָכִי  
נָמִי.

דְּבַר אַחַר אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לֹו בְּךָ, עֹז, כְּמָה  
דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים כט) יִי עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, בְּגִין  
דְּאַצְטְרִיךְ לִיה לְבַר נַשׁ דִּיתַעְסַק בְּאוֹרֵייתָא  
לְשִׁמְיָה דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל מָאן דְּאַתַּעְסַק  
בְּאוֹרֵייתָא וְלֹא אֲשַׁתְּדַל לְשִׁמְיָה, טַב לִיה דְּלֹא  
אַתְבְּרִי. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, מְאִי מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם,  
כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר, (תהלים סח) סוּלוֹ לְרוּכְבַּ בְּעַרְבוֹת  
בְּיָה שְׁמוֹ. דָּא הֵיכִיא אוֹרֵייתָא, דְּאִיהוּ אֲשַׁתְּדַל  
בְּה לְאַרְמָא לִיה לְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִמְעַבְד  
לִיה חֲטִיבָא בְּעֵלְמָא.

תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב כָּל עוֹבְדוֹי הוּוּ לְשִׁמְא  
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וּבְגִין כְּךָ קַדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא הָוָה עֲמִיה תְּדִיר, דְּלֹא אַעֲדִי מִנְיָה  
שְׁכִינְתָּא. דְּהָא בְּשַׁעֲתָא דְּקָרָא לִיה יַצְחַק לְעֵשׂו  
בְּרִיָּה, יַעֲקֹב לָא הָוָה תַּמְן, וּשְׁכִינְתָּא אוֹדְעַת לָהּ  
לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה אוֹדְעַת לִיה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, תָּא חֲזִי, אִי חַס וְשְׁלוֹם בְּהֵוָא  
זְמַנָּא יִתְבַּרְךְ עֵשׂו, לָא יִשְׁלוּט יַעֲקֹב  
לְעֵלְמִין. אָלָא מַעַם קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הָוָה,  
וְכֹלָא בְּאַתְרֵיהּ אַתָּא כְּדָקָא חֲזִי. תָּא חֲזִי, (בראשית  
כח) וְרַבְּקָה אוֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב כְּתִיב, וְהָא אַתְּמַר.  
וּבְגִין כְּךָ שְׁדֶרֶת בְּגִינֵיה דְּיַעֲקֹב, (בראשית כז) הִנֵּה  
שְׁמַעְתִּי אֶת אַבְיָךְ מְדַבֵּר אֶל עֵשׂו אַחִיךָ לֵאמֹר.  
וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגו'. בְּהֵוָא זְמַנָּא,  
עָרַב פְּסַח הָוָה, וּבְעֵי יַצֵּר הָרַע  
לְאַתְבְּעָרָא, וְלִשְׁלֹטָאָה סִיְהָרָא, רָזָא (דף קמב ע"ב)  
דְּמַהִימְנוּתָא. וְעַל דָּא עֲבַדְתָּ תְּרִי תַבְּשִׁילִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רְמֵז הֵכָא דְּזְמִינִין בְּנוֹי  
דְּיַעֲקֹב לְקַרְבָּא שְׁנֵי שְׁעִירִים, חַד לִי, וְחַד  
לְעִזָּאזֵל בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִי. וּבְגִין כְּךָ, קָרִיבֶת שְׁנֵי

שְׁצִרְיָךְ, כְּךָ גַם.  
דְּבַר אַחַר אַשְׁרֵי אָדָם עוֹז לֹו  
כְּךָ - עֹז כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים כט)  
ה' עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן. מִשׁוֹם שְׁצִרְיָךְ  
לְאָדָם לְהַתַּעֲסַק בְּתוֹרָה לְשִׁמּוֹ  
שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. שְׁכָל מִי  
שְׁמַתַּעֲסַק בְּתוֹרָה וְאִינוּ  
מְשַׁתְּדֵל לְשִׁמְיָה, טוֹב לוֹ שְׁלֹא  
נִבְרָא. מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם, מַה זֶה  
מְסֻלוֹת בְּלִבְכֶם? כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר  
(שם סח) סוּלוֹ לְרוּכְבַּ בְּעַרְבוֹת בְּיָה  
שְׁמוֹ. זֶה הַתּוֹרָה הֵיכִיא שְׁהוּא  
הַשְׁתְּדֵל בְּה לְהַרִים אֶת הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא וְלַעֲשׂוֹתוֹ חֲטִיבָה  
בְּעוֹלָם.

בֵּא רָאָה, כָּל מַעֲשָׂיו שֶׁל יַעֲקֹב  
הָיוּ לְשִׁמּוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא, וּמִשׁוֹם כְּךָ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
הוּא הָיָה עִמּוֹ תָּמִיד, שְׁלֹא זָוָה  
מִמּוֹנֵי הַשְּׂכִינָה. שְׁהָרִי בְּשַׁעֲה  
שְׁקָרָא לוֹ יַצְחַק אֶת עֵשׂוּ בְּנוֹ,  
יַעֲקֹב לֹא הָיָה שֵׁם, וְהַשְּׂכִינָה  
הוֹדִיעָה לְרַבְּקָה, וְרַבְּקָה  
הוֹדִיעָה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, בֵּא רָאָה, אִם  
חַס וְחֵלִילָה בְּאוֹתוֹ זְמַן הָיָה  
מִתְבַּרְךְ עֵשׂו, לֹא הָיָה שׁוֹלֵט  
יַעֲקֹב לְעוֹלָמִים. אָלָא מַעַם  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֶה הָיָה,  
וְהַכֵּל בֵּא בְּמִקּוּמוֹ כְּרָאוּי. בֵּא  
רָאָה, כְּתוּב וְרַבְּקָה אוֹהֶבֶת אֶת  
יַעֲקֹב, וְזֶה נִתְבָּאֵר. וּמִשׁוֹם כְּךָ  
שְׁלַחָה בְּשִׁבִיל יַעֲקֹב, הִנֵּה  
שְׁמַעְתִּי אֶת אַבְיָךְ מְדַבֵּר אֶל  
עֵשׂו אַחִיךָ לֵאמֹר.

וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגו'.  
בְּזְמַן הַהוּא עָרַב פְּסַח הָיָה,  
וְצִרְיָךְ הֵיִצֵּר הָרַע לְהַתְּבַעַר  
וְלִשְׁלוֹט הַלְּבָנָה, סוּד הָאֲמוּנָה,  
וְלָנֶחַ עֲשֵׂתָה שְׁנֵי תַבְּשִׁילִים.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כָּאֵן רְמֵז  
שְׁעִיטִידִים בְּנֵי יַעֲקֹב לְהַקְרִיב  
שְׁנֵי שְׁעִירִים, אֶחָד לַה' וְאֶחָד  
לְעִזָּאזֵל בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים. מִשׁוֹם

כף הקריבה שני גדיי עזים - אחד בשביל הדרגה שלמעלה, ואחד כדי להכניע את דרגתו של עשו שלא ישלט על יעקב, ועל פן שני גדיי עזים, ומשניהם טעם יצחק ואכל.

**ויבא** לו יין וישת. ויבא לו יין, רמז רמז - ממקום רחוק קרב אותו מאותו מקום [של עשו]. רבי אלעזר אמר, רמז מהיין שהוא שפל השמחה נמצאת בו כדי לשמח את יצחק, שצריך שמחה, כשרוצים שמחה לשמח את צד [הלוים] שלו, ועל פן ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו'. אלו הלבושים שהרויח עשו מנמרוד, ואלה לבושי כבוד, שהיו מאדם הראשון, ובאו לידי נמרוד, ובהם היה צד צידה נמרוד, שכתוב (בראשית י) הוא היה גבר ציד לפני ה' וגו'. ועשו יצא לשדה ונלחם בקרב עם נמרוד והרג אותו, ולקח ממנו את הלבושים הללו. זהו שכתוב ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ובארוה, פתוב כפון והוא עיף, וכתוב שם (ירמיה ד) פי עיפה נפשי להרגים.

ועשו היה מעלה את אותם הלבושים לרבקה, ובהם היה יוצא וצד ציד, ואותו היום לא לקח אותם, ויצא לשדה והתעכב שם. וכשעשו היה לובש אותם, לא היו מעלים ריחות כלל. כיון שיעקב לבש אותם, אז שבה האבדה למקומה והעלו ריחות, משום שיפיו של יעקב היה כפיו של אדם, ומשום כף חזרו בשעה ההיא למקומם והעלו ריחות.

אמר רבי יוסי, יפיו של יעקב [היה] שהוא יפיו של אדם איך אפשר? והרי שנינו, תפוח יעקב, של אדם הראשון מכהה גלגל

גדיי עזים, חד בגין דרגא דלעילא, וחד בגין לכפייא דרגיה דעשו דלא ישלוט עליה דיעקב, ועל דא שני גדיי עזים, ומתרוניהו טעים יצחק ואכיל.

**ויבא** לו יין וישת, (בראשית כז) ויבא לו יין, רמז רמזי, מאתר רחיק קריב ליה מההוא אתר (דעשו). רבי אלעזר אמר, רמז מההוא יין דכל חדו אשתכח ביה, בגין לחדתא ליה ליצחק, דבעי חדוה, פדקא בעיין חדוה לחדתא סטרא (דלויא) דיליה, ועל דא ויבא לו יין וישת.

ותקח רבקה את בגדי עשו וגו', (בראשית כז) אליו אינון לבושין דרווח עשו מנמרוד, ואליו לבושי יקר דהו מן אדם הראשון, ואתו לנדא דנמרוד, ובהו הוה צד צידה נמרוד, דכתיב, (בראשית י) הוא היה גבור ציד לפני יי וגו', ועשו נפק לחקלא, ואגח ביה קרבא בנמרוד וקטל ליה, ונסב אליו לבושין מגיה, הדא הוא דכתיב, (בראשית כה) ויבא עשו מן השדה והוא עיף, ואוקמוה. פתיב הכא והוא עיף, וכתיב התם (ירמיה ד) פי עיפה נפשי להרגים.

ועשו הוה סליק לון לאינון לבושין לגבה דרבקה, ובהו הוה נפיק וצד צידה, וההוא יומא לא נטל לון, ונפק לחקלא ואתעכב תמן. וכד הוה לביש לון עשו, לא הוה סלקין ריחין כלל. כיון דלביש לון יעקב, כדן תבת אבדה לאתרה, וסליקו ריחין. בגין דשופריה דיעקב, שופריה דאדם הוה. ובגין כף אהדרו בההיא שעתא לאתריהו, וסליקו ריחין.

אמר רבי יוסי, שופריה דיעקב (הוה) דאיהו שופריה דאדם איך אפשר, והא תנינן,

חמה, ואם תאמר שפך היה יעקב? אמר לו רבי אלעזר, ודאי שפך היה. בראשונה טרם חטא אדם הראשון, לא היו יכולים כל הבריות להסתפל ביפיו. כיון שחטא, השתנה יפיו ורומו הנמף, ונעשה בן מאה אמות.

ובא וראה, יפיו של אדם הראשון הוא סוד, שהאמונה העליונה תלויה ביפיו ההוא, ומשום כך (תהלים ז) ויהי נעם ה' אלהינו עלינו, וכתוב (שם כז) לחזות בנעם ה'. וזהו ודאי יפיו של יעקב, והכל הוא סוד עליון. וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בא ראה, וירח את ריח הבגדים לא כתוב, אלא ריח בגדיו, כמו שנאמר (שם קד) עטה אור פשלמה נוטה שמים פיריעה. דבר אחר [והוא] וירח את ריח בגדיו ויברכהו - שפיון שהלביש אותם יעקב, העלו ריחות באותה השעה. ועד שלא הריח [שמרים] את ריח לבושו לא ברך אותו, שהרי אז [לא] ידע שהוא ראוי להתברך. שאם לא ראוי להתברך, לא היו עולים כל הריחות הקדושים הללו עמו. זהו שפתיב וירח את ריח בגדיו ויברכהו.

ויאמר ראה ריח בני פריח שדה אשר ברכו ה'. ויאמר - דבר נסתר הוא. יש אומרים שהיתה השכינה, ויש אומרים שיצחק היה. פריח שדה אשר ברכו ה' - מי השדה? זה שדה התפוחים, השדה שהאבות העליונים [חומרים] סומכים אותו ומתקנים אותו.

ויהן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש. אמר רבי אבא, הפסוק הזה בארוהו, אבל [פתח רבי אבא ואמר] בא

תפוח יעקב דאדם הראשון, מכהה גלגל חמה. ואי תימא דכך הוה יעקב. אמר ליה רבי אלעזר, ודאי הכי הוה, בקדמיתא עד לא חב אדם הראשון, לא הוה יכלין כל בריין לאסתפל בשופריה. כיון דחטא, אשתמי שופריה ונתמאך רומיה ואתעביד בר מאה אמינ.

ותא חזי, שופריה דאדם הראשון, רזא איהו, דמהימנותא עלאה תליא בההוא שופרא, ובגין כך, (תהלים ז) ויהי נעם יי אלהינו עלינו. וכתוב, (תהלים כז) לחזות בנעם יי, ודא הוא שופריה דיעקב ודאי, וכלא רזא עלאה איהו.

וירח את ריח בגדיו ויברכהו. תא חזי, וירח את ריח הבגדים לא כתוב, אלא ריח בגדיו. כמה דאת אמר, (תהלים קד) עוטה אור פשלמה נוטה שמים פיריעה. דבר אחר (נ"א דא הוא) וירח את ריח בגדיו ויברכהו. דכיון דאלביש לון יעקב, סליקו ריחין בההיא שעתא, ועד דלא ארח (דארח) ריחין דלבושיה, לא ברכיה, דהא כדין (לא) ידע דאתחזי הוא לאתברכא, דאי לא אתחזי לאתברכא, לא סליקו כל הני ריחין קדישין בהדיה, הדא הוא דכתיב וירח את ריח בגדיו ויברכהו.

ויאמר ראה ריח בני פריח שדה אשר ברכו יי. (בראשית כז) ויאמר, מלה סתים הוא. אית דאמרי שכינתא הות, ואית דאמרי יצחק הוה. פריח שדה אשר ברכו יי, מאן שדה, דא שדה דתפוחים. שדה דאבהן עלאין (תמיד) סמיכו ליה ומתקנין ליה.

ויהן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ ורב דגן ותירוש. אמר רבי אבא, האי קרא אוקמוה, אבל (פתח רבי אבא ואמר) תא

רָאָה, שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל ה' בְּצִרְתָּהּ לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כַּמָּה שִׁירֹת וְתִשְׁבָּחוֹת אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהַכֵּל כְּדֵי לְהַתְקִין אֶת דְּרָגָתוֹ וְלַעֲשׂוֹת לוֹ שֵׁם, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם. וְהַשִּׁירָה הַזֹּאת אָמַר [ו] כְּשִׁרְאָה הַמַּעֲשָׂה הַזֶּה לִיעֲקֹב [של יעקב].

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר הַשִּׁירָה הַזֹּאת [שְׁהַר] בְּשַׁעַר שְׂאֵמֶר לוֹ אָבִיו גָּשָׁה נָא וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא. אִזְ [מִשּׁוֹם] שְׁהִיָּה [הִיא] יַעֲקֹב בְּצִרְתָּה גְדוּלָּה, שִׁפְתוֹד שְׂאֵבִיו יִכִּיר אוֹתוֹ וַיִּנְדַּע לִפְנֵיו. מַה כְּתוּב? וְלֹא הִכִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כְּיָדֵי עֲשׂוֹ אֲחֵיו שְׁעֵרֹת וַיִּבְרַכְהוּ. אִזְ אָמַר, אֶל ה' בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. ה' הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שְׁקָר מִלְשׁוֹן רַמְיָה. זוֹהִי הַדְּרָגָה שֶׁעֲשׂוֹ שְׂרָוִי בָּהּ, שֶׁהִיא שְׁפַת הַשְּׁקָר [מִה הוּא]. שְׁפַת שְׁקָר, בְּשַׁעַר שֶׁהִבִּיא אוֹתוֹ הַנְּחָשׁ קָלְלוֹת עַל הָעוֹלָם, וּבִהַתְחַכְּמוֹת וּבַעֲקִימוֹת הִבִּיא קָלְלוֹת, שֶׁהַתְקַלֵּל הָעוֹלָם.

בֹּא רָאָה, בְּשַׁעַר שְׂאֵמֶר יִצְחָק לַעֲשׂוֹ, וְצֵא הַשְּׂדֵה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וּבְאֲרוּחָהּ, וַיִּצֵּא עֲשׂוֹ כְּדֵי שִׁיתְבָּרֵךְ מִיִּצְחָק, שְׂאֵמֶר לוֹ וְאִבְרַכְכָּה לִפְנֵי ה'. שְׂאֵלוֹ אָמַר וְאִבְרַכְכָּה וְלֹא יוֹתֵר - יָפֵה. כִּינּוֹן שְׂאֵמֶר לִפְנֵי ה', בְּאוֹתָהּ הַשַּׁעַר הַזֶּה עָסָא כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. אָמַרְהָ, וּמַה שִׁיִּצֵּא נֶחֱשׁ מֵאוֹתָן הַקָּלְלוֹת וַיִּשְׂאֵר יַעֲקֹב.

בְּשַׁעַר הַהִיא הַזֶּה מִיִּכְאֵל, וְכֹא לִפְנֵי יַעֲקֹב וְהַשְׂכִּינָה עִמּוֹ. וַיַּדַּע יִצְחָק, וְרָאָה אֶת גֵּן עֵדֵן עִם יַעֲקֹב וּבִרְכוֹ לִפְנֵיו. וּכְשֶׁנִּכְנס עֲשׂוֹ, נִכְנס עִמּוֹ גִּיהֵנִם, וְעַל כֵּן וַיַּחֲרֵד יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוּלָּה עַד

חֲזִי, (תהלים קכ) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יי בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כַּמָּה שִׁירִין וְתוֹשְׁבֵיחֵן אָמַר דָּוִד מִלֵּפָא קָמִי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלָא בְּגִין לְאַתְקִנָא דְרָגִיָּה וְלִמְעַבְדַּ לִּיהַ שְׂמָא, כַּמָּה דְאַתְ אָמַר, (שְׁמוּאֵל ב' ח) וַיַּעַשׂ דָּוִד שֵׁם, וְשִׁירְתָּא דָא אָמַר (פ"א ל"ג ליה) כִּד חָמָא עוֹבְדָא דָא לִיעֲקֹב (פ"א דיעקב).

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר שִׁירְתָּא דָא (דְהָא), בְּשַׁעַר דָּאָמַר לִיהַ אָבוּי, (בראשית כז) גָּשָׁה נָא וְאִמְשֹׁךְ בְּנֵי הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֲשׂוֹ אִם לֹא, כְּדִין (ד"א בְּגִין) דְהִיָּה (הוּא) (דף קמג ע"א) יַעֲקֹב בְּעֵאקוֹ סָגִי, דְדַחִיל דְאָבוּי יַדַּע לִיהַ וְאַשְׁתַּמּוּדַע קָמִיהַ. מַה כְּתִיב, (בראשית כז) וְלֹא הִפִּירוּ כִּי הָיוּ יָדָיו כְּיָדֵי עֲשׂוֹ אֲחֵיו שְׁעִירוֹת וַיִּבְרַכְהוּ. כְּדִין אָמַר, (תהלים קכ) אֶל יי בְּצִרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

יי הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שְׁקָר מִלְשׁוֹן רַמְיָה, (שם) דָּא הוּא דְרָגָא דְעֲשׂוֹ שְׂרָיָא בִּיהַ, דְאִיהוּ שְׁפַת שְׁקָר (פ"א מִה הוּא). שְׁפַת שְׁקָר, בְּשַׁעַר דְאִיִּתִי הַהוּא חוּיָא לְוֹטִין עַל עֲלֵמָא, וּבְחַכְּמִימוֹ וּבְעֵקִימוֹ אִיִּתִי לְוֹטִין, דְאַתְלִטְיָא עֲלֵמָא.

הָא חֲזִי, בְּשַׁעַר דָּאָמַר יִצְחָק לַעֲשׂוֹ, (בראשית כז) וְצֵא הַשְּׂדֵה וְצוּדָה לִי צִידָה, בְּה"א, וְאוּקְמוּהָ. וְנִפְקַ עֲשׂוֹ בְּגִין דִּיתְבָּרֵךְ מִיִּצְחָק, דְקָאָמַר לִיהַ, (בראשית כז) וְאִבְרַכְכָּה לִפְנֵי יי, דְאֵלוֹ אָמַר וְאִבְרַכְכָּה וְלֹא יוֹתֵר, יָאוּת. כִּינּוֹן דְאָמַר לִפְנֵי יי, בְּהִיא שַׁעַר אֲזִדְעוּעַ פְּרִסִי יִקְרָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמַרְהָ, וּמַה דִּיפּוּק חוּיָא מְאִינוֹן לְוֹטִין, וַיִּשְׁתַּאֵר יַעֲקֹב בְּהוּ.

בְּהִיא שַׁעַר, אֲזִדְמֵן מִיִּכְאֵל וְאַתָּא קָמִיהַ דִיעֲקֹב, וַיִּשְׂכִּינְתָּא בְּהִדִּיהַ, וַיַּדַּע יִצְחָק, וְחָמָא לְגֵן עֵדֵן בְּהִדִּיהַ דִיעֲקֹב, וּבְרַכִּיָּה קָמִיהַ. וְכִד עָאֵל עֲשׂוֹ, עָאֵל בְּהִדִּיהַ גִּיהֵנִם. וְעַל דָּא

מאד, שְׁחֶשֶׁב שְׁעָשׂוּ לֹא הִיָּה  
בְּצַד הַהוּא. פֶּתַח וְאָמַר,  
וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

מִשׁוּם כִּף הַזְדַּמָּן יַעֲקֹב בְּחֻמְהָ  
וּבְעַקְמוּמֵיּוֹת שֶׁהֵבִיא בְּרֻכּוֹת עַל  
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא כְּמוֹ אָדָם הָרָאשׁוֹן,  
וְנִגְטְלוּ מֵאוֹתוֹ הַנְּחֻשׁ, שֶׁהוּא  
שֹׁפֵת שֶׁקֶר. שִׁפְמָה שֶׁקֶר אָמַר,  
וְכִמְהָ דְבָרֵי שֶׁקֶר עָשָׂה כְּדִי  
לְהַטְעוֹת וּלְהֵבִיא קְלָלוֹת עַל  
הָעוֹלָם. מִשׁוּם כִּף בָּא יַעֲקֹב  
בְּחֻמְהָ וְהַטְעָה אֶת אֲבִיו, כְּדִי  
לְהֵבִיא בְּרֻכּוֹת עַל הָעוֹלָם וְלִטַּל  
מִמֶּנּוּ מָה שֶׁמְנַע מִן הָעוֹלָם.  
וּמִדָּה כְּנֻגַד מִדָּה הֵיטָה, וְעַל כֵּן  
כְּתוּב (תהלים ט) וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ  
וַתִּבּוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בְּבִרְכָּהּ  
וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלִיו כְּתוּב (בראשית  
a) אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל  
חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְנִשְׁאָר בּוֹ לְדוּרֵי  
דוֹרוֹת, וּבָא יַעֲקֹב וְנִטַּל מִמֶּנּוּ  
הַבְּרֻכּוֹת.

וּמִיָּמָיו שֶׁל אָדָם הָרָאשׁוֹן נֹעַד  
יַעֲקֹב לִטַּל מִהַנְּחֻשׁ הַהוּא אֶת  
כָּל הַבְּרֻכּוֹת הַלְלוֹ, וְהוּא נִשְׁאָר  
עִם קְלָלוֹת וְלֹא יֵצֵא מֵהֶם. וְדוּד  
אָמַר בְּרוּחַ הַקִּדְשׁ, (תהלים קב) מָה  
יִתֵּן לָךְ וּמָה יִסְיֵף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָה  
חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים. מָה אֶכְפֵּת  
לְאוֹתוֹ הַנְּחֻשׁ הַרַע שֶׁהֵבִיא  
קְלָלוֹת עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁאָמְרוּ,  
נְחֹשׁ נֹשֵׁף וּמְמִית, וְאֵין לוֹ מִמֶּנּוּ  
הַנָּאָה.

לְשׁוֹן רַמְיָה - שְׂרַמָּה אֶת אָדָם  
וְאִשְׁתּוֹ וְהֵבִיא רַע עֲלָיו וְעַל  
הָעוֹלָם. אַחַר כֵּן בָּא יַעֲקֹב וְנִטַּל  
מִשְׁלוֹ אֶת כָּל אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת.  
חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים - זֶה עָשׂוּ  
שְׂשֻׁמֵר שֶׁנֶּאֱמַר [שְׂשֻׁמֵר] לְיַעֲקֹב עַל  
אוֹתָם הַבְּרֻכּוֹת, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר  
וַיִּשְׁטֵם עָשׂוּ אֶת יַעֲקֹב עַל  
הַבְּרֻכָּה וְגו' . [בא ראה].

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם  
וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ - הֵנָּה מְלַמְּעָהּ

וַיִּחְרַד יַעֲקֹב חֲרָדָה גְדוֹלָה עַד מָאֵד,  
דְּחֶשֶׁב דְּלֹא הָוָה עָשׂוּ בְּהֵוָה סִטְרָא, פֶּתַח  
וְאָמַר, (בראשית כז) וְאֶבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

בְּגִין כֵּן, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב בְּחֻמְמָתָא וּבְעַקְיָמוֹ  
דְּאִיִּיתִי בְּרַכָּאן עֲלֵיהּ דִּיעֲקֹב דְּאִיהוּ  
כְּגוֹוְנָא דְאָדָם הָרָאשׁוֹן, וְאִתְנַטְלוּ מֵהֵוָה חוּיָא  
דְּאִיהוּ שֹׁפֵת שֶׁקֶר. דְּכִמְהָ שֶׁקֶרָא אָמַר, וְכִמְהָ  
מְלִי דְשֶׁקֶרָא עַבְד, בְּגִין לְאַטְעָאָה וּלְאַיִיתָאָה  
לְוֹטִין עַל עֲלָמָא. בְּגִין כֵּן, אַתָּא יַעֲקֹב  
בְּחֻמְמָה וְאַטְעִי לְאַבּוּי, בְּגִין לְאַיִיתָאָה בְּרַכָּאן  
עַל עֲלָמָא, וְלִנְטִלָא מִנִּיהּ מָה דְמְנַע מֵעֲלָמָא,  
וּמִדָּה לְקַבֵּל מִדָּה הָוָה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קט)

וַיֵּאָהֵב קָלְלָהּ וַתִּבּוֹאֶהוּ וְלֹא חִפֵּץ בְּבִרְכָּהּ  
וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ. עֲלֵיהּ פְּתִיב, (בראשית a) אָרוּר אַתָּה  
מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְאִשְׁתָּאָר בֵּיהּ  
לְדַרְי דְרִין, וְאַתָּא יַעֲקֹב וְנִטַּל מִנִּיהּ בְּרַכָּאן.

וּבִן יוֹמוֹי דְאָדָם, אֲזַדְמָן יַעֲקֹב לְנִטְלָא מֵהֵוָה  
חִיוּיָא, כֹּל הַנִּי בְרַכָּאן, וְאִשְׁתָּאָר אִיהוּ  
בְּלוֹטִין וְלֹא נִפְק מִנִּיָּהּ. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ  
קְדֻשָּׁא, (תהלים קכ) מָה יִתֵּן לָךְ וּמָה יוֹסִיף לָךְ  
לְשׁוֹן רַמְיָה חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים. מָה אֶיְכַפֵּת לִיָּה  
לְהֵוָה חוּיָא בִישָׂא, דְּאִיִּיתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא.  
כְּמָה דְאָמְרוּ, נְחֹשׁ נֹשֵׁף וּמְמִית, וְלִית לִיָּה  
הַנָּאָה מִנִּיהּ.

לְשׁוֹן רַמְיָה, דְרַמִּי לִיָּה לְאָדָם וּלְאַתְתִּיָּה,  
וְאִיִּיתִי בִישָׂא עֲלֵיהּ וְעַל עֲלָמָא. לְכַתֵּר  
אַתָּא יַעֲקֹב, וְנִטַּל מִדִּילִיָּה כֹּל אֵינוֹן בְּרַכָּאן.  
חֲצִי גִבּוֹר שְׁנוּנִים, דָּא עָשׂוּ דְנִטְר דְּכִבּוּ (נ"א  
דְאִינוֹם) לְיַעֲקֹב עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, כְּמָה דְאַתָּא אָמַר,  
(בראשית כז) וַיִּשְׁטֵם עָשׂוּ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרֻכָּה

וְגו' . (ר"א ל"ג תא חו")

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי  
הָאָרֶץ, הָא מְלַעֲלֵילָא וּמִתְתָּא בְּחַבּוּרָא



וממטה בַּחבוּר אָחֵד. וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ - הִנֵּה פְּרֻשֵׁה, אָבֵל כִּפְתּוּב וְלֹא רֵאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ וְזָרְעוּ מִבְּקֵשׁ לֶחֶם. תָּא חֲזִי, נֶעַר הֵייתִי וְגו', וּבִאֲרוּהָ - הַפְּסוּק הַזֶּה אָמַר אוֹתוֹ שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם וְכוּ'. וּמִשּׁוֹם כֶּף אָמַר וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ.

וְעַבְדְּךָ עֲמִים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֹמִים - בְּזִמְנָא שֶׁשִׁלַּט שְׁלֵמָה הַמְּלִיךָ בִירוּשָׁלַיִם, שְׁכַתּוּב וְכָל מְלָכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בראשית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֹמִים, בְּזִמְנָא שֶׁיָּבֵא מְלָךְ הַמְּשִׁיחָא, שְׁכַתּוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, הַפֶּל בְּזִמְנָא שֶׁיָּבֵא הַמְּלָךְ הַמְּשִׁיחָא, שְׁכַתּוּב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים (תהלים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הוּהוּ גְבִיר לְאַחִידָא, הוּהוּ, וְלֹא אָמַר הִיָּה אוֹ תְהִיָּה. אֵלָא זֶה סוּד עֲלִיּוֹן שֶׁל הָאֱמוּנָה, שֶׁהָאוֹתוֹת הִלְלוּ הֵן סוּדוֹת הָאֱמוּנָה. ה' לְמַעַלָּה, וְאִ"ו בְּאֲמֻצָּע, ה' אַחֵר כֶּף. וּמִשּׁוֹם כֶּף אָמַר הוּהוּ גְבִיר לְאַחִידָא, לְשִׁלַּט עֲלֵיהֶם וְלְרַדּוֹת אוֹתָם בְּזִמְנָא שֶׁבֵּא דוּד הַמְּלָךְ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הַפֶּל הוּא בְּזִמְנָא שֶׁיָּבֵא מְלָךְ הַמְּשִׁיחָא, שְׁהָרִי מִשּׁוֹם שֶׁעֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה, אִזּוּ וּפְרָקֵת עֲלוּ מֵעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַבְּרָכוֹת הִלְלוּ מִצִּד שֶׁל חִלְקוֹ שֶׁל יַעֲקֹב הָיָה וּמִשְׁלוֹ הוּא נִטְלָה. וְהַבְּרָכוֹת הָאֵלוּ הֵיָּה רוּצָה יַצְחָק לְבָרַךְ עַת עָשׂוּ, וּמִשּׁוֹם כֶּף עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְגַרְם לְיַעֲקֹב לְטַל מִשְׁלוֹ.

בֵּא רָאָה, בְּשַׁעַת שְׂאוֹתוֹ הַנְּחֹשׁ הִבִּיא קָלְלוֹת עַל הָעוֹלָם וְהָאֲדָמָה הַתְּקַלְלָה - מַה כְּתוּב? (בראשית א) וְלֹאֲדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אֲשַׁתְּךָ וְגו', אֲרוּרָה

חָדָא. וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ, הָא אוּקְמוּהָ. אָבֵל כְּדַכְתִּיב, (תהלים לז) וְלֹא רֵאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב וְזָרְעוּ מִבְּקֵשׁ לֶחֶם. תָּא חֲזִי, (שם) נֶעַר הֵייתִי וְגו' וְאוּקְמוּהָ, הָאִי קָרָא שָׂרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמַרוּ וְכוּ'. וּבְגִין כֶּף אָמַר וְרֹב דָּגָן וְתִירֹשׁ.

וְעַבְדְּךָ עֲמִים וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֹמִים, בְּזִמְנָא דְשִׁלַּט שְׁלֵמָה מִלְּפָא בִירוּשָׁלַם, דְכַתִּיב, (דברי הימים ב ט) וְכָל מְלָכֵי הָאָרֶץ וְגו' מְבִיאִים אִישׁ מִנְחָתוֹ וְגו'. (בראשית כז) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לָךְ לְאֹמִים, בְּזִמְנָא דֵייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְכַתִּיב, (תהלים עב) וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כֵּלָּא בְּזִמְנָא דֵייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, כְּדַכְתִּיב וַיִּשְׁתַּחֲוּ לוֹ כָּל מְלָכִים כָּל גּוֹיִם יַעֲבֹדוּהוּ.

הוּהוּ גְבִיר לְאַחִידָא, הוּהוּ, וְלֹא אָמַר הִיָּה, אוֹ תְהִיָּה. אֵלָא דָּא רְזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, דְאֵלִין אַתּוּן אַנּוּן רְזִי דְמַהִימְנוּתָא. ה' לְעִילָא, וְאִ"ו בְּאֲמֻצָּעִיתָא, ה' לְבָתֵּר. וּבְגִין כֶּף אָמַר, הוּהוּ גְבִיר לְאַחִידָא, לְשִׁלַּטָּאָה עֲלֵיהֶוּ וְלְרַדָּאָה לוֹן, בְּזִמְנָא דְאֲתָא דוּד מִלְּפָא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כֵּלָּא אִיָּהוּ בְּזִמְנָא דֵייתִי מִלְּפָא מְשִׁיחָא, דְהָא בְּגִין דְעֲבָרוּ יִשְׂרָאֵל עַל פְּתַגְמֵי אוּרִייתָא, כְּדִין (בראשית כז) וּפְרָקֵת עֲלוּ מֵעַל צוּאֲרָךְ.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים רַבִּי יוֹסִי אָמַר, כָּל הַנֵּי (דף קמג ע"ב) בְּרַכָּאן מִסְטָרָא דְחוּלְקִיָּה דִיעֲקֹב הוּוּ וּמִדִּילִיָּה נִטְלָה, וְאֵלִין בְּרַכָּאן הוּוּ קָא בְּעִי יַצְחָק לְבָרַכָּא לִיָּה לְעָשׂוּ, וּבְגִין כֶּף עַבְדָּא קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא, וְגַרְם לִיָּה לְיַעֲקֹב לְנִטְלָא מִדִּילִיָּה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַתָּא דְהָהוּא נְחֹשׁ אִייתִי לְוֹטִין עַל עֲלָמָא וְאֲתַלְטִיא אַרְעָא, מַה כְּתִיב, (בראשית ג) וְלֹאֲדָם אָמַר כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אֲשַׁתְּךָ וְגו', אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעַבְדוּרָךְ וְגו', דְלֹא תִהְיֶה

האדמה בעבורך וגו'. שלא תהיה עושה פרות וגדולים כראוי. כנגד זה ומשמני הארץ. בעצבון תאכלנה - כנגד זה מטל השמים. וקוץ ודרדר תצמיח לך - כנגד זה ורב דגן ותירש. בזעת אפיק תאכל לחם - כנגד זה יעבדוך עמים וישתחו לך לאמים, שהם יעבדו את הארץ ויעבדו בשדה, כמו שנאמר (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכרמיכם. והכל נטל יעקב זה כנגד זה, ומשלו נטל. והקדוש ברוך הוא גרם ליעקב שיטל את הברכות הללו להדבק במקומו וחלקו, ועשו שידיבק במקומו וחלקו.

אמר רבי חזקיה, והנה ראינו שמשמני הארץ ומטל השמים, אותן ברכות נטל עשו אחר כך, כמו שנאמר הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל. אמר רבי שמעון, לא זה כזה ולא זה כזה, פמה נפרדות הדרגות. בייעקב פתוח ויתן לך האלהים - וכזה פתוח יהיה. בייעקב פתוח מטל השמים ומשמני הארץ - בעשו פתוח משמני הארץ וטל השמים, שהנה זה אינו כזה. והדרגות נפרדות פמה וכמה, משום שבזה של יעקב פתוח בו, ויתן לך האלהים מטל השמים - זה הטל העליון ששופע מעתיק הימים, שנקרא טל השמים, השמים של מעלה, הטל ששופע בדרגת השמים, ומשם לשדה התפוחים הקדושים. ומשמני הארץ - זו הארץ שלמעלה, ארץ החיים. בעשו פתוח ומשמני הארץ, בעקב משמני הארץ זו ארץ החיים שלמעלה, וירוש אותה בארץ שלמעלה ובשמים של מעלה, ובעשו בארץ של פאן למטה, ובשמים של פאן למטה.

דלעילא ובשמים דלעילא. ולעשו בארעא דהכא לתתא, ובשמים דהכא

עבדא פירין ואיבין פדקא יאות. לקבל דא, ומשמני הארץ. (סו) בעצבון תאכלנה, לקבל דא מטל השמים. (סו) וקוץ ודרדר תצמיח לך, לקבל דא, ורוב דגן ותירוש. (סו) בזעת אפיק תאכל לחם, לקבל דא, (בראשית כז) יעבדוך עמים וישתחו לך לאומים, דאינון יעבדון ארעא ויפלחון בחקלא, פמה דאת אמר, (ישעיה סא) ובני נכר אפריכם וכרמיכם. וכלא נטל יעקב, דא לקבל דא, ומדיליה נטל. וקדשא בריך הוא גרים ליה ליעקב דיטול הני ברכאן, לאתדבקא באתריה וחולקיה, ועשו לאתדבקא באתריה וחולקיה.

אמר רבי חזקיה, והא חמינן דמשמני הארץ ומטל השמים, אינון ברכאן נטל עשו לבתר, פמה דאת אמר, הנה משמני הארץ יהיה מושבך ומטל השמים מעל.

אמר רבי שמעון, לאו האי כהאי ולא דא כדא, פמה אתפרשאן דרגין. בייעקב פתיב, ויתן לך האלהים, ובדא כתיב יהיה. בייעקב פתיב, מטל השמים ומשמני הארץ, בעשו כתיב משמני הארץ וטל השמים, דהא לאו דא איהו כדא.

וירגין אתפרשן פמה וכמה. בגין דבדא דייעקב פתיב ביה, ויתן לך האלהים מטל השמים, דא טל עלאה דנגיד מעתיק יומין דאקרי טל השמים, השמים דלעילא, טל דנגיד בדרגא דשמים, ומתמן לחקל תפוחין קדישין. ומשמני הארץ, (דא ארץ דלעילא ארץ החיים בעשו כתיב ומשמני הארץ, בעקב משמני הארץ דא ארץ החיים דלעילא, וירית לה בארעא

דלעילא ובשמים דלעילא. ולעשו בארעא דהכא לתתא, ובשמים דהכא

לתתא. יעקב לעילא לעילא. עשו לתתא לתתא.

יעקב למעלה למעלה, ועשו למטה למטה.

תו, יעקב לעילא ותתא, ועשו לתתא. ואף על גב דכתיב (בראשית כז) והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך. מהאי דהכא לתתא, אבל לעילא לא כלום, דכתיב, (תהלים לב) פי חלק יי עמו יעקב חבל נחלתו. תא חזי, בשעתא דשרו לנטלא ברכאן דלהון, יעקב ועשו. יעקב נטל חולקיה דלעילא, ועשו נטיל חולקיה לתתא.

עוד, יעקב למעלה ולמטה, ועשו למטה. ואף על גב שכתוב והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך - מזה של פאן למטה, אבל למעלה לא כלום, שכתוב (דברים לב) פי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו. בא ראה, בפעם שהתחילו לטל את ברכותיהם יעקב ועשו, יעקב נטל חלקו שלמעלה, ועשו נטל חלקו שלמטה.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך, אמאי לא אתקיימו ברכאן דברכיה יצחק ליעקב, ואינון ברכאן דבריה יצחק לעשו אתקיימו כלהו.

רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא אמר לרבי אלעזר, כלום שמעת מאביך, לא התקיימו הברכות שברך יצחק את יעקב, ואותן הברכות שברך יצחק את עשו פלם התקיימו?

אמר ליה, פל אינון ברכאן מתקיימי, וברכאן אחרנין דברכיה קדשא בריה הוא ליעקב. אבל מיד, יעקב נטל לעילא, ועשו נטיל לתתא. לבתר פד יקום מלכא משיחא, יטול יעקב לעילא ותתא ויתאביד עשו מפלא, ולא יהא ליה חולקא ואחסנא ודוכרנא בעלמא, כמה דאת אמר, (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'. בגין דיתאביד עשו מפלא, וירית יעקב תרין עלמין, עלמא דין ועלמא דאתי.

אמר לו, פל אותם הברכות מתקיימות, וברכות אחרות שברך הקדוש ברוך הוא את יעקב. אבל מיד יעקב נטל למעלה, ועשו נטל למטה. אחר כך כשיקום מלך המשיח, יטל יעקב למעלה ולמטה, ויאבד עשו מן הכל, ולא יהיה לו חלק ונחלה וזכרון בעולם, כמו שנאמר (עובדיה א) והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש וגו'. כדי שיאבד עשו מן הכל, ויעקב יירש שני עולמות - העולם הזה והעולם הבא.

ובהאי זמנא כתיב, (עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה ליי המלוכה. ההוא מלכו דעשו, דנטל בהאי עלמא, יחב ליה קדשא בריה הוא (ס"א) יהא ליה לקדשא בריה הוא) בלחודוי. וכי השתא לאו איהי מלכו מקדשא בריה הוא, אלא אף על גב דשליט קדשא בריה הוא לעילא ותתא, הא יחב לון לשאר עמין, לכל חד וחד חולק

ובזמן הזה פתוב, (שם) ועלו מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו והיתה לה המלוכה. אותה מלכות עשו שנטל בעולם הזה, נתן לו הקדוש ברוך הוא (תתיה לקדוש ברוך הוא) לבדו. וכי עכשו אינה מלכות מהקדוש ברוך הוא? אלא אף על גב שהקדוש ברוך הוא שולט למעלה ולמטה, הנה נתן לשאר העמים לכל אחד ואחד חלק

ונחלה בעולם הזה להשתמש בו, ויבזמן שהוא יטל מכלם את המלכות וכלה תהיה שלו, שפתיב והיתה לה' המלוכה, לו לבדו, שפתיב (וכריה יד) והיה ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

ויהי אף יצא יצא יעקב וגו'. רפי שמעון אמר, אף יצא יצא - שתי היציאות הללו למה? אלא אחת של השכינה, ואחת של יעקב. שהנה כשנכנס יעקב, השכינה נכנסה עמו והתברך לפני השכינה. שיצחק היה אומר את הברכות, והשכינה מודה להם עליהם. וכשיצא יעקב, השכינה יצאה עמו. זהו שפתיב אף יצא יצא יעקב. שתי יציאות יחד.

ועשו אחיו בא מצידו. לא כתוב מן הציד, אלא מצידו, שהוא הצידה שלו, שלא היתה בו ברכה, ורוח הקדש צונחת ואומרת, (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין.

ויעש גם הוא מטעמים וגו'. יקום אבי - דבורו היה בעזות, בתקיפות הרוח, דבר שאין בו טעם, יקום אבי. בא ראה מה בין יעקב לעשו. יעקב אמר בבושה של אביו, בענוה. מה כתוב? ויבא אל אביו ויאמר אבי. מה בין זה לזה? אלא שלא רצה לזעזע אותו, דבר בלשון תחנונים: קום נא שבה ואכלה מצידו. ועשו אמר: יקום אבי, כמי שלא דבר עמו.

בא ראה, בפעם שנכנס עשו - נכנס עמו גיהנם. הודעו יצחק ופחד, שפתיב ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד. פיון שפתיב ויחרד יצחק חרדה גדלה - די מה זה [גולה] עד מאד? אלא שלא היתה ראה ואימה גדולה שנפלה על יצחק מיום שנברא. ואפלו בפעם

ואחסנתא בהאי עלמא, לאשתמשא ביה. ובההיא זמנא, יטול מפלהו מלכותא, ותהא דיליה פלא, דכתיב והיתה ליי המלוכה, ליה בלחודו, דכתיב, (וכריה יד) והיה יי למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה יי אחד ושמו אחד.

ויהי אף יצא יצא יעקב וגו'. (בראשית כז) רפי שמעון אמר, אף יצא יצא, תרי יציאות הללו למה. אלא (דף קמ"ד ע"א) חד דשכינתא וחד דיעקב, דהא כד עאל יעקב, שכינתא עאלת עמיה, וקמי שכינתא אתברך. דיצחק היה אומר ברכאן, ושכינתא אודי להו עלייהו. וכד נפק יעקב, שכינתא נפקת עמיה, הדא הוא דכתיב אף יצא יצא יעקב, תרי יציאות כחד.

ועשו אחיו בא מצידו. (בראשית כז) מן הציד לא כתיב, אלא מצידו, דאיהו צידה דיליה, דלא הוה ביה ברכה, ורוח הקודש צווקה ואמרה, (משלי כג) אל תלחם את לחם רע עין.

ויעש גם הוא מטעמים וגו'. (בראשית כז) יקום אבי, דבוריה הוה בעזות, בתקיפו רוחא, מלה דלית בה טעמא, יקום אבי. תא חזי, מה בין יעקב לעשו, יעקב אמר בכסיפו דאבוי, בענוה, מה כתיב, (בראשית כז) ויבא אל אביו ויאמר אבי. מה בין האי להאי, אלא דלא בעא לאזדעזעא ליה, מליל בלשון תחנונים, (בראשית כז) קום נא שבה ואכלה מצידו. ועשו אמר, יקום אבי, כמאן דלא מליל עמיה.

תא חזי, בשעתא דעאל עשו, עאל עמיה גיהנם, אזדעזע יצחק, ודחיל. דכתיב,

ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד. (בראשית כז) פיון דכתיב ויחרד יצחק

ההיא שוּעַקְד יִצְחָק על גְּבִי  
הַמְזַבַּח וְרָאָה [שְׂכִינָה] סְפִינָ עָלָיו, לֹא  
הוֹדְעָה כְּשֶׁעָה הֵיחָא שְׂנַכְנַס עָשׂו  
וְרָאָה גִיחָנַס שְׂנַכְנַס עִמּוּ. אִז אָמַר,  
בְּטָרַם תְּבֵא וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ  
יְהִינָה, מִשׁוּם [שְׂרָאָה] שְׂרָאִיתִי  
שְׂכִינָה שְׂמוּדָה על אוֹתָן הַבְּרָכוֹת.  
דְּבַר אַחַר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ,  
יִצְא קוֹל וְאָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִינָה.  
רָצָה יִצְחָק לְקַלֵּל אֶת יַעֲקֹב, אָמַר  
לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: יִצְחָק, אֶת  
עֲצָמָךְ אֶתָּה מְקַלֵּל, שְׁהִרִי כְּבֹר  
אִמְרַתְּ לוֹ אֲרִירִךְ אֲרוּר וּמְבָרְכִיךְ  
בְּרוּךְ.

בֵּא רָאָה, כָּלִם הוֹדוּ על אוֹתָן  
הַבְּרָכוֹת, עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים,  
וְאִפְלוּ חֶלֶק גּוֹרְלוֹ שֶׁל עָשׂו הוֹדָה  
עֲלֵיהֶם, וְהוּא בְּרַךְ אוֹתוֹ, וְהוֹדָה  
עַל אוֹתָן הַבְּרָכוֹת, וְהִעֲלָהוּ עַל  
רֵאשׁוֹ לְמַעְלָה. מִנֵּיין לָנוּ? שְׂפָתוֹב  
וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִי עָלָה הַשָּׁחַר  
וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי.  
וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי - מִשׁוּם שְׁהַחְזִיק בּוֹ  
יַעֲקֹב. וְכִי אֵיךְ יִכּוֹל אָדָם, שֶׁהוּא  
גּוֹף וּבָשָׂר, לְהַחְזִיק בְּמִלְאָךְ שֶׁהוּא  
רוּחַ מְמֹשׁ, שְׂפָתוֹב (תְּהִלִּים קד) עֲשֵׂה  
מִלְאָכִיו וְרוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לְהֵט?  
אֲרָא, מִכָּאן שְׂמִלְאָכִים שְׁלוּחִי  
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּשִׁינְרָדִים  
לְעוֹלָם הַזֶּה, גְּלוּמִים וּמִתְגַּלְמִים,  
וּמִתְלַבְּשִׁים בְּגוֹף כְּמוֹ שֶׁל הָעוֹלָם  
הַזֶּה, מִשׁוּם שְׂכָף רְאוּי שְׁלֹא  
לְשָׁנוֹת מְמַנְהָג אוֹתוֹ הַמְקוֹם  
שְׁהוֹלָכִים לְשָׁם.

וְהִנֵּה נֹאמַר, שְׂפָאָשׁר עָלָה מִשָּׁה  
לְמַעְלָה מֵהַ כְּתוּב? (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי  
שָׁם עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים  
לַיְלָה לְחָם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא  
שָׁתָה, מִשׁוּם הַמְנַהֵג, שְׁלֹא לְשָׁנוֹת  
מִהַמְקוֹם הַהוּא שְׁהִלֵּךְ לְשָׁם.  
וְאוֹתָם הַמְלָאָכִים, כְּשִׁינְרָדוֹ לְמִטָּה,

וְהָא אֲתָמַר, דְּמִשָּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

חֲרָדָה גְּדוּלָה, דִּי. מַהוּ (גְּדוּלָה) עַד מְאֹד. אֶלָּא,  
דְּלֹא הָוָה דְּחִילוֹ וְאִימְתָא. דְּנִפְל עֲלֵיהּ  
דְּיִצְחָק, רַבְתָּא, מִיוֹמֵי דְאַתְבָּרִי. וְאִפְילוֹ  
כְּהֵיחָא שְׂעֵתָא, דְאַתְעַקְד יִצְחָק עַל גְּבִי  
מְדַבְּחָא וְחָמָא (שְׂכִינָתָא) סְפִינָא עֲלֵיהּ, לֹא  
אִזְדַּעְזַע. כְּהֵיחָא שְׂעֵתָא דְעָאֵל עָשׂו, וְחָמָא  
גִיחָנַס דְעָאֵל עִמִּיהּ, כְּדִין אָמַר, בְּטָרַם תְּבֵא  
(שם) וְאִבְרַכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִינָה, בְּגִין (דְּחַמְתָּא)

דְּחַמִּית שְׂכִינָתָא דְאוּדֵי עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן.  
דְּבַר אַחַר, יִצְחָק אָמַר וְאִבְרַכְהוּ, נִפְק קְלָא  
וְאָמַר, גַּם בְּרוּךְ יְהִינָה, בְּעָא יִצְחָק  
לְמִילֵט לִיהּ לְיַעֲקֹב, אָמַר לִיהּ קְדָשָׁא בְרִיךְ  
הוּא, יִצְחָק, גְּרַמְךָ אָנֹת לִיט, דְהָא כְּבֹר  
אִמְרַתְּ לִיהּ, (שם) אֲוִרִירִךְ אֲרוּר וּמְבָרְכִיךְ  
בְּרוּךְ.

תָּא חֲזִי, כָּלָא אוּדוֹ עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, עֲלָאִי  
וְתַתָּאִי, וְאִפְילוֹ אִיהוּ חוֹלֵק עַדְבִּיהּ  
דְעָשׂו, אוּדֵי עֲלִיָּהוּ וּבְרַכִּיהּ אִיהוּ, וְאוּדֵי עַל  
אֵינוֹן בְּרַכָּאן וְסִלְקִיהּ עַל רִישִׁיהּ לְעֵילָא.  
מְנַלָן, דְכְּתִיב, (בְּרַאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי כִי  
עָלָה הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם  
בְּרַכְתָּנִי. וַיֹּאמֶר שְׁלַחְנִי, בְּגִין דְאַתְקִיף בִּיהּ  
יַעֲקֹב. וְכִי הִיךְ יְכִיל בַּר נֶשׁ דְאִיהוּ גּוּפָא  
וּבְשָׂרָא, לְאַתְתְּקָפָא בִּיהּ בְּמִלְאָכָא דְאִיהוּ  
רוּחַ מְמֹשׁ, דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קד) עוֹשֵׂה מִלְאָכִיו  
רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לוֹהֵט.

אֲרָא, מִכָּאן דְּמִלְאָכִי שְׁלִיחֵי דְקְדָשָׁא בְרִיךְ  
הוּא, כַּד אֵינוֹן נְחִתִין לְהֵאֵי עֲלָמָא  
גְּלִימִין, וְאַתְגְּלִימוּ וּמִתְלַבְּשִׁין בְּגוּפָא כְּגוּוֹנָא  
דְהֵאֵי עֲלָמָא, בְּגִין דְהִכִּי אֲתַחֲזִי, דְלֹא  
לְהַשְׁנָאָה מְמַנְהָגָא דְהֵהוּא אֲתַר דְאִזִּיל תַּמָּן.  
וְהָא אֲתָמַר, דְּמִשָּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה כְּתִיב, (שְׁמוֹת לד) וַיְהִי שָׁם עִם יי

כתוב (בראשית יח) והוא עמד עליהם פחת העץ ויאכלו. וכן פאן, כשירד למטה המלאך הזה, לא נאבק עם יעקב אלא מתוך שהיה מלבש בגוף כמו של העולם הזה, ועל פן נאבק עמו כל אותו הלילה.

בא ראה, משום שהשלטון של אלו אינו אלא בלילה ודאי, ומשום כך השליטה של עשו אינה אלא בגלות, שהיא הלילה, ועל פן בלילה התחזק עם יעקב ונאבק עמו. וכשבא הבקר, נחלש כחו ולא יכל, ואז התגבר יעקב, משום ששלטונו של יעקב ביום.

ומשום כך כתוב, (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. שהרי אז השלטון הוא של עשו, שהוא שעיר, הוא בלילה. ומשום כך נחלש כשבא הבקר, ואז ויאמר שלחני כי עלה השחר.

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. כי אם ברכתני? כי אם תברכני הנה צריך להיות! מה זה כי אם ברכתני? אם תודה על אותן הברכות שברך אותי אבא ולא תהיה מקטרג עלי בגללם. מה כתוב? ויאמר לא יעקב ואמר עוד שמך כי אם ישראל וגו'. למה ישראל? אמר לו, בעל פרחי יש לי לשמש אותך, שהרי אתה התעשרת בכחך למעלה בדרך עליונה, ודאי ישראל יהיה שמך. כי שרית עם אלהים. מה זה עם אלהים? וכי תעלה על הדעת שעליו הנה אומר? אלא אמר לו, שרית להתחבר ולהודג עם

ארבעים יום וארבעים לילה לא אכל ומים לא שתה, בגין מנהגא, דלא להשנאה מההוא אתר דאזיל לתמן, ואינון מלאכין פד נחתו לתתא כתיב, (בראשית יח) והוא עומד עליהם פחת העץ ויאכלו. וכן הכא, האי מלאכא כד נחת לתתא, לא אתאבק עמיה דיעקב, אלא מגו דהוה אתלבש בגופא כגוונא דהאי עלמא. ועל דא אתאבק יעקב בהדיה כל ההוא ליליא.

הא חזי, בגין דשלטנותא דהני, לאו איהו אלא בליליא ודאי. ובגין כך, שלטנותא דעשו לאו איהו אלא בגלותא, דאיהו לילה. ועל דא בליליא אתתקף עמיה דיעקב, ואתאבק עמיה. וכד אתא צפרא, אתחלש חיליה, ולא יכיל, וכדין אתתקף יעקב, בגין דיעקב, שלטנותיה ביממא.

ובגין כך, כתיב, (ישעיה כא) משא דומה אלי קרא משעיר שמר מה מלילה שמר מה מליל. דהא כדין שולטנותיה דידיה דעשו, דאיהו שעיר בלילה איהו, ובגין כך אתחלש פד אתא צפרא, וכדין (בראשית לב) ויאמר שלחני כי עלה השחר.

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. פי אם (דף קמ"ד ע"ב) ברכתני, פי אם תברכני מיבעי ליה, מאי כי אם ברכתני. אם אודית על אינון ברקאן דברכני אבא ולא תהא מקטרגא לי בגינייהו, מה כתיב, (בראשית לב) ויאמר לא יעקב ואמר עוד שמך כי אם ישראל וגו', אמאי ישראל, אמר ליה, בעל

פרחין אית לן לשמשא לך, דהא אנת אתעטרת בחילך לעילא בדרגא עלאה, ישראל יהיה שמך ודאי.

כי שרית עם אלהים, מאי עם אלהים, סלקא דעתך דעליה הוה אמר.

אֱלֹהִים בַּחבוּר, בְּזוּג שֶׁל הַשְּׁמַשׁ  
עִם הַלְבָנָה. וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב עַל  
[אֵת] אֱלֹהִים, אֲלֵא עִם אֱלֹהִים,  
בַּחבוּר וְזוּג אֶחָד.

דָּבַר אַחַר וַיֹּאמֶר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר  
(שְׁמוֹת טו) וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע  
לְקוֹל ה' אֱלֹהֶיךָ. אַף כָּאֵן, וַיֹּאמֶר  
לֹא יֹאמֶר עוֹד שְׁמַךְ יַעֲקֹב כִּי אִם  
יִשְׂרָאֵל. וְאִזּוֹ הַתְּעַטֵּר יַעֲקֹב בְּדַרְגָּתוֹ  
לְהִיּוֹת הַכֹּלֵל שֶׁל הָאֲבוֹת. מַה  
כְּתוּב? וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. מַה זֶה  
וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם? שֶׁהוֹדָה לוֹ עַל כָּל  
הַבְּרָכוֹת שֶׁבָרַךְ אוֹתוֹ אֲבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וַאֲמַר, (מְשַׁלִּי טו)  
בְּרָצוֹת ה' דְּרַכֵּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו  
יִשְׁלַם אֹתוֹ בֹּא רֵאֵה כְּמָה יֵשׁ לְאָדָם  
שִׁיתְקַן אֶת שְׁבִילָיו עִם הַקְּדוֹשׁ  
בְּרוּךְ הוּא כְּדֵי לַעֲשׂוֹת אֶת מְצוּוֹת  
הַתּוֹרָה, שֶׁהָרִי פְּרִשׁוּהָ, שְׁוֹדָאֵי שְׁנֵי  
מְלָאכִים שְׁלִיחִים יֵשׁ לְאָדָם  
מְלַמְעֵלָה לְהַזְדוּג עִמוֹ, אֶחָד לִמִּין  
וְאֶחָד לְשִׁמְאֵל, וְהֵם מְעִידִים עַל  
הָאָדָם בְּכָל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, הֵם  
נִמְצְאִים שֵׁם, וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר  
טוֹב וַיֵּצֵר רַע.

כֹּא הָאָדָם לְהַטְהֵר וּלְהַשְׁתַּדֵּל  
בְּמְצוּוֹת הַתּוֹרָה - אוֹתוֹ יֵצֵר הַטוֹב  
שֶׁהַזְדוּג עִמוֹ, כְּכֹר הַתְּגַבֵּר עַל  
אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע וְהַשְׁלִים עִמוֹ  
וְהַתְּהַפֵּף לוֹ לְעֵבֶד. וְכִשְׁאָדָם הוֹלֵךְ  
לְהַטְמֵא, אוֹתוֹ יֵצֵר הָרַע מִתְחַזֵּק  
וּמִתְגַּבֵּר עַל אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, וְהָרִי  
בְּאֶרְנוֹ, וְדָאֵי כְּשִׁאוֹתוֹ הָאָדָם כֹּא  
לְטַהֵר, בְּכַמָּה כַח הַתְּחַזֵּק הָאָדָם  
כְּשֶׁהַתְּגַבֵּר אוֹתוֹ יֵצֵר טוֹב, אִזּוֹ  
אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, שִׁאוֹתוֹ יֵצֵר  
הָרַע נִכְנַע לְפָנָיו הַיֵּצֵר הַטוֹב. וְעַל  
זֶה אָמַר שְׁלֵמָה, (מְשַׁלִּי יב) טוֹב נִקְלָה  
וְעֵבֶד לוֹ. מַה זֶה וְעֵבֶד לוֹ? זֶה יֵצֵר  
הָרַע. וְאִזּוֹ כְּשִׁאָדָם הוֹלֵךְ בְּמְצוּוֹת

אֲלֵא אָמַר לִיָּה, שְׁרִיתָ לְאַתְחַבְּרָא וּלְאַזְדוּגָא  
עִם אֱלֹהִים בַּחבוּרָא, בְּזוּגָא דְשְׁמַשׁ  
וְסִיָּהָרָא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב עַל (ס"א אֵת)  
אֱלֹהִים, אֲלֵא עִם אֱלֹהִים, בַּחבוּרָא וְזוּגָא  
חָדָא.

דָּבַר אַחַר, וַיֹּאמֶר, כְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (שְׁמוֹת טו)  
וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יי  
אֱלֹהֶיךָ, אוֹף הָכָא, (בְּרֵאשִׁית לב) וַיֹּאמֶר לֹא יַעֲקֹב  
יֹאמֶר עוֹד שְׁמַךְ יַעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כְּדִין  
אֲתַעֲטֵר יַעֲקֹב בְּדַרְגִּיָּה, לְמַהוּי כָּלְלָא דְאַבְהָן.  
מַה כְּתִיב, (שם) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שֵׁם. מָאֵי וַיְבָרֶךְ  
אֹתוֹ שֵׁם, דְּאוּדֵי לִיָּה עַל כְּלָהוּ בְּרַכָּאן,  
דְּבְרַכֵּיהָ אֲבִיו.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וַאֲמַר, (מְשַׁלִּי טו) בְּרָצוֹת יי  
דְּרַכֵּי אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ. תָּא  
חֲזִי, כְּמָה אֵית לִיָּה לְבַר נָשׁ, לְאַתְתְּקִנָּא  
שְׁבִילֵי בֵיה בְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לְמַעַבְד  
פְּקוּדֵי דְאוּרִייתָא. דְּהָא אוֹקְמוּהָ, דְּוֹדָאֵי תְרִין  
מְלָאכִין שְׁלִיחֵן אֵית לְבַר נָשׁ מְלַעֲיָלָא  
לְאַזְדוּגָא בְּהַדִּיָּה, חַד לִימִינָא וְחַד  
לְשִׁמְאֵלָא, וְאִינוּן סְהֵדִין בֵּיה בְּבַר נָשׁ בְּכָל  
מָה דְאִיהוּ עֵבֶד, אִינוּן מְשַׁתְּפְּחֵי תְמָן וְקָרִינָן  
לוּן יֵצֵר טוֹב וַיֵּצֵר רַע.

אֲתִי בַר נָשׁ לְאַתְדַּכְּאָה וּלְאַשְׁתַּדֵּלָא בְּפְקוּדֵי  
דְּאוּרִייתָא, הֵהוּא יֵצֵר טוֹב דְּאַזְדוּג  
בֵּיה, כְּכֹר אִיהוּ אֲתַתְּקַף עַל הֵהוּא יֵצֵר הָרַע  
וְאַשְׁתַּלִּים בְּהַדִּיָּה וְאַתְהַפִּיךְ לִיָּה לְעֵבֶדָא.  
וְכַד בַר נָשׁ אֲזִיל לְאַסְתַּאבָּא, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע  
אֲתַתְּקַף וְאַתְגַּבֵּר עַל הֵהוּא יֵצֵר טוֹב, וְהָא  
אוֹקְמִינָא. וְדָאֵי כַד הֵהוּא בַר נָשׁ אֲתִי  
לְאַתְדַּכְּאָה, כְּמָה תְּקִיפּוּ אֲתַתְּקַף בַר נָשׁ, כַּד  
אַתְגַּבְּרָא הֵהוּא יֵצֵר טוֹב כְּדִין (מְשַׁלִּי טו) אוֹיְבָיו יִשְׁלַם אֹתוֹ, דְּהֵהוּא יֵצֵר הָרַע

התורה, אז גם אויביו ישלם אתו, זה יצר הרע ומה שבא מצדו.

בא ראה, משום שייעקב בטח בקב"ה וכל דרכיו היו לשמו, על פן אויביו ישלים אתו. וזה [נה] סמאל, הפח והחזק של עשו, שהשלים עם יעקב. ומשום שהשלים עם יעקב והודה לו על אותן הברכות, אזי השלים עמו עשו. ואז הודה לו עשו, שכתוב יש לי רב אחי יהי לך אשר לך, שהרי הודה לו על אותן הברכות שלו [בחרב] ועד שלא השלים יעקב עם אותו הממנה שנתמנה עליו, לא השלים עמו עשו. משום כן, בכל מקום הפח של מטה תלוי בפח של מעלה.

ויחרד יצחק חרדה גדלה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא - מה זה מי אפוא? הנה צריך להיות מי הוא זה! אלא מי אפוא - ששם עמדה השכינה כשברך יצחק את יעקב, ועל פן אמר מי אפוא, מי הוא שעומד כאן ומודה על אותן הברכות שברכתי אותו? ודאי גם ברוך יהיה! שהנה הקדוש ברוך הוא הסכים לאותן הברכות.

רבי יהודה אמר, משום אותה החרדה שהחריד יעקב את יצחק אביו, נענש יעקב בענש של יוסף שחרד חרדה כזו בשעה שאמרו לו זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא - באיפה נענש יעקב, שכתוב איפה הם רעים, ושם יוסף נאבד, ונענש יעקב. ואף על גב שהקדוש ברוך הוא הסכים על ידו באותן הברכות, הוא נענש באיפה, שכתוב איפה הם רעים, ומשם נאבד ממנו ונענש כל אותו הענש.

אתאביד ואתעניש יעקב. ואף על גב דקדשא בריך הוא אסתפם על ידוי באינון ברכאן, איהו אתענש באיפה, דכתיב איפה הם רועים. ומתממן אתאביד מניה ואתענש כל ההוא עונשא.

אתפפיא קמיה דיצור טוב. ועל דא אמר שלמה, (משלי יב) טוב נקלה ועבד לו, מאי ועבד לו, דא יצר הרע. וכדין פד אזיל בר נש בפקודי אורייתא, פדין גם אויביו ישלים אתו, דא יצר הרע, ודאתא מסטרוי.

הא חזי, בגין דייעקב, אבטח ביה בקדשא בריך הוא, וכל ארחוי הוו לשמיה, על דא אויביו ישלים אתו. ודא (ר"א דא) סמאל, חילא ותוקפא דעשו דאשלים עמיה דייעקב, ובגין דאשלים עמיה דייעקב, ואודי ליה על אינון ברכאן, פדין אשלים עמיה עשו, (ג"א כדין אודי ליה עשו דכתיב יש לי רב אחי יהי לך אשר לך, דהא אודי ליה על אינון ברכאן דליה בחרבא) ועד דלא אשתלים עמיה יעקב לגבי ההוא ממנא דאתפקד עליה, לא אשלים עמיה עשו, בגין כן, בכל אתר תקפא דלתתא תליא בתוקפא דלעילא.

ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד ויאמר מי אפוא. מי אפוא, מאי מי אפוא, מי הוא זה מיבעי ליה. אלא מי אפוא, דקימא שכינתא תמן, פד בריך ליה יצחק ליעקב, ועל דא אמר, מי אפוא. מאן הוא דקאים קא, ואודי על אינון ברכאן דברכית ליה, ודאי (בראשית כז) גם ברוך יהיה. דהא קדשא בריך הוא אסתפם באינון ברכאן.

רבי יהודה אמר, בגין ההיא חרדה דאחריד יעקב ליצחק אבוי, אתענש יעקב בעונשא דיוסף, דחרד חרדה כהאי, בשעתא דאמרו ליה, (בראשית לו) זאת מצאנו. יצחק אמר מי אפוא. באיפה אתענש יעקב, דכתיב, (בראשית לו) איפה הם רועים, ותמן יוסף



וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק תְּרַדָּה גְדוּלָּה, מֵאֵי גְדוּלָּה? פְּתִיב פְּאָן גְּדוּלָּה, וְכַתִּיב שֵׁם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת וְגו'. שְׁנַכְנַס עִמּוֹ גֵיהֶנָם. עַד מָאֵד - מֵה זֶה עַד מָאֵד? פְּתִיב פְּאָן מָאֵד, וְכַתִּיב שֵׁם (בראשית א) וְהִנֵּה טוֹב מָאֵד. זֶה מִלְאָךְ הַמּוֹת. אֲזַי אָמַר מִי אָפּוּא.

בְּשִׁמּוּעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי אָבִיו וְגו'. אָמַר רַבִּי חֵיִיא, פְּמָה רַעוּת עֲשׂוּ אוֹתָן דְּמַעוֹת שְׂבָכָה וְהוֹצִיא עֲשׂוּ לַפְּנֵי אָבִיו כְּדִי שְׂיִתְבַּרַךְ מִמֶּנּוּ, מִשּׁוּם שְׁהִיָּה מַחְשִׁיב דְּכַר אָבִיו יוֹתֵר. הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יִעֲקֹב. (ובאורו) הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ - קָרָא שְׁמוֹ אוֹתוֹ שְׁקָרָא לוֹ. הוֹצִיא הַשְּׁמַעַת קוֹל שֶׁל רַק בְּשִׁבִיל קְלוּן. לֹא כְּתוּב הֲכִי נִקְרָא שְׁמוֹ, אֲלֵא קָרָא שְׁמוֹ.

וַיִּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעֲמִים. זֶה - מֵה הוּא זֶה? (אלא) וַיִּעֲקֹבֵנִי פַעֲמִים הִיָּה צְרִיף לְהִיּוֹת! אֲלֵא דְכַר אֲחַד הִיָּה פַעֲמִים - בְּכַרְתִּי, הַחֲזִיר לוֹ פַעֲם אַחֲרַת בְּרַכְתִּי. זֶהוּ פַעֲמִים. כְּמוֹ כֵן (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבַנּוּ זֶה פַעֲמִים. דְּכַר אֲחַד פַעֲמִים. אֲחַד שְׁהִנָּה הַחֲזַרְתִּי לוֹ, וְלֹא נִהְיָה בְּבוֹשָׁה לַפְּנֵי אוֹתוֹ אָדָם. שְׁבַנּוּ - בְּשַׁנּוּ. אָנוּ בְּבוֹשָׁה מִמֶּנּוּ, וְכַבֵּר הַחֲזַרְנוּ.

כְּמוֹ זֶה אָמַר אֵיזֹב, (איוב יג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאֵיזֹב לָךְ. חֲזוֹר אֵיזֹב - אֵיזֹב. וּפְרָשׁוּהָ שְׂכַתוּב אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרָה יִשׁוּפְנִי וְגו'. אָמַר לַפְּנֵיו: רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סַעֲרָה עֹבְרָה לַפְּנִיךָ? וְכַאֵן בְּכַרְתִּי לְקַח, וְהִנֵּה עֲתָה חֲזוֹר הַדְּכַר וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גָּבִיר שְׁמַתִּיו לָךְ וְגו', וּלְךָ אָפּוּא מֵה אַעֲשֶׂה בְּנִי. וּלְךָ אָפּוּא - אֵינִי עוֹמֵד פַּה מִי שִׁסְפִים עֲלֶיךָ. מֵה אַעֲשֶׂה בְּנִי. אֲזַי בְּרַךְ אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְהִסְתַּפַּל בְּדַרְגָּתוֹ

וַיַּחַרְדּוּ יִצְחָק תְּרַדָּה גְדוּלָּה, (בראשית כז) מֵאֵי גְדוּלָּה, פְּתִיב הֲכָא גְדוּלָּה, וְכַתִּיב הָתָם (דברים יח) וְאֵת הָאֵשׁ הַגְּדוּלָּה הַזֹּאת וְגו', דְּעָאֵל עִמִּיהָ גֵיהֶנָם. עַד מָאֵד. מֵאֵי עַד מָאֵד. פְּתִיב הֲכָא מָאֵד, וְכַתִּיב הָתָם (בראשית א) וְהִנֵּה טוֹב מָאֵד, דָּא מִלְאָךְ הַמּוֹת, כְּדִין אָמַר מִי אָפּוּא. (דף קמח ע"א).

בְּשִׁמּוּעַ עֲשׂוּ אֵת דְּבָרֵי אָבִיו וְגו'. (בראשית כז) אָמַר רַבִּי חֵיִיא, פְּמָה בִישִׁין עֲבָדוּ אֵינוֹן דְּמַעִין דְּבָכָה וְאִפִּיק עֲשׂוּ קָמִי אָבִוּי, כְּגִין דִּיתְבַּרַךְ מִנִּיהָ, כְּגִין דִּיהוּה חֲשִׁיב מְלָה דְאָבִוּי יִתִּיר. הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ יִעֲקֹב. (ד"א ל"ג (ואוקמוה) הֲכִי קָרָא שְׁמוֹ, קָרָא שְׁמוֹ הַהוּא דְקָרָא לִיהָ, אִפִּיק צִיצָא דְרוּקָא כְּגִין קְלָנָא. הֲכִי נִקְרָא שְׁמוֹ לֹא כְּתִיב, אֲלֵא קָרָא שְׁמוֹ. וַיִּעֲקֹבֵנִי זֶה פַעֲמִים. זֶה. (בראשית כז) מַהוּ זֶה, (אלא) וַיִּעֲקֹבֵנִי פַעֲמִים מִיבְעִי לִיָּה. אֲלֵא, מְלָה חַד הוּי תִרִי זְמַנִּי, בְּכוֹרְתִי, אֲהַדְרִי לִיָּה זְמַנָּא אַחֲרָא בְּרַכְתִּי, זֶה הוּא תִרִי זְמַנִּין. כְּגַוְוָנָא דָּא, (בראשית מג) כִּי עֲתָה שְׁבַנּוּ זֶה פַעֲמִים, מְלָה חַד, תִּרִין זְמַנִּין. חַד דִּהָא אֲהַדְרָנָא לִיָּה וְלֹא נִהְיָה בְּכַסּוּפָא קָמִיהָ דִּהַהוּא בַר נֶשׁ. שְׁבַנּוּ, בְּשַׁנּוּ. אֲנִן בְּכַסּוּפָא מִנִּיהָ, וְכַבֵּר אֲהַדְרָנָא.

כְּגַוְוָנָא דָּא, אָמַר אֵיזֹב, (איוב יג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאֵיזֹב לָךְ, אֲהַדְרִי אֵיזֹב, אֵיזֹב. וְאוּקְמוּהָ דְכְּתִיב, (איוב ט) אֲשֶׁר בְּסַעֲרָה יִשׁוּפְנִי וְגו'. אָמַר לַפְּנֵיו, רַבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, שְׁמָא רוּחַ סַעֲרָה עֹבְרָה לַפְּנִיךָ. וְהֲכָא בְּכוֹרְתִי לְקַח וְהִנֵּה עֲתָה אֲהַדְרִי מְלָה וְנִטַּל בְּרַכְתִּי.

הֵן גָּבִיר שְׁמַתִּיו לָךְ וְגו', וּלְךָ אָפּוּא מֵה אַעֲשֶׂה בְּנִי. (בראשית כז) וּלְךָ אָפּוּא, לִית

קָמִימָא הֲכָא מָאֵן דְּמִסְתַּפֵּם עֲלָךְ. מֵה אַעֲשֶׂה בְּנִי. כְּדִין, בְּרַכִּיָּה בְּהַאי

עלמא ואסתפל בדרגיה, ואמר (בראשית כז) ועל חרבך תחיה, דהא הכי אתחזי לך לאושדא דמין ולמעבד קרבין, ועל דא אמר מה אעשה בני.

ואמר ועל חרבך תחיה, שהרי כך ראוי לך לשפך דמים ולעשות קרבות, ועל כן אמר מה אעשה בני.

רבי אלעזר אמר, ולך אפוא מה אעשה - פיון שאמר את זה, למה בני? אלא אמר לו, ולך אפוא מה אעשה שאמה בדין ובחרב ובדם אני רואה אותך, ואת אחיך בדרך שלמה. אלא בני, בני ודאי. אני גרמתי לך משום שאמה בני, ועל כן ועל חרבך תחיה ואת אחיך תעבד. ועדין לא התקיים, שהרי לא עבד עשו את יעקב, משום שיעקב לא רצה אותו עכשו, והוא חזר וקרא לו אדוני כמה פעמים, משום שהסתפל למרחוק והעלה אותו לסוף הימים, כמו שאמרנו.

רבי חייא ורבי יוסי היו הולכים בדרך. בעודם הולכים ראו את רבי יוסי הנקן שהיה הולך אחריהם. ישבו עד שהגיע אליהם. פיון שהגיע אליהם, אמרו, עכשו הדרך מתקנת לפנינו. הלכו. אמר רבי חייא, עת לעשות לה. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי לא) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. פיה פתחה בחכמה - זו כנסת ישראל. ותורת חסד על לשונה - אלו הם ישראל, שהם לשון התורה שמדברים בה ימים ולילות.

פיה פתחה בחכמה - זו ב' של בראשית, ופרשוה. ותורת חסד על לשונה - זה אברהם, שבו ברא את העולם ובו מדבר תמיד. ב' סתומה מצד זה, ופתוחה מצד זה. סתומה מצד זה, כמו שנאמר וראית את אחרי. פתוחה מצד זה כדי להאיר (למדור) פניה כלפי מעלה, ופתוחה מצד זה כדי לקבל מלמעלה, והיא אכסדרה

רבי אלעזר אמר, ולך אפוא מה אעשה, פיון דאמר האי, אמאי בני. אלא אמר ליה, ולך אפוא מה אעשה, דאנת בדינא ובחרבא ובדמא חזינא לך, ולא אחיך בארץ שלי. אלא בני, בני ודאי, אנא גרימנא לך, בגין דאנת בני. ועל דא על חרבך תחיה ואת אחיך תעבד. ועדיין לא אתקיים, דהא לא פלח ליה עשו ליעקב. בגין דיעקב לא בעא ליה השתא, ואיהו אהדר וקרא ליה אדני כמה זמני, בגין דאסתפל למרחוק, וסליק ליה לסוף יומיא, כדקאמרן.

רבי חייא ורבי יוסי הוו אזלי בארץ. עד דהוו אזלי, חמו ליה לרבי יוסי סבא דהוה אזיל בתרייהו. יתבו עד דמטא לגבייהו. פיון דמטא לגבייהו, אפרו השתא ארץ מתתקנא קמן, אזלו. אמר רבי חייא (תהלים קיט) עת לעשות ליי. פתח רבי יוסי ואמר, (משלי לא) פיה פתחה בחכמה ותורת חסד על לשונה. פיה פתחה בחכמה, דא כנסת ישראל, ותורת חסד על לשונה אליו אינון ישראל, דאינון לישנא דאורייתא דמשתעי בה יומי ולילי.

פיה פתחה בחכמה (משלי לא) דא ב' דבראשית, ואוקמוה. ותורת חסד על לשונה דא אברהם, דביה ברא עלמא, וביה משתעי תדיר. ב' סתים מהאי גיסא, ופתיחא מהאי גיסא. סתימא מהאי גיסא, כמה דאת אמר, (שמות לג) וראית את אהורי. פתיחא מהאי גיסא, בגין לאנהרא (נ"א להדרא) אנפּהא לגבי עילא,

וּפְתִיחָא מֵהַאי גִיסָא, בְּגִין לְקַבְּלָא מְלַעֲיָלָא, וְאִיהִי אֶפְסֻדְרָה לְקַבְּלָא. וּבְגִין כְּפִי קִיּוּמָא בְּרִישָׁא דְאוּרִייתָא וְאַתְּמַלְיָא לְבַתָּר, פִּיָּה פְתַחָה בְּחַכְמָה, בְּחַכְמָה וּדְאִי, דְכַתִּיב בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, כְּתָרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֻסְדָּא עַל לְשׁוֹנָה עַל לְשׁוֹנָה, דְהָא לְבַתָּר מְשַׁתְּעִי וְאָמַר (בְּרִאשִׁית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר.

פִּיָּה פְתַחָה בְּחַכְמָה, דָּא ה' (קְדָמָא) דְשִׁמְא קְדִישָׁא דְכָלָא בְּה, וְאִיהִי סְתִים וּגְלִיָּא, כְּלִילָא דְעֵילָא וְתַתָּא, רְזָא דְעֵילָא וְתַתָּא. (מְשַׁלִּי לֵא) פִּיָּה פְתַחָה בְּחַכְמָה, בְּגִין דְאִיהִי סְתִים וְתַתָּא דְלָא אֲתִיידַע כְּלָל, דְכַתִּיב, (אִיּוֹב כח) וְנַעֲלָמָה מְעִינִי כָל חַי וּמְעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וְכַד שְׂאֲרֵי לְאַתְּפִשְׁטָא בְּחַכְמָה דְאַתְּדַבֵּק בְּה, וְאִיהִי בְּגוּוּה, (וְאִיהִי) אֶפְיִקַת קָלָא, דְאִיהִי תוֹרַת חֻסְדָּא.

פִּיָּה פְתַחָה בְּחַכְמָה, דָּא ה"א בְּתַרְרָא דְאִיהִי דְבוּר, וּמְלָה תְלִיָּא בְּחַכְמָה. וְתוֹרַת חֻסְדָּא עַל לְשׁוֹנָה. דָּא קוֹל דְקִיּוּמָא עַל דְבוּר לְאַנְהָגָא לִיה. וְתוֹרַת חֻסְדָּא, דָּא יַעֲקֹב, (דף קמח ע"ב) דְאִיהִי עַל לְשׁוֹנָה, לְאַנְהָגָא מְלָה וּלְאַחַדָּא לָה, דְהָא לִית דְבוּר בְּלָא קוֹל, וְאוּקְמוּהָ.

פְתַח רַבִּי חֲיִיא אֲבַתְרִיָּה וְאָמַר, (מְשַׁלִּי ח) אֲנִי חַכְמָה שְׁכַנְתִּי עַרְמָה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא. אֲנִי חַכְמָה, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שְׁכַנְתִּי עַרְמָה, דָּא יַעֲקֹב דְאִיהִי חַפִּים, וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא דָּא יִצְחָק, דְהוּהָ לִיה דַּעַת מְזֻמּוֹת לְבָרְכָא לִיה לַעֲשׂוֹ. וּבְגִין דְחַכְמָה אֲשַׁתְּתַּף בְּהַדִּיה דְיַעֲקֹב דְאִיהִי עַרְמָה, וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא, דְאַתְּבָרַךְ יַעֲקֹב מֵאֲבוּי, וְשָׂרוּ עֲלֵיהָ כָּל אֵינּוֹן בְּרַכָּאן, וְאַתְּקִימוּ בֵיה וּבְכַנּוּי לְעַלְמִים וּלְעַלְמֵי עַלְמִין.

מֵאֵינּוֹן אֲתַקִּימוּ בְהַאי עַלְמָא, וְכַלְהוּ

לְקַבְּלָא. וּמְשׁוּם כְּפִי עוֹמְדַת בְּרִאשׁ הַתּוֹרָה וּמְתַמְלָאֵת אַחַר כְּפִי. פִּיָּה פְתַחָה בְּחַכְמָה, בְּחַכְמָה וּדְאִי, שְׁכַתוּב בְּרִאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, כְּתָרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֻסְדָּא עַל לְשׁוֹנָה - שְׁהַרִי אַחַר כְּפִי מְסַפֵּר וְאוֹמֵר, וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר. פִּיָּה פְתַחָה בְּחַכְמָה - זו ה' (הִרְאֵשׁוּנָה) שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שֶׁהַכָּל בְּה, וְהִיא סְתוּמָה וּגְלוּיָה, כְּלוּלָה מִמְעַלָּה וּמִטָּה, הַסּוּד שֶׁל מְעַלָּה וּמִטָּה. פִּיָּה פְתַחָה בְּחַכְמָה - מְשׁוּם שֶׁהִיא סְתוּמָה שְׂאִין נוֹדַעַת כְּלָל, שְׁכַתוּב וְנַעֲלָמָה מְעִינִי כָל חַי וּמְעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וּכְשֶׁמְתַחִילָה לְהַתְּפַשֵּׁט בְּחַכְמָה שְׁנֹדְבָקָה בְּה, וְהִיא בְּתוֹכָהּ, (וְהִיא) מוֹצִיאָה קוֹל, שֶׁהִיא תוֹרַת חֻסְדָּא.

פִּיָּה פְתַחָה בְּחַכְמָה - זו ה"א הַאֲחֻרּוֹנָה שֶׁהִיא דְבוּר, וְהַדְּבוּר תְּלוּי בְּחַכְמָה. וְתוֹרַת חֻסְדָּא עַל לְשׁוֹנָה - זֶה הַקּוֹל שֶׁעוֹמֵד עַל הַדְּבוּר לְהַנְהִיגוֹ. וְתוֹרַת חֻסְדָּא - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא עַל לְשׁוֹנָה, לְהַנְהִיג הַדְּבָר וּלְאַחֲזוֹ אוֹתוֹ, שְׁהַרִי אֵין דְבוּר בְּלִי קוֹל, וּבְאֵרוּהָ.

פְתַח רַבִּי חֲיִיא אַחֲרֵיו וְאָמַר, (מְשַׁלִּי ח) אֲנִי חַכְמָה שְׁכַנְתִּי עַרְמָה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא. אֲנִי חַכְמָה - זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. שְׁכַנְתִּי עַרְמָה - זֶה יַעֲקֹב שֶׁהוּא חַכֵּם. וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא - זֶה יִצְחָק, שֶׁהִיָּתָה לוֹ דַּעַת מְזֻמּוֹת לְבָרַךְ אֶת עַשׂוֹ. וּמְשׁוּם שֶׁחַכְמָה הַשְּׁתַּתְּפָה עִם יַעֲקֹב, שֶׁהוּא עַרְמָה - וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמַצָּא, שֶׁהַתְּבָרַךְ יַעֲקֹב מֵאֲבוּי, וְשָׂרוּ עֲלָיו כָּל הַבְּרַכּוֹת, וְהַתְּקִימוּ בוֹ וּבְכַנּוּי לְעוֹלָם וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים.

מֵחַן הַתְּקִימוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְכַלְן הַתְּקִימוּ לְזִמְנֵי מְלַךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׂאֵז יְהִי יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצָא וְעַם

אחד לקדוש-ברוך-הוא. זהו שכתוב ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ. וישלטו למעלה ולמטה, שכתוב (דניאל ז) והנה עם ענני השמים כבן אדם בא. זה מלך המשיח, שכתוב (שם ב) ובימיהם של אלו המלכים יעמיד אלהי השמים מלכות. ועל פן רצה יעקב שייעברו ברכותיו לאותו עתיד לבא, ולא נטל אותם לאלתר.

פתח רבי ייסא אחריו ואמר, (ירמיה ט) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' ואל תחת ישראל וגו'. הפסוק הזה בארוהו. אבל בשעה ההיא שיצא יעקב מלפני אביו עם אותן הברכות, הסתכל בעצמו ואמר: הנה הברכות הללו אני רוצה להעבירן לאחר פך, לארץ הימים. והנה נרא ופחד. יצא קול ואמר: ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם ה' כי אתך אני. לא אעזב אותך בעולם הזה. כי הנני מושיעך מרחוק, לאותו הזמן שאתה מעביר אותן, את אותן הברכות.

ואת זרעך מארץ שבכם, שאף על גב שעכשו נוטל עשו ברכותיו וישתעבדו בבניך, אני אוציא אותם מידי, אז בניך ישתעבדו בו. ושב יעקב, לאותן הברכות. ושב יעקב - זו השכינה [שהיא עם יעקב]. ושב יעקב ודאי. ושקט ושאנן, כמו שבארוה, מאותן מלכיות: מבבל, ומדי, ומינן, ומאדום. שהם היו שהשתעבדו בישראל. ואין מחריד - לעולם ולעולמי עולמים.

הלכו. בעודם הולכים אמר רבי יוסי, ודאי כל מה שעושה הקדוש ברוך הוא בארץ, הפל הנה בסוד החכמה, והכל פדי להראות את החכמה העליונה לבני האדם פדי שילמדו מהמעשה ההוא את

יתקיימו לזמנא דמלפא משיחא, דכדין יהון ישראל גוי אחד בארץ ועם אחד לקדשא בריך הוא, הדא הוא דכתיב, (יחזקאל לו) ועשיתי אתם לגוי אחד בארץ. וישלטון לעילא ותתא, דכתיב, (דניאל ז) וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה, דא מלפא משיחא, דכתיב, (דניאל יב) וביומיהון די מלכיא אנון יקים אלה שמיא מלכו וגו'. ועל דא בעא יעקב, דיסתלקון ברכוי לההוא זמנא דאתי, ולא נטל לון לאלתר.

פתח רבי ייסא אבתריה ואמר, ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יי ואל תחת ישראל וגו'. האי קרא אוקמוה. אבל בההיא שעתא דנפק יעקב מקמי אבוי, באינון ברכאן, אסתפל בנפשיה. אמר, הא אלין ברכאן, בעינא לסלקא לון לבתר לאריכו יומין, והוה דחיל ומסתפי, נפק קלא ואמר, (ירמיה מו) ואתה אל תירא עבדי יעקב נאם יי כי אתך אני, לא אשובך לך בהאי עלמא. (ירמיה מו) כי הנני מושיעך מרחוק, לההוא זמנא דאנת סליק לון לאינון ברכאן.

ואת זרעך מארץ שבכם, (ירמיה מו) דאף על גב דהשתא נוטיל ברכוי עשו וישתעבדון בבניך, אנא אפיק לון מידוי, וכדין ישעבדון בניך ביה. ושב יעקב, לאינון ברכאן, ושב יעקב, דא שכונתא (נ"א דהיא עמיה דיעקב). ושב יעקב ודאי. ושקט ושאנן, כמה דאוקמוה. מאינון מלכוון, מבבל ממדי ומינן, ומאדום. דאינהו הוו דאשתעבדו בהו בישראל. (שם) ואין מחריד, לעלם ולעלמי עלמא.

אזלו, עד דהוו אזלי, אמר רבי יוסי, ודאי כל מה דעביד קדשא בריך הוא

בארעא, פלא הוה ברזא

סודות החקמה, והכל הם פראוי, וכל מעשיו דרכי התורה, משום שדרכי התורה הם דרכי הקדוש ברנף הוא, ואין דבר קטן שאין בו פמה דרכים ושבילים וסודות של חקמה עליונה.

בא ראה, שהרי רבי יוחנן בן זכאי היה אומר שלש מאות הלכות פסוקות בסוד החקמה העליונה בפסוק ושם אשתו מהיטבאל בת מטריד בת מי זהב, ולא גלה אותם אלא לרבי אליעזר שהיה עמו, כדי לדעת שפמה סודות עליונים הם בכל מעשה ומעשה, שהוא בתורה, ובכל דבר ודבר, היא חקמה ותורת אמת. משום כך דברי התורה הם דברים קדושים להראות ממנה נפלאות, כמו שנאמר גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

בא ראה, בשעה שעקם הנחש ההוא את אדם ואת אשתו, שקרב לאשה והטיל בה זחמא, והתפתה בו אדם, אז נטמא העולם, והתקללה בשבילו האדמה, וגרם מות לכל העולם, ועמד העולם להפרע ממנו, עד שבא עץ החיים וכפה [כפר] על אדם, והכניע אותו הנחש שלא ישלט לעולמים על זרעו של יעקב.

שהרי בזמן שהקריבו ישראל שעיר, היה נכנע אותו הנחש והתהפך לעבד, כמו שנאמר, ועל פן הקריב יעקב לאביו שני שעירים. אחד להכניע את עשו, שהוא שעיר, ואחד בשביל הדרגה שהיתה תלויה בעשו ונדבק בו ונתפאר.

ומשום כך עמד העולם עד שתבא אשה כמו חנה, ובן אדם כמו אדם, ויעקמו ויחפיו את אותו הנחש הרע ואותו שרוכב עליו,

דחכמתא, וכלא בגין לאחזאה חכמתא עלאה להו לבני נשא, בגין דילפון מההוא עובדא רזין דחכמתא, וכלא אינון פדקא יאות, ועובדוי כלהו אורחי דאורייתא, בגין דאורחי דאורייתא, אינון ארחי דקדשא בריף הוא, ולית מלה זעירא דלית בה פמה אורחין ושבילין, ורזין דחכמתא עלאה.

תא חזי, דהא רבי יוחנן בן זכאי הוה אמר תלת מאה הלכות פסוקות, ברזא דחכמתא עלאה, בפסוק (בראשית לו) ושם אשתו מהיטבאל בת מטריד בת מי זהב, ולא גלי לון, אלא לרבי אליעזר דהוה עמיה, בגין למנדע דכמה רזין עלאין אינון בכל עובדא ועובדא דאיהי באורייתא, ובכל מלה ומלה חכמתא איהי, ואורייתא דקשוט, בגין כך אינון מלין דאורייתא, מלין קדישין אינון, לאחזאה מינה נפלאות, פמה דאת אמר, (תהלים קיט) גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך.

תא חזי, בשעתא דעקים ההוא חויה לאדם ולאנתיה, דאקריב לאתתא ואטיל בה זחמא, ואתפתא ביה אדם פדין אסתאב עלמא ואתלטיא ארעא בגיניה, וגרים מותא לכל עלמא, וקיימא עלמא לאתפרעא מגייה. עד דאתא אילנא דחיי, וכפי (וכפר) על אדם, וכפיא ליה לההוא נחש דלא ישלוט לעלמין על זרעא דיעקב.

דהא בזמנא דאקריבו ישראל שעיר, הוה אתפפיא ההוא נחש ואתהפך לעבדא, פמה דאתמר. ועל דא אקריב יעקב לאבוי תרין שעירין חד, לאפפיא לעשו דאיהו שעיר. וחד, בגין דרגא דהוה תלי ביה עשו ואתדבק ביה ואתמר.

ובגין כך קיימא עלמא, עד דיתתי אתתא כגוונא דחיה, ובר נש כגוונא

דָּאָדִם, וַיַּעֲקִימוּ וַיַּחֲפִימוּ (דף קמ"ז ע"א) לִיָּה  
לְהֵיוֹא חוּיָא בִישָׁא וְהֵיוֹא דְרָכִיב עֲלֵיהּ  
וְכֹלָא אַתְמָר.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כה) וַיְהִי עֲשׂוּ אִישׁ יוֹדֵעַ  
צִיד אִישׁ שְׂדֵה, וְהָא אַתְמָר וַיַּעֲקֵב  
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֵלִים. אִישׁ תָּם, גְּבַר שְׁלִים,  
כְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֵלִים, אֲמַאי אִיהוּ תָם, בְּגִין  
דְּאִיהוּ יֹשֵׁב אֲהֵלִים, דְּאֲחִיד לְתַרִין סְטָרִין,  
לְאַבְרָהָם וְלִיצְחָק. וְעַל דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא  
דִּיצְחָק אַתָּא לְגַבִּיהּ דְּעֲשׂוּ, כְּמָה דְאַתְמָר.  
דְּכְתִיב, (שמואל ב כה) עִם חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם  
עֲקֹשׁ תִּתְפַּל. וְכַד אַתָּא עִם בְּרַכְאן, בְּסִיּוּעָא  
דְלַעִילָא קָא אַתָּא, בְּסִיּוּעָא דְאַבְרָהָם וַיַּצְחָק,  
וּבְגִין כְּףֵי בְּחֻכְמַתָּא הָוָה, כְּמָה דְאַתְמָר.

הָא חֲזִי, כַּד יַעֲקֹב אַתְעַר לְגַבִּי סַמְאֵל,  
דְּרַגָּא דְעֲשׂוּ, וְקָבִיל עֲלֵיהּ לִיעֲקֹב,  
וַיַּעֲקֹב נֶצַח לִיָּה בְּכַמָּה סְטָרִין, נֶצַח לְחוּיָא  
בְּחֻכְמַתָּא וּבְעֲקִימוֹ, וְלֹא אַתְנַצַּח, בַּר בְּשַׁעִיר.  
וְאִף עַל גַּב דְּכֹלָא חַד, נֶצַח כְּמוֹ כֵּן לְסַמְאֵל  
בְּנִצְחוֹנָא אַחְרָא, וְנִצְחִיהּ, הָדָא הוּא דְכְתִיב  
(בראשית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.  
וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ.

הָא חֲזִי, זְכוּתִיהּ דִּיעֲקֹב כְּמָה הָוָה, דְּאִיהוּ  
אַתָּא וּבְעָא לְאַעֲבָרָא לִיָּה מַעֲלָמָא. וְהֵיוֹא  
לִילְיָא, הוּת לִילְיָא דְאַתְבְּרִי בִיָּה סִיְהָרָא, וַיַּעֲקֹב  
אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי. דְּלֹא הָוָה עֲמִיָּה אַחְרָא, דְּתַנָּן  
לֹא יַפּוּק בַּר נֶשׁ יַחֲידָאי בְּלִילְיָא, וְכָל שְׁפָן  
בְּלִילְיָא דְאַתְבְּרִיָּאוּ בִיָּה נְהוּרִין, דְּהָא סִיְהָרָא  
אִיהִי חֲסָרָא, דְּכְתִיב, (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת חֲסֵר.  
וְהֵיוֹא לִילְיָא, אַשְׁתָּאָר בְּלַחוּדוּי, בְּגִין דְּכַד  
סִיְהָרָא חֲסָרָא, חוּיָא בִישָׁא אַתְתַּקֵּף וְשִׁלְטָא,

וּכְדִין אַתָּא סַמְאֵל, וְקִטְרִיג לִיָּה, וּבְעָא לְאוּבְרָא לִיָּה מַעֲלָמָא.

וְהַכֵּל נִתְבְּאָר.  
פְּתַח וְאָמַר, וַיְהִי עֲשׂוּ אִישׁ יוֹדֵעַ  
צִיד אִישׁ שְׂדֵה, וְהָרִי נֹאמַר וַיַּעֲקֵב  
אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֲהֵלִים. אִישׁ תָּם -  
גְּבַר שְׁלֵם, כְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אֲהֵלִים  
- לְמָה הוּא תָם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא  
יֹשֵׁב אֲהֵלִים, שְׂאוּחֹז אֶת שְׁנֵי  
הַצְּדָדִים, אֶת אַבְרָהָם וְאֶת יִצְחָק.  
וְעַל כֵּן יַעֲקֹב בְּצִידוֹ שֶׁל יִצְחָק בָּא  
אֶל עֲשׂוּ, כְּמוֹ שְׂנֹאמַר, שְׂכַתוּב עִם  
חֲסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עֲקֹשׁ תִּתְפַּל.  
וּכְשָׁבָא עִם בְּרַכּוֹת - עִם סִיּוּעַ  
שְׁלַמְעֵלָה הוּא בָּא, עִם סִיּוּעַ שֶׁל  
אַבְרָהָם וַיַּצְחָק, וּמִשּׁוּם כְּףֵי זֶה הָיָה  
בְּחֻכְמָה, כְּמוֹ שְׂנִתְבְּאָר.

בָּא רָאָה, כְּשִׁיעֲקֹב הִתְעוֹרֵר אֶל  
סַמְאֵל, דְּרַגְתּוֹ שֶׁל עֲשׂוּ, וְקָבִיל  
עָלָיו אֶת יַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נֶצַח אוֹתוֹ  
בְּכַמָּה צְדָדִים - נֶצַח אֶת הַנְּחֻשׁ  
בְּחֻכְמָה וְעַקְמוּמִיּוּת, וְלֹא נֶצַח, רַק  
מִהַשְׁעִיר. וְאִף עַל גַּב שֶׁהַכֵּל אַחַד,  
נֶצַח כְּמוֹ כֵּן אֶת סַמְאֵל בְּנִצְחוֹן  
אַחַר וְנֶצַח אוֹתוֹ. זֶהוּ שְׂכַתוּב  
וַיֹּאבֶק אִישׁ עֲמוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר.  
וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ.

בָּא רָאָה כְּמָה הִיָּתָה זְכוּתוֹ שֶׁל  
יַעֲקֹב, שֶׁהוּא בָּא וְרַצָּה לְהַעֲבִירוֹ  
מִן הָעוֹלָם, וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה הָיָה  
הִלְיָלָה שְׁנִבְרָאָה בּוֹ הִלְבְּנָה, וַיַּעֲקֹב  
נִשְׂאָר לְבַדּוֹ, שֶׁלֹּא הָיָה מִשְׁהוּ  
אַחַר עֲמוֹ. שְׁשִׁנְנוּ, אֶל יֵצֵא אָדָם  
יַחֲידִי בְּלִילְיָה, וְכָל שְׁפָן בְּלִילְיָה  
שְׁנִבְרָאוּ בּוֹ הַמְּאֹרֹת, שְׁהָרִי  
הִלְבְּנָה חֲסֵרָה, שְׂכַתוּב יְהִי מְאֹרֹת  
חֲסֵר. וְאוֹתוֹ הִלְיָלָה נִשְׂאָר לְבַדּוֹ,  
מִשּׁוּם שֶׁכָּאֲשֶׁר הִלְבְּנָה בְּחֲסֹרֶנְהָ,  
הַנְּחֻשׁ הִרְעַ מִתְגַּבֵּר וְשׁוֹלֵט, וְאִז  
בָּא סַמְאֵל וְקִטְרִיג עָלָיו, וְרַצָּה  
לְהַאֲבִידוֹ מִן הָעוֹלָם.

וַיַּעֲקֹב הָיָה חֲזַק בְּכָל הַצְּדָדִים,

וַיַּעֲקֹב הָוָה תְּקִיף בְּכָל סְטָרִין, בְּסִטְרָא דִּיצְחָק וּבְסִטְרָא דְאַבְרָהָם, דְּאִינוּן

בצד של יצחק ובצד של אברהם, שהם היו חזקו של יעקב. בא לימין, וראה את אברהם חזק בחזק היום, בצד הימין של החסד. בא לשמאל, ראה את יצחק חזק בדין הקשה. בא לגוף, ראה את יעקב חזק משני הצדדים הללו שמקיפים אותו אחד מכאן ואחד מכאן. אזי, וירא פי לא יכל לו ויגע בכף ירכו, שהוא מקום מחויץ לגוף, והוא עמוד אחד של הגוף. אזי, ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

בין שהתעורר הבקר ועבר הלילה, התגבר יעקב, ונחלש כחו של סמאל, אז אמר שלחני, שהגיע הזמן לומר את שירת הבקר. ורצה ללכת, והודה לו על אותן הברכות, והוסיף לו ברכה אחרת, שכתוב ויברך אתו שם.

בא ראה כמה ברכות התברך יעקב: אחת של אביו באותה התעקמות, והרויח את כל אותן הברכות. ואחת של השכינה, שברך אותו הקדוש ברוך הוא כשהיה בא מלבן, שכתוב ויברך אלהים את יעקב. ואחת שברך אותו המלאך ההוא, הממנה של עשו. ואחת ברכה אחרת שברך אותו אביו כשהלך לפדן ארם, שכתוב ואל שדי יברך אתך וגו'.

בזמן שהוא שראה יעקב את עצמו בכל הברכות הללו, אמר, באיזו ברכה מהם אשתמש כעת? אמר, כעת אשתמש בחלשה שבהן, ומי היא? זו האחרונה, שברך אותו אביו. ואף על גב שהיא חזקה, אמר, אינה חזקה בשלטון העולם הזה כראשונה.

אמר יעקב, אטל עכשו את זו ואשתמש בה, ואעביר את כל אותן האחרות לזמן שאצטרף לי

הווי תקיפו דייעקב. אתא לימינא חמא לאברהם תקיף בתקיפו דיומא, בסטרא דימינא דחסד. אתא לשמאלא, חמא ליצחק תקיף בדינא קשיא. אתא לגופא, חמא לייעקב, תקיף מתרין סטרין אלין דסתרון ליה, חד מפאן, וחד מפאן. פדין, (בראשית לב) וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו, דאיהו אתר לבר מגופא, ואיהו חד עמודא דגופא, פדין ותקע כף ירף יעקב בהאבקו עמו וגו'.

בין דאתער צפרא ועבר ליליא, אתתקף יעקב, ואתחלש חיליה דסמאל, פדין אמר שלחני, דמטא זמנא לומר שירתא דצפרא. ובעי למיזל, ואודי ליה על אינון ברקאן, ואוסיף ליה ברכתא אחרא, דכתיב (בראשית לב) ויברך אתו שם.

תא חזי, כמה ברקאן אתברך יעקב, חד דאבוי, בהווא עקימו, ורווח כל אינון ברקאן. וחד דשכינתא דבריה ליה קדשא בריה הוא, פד הוה אתי מלבן, דכתיב, (בראשית לב) ויברך אלהים את יעקב. וחד, דברכיה ליה ההוא מלאכא ממנא דעשו. וחד, ברכה אחרא, דברכיה ליה אבוה, פד הוה אזיל לפדן ארם, דכתיב (בראשית כח) ואל שדי יברך אתך וגו'.

בהווא זמנא דחמא יעקב גרמיה בכל הגני ברקאן, אמר, במאן ברכתא דמנייהו אשתמש השתא. אמר, בחלשא מנייהו אשתמש השתא, ומאן איהו, דא בתרייתא, דברכיה אבוה, ואף על גב דאיהי תקיפא, אמר, לאו איהי תקיפא בשלטנותא דהאי עלמא פקדמאה.

אמר יעקב, אטול השתא דא ואשתמש בה, ואסלק כל אינון אחרנין לזמנא

וּלְבָנֵי אַחֲרֵי, מִתִּי? בְּזִמְנָן  
שִׁיתְפַּנְשׁוּן כָּל הָעַמִּים לְהַאֲבִיד אֶת  
בְּנֵי מִן הָעוֹלָם, שְׁכַתוֹב כָּל גּוֹיִם  
סְבּוּנֵי בְּשֵׁם ה' כִּי אֲמִילִם.  
סְבוּנֵי גַם סְבּוּנֵי וְגו'. סְבוּנֵי  
כְּדַבְּרִים וְגו'. הִנֵּה כָּאֵן שְׁלִשָּׁה,  
כְּלַפֵּי שְׁלִשָּׁה שְׁנֵי שְׁנֵי אַחַת -  
אוֹתָן הַבְּרָכוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת שֶׁל  
אֲבוֹי. שְׁתֵּים - אוֹתָן בְּרָכוֹת  
שְׁבַרְךָ אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.  
שְׁלֹשׁ - אוֹתָן הַבְּרָכוֹת שְׁבַרְךָ  
אוֹתוֹ הַמְּלַאָךְ הַהוּא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְשֵׁם צָרִיף אוֹתָן, אֶל  
הַמְּלָכִים וְכָל הָעַמִּים שֶׁל כָּל  
הָעוֹלָם, וְאֶעֱבִיר אוֹתָן לְשֵׁם,  
וְכַעַת כְּלַפֵּי עֲשׂוֹ דֵי לִי בְּזָה.  
לְמַלְאָךְ שְׁהִי לּוֹ כְּמָה לְגִיּוֹנוֹת  
חֲזָקִים, כְּמָה בְּעַלֵּי לוחֲמֵי קְרָבוֹת  
לְהַלְחֵם בְּקְרָבוֹת, שְׁמִזְמָנִים כְּלַפֵּי  
מְלָכִים חֲזָקִים לְהַלְחֵם בָּהֶם  
קְרָבוֹת. בִּינְתִים שְׁמַע עַל שׁוֹדֵד  
אֶחָד רוֹצֵחַ. אָמַר, בְּנֵי הַשְּׁעָרִים  
הַלְלוּ יְלֹכוֹ לְשֵׁם. אָמְרוּ לוֹ, מִכָּל  
הַלְגִיּוֹנוֹת שְׁלָךְ אֵינְךָ שׁוֹלַח לְשֵׁם  
אֵלָא אֵלּוֹ? אָמַר, כְּלַפֵּי אוֹתוֹ  
הַשׁוֹדֵד דֵּי בְּאֵלוֹ, שְׁהִי כָּל  
לְגִיּוֹנוֹתֵי וּבְעַלֵּי הַקְּרָב אֶעֱבִיר  
אוֹתָם לְאוֹתָם הַמְּלָכִים הַחֲזָקִים.  
בְּיוֹם הַקְּרָב כְּשִׁיטְטָרְכוּ לִי, יְהִי.  
אֵךְ כִּף יַעֲקֹב אָמַר כְּלַפֵּי עֲשׂוֹ, דֵּי  
לִי כַעַת בְּבְרָכוֹת הַלְלוּ. אָבָל  
לְזִמְנָן הוּא שִׁיטְטָרְכוּ לְבָנֵי כְּלַפֵּי  
כָּל הַמְּלָכִים וְהַשְּׁלִיטִים שֶׁל כָּל  
הָעוֹלָם, אַעֲלָה אוֹתָם. כְּשִׁיטְטָרְכוּ  
אוֹתוֹ הַזִּמְנָן, יִתְעוֹרְרוּ אוֹתָן  
הַבְּרָכוֹת מִכָּל הַצְּדִידִים, וְיִתְקַיֵּם  
הָעוֹלָם עַל קִיּוּמוֹ בְּרָאוּי. וּמֵהַיּוֹם  
הַהוּא וְהַלְאָה תִּקּוּם הַמְּלָכוֹת הַזֹּאת  
עַל כָּל שְׂאָר מְלָכוֹת אַחֲרָת, כְּמוֹ  
שְׁבַארוּהָ, שְׁכַתוֹב (דְּנִיאל ב) תְּכַתֵּת  
וְתַכְלָה כָּל אֵלּוֹ הַמְּלָכוֹת וְהִיא  
תִּקּוּם לְעוֹלָם. וְהִינּוּ הָאֲבָן הַהִיא  
שְׁנַגְזָרֶת מִן הַהָר וְלֹא בְּיַדִּים, כְּמוֹ  
שְׁנַגְזָרֶת מִשֵּׁם רַעַה אֲבָן יִשְׂרָאֵל.

דְּאֶצְטְרִיף לִי וְלְבָנָי בְּתָרָא. אֵימְתִי, בְּזִמְנָא  
דִּיתְפַּנְשׁוּן כָּל עַמְמֵיָא לְאוּבְדָא בְּנֵי מַעְלָמָא,  
דְּכַתִּיב, (תהלים קיח) כָּל גּוֹיִם סְבּוּנֵי בְּשֵׁם יי כִּי  
אֲמִילִם. סְבוּנֵי גַם סְבּוּנֵי וְגו'. סְבוּנֵי  
כְּדַבְּרִים וְגו'. הָא הֵכָא תְלָתָא, לְגַבֵּי תְלָתָא  
דְּאֶשְׁתָּארוּ. חַד, אֵינּוֹן בְּרָכָאן קְדָמָי דְּאָבוּהָ.  
תְרִין, אֵינּוֹן בְּרָכָאן דְּבְרָכִיהָ קְדָשָׁא בְרִיף הוּא.  
תְלָת, אֵינּוֹן בְּרָכָאן דְּבְרָכִיהָ הַהוּא מְלָאָכָא.  
אָמַר יַעֲקֹב, לְהַתָּם אֶצְטְרִיכוּ, לְגַבֵּי מְלָכִין  
וְכָל עַמְמִין דְּכָל עַלְמָא, וְאַסְלִיק לִוּן  
לְהַתָּם. וְהַשְׁתָּא לְגַבֵּי דְעֲשׂוֹ, דֵּי לִי בְּהָאֵי.  
לְמַלְפָּא, דְּהוּוֹ לִיהָ כְּמָה לְגִיּוֹנִין תְּקִיפִין, כְּמָה  
מְאִרֵי מְגִיחֵי קְרָבָא לְאַגְחָא קְרָבִין, דְּזִמְיִנִין  
לְגַבֵּי מְלָכִין תְּקִיפִין (דף קמז ע"ב) לְאַגְחָא בְּהוּ  
קְרָבָא. אַדְהֵכִי שְׁמַע עַל לְסֻטִים חַד קְפָחָא,  
אָמַר, הַגִּי בְנֵי תְרַעֵי יְהִכּוֹן תְּמָן. אָמַר לִיהָ,  
מִכָּל לְגִיּוֹנִין דִּילָךְ, לִית אַנְתָּ מְשַׁדֵּר הַתָּם אֶלָּא  
אֵלִין. אָמַר, לְגַבֵּי הַהוּא לְסֻטִים, דֵּי בְּאֵלִין.  
דְּהָא כָּל לְגִיּוֹנוֹתֵי וּמְאִרֵי קְרָבָא, אֶסְתַּלֵּק לְגַבֵּי  
אֵינּוֹן מְלָכִין תְּקִיפִין, בְּיוֹמָא דְקְרָבָא,  
דְּאֶצְטְרִיכוּ לִי, לִיהוּוֹ.

אוּף הֵכִי יַעֲקֹב אָמַר לְגַבֵּי עֲשׂוֹ, דֵּי לִי הַשְׁתָּא  
בְּאֵלִין בְּרָכָאן. אָבָל לְהַהוּא זְמַנָּא,  
דְּאֶצְטְרִיכוּ לְבָנֵי לְגַבֵּי כָּל מְלָכִין וְשְׁלִיטִין  
דְּכָל עַלְמָא, אֶסְלֵק לִוּן. כְּדִ יִמְטִי הַהוּא זְמַנָּא,  
יִתְעַרְוֹן אֵינּוֹן בְּרָכָאן מִכָּל סְטְרִין, וְיִתְקַיֵּם  
עַלְמָא עַל קִיּוּמֵיהָ כְּדָקָא יְאוּת, וּמֵהַהוּא יוֹמָא  
וְלְהַלְאָה, יִקּוּם מְלָכוֹתָא דָּא עַל כָּל שְׂאָר  
מְלָכוֹת אַחֲרָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ, דְּכַתִּיב, (דְּנִיאל ב)  
תְּדַק וְתִסַּף כָּל אֵלִין מְלָכוֹתָא וְהִיא תִּקּוּם  
לְעַלְמֵיָא. וְהִינּוּ הַהִיא אֲבָנָא, דְּאֶתְגַּזְרַת מִן  
טוּרָא דֵי לָא בִּידִין, כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (בראשית מט)  
מִשֵּׁם רוֹעֵה אֲבָן יִשְׂרָאֵל, מָאֵן אֲבָן דָּא. דָּא



מי האבן הזו? זו פנסת ישראל,  
כמו שנאמר והאבן הזאת אשר  
שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מכאן, (ישעיה י)  
שאר ישוב שאר יעקב - אלו  
הברכות האחרות שגשגו.  
וכתוב (מלכה ה) והיה שארית יעקב  
בגוים בקרב עמים רבים. [אלו  
ברכות אחרות. כתוב והיה שארית יעקב] בגוים  
כלם, ולא רק בעשו. וכתוב והיה  
שארית וגו' כטל מאת ה'.

פתח רבי ייסא ואמר, (מלאכי א) בן  
יכבד אב ועבד אדניו. בן זה  
עשו, שלא היה אדם בעולם  
שיכבד את אביו כמו שעשו כבד  
את אביו, ואותו הפכוד שכבד  
אותו השליט אותו בעולם הזה.  
ועבד אדניו - זה אליעזר עבד  
אברהם, ובארוה. שהרי אדם  
שהיה בא לחרון בכמה עשר  
זכמה מתנות ואוצרות וגמלים  
טעונים, שלא אמר לבתואל  
ולבן שהוא אוהבו של אברהם  
או איש אחר שבא עם פיוס של  
אברהם, אלא טרם ידבר את  
דברו מה כתוב? ויאמר עבד  
אברהם אנכי, ואחר כך אדני  
אדני, כדי שיכבד את אברהם,  
אותו הפכוד ואותו החסד האריף  
לו לכמה פעמים.

כך עשו, הפכוד ההוא שכבד  
את אביו האריף לו כל הפעמים  
הללו שישלט בעולם הזה,  
ואותן הדמעות הורידו את  
ישראל לשעבודו עד שישובו  
ישראל לקדוש-ברוך הוא  
בבכיה ובדמעות, שכתוב (ירמיה  
לא) בבכי יבאו וגו', ואז כתוב  
(עובדיה א) ועלו מושיעים בהר ציון  
לשפט את הר עשו והיתה לה'  
המלוכה. ברוך ה' לעולם אמן  
ואמן.

כנסת ישראל, כמה דאת אמר, (בראשית כח)  
והאבן הזאת אשר שמתי מצבה וגו'.

רבי חייא אמר, מהכא (ישעיה י) שאר ישוב  
שאר יעקב, אליו ברכאן אחרנין  
דאשתגרו, וכתוב, (מלכה ה) והיה שארית יעקב  
בגוים בקרב עמים רבים (אליו ברכאן אחרנין פתיב, (מלכה  
ה) והיה שארית יעקב) בגוים פלהו, ולא בעשו  
בלחודיה, וכתוב והיה שארית וגו', כטל  
מאת יי'.

פתח רבי ייסא ואמר (מלאכי א) בן יכבד אב  
ועבד אדניו, בן, דא עשו. דלא הוה  
בר נש בעלמא דיוקיר לאבוי, כמה דאוקיר  
עשו לאבוי. וההוא יקירו דאוקיר ליה  
אשליט ליה בהאי עלמא.

ועבד אדניו, (שם) דא אליעזר עבד אברהם  
ואוקמוה, דהא בר נש דהוה אתי  
לחרון, בכמה עותרא, וכמה מתנן ונבזבזין,  
וגמלין טעינן. דלא אמר לבתואל ולבן,  
דאיהו רחימוי דאברהם, או בר נש אחרא  
דאתי בפיוסא דאברהם, אלא עד לא ימלל  
מלוי, מה פתיב, (בראשית כד) ויאמר עבד אברהם  
אנכי, ולבתר אדני אדני, בגין דיוקיר ליה  
לאברהם ההוא יקרא וההוא טיבו, אוריף  
ליה לכמה זמנין.

כך עשו, ההוא יקרא דאוקיר ליה לאבוי,  
אוריף ליה כל הני זמנין דישלוט  
בעלמא דא. ואינון דמעין, אורידו לון  
לישראל בשעבודא דיליה, עד דיתובון  
ישראל לקדשא בריך הוא, בבכיה ובדמעות.  
דכתיב בבכי יבאו וגו', וכדין פתיב, ועלו  
מושיעים בהר ציון לשפט את הר עשו  
והיתה ליי המלוכה. ברוך יי לעולם אמן  
ואמן.

**פְּרֻשֶׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב**

**וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.** (בראשית כח)

רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם, הַאי קָרָא אוּקְמוּהּ. אֲבָל וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ דָּא יַעֲקֹב, פֶּד הוּה בְּבֵּאֵר שֶׁבַע. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, פֶּד אֲזַל לְחָרָן, דְּכֵתִיב, (בראשית כח) וַיֵּלֶךְ שָׁם פִּי בֵּא הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף (דף קמח ט"ו) זֹרַח, דְּכֵתִיב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וְתָא חֵזִי, שְׁמַשָּׁא אָף עַל גַּב דְּנַהִיר לְכָל עֵלְמָא, מְטַלְנוּי בְּתַרִּין סְטַרִּין אֵינּוּן, פְּמָה דְאַתָּה אָמַר, (קהלת א) הוֹלֵךְ אֶל דְרוֹם וְסוּבָב אֶל צְפוֹן, בְּגִין דְדָא יְמִינָא וְדָא שְׂמָאלָא. (ובגין) וְנָגִיד וְנָפִיק פֶּל יוֹמָא מִסְטָרָא דְמַזְרַח, וְאֲזִיל לְסְטָרָא דְדְרוֹם, (נ"א דמערב) וּלְבַתֵּר לְסְטָרָא דְצְפוֹן, וּמִסְטָרָא דְצְפוֹן לְסְטָרָא דְמַעְרָב, וּכְדִין שְׁמַשָּׁא אֲתַפְנִישׁ, וְאֲזִיל לְגַבֵּי מַעְרָב. נָפִיק מִמַּזְרַח דְכֵתִיב, (בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְאֲזִיל לְמַעְרָב דְכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

**רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, נָפִיק מִכְּלָלָא דְאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל, דְכֵתִיב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְאֲזַל לְרִשׁוֹ אַחְרָא, דְכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.**

(ס"א נפיק ממזרח, דכתיב ויצא יעקב מבאר שבע, דא שמטה. דנמיל מעומקא עלאה, נהירו דנהיר, ואזיל למערב, דכתיב וילך חרנה, אחר דדינא ורונגא תמן.)

רַבִּי יוֹסִי מוֹקֵי הַאי קָרָא בְּגִלּוּתָא, בְּקַדְמִיתָא תוּה נְחִית נְהִירוֹ מַעוּמְקָא עֲלָאָה וַיַּעֲקֹב תוּה נְמִיל לִיה, וְאֲזִיל לְגַבֵּי בְּאֵר שֶׁבַע, (במדבר כא) בְּאֵר דְחַפְרוּתָה שְׂרִים, דְתוּה נְהִיר מִתַּמָּן, וְאֲשֻׁלִים לְתַהוּא בְּאֵר בְּכָל שְׁלִימֵי. וּבְיוֹמֵי דְגִלּוּתָא, נְמִיל מִהַאי בְּאֵר שֶׁבַע, וְאֲזִיל לְגַבֵּי חֲרָנָה, דְכֵתִיב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, בְּלוֹמֵר חֲרוֹן אָף, וּמַאי הִיא חֲרוֹן אָפוּ דְקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְרָגָא בִישָׁא), **אַרְעָא דְרִשׁוֹ אַחְרָא.**

**אָמַר רַבִּי חֵיִיא, פֶּד אֲזִיל שְׁמַשָּׁא לְמַעְרָב, הַאי מַעְרָב אֲקָרִי מְקוֹמוֹ דְשְׁמַשָּׁא,**

**פְּרֻשֶׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב**

**וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.** רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שָׁם. הַפְּסוּק הַזֶּה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ - זֶה יַעֲקֹב כְּשֶׁהָיָה בְּבֵּאֵר שֶׁבַע. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ - כְּשֶׁהָלַךְ לְחָרָן, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ שָׁם פִּי בֵּא הַשֶּׁמֶשׁ. וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח, שְׁכַתוּב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא.

וּבָא וּרְאָה, אָף עַל גַּב שֶׁהַשֶּׁמֶשׁ מֵאִיר לְכָל הָעוֹלָם, מִסְעוּתָיו הֵם בְּשָׁנֵי צְדָדִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הוֹלֵךְ אֶל דְרוֹם וְסוּבָב אֶל צְפוֹן, מִשׁוּם שְׁזָה יָמִין וְזֶה שְׂמָאל. [ומשום] וְשׁוֹפֵעַ וַיֵּצֵא כָּל יוֹם מִצַּד הַמַּזְרָח, וְהוֹלֵךְ לְצַד הַדְרוֹם [של מערב], וְאַחַר כֵּן לְצַד הַצְּפוֹן, וּמִצַּד הַצְּפוֹן לְצַד הַמַּעְרָב, וְאֵז הַשֶּׁמֶשׁ מִתְכַּנֵּס וַיֵּצֵא לְצַד מַעְרָב. יוֹצֵא מִמַּזְרַח, שְׁכַתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע. וְהוֹלֵךְ לְמַעְרָב, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, יוֹצֵא מִכְּלָל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁכַתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שֶׁבַע, וְהוֹלֵךְ לְרִשׁוֹת אַחְרָת, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. [יוצא ממזרח, שכתוב ויצא יעקב מבאר שבע, זו השמטה שנוטלת מהעמק העליון האור שמאיר, והולכת למערב, שכתוב וילך חרנה, המקום שהרין והרגו שם.]

רַבִּי יוֹסִי מְבַאֵר אֶת הַפְּסוּק תוּה בְּנִלוּת. בְּרֵאשׁוּנָה הָיָה יוֹרֵד אוֹר מִן הָעַמֻּק הָעֲלִיוֹן, וַיַּעֲקֹב הָיָה נוֹטֵל אוֹתוֹ וְהוֹלֵךְ לְבֵּאֵר שֶׁבַע, הַבֵּאֵר שֶׁחַפְרוּתָה שְׂרִים, שְׁתָּהּ מֵאִיר מִשָּׁם, וְהַשֻּׁלִים אוֹתָהּ הַבֵּאֵר בְּכָל הַשְּׁלֵמוֹת. וּבְיוֹם הַגִּלוּת נִסַּע מִבְּאֵר שֶׁבַע הוּוּ וְהָלַךְ לְחֲרָנָה, שְׁכַתוּב וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, כְּלוֹמֵר חֲרוֹן אָף. וְמָה הוּא חֲרוֹן אָפוּ שֶׁל הַקְּדוּשׁ כְּרוּךְ הוּא? מִדְּרָגָה הַרְעָה, הָאֶרֶץ שֶׁל רִשׁוֹת אַחְרָת.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, כְּשֶׁהוֹלֵךְ הַשֶּׁמֶשׁ לְמַעְרָב, הַמַּעְרָב הַזֶּה נִקְרָא מְקוֹמוֹ שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ, הַכֶּסֶף שֶׁלוֹ, מְקוֹם שֶׁשׁוֹלֵט עֲלָיו. זֶהוּ שְׁכַתוּב

אל מקומו שואף זורח הוא שם. שהולך אליו להאיר עליו, ונוטל את כל האורות וכונס אותם אליו.

והינו כמו ששנינו שהקדוש ברוך הוא מניח תפלין, [ס"א ולמדנו, הקדוש ברוך הוא מניח תפלין, שכתוב נשבע ה' בימינו ובורוע עזו. ושנינו, ימינו - זו התורה, שכתוב מימינו אש דת למו. ובורוע עזו - אלו תפלין, וכלם נטל יעקב ומאסף לצד מערב. ותלכנה אוספת לכסוף כל אותם האורות והנרות שנטל יעקב, שהוא נותן לה ומאיר לה, וזה ששנינו הקדוש ברוך הוא מניח תפלין] משום שנוטל את כל הפתרים העליונים, ומי הם? הסוד של האב העליון וסוד האם העליונה, והם התפלין שבראש, כמו ששנינו, כהן גדול נוטל בראש. ואחר שנוטל האב והאם, נוטל הזמין והשמאל, ונמצא [שהקדוש ברוך הוא] שנוטל הכל.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נוטל הכל, וכשנמשכת כנסת ישראל למעלה, נוטלת אף כאן הכל, עולם הזכר של הקדוש ברוך הוא, וכן עולם הנקבה של הקדוש ברוך הוא. כמו שיוצאים כל האורות מן העולם הזה, כך גם נוטל הכל העולם הזה, שהרי זה כמו זה, ומשום כך באר שבע זה היובל, באר [שבע] זו השמטה. [שחרי זה כמו זה] [הכל לקדוש ברוך הוא] והשמש [הנה] אינו מאיר אלא מן היובל, [והוא נוטל לתוך האורות ומכניס תוך השמטה] ומשום כך ויצא יעקב מבאר שבע וילך תרנה, זה המערב שהיא השמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע - זה המערב, שנת השמטה. וילך תרנה - זו שנת הערלה, משום שיוצא מרשות הקדשה לרשות אחרת, שהיה בורח מאחיו, כמו שנתבאר.

פרסייא דיליה, אתר דשריא עליה, הדיא הוא דכתיב, (קהלת א) ואל מקומו שואף זורח הוא שם, דאזיל לגביה לאנהרא עליה, ונטיל כל נהורין וכניש לון לגביה.

והיינו כמה דתנינן, קדשא בריך הוא אנה תפלי, (ס"א והנינו, קדשא בריך הוא אנה תפלין, דכתיב,

ישעיה סב) נשבע ה' בימינו ובורוע עזו. ותנינו ימינו דא תורה, דכתיב מימינו אש דת למו. ובורוע עזו אלו תפלין. וכלהו נטיל יעקב, ומכניש לגבי מערב, וסיהרא כניש לבתר כל אינו נהורין ובוצינין דנטיל יעקב, דאיהו יתיב לה ואנהר לה, והיינו דתנינו קדשא בריך הוא אנה תפלין) בגין דנטיל כל פתרין עלאין, ומאן נינהו, רזא דאבא עלאה, ורזא דאמא עלאה. ואינון תפלין שבראש, כמה דתנינן כהן גדול נוטל בראש. ולבתר דנטיל אבא ואמא, נטיל ימינא ושמאלא, ואשתפח (דקדשא בריך הוא) דנטיל כלא.

רבי אלעזר אמר, תפארת ישראל נוטל כלא, וכד אתמשכא כנסת ישראל לעילא, נטלא אוף הכי כלא, עלמא דדכורא דקדשא בריך הוא, וכן עלמא (דף קמז ע"ב) דנוקבא דקדשא בריך הוא, כמה דנפקי כל נהורין מהאי עלמא, הכי נמי נטיל כלא האי עלמא. דהא דא כגוונא דא, ובגין כך באר שבע דא יובלא, באר (שבע) דא איהי שמטה. (דהא דא כגוונא דא) (כלא לקדשא בריך הוא) ושמשא (דא) לא נהיר אלא מיובלא, (ס"א ואיהו נטיל כל נהורין ויהיב לנו שמטה) ובגין כך (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך תרנה, דא מערב דאיהי שמטה.

רבי שמעון אמר, ויצא יעקב מבאר שבע, דא מערב, שנת השמטה. וילך תרנה, דא שנת ערלה. בגין דנפק מרשו קדישא לרשו אחרא, דהוה עריק מאחוי, כמה דאתמר.

## תוספתא

## תוספתא

בני עלמא, רחימי עלאה, הורמנא דבוריירי, קריבו שמעו. מאן חפימא בכו, מארי דעינין בסוקלתנו, ליטי ולינדע. בשעתא דרישא הורא גטיל תלת אתון וגליף לון בגלופא בגלופין, חד א', חד י' וחד ו', ואתגליף אי"ן, א' רישא עלאה דכלא, טמירא דכל טמירין. י' סליקו דרעותא הוי, אשתכלל מרישא לעילא ונחת לתתא, נפק ואפיק תלתין ותריין שבילין, עד דאתגליפו בין אבני יקר דמתלהטן. ואתקשרו באות נו"ן דאיהו דבר ונוקבא, תריין רחימין. קשורא תקיפא, פהו אשתכללו, ושמא קדישא בהו אתקשר, מנייהו אשתפח מזונא לכלא (בהו), אשתכללו עלמין.

ועל דא אתגליף ו' פשוטה, פללא דתריין, נ' כפופה נוקבא חדא, י' דאיהי רעותא דאפיק שבילין, בטש בין אתון, ועבד רקיעא דיעקב בין תריין רוחין, ואטיל ביני שייפי מלולי, עד דנחת להאי נ' דאיהי כפופה, וחברו לה פחדא, צפון ודרום, לבתר אתקשרו כחדא. האי נ' כפופה, באר שבע אקרי. ואתמלי מיעקב, לאשקאה כל עדרי ענא. ועל דא ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. תו, מבאר שבע לעילא, דהא מינה נפיק, לבתר אזיל לאשקאה לתרנה, דאיהו בירא דלתתא, חרון אף ה', חרב ה', דינא, בי דינא, אלהים. ועל דא (תהלים עט) אלהים באו גוים בנחלתך. (עד כאן תוספתא).

וכר מטא לבית אל, דאיהו ברשו קדישא, מה כתיב, (בראשית כח) ויפגע במקום. מאן מקום. רבי חייא אמר, דא הוא מקומו דקאמרן, דכתיב (קהלת א) ואל מקומו שואף (וורח הוא שם). (בראשית כח) וילך שם פי בא השמש. כמה דאת אמר שואף זורח הוא שם, דהא בגין לאנהרא ליה קאתיא.

בני העולם, אהובי עליון, בחירי הממשלה, קרבו שמעו. מי חכם בכם, בעלי העינים בהשכל, יבא וידע. בשעה שהראש הלכין גטל שלש אותיות וחקק אותם בחקיקת החקיקות, אחת א', אחת י', ואחת ו', ונחקק אי"ן - הא' הראש העליון של הכל טמון של כל הטמונים, י' הוא עלית הרצון, נתקן מן הראש למעלה, וינד למטה. יצא והוציא שלשים ושנים שבילים, עד שנחקקו באבנים יקרות שלשהטות, ונקשרו עם האות נו"ן, שהיא זכר ונקבה, שני אותבים. קשר חזק, בהם נתקנו, והשם הקדוש נקשר בהם, מהם נמצא המזון לכל [הם], נתקנו העולמות.

ועל פן נחקקה ו' פשוטה, הפלל של שתיים: נ' כפופה נקבה אחת, י' שהיא הרצון שמוציא שבילים הפה בין האותיות ועשה את הרקיע של יעקב בין שתי רוחות, והטיל בין האיברים דבורים. עד שירד ל' הו, שהיא כפופה, וחברו אותה יחד, צפון ודרום, אחר כך נקשרו יחד. הנ' הכפופה הו נקראת באר שבע ומתמלאת מיעקב להשקות את כל עדרי הצאן, ועל פן ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. עוד, מבאר שבע למעלה, שהרי ממנה יוצא אחר כך להשקות את חרנה, שהיא הבאר שלמטה, חרון אף ה', חרב ה', דינ, בית הדין, אלהים. ועל פן אלהים באו גוים בנחלתך. עד כאן התוספתא.

וכאשר הגיע לבית אל, שהיא ברשות הקדשה, מה פתוב? ויפגע במקום. מי המקום? רבי חייא אמר, זהו מקומו שאמרנו, שפתוב ואל מקומו שואף [זורח הוא שם]. וילך שם פי בא השמש, כמו שנאמר שואף זורח הוא שם, שהרי הוא בא כדי להאיר לו.

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. לֹא כְתוּב  
אֲבְנֵי הַמָּקוֹם אֲלֵא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם.  
אֵלּוּ הֵם אֲבָנִים יְקָרוֹת מְרֻגְלוֹת  
טוֹבוֹת שֶׁהֵן שְׁתֵּים עָשָׂר אֲבָנִים  
עֲלִיּוֹנוֹת, כְּכֹתוּב שְׁתֵּים עָשָׂר  
אֲבָנִים. וְתַחַת אֵלּוּ שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲלֶף  
וּרְכָבוֹת אֲבָנִים פְּסוּלוֹת, וְכֵלֶן  
נִקְרְאוֹת אֲבָנִים, וּמִשּׁוֹם כֶּף מֵאֲבְנֵי  
הַמָּקוֹם וְלֹא אֲבָנֵי [הַמָּקוֹם], זֶה  
הַמָּקוֹם שְׁאָמַר.

וַיֵּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ. מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל  
מִי? אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ שֶׁל הַמָּקוֹם  
הַהוּא. מַה זֶה מֵרֵאשִׁיתוֹ? אִם  
תֹּאמַר כְּמִי שֶׁשָּׂם תַּחַת רֵאשׁוֹ -  
לֹא. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ - לְאַרְבַּעַה  
[ראש] צְדָדֵי הָעוֹלָם. שְׁלֹשׁ אֲבָנִים  
לְצַד צְפוֹן, וְשְׁלֹשׁ לְצַד מַעְרָב,  
וְשְׁלֹשׁ לְצַד דְּרוֹם, וְשְׁלֹשׁ לְצַד  
מְזֻרָח. וְהַמָּקוֹם הַהוּא עֲלֵיהֶם  
לְהַתְקֵן בָּהֶם.

וְאֵן וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. [וישכב, י"ב  
מְרֻגְלוֹת לְמִשְׁתָּה, וְכָל אוֹתָן מְרֻגְלוֹת שֶׁהֵן עַל הַמָּקוֹם  
הַהוּא מִי מִן כ"ב]. בַּיּוֹן שְׁנַתְקַנָּה הַמִּטָּה,  
שָׁכַב בָּהּ. מִי שָׁכַב בָּהּ? הַשָּׁמֶשׁ.  
וְעַל כֵּן כְּתוּב בַּיַּעֲקֹב וַיֵּשֶׁב עַל  
הַמִּטָּה, שֶׁהָרִי לוֹ רְאוּיָה וְלֹא  
לְאַחֵר. וְעַל כֵּן וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם  
הַהוּא, וּמִשּׁוֹם כֶּף כְּתוּב וַיִּזְרַח  
הַשָּׁמֶשׁ וּבָא הַשָּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הִזָּה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד  
לְפָנַי מְעַרְת אֶפִיקוֹתָא. עֶבֶר אִישׁ  
אֶחָד וּשְׁנַיִ בָּנִים עִמּוֹ, וְהִזָּה אֶחָד  
לְאַחָד אוֹמֵר, חֲזַק הַשָּׁמֶשׁ הִזָּה  
הוּא מִצַּד הַדְּרוֹם, וְאִין הָעוֹלָם  
מִתְקַיֵּם אֲלֵא עַל הַרוּחַ, מִשּׁוֹם  
שֶׁהַרוּחַ הִיא קְיוּם הַשְּׁלֵמוֹת שֶׁל כָּל  
הַצְּדָדִים, וְאֵלְמָלָא שֶׁהוּא עוֹמֵד  
בְּשְׁלֵמוֹת, אִין הָעוֹלָם יְכוּל  
לְהִתְקַיֵּם.

אָמַר לוֹ אַחֵיו הַקָּטָן, אֵלְמָלָא  
יַעֲקֹב, לֹא הִתְקַיֵּם הָעוֹלָם. בֹּא  
רְאֵה, בְּשַׁעַר שִׁיחְדוֹ בָּנִיו אֶת  
אֶתְקַיֵּם עֲלֵמָא. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַר דִּיִּיחְדוֹ בָּנוּי יְחוּדָא דְלַעֲיָלָא,

וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם. (בראשית כח) אֲבָנֵי הַמָּקוֹם  
לֹא כְתוּב, אֲלֵא מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, אֲלִין  
אֵינּוֹן אֲבָנֵי יְקָר, מְרֻגְלָאן טְבָאן, דְּאֵינּוֹן  
תְּרִיסַר אֲבָנִין עֲלֵאִין, כְּמָה דְכְתוּב שְׁתֵּים  
עָשָׂר אֲבָנִים, וְתַחַת אֲלִין תְּרִיסַר אֲלֶף,  
וּרְכוּוֹן, אֲבָנֵי פְּסִילָן, וְכֵלְהוּ אֶקְרוּן אֲבָנִין,  
בְּגִין כֶּף מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם, וְלֹא אֲבָנֵי (כ"א הַמָּקוֹם)  
דָּא הוּא מָקוֹם דְקָאָמַר.

וַיֵּשֶׁם מֵרֵאשִׁיתוֹ, (בראשית כח) מֵרֵאשִׁיתוֹ דְמָאן.  
אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ דֵההוּא מָקוֹם. מֵאֵי  
מֵרֵאשִׁיתוֹ. אֵי תִימָא כְּמָאן דְשְׁוֵי תַחַת  
רִישִׁיה, לֹא. אֲלֵא מֵרֵאשִׁיתוֹ, לְאַרְבַּע (כ"א  
רִישׁוֹן) סְטְרִין דְעֵלְמָא, תְּלַת אֲבָנִין לְסְטַר (ד' קמח  
ע"א) צְפוֹן, וְתַלַּת לְסְטַר מַעְרָב, וְתַלַּת לְסְטַר  
דְרוֹם, וְתַלַּת לְסְטַר מְזֻרָח, וְהֵהוּא מָקוֹם  
עֲלֵייהוּ, לְאַתְתְקַנָּא בְהוּ.

וּבְרִין וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. (בראשית כח) (כ"א  
וַיִּשְׁכַּב, י"ב מְרֻגְלָאן לְתַתָּא, וְכָל אֵינּוֹן דְרִינִין דְאֵינּוֹן עַל הָאֵי  
מָקוֹם הָא אֵינּוֹן כ"ב), בַּיּוֹן דְאַתְתְקַן עֲרִסָא, שָׁכִיב  
בִּיה. מָאן שָׁכִיב בִּיה, שְׁמִשָּׁא. וְעַל דָּא כְתוּב  
בַּיַּעֲקֹב, (בראשית מח) וַיֵּשֶׁב עַל הַמִּטָּה, דֵהָא לִיה  
אֶתְחִזִּי וְלֹא לְאַחֵרָא, וְעַל דָּא וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם  
הַהוּא. וּבְגִין כֶּף כְּתוּב, (קהלת א) וַיִּזְרַח הַשָּׁמֶשׁ  
וּבָא הַשָּׁמֶשׁ.

רַבִּי יִצְחָק הִזָּה יְתִיב יוֹמָא חַד קָמִי מְעַרְתָּא  
דְאַפִיקוֹתָא, אַעֲבַר חַד בַּר נֶשׁ וְתַרִין  
בָּנִין עִמִּיה. וְהִזָּה אָמַר חַד לְחַד, דָּא תְקַפָּא  
דְשְׁמִשָּׁא, מִסְטְרָא דְדְרוֹם אִיהוּ. וְעֵלְמָא לֹא  
אֶתְקַיֵּם אֲלֵא עַל רוּחַ, בְּגִין דְרוּחַ אִיהוּ  
קְיוּמָא שְׁלִימוֹ דְכָל סְטְרִין, וְאֵלְמָלָא דְאִיהוּ  
קְיוּמָא בְשְׁלִימוֹ, לֹא יְכִיל עֲלֵמָא לְאַתְקַיֵּמָא.  
אָמַר לִיה אַחֵרָה זְעִירָא, אֵלְמָלָא יַעֲקֹב, לֹא  
אֶתְקַיֵּם עֲלֵמָא. תָּא חֲזִי, בְּשַׁעַר דִּיִּיחְדוֹ בָּנוּי יְחוּדָא דְלַעֲיָלָא,

הַיְחִיד שְׁלֹמֶעֱלָה וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד, זוּהִי הַשְּׁלֹמוֹת הַעֲלִינָה לְהַתְיַחַד בְּיַחֲד אֶחָד, אִזִּי הַתְּחַבֵּר יַעֲקֹב אֲבִיהֶם, וְנִטַּל אֶת בֵּיתוֹ, וְיָשֵׁב בּוֹ בְּחַבּוּר אֶחָד עִם הָאֲבוֹת, לְהַתְחַבֵּר זָכַר וְנִקְבָּה יַחַד.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּפָךְ עִמָּהֶם וְאֲשַׁמְעֶנּוּ מָה הֵם אוֹמְרִים. פֶּתַח אוֹתוֹ הָאִישׁ וְאָמַר, קוֹמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אִתָּה וְאָרוֹן עֲצֶךָ. קוֹמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ - כְּמִי שְׁאוֹמֵר יָקוּם הַמֶּלֶךְ לְבֵית מְנוּחַת מִשְׁכָּנוֹ.

שְׁנַיִם הֵם הַיּוֹד שְׁאָמְרוּ קוֹמָה ה' - מֹשֶׁה וְדָוִד. מֹשֶׁה אָמַר, (במדבר י) קוֹמָה ה' וְיִפְצוּ אֲיֹבֵיךָ. וְדָוִד אָמַר (תהלים קלב) קוֹמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ. מָה הַהֶבְדֵּל בֵּינֵיהֶם? אֵלֶּא מֹשֶׁה, כְּמוֹ מִי שְׁמַצִּיחַ אֶת בֵּיתוֹ הוּא אָמַר. מֹשֶׁה צִוָּה אוֹתָהּ לְהִלָּחֵם קָרֵב כְּנֶגֶד שׁוֹנְאָיו, וְדָוִד הִזְמִין אוֹתָהּ לְמַנוּחָהּ. כְּמוֹ שְׂמִזְמִין (ל) אֶת רַבּוֹ, מִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה עִמּוֹ. זֶהוּ שְׂפָתוֹב קוֹמָה ה' לְמַנוּחָתְךָ אִתָּה וְאָרוֹן עֲצֶךָ, כְּדֵי שֶׁלֹּא לְהַפְרִידֵם.

בְּהִנְיָךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. מִכָּאֵן לְמַדְנוּ, שְׂמִי שְׂמִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ, יִשְׁנֶה אֶת מַעֲשָׂיו כְּדֵי לְתַת שְׂמִיחָה לְמֶלֶךְ. אִם דָּרָךְ הַמֶּלֶךְ שְׂמִי שְׂמִיחָה אוֹתוֹ בְּדַחְנִים פְּשׁוּטִים - יִסְדֵּר לְפָנָיו בְּדַחְנִים נְכַבְּדִים וְשָׂרִים גְּדוֹלִים, וְאִם לֹא - זֶה לֹא [משום] שְׂמִיחַת הַמֶּלֶךְ.

בֹּא רֵא, דָּוִד הִזְמִין אֶת הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה לְמַנוּחָהּ, מָה עָשָׂה? שָׁנָה אֶת בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּשִׁבִיל שָׂרִים וְנְכַבְּדִים, וּמִי הֵם? שְׂפָתוֹב כְּהֵנִיךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ? הֲיֵה צָרִיךְ לְהִיּוֹת לוֹיִד יִרְנְנוּ! שְׁהִי הַלְוִיִּים הֵם בְּדַחְנֵי הַמֶּלֶךְ, וְכַעַת דָּוִד שְׁהִזְמִין

וְאָמְרוּ (דברים ו) שְׁמַע יִשְׂרָאֵל יי אֱלֹהֵינוּ יי אֶחָד, דָּא הוּא שְׁלִימוֹ עֲלָא, לְאִתְיַחַד בְּיַחֲדָא חַד. כְּדִין אִתְחַבֵּר יַעֲקֹב אֲבוּהוֹן וְנִטַּל בֵּיתָהּ, וְיָתִיב בֵּיהּ בְּחַבּוּרָא חָדָא עִם אֲבָהּן, לְאִתְחַבֵּרָא דְכַר וְנוֹקְבָא כְּחָדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲשַׁתְּפָךְ בְּהַדְיָהּ, וְאֲשַׁמְעֶנּוּ מָאי קָאֲמְרִי. אִזִּל בְּהַדְיָהּ. פֶּתַח הַהוּא בַר נֶשׁ וְאָמַר, (תהלים קלב) קוֹמָה יי לְמַנוּחָתְךָ אִתָּה וְאָרוֹן עֲצֶךָ. קוֹמָה יי לְמַנוּחָתְךָ, כְּמִאֵן דְּאָמַר, יָקוּם מִלְּפָא, לְבִי נִיּוּחָא דִּמְשַׁכְּנִיהּ.

הַרְיִן אֵינּוֹן הוּוּ דְּאָמְרוּ קוֹמָה יי, מֹשֶׁה וְדָוִד. מֹשֶׁה אָמַר, (במדבר י) קוֹמָה יי וְיִפְצוּ אֲיֹבֵיךָ. וְדָוִד אָמַר, קוֹמָה יי לְמַנוּחָתְךָ. מָאי אֵיכָא בֵּינֵיהוּ. אֵלֶּא מֹשֶׁה כְּמִאֵן דְּפָקִיד לְבֵיתָהּ קָאֲמַר, מֹשֶׁה פָּקִיד לָהּ, לְאַגְחָא קָרְבָא לְקַבִּיל שְׁנֵאוֹי. דָּוִד זְמִין לִיָּה לְנִיּוּחָא, כְּמָה דְּמִזְמִין (ל) לְמַרְיָה, זְמִין לְמִלְּפָא וְלְמַטְרוֹנִיתָא עִמִּיהּ, הָדָא הוּא דְכַתִּיב, קוֹמָה יי לְמַנוּחָתְךָ אִתָּה וְאָרוֹן עֲצֶךָ, בְּגִין דְּלֹא לְאַפְרָשָׁא לִוְן.

בְּהִנְיָךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ. (תהלים קלב) מִכָּאֵן אוֹלִיפְנָא, דְּמִאֵן דְּמִזְמִין לְמִלְּפָא, יִשְׁנִי (דף קמח ע"ב) עוֹבְדוֹי בְּגִין לְמִיָּהב חֲדוּהָ לְמִלְּפָא. אִי אֲרַחֲיָה דְּמִלְּפָא דְּחָדָאן לִיָּה בְּדִיחֵי הַדְיּוּטִי, יִסְדֵּר קָמִיָּה בְּדִיחֵי רוֹפִינוּם וּפְרַדְשֻׁכִּי, וְאִי לָאוּ, לָאוּ אִיָּהוּ (בְּגִינִי) בְּדִיחוּתָא דְּמִלְּפָא.

הָא חֲזִי, דָּוִד זְמִין לִיָּה לְמִלְּפָא וְלְמַטְרוֹנִיתָא לְנִיּוּחָא, מָה עֵבֵד, שְׁנִי בְּדִיחֵי דְּמִלְּפָא, בְּגִין רוֹפִינוּם. וּמִאֵן נִינְהוּ, דְּכַתִּיב, (תהלים קלב) כְּהֵנִיךְ יִלְבְּשׁוּ צֶדֶק וְחִסְדֵיךָ

יִרְנְנוּ. וְחִסְדֵיךָ יִרְנְנוּ, לוֹיִד יִרְנְנוּ מִיְבַעֲי לִיָּה, דְּהָא לִיּוֹאֵי אֵינּוֹן בְּדִיחֵי

אותו למנוחה, עשה את הפהנים והחסידים שיהיו הם בדחני המלך.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, איני רוצה להטריח עליך. [אלו] [אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, לא כך] אמר לו דוד, רבונני, [לא כך, אלא] כשאתה בהיכלך, אתה עושה רצונך. כעת שהזמנתי אותך, הדבר עומד ברצוני לקרב את אלו, שהם יותר חשובים, אף על גב שאין דרכם בזה.

מבאן למדנו, שמי שהוא בביתו, יסדר דרכו ומעשהו כרצונו. אם מזמינים אותו, יעשה את רצונו של מארחו כמו שמסדר עליו, שהרי דוד החליף לויים וסדר כהנים, והקדוש ברוך הוא הקים את הדבר כרצונו.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך. הסדור שסדרתי לא ישוב אחר. אמר לו הקדוש ברוך הוא, דוד, חייך, אפלו בכלים שלי לא אשתמש, אלא בכלים שלך. ולא זו הקדוש ברוך הוא משם עד שנתן לו אוצרות ומתנות, שכתוב נשבע ה' לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. בא רבי יצחק ונשק לו. אמר, אם לא באתי לדוד היו אלא לשמע את זה - די לי.

פתח בן אחר שלו ואמר, ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, הינו שכתוב (בראשית ב) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה - רמז כשיצאו ישראל מבית המקדש והגלו בין העמים, כמו שנאמר (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתוב גלתה יהודה מעני וגו'.

מלפא. והשתא דוד דזמין ליה לנייחא, עבד כהני וחסידים דליהווי אינון בדיחי מלפא.

אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, לא בעינא לאטרחא עליך. (אליו) (נ"א אמר ליה קדשא ברוך

הוא, דוד, לאו הכי) אמר ליה דוד, מארי (לאו הכי אלא), כד אנת בהיכלך, את עביד רעותך. השתא דזמיננא לך, ברעותי קיימא מלה לאקרבא אלין, דאינון חשיבי יתיר, אף על גב דלאו ארחייהו בהאי.

מבאן אוליפנא, דמאן דאיהו בביתיה, יסדר אורחיה ועובדיה פרעותיה. אי

מזמנין ליה, יעביד רעותיה דאושפיזיה, כמה דמסדר עלוי. דהא דוד אחלף לינאי וסדר כהני, וקדשא בריך הוא אוקים מלה פרעותיה.

אמר דוד, בעבור דוד עבדך אל תשב פני משיחך סדורא דקא סדרנא, לא יתוב

לאחורא. אמר ליה קדשא בריך הוא, דוד, חייך, אפילו במאנין דילי לא אשתמש, אלא במאנין דילך. ולא זו קדשא בריך הוא מתמן, עד דיהיב ליה נבזבזן ומתנן, דכתיב (תהלים קלב) נשבע יי לדוד אמת לא ישוב ממנה מפרי בטנה אשית לכסא לך. אתא רבי יצחק ונשקיה, אמר אי לא אתינא להאי ארחא, אלא למשמע דא די.

פתח חד בריה ואמר, (בראשית כח) ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, היינו דכתיב,

(בראשית ב) על בן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו. דבר אחר ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, רמז כד נפקו ישראל מבי מקדשא, ואתגלו ביני עממיא, כמה דאת אמר, (איכה א) ויצא מן בת ציון כל הדרה, וכתיב גלתה יהודה מעוני וגו'.

פְּתַח אַחֲרָא זַעִירָא וְאָמַר, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע  
בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וְגו',  
וְגו'. מַה זֶה וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם? לְמַלְאָךְ  
שֶׁהוּלֵךְ לְבֵית הַגְּבִירָה, צָרִיף לְפָגֵשׁ  
אוֹתָהּ וּלְבַשֵּׁם אוֹתָהּ בְּדָבָרִים כְּדִי  
שֶׁלֹּא תִמָּצֵא אֶצְלוֹ כְּהַפְקָר, וְלֹא  
עוֹד, אֲלֵא שְׁאֶפְלוּ יֵשׁ לוֹ מִטָּה שֶׁל  
זָהָב וּכְסֻתוֹת מְרֻקְמוֹת מַעֲשֵׂה  
רוּקֵם לִישׁוֹן בָּהֶם, וְהִיא מִתְקַנֶּת לוֹ  
מִטָּתוֹ מְאֻבָּנִים בְּאַרְץ, וּבְחֹדֶר שֶׁל  
תְּכָנִי. יַעֲזוֹב אֶת שְׁלוֹ וַיִּלֶן בָּהֶם,  
לְתַת לָהּ נַחַת, וּכְדִי שִׁיְהִיָּה הַרְצוֹן  
שֶׁלָּהֶם יַחַד בְּלִי אֲנָס. כְּמוֹ שֶׁלְמַדְנוּ  
כָּאן, שְׁפִירוֹן שֶׁהֵלֵךְ אֵלֶיהָ, מַה  
כְּתוּב? [וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ, לְהִרְאוֹת שְׂאִסוֹר  
לוֹ לְאָדָם לְשִׁמּוֹשׁ מִטָּתוֹ כִּיֹּם] וַיִּקַּח מֵאֻבָּנֵי  
הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאֲשׁוֹתָיו וַיִּשְׁכַּב  
בְּמָקוֹם הַהוּא, כְּדִי לְתַת לָהּ נַחַת  
שְׁאֶפְלוּ אֻבָּנֵי הַבַּיִת אֲהוּבִים לְפָנָיו  
לְלוֹן בָּהֶם [שְׁכָחוּב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא].

בְּכָה רַבִּי יִצְחָק, [וְתוֹרָה] וְשִׁמְחָה. אָמַר,  
אֵלֶּי הַמְרֻגְלִיּוֹת תַּחַת יְדֵיכֶם, וְלֹא  
אֵלֶּיךָ אַחֲרֵיכֶם? אָמְרוּ לוֹ, אַתָּה  
תִּלְךָ לְדַרְכֶּךָ, וְאֲנִי נִפְגַּס לְעִיר  
לְהִלּוּלָא שֶׁל בְּנֵי זֶה. אָמַר רַבִּי  
יִצְחָק, עַכְשָׁיו יֵשׁ לִי לְלַכֵּת לְדַרְכֵי.  
הֵלֵךְ לוֹ וְסִדֵּר אֶת הַדְּבָרִים לְפָנָיו  
רַבִּי שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,  
וְדַאי יָפָה אָמְרוּ, וְהַכֵּל נֹאמַר  
בְּקוֹדֶשׁ-בְּרוּךְ הוּא. אָמַר, הַדְּבָרִים  
הֵלְלוּ הֵם מִבְּנֵי כְּנִיּוֹ שֶׁל רַבִּי צְדוּק  
הַחֲלָשׁ הֵם. מַה הַטַּעַם נִקְרָא  
חֲלָשׁ? מִשּׁוּם שְׁאֲרַבְעִים שָׁנָה  
הִתְעַנָּה עַל יְרוּשָׁלַיִם שֶׁלֹּא תִחַרַּב  
בְּיָמָיו, וְהָיָה מִפְּרֹשׁ עַל כָּל דָּבָר  
וְדָבָר שֶׁל הַתּוֹרָה סוּדוֹת עֲלִיּוֹנִים  
וְנוֹתֵן בָּהֶם דֶּרֶךְ לְבְנֵי הָעוֹלָם  
לְהִתְנַהֵג בָּהֶם.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הָיָה [אֵלָּא] יָמִים  
מוֹעֲטִים עַד שֶׁפְּגַשְׁתִּי אוֹתוֹ הָאִישׁ,  
וּבְנֹו הַקֶּטָן עִמּוֹ. אָמַרְתִּי לוֹ, אֵיפֹה  
בְּנֵךְ הָאֲחֵר? אָמַר לִי, עֲשִׂיתִי לוֹ

פְּתַח אַחֲרָא זַעִירָא וְאָמַר, (בראשית כח) וַיִּפְגַּע  
בְּמָקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ וְגו',  
מָאִי וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם, לְמַלְאָךְ דְּאִזִּיל לְבִי  
מִטְרוֹנִיתָא, בְּעֵי לְמַפְגַּע לָהּ וּלְבַסְמָא לָהּ  
בְּמַלִּין, בְּגִין דְּלֹא תִשְׁתַּפַּח גְּבִיָּה כְּהַפְקִירָא.  
וְלֹא עוֹד, אֲלֵא דְאֶפְלוּ אֵית לִיהַ עֲרֵסָא  
דְּדַהֲבָא, וּכְסוּתוֹתַי מְרֻקְמָאן בְּאַפְלִטְיָא,  
לְמִיבַת בְּהוּ. וְאִיהִי מְתַקְנָא עֲרֵסִיָּה בְּאַבְנֵין  
בְּאַרְעָא, וּבְקִיסְטָרָא דְתִיבְנָא. יִשְׁבּוּק דִּידִיָּה,  
וְיָבִית בְּהוּ לְמִיָּהֵב לָהּ נִיּוּחָא, וּבְגִין דִּיהֵא  
רְעוּתָא דְלַהוֹן כְּחָדָא, בְּדִלָא אֲנִיסוּ. כְּמָה  
דְּאוּלִּיפְנָא הַכָּא, דְּכִינוּן דְּאִזִּיל לְגַבְיָה מַה  
כְּתִיב, (וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָא הַשָּׁמֶשׁ לְאִחְזָאָה דְאִסִּיר לִיהַ לְבַר נֶשׁ לְשִׁמְשָׁא  
עֲרֵסִיָּה בְּיוֹמָא) (בראשית כח) וַיִּקַּח מֵאֻבָּנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם  
מִרְאֲשׁוֹתָיו (שם) וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם הַהוּא, בְּגִין  
לְמִיָּהֵב לָהּ נִיּוּחָא, דְּאֶפְלוּ אֻבָּנֵי בֵיתָא,  
רַחֲמִין קָמִיָּה, לְמִיבַת בְּהוּ. (ס"א דְכִתִּיב וַיִּשְׁכַּב בְּמָקוֹם  
הַהוּא)

בְּכָה רַבִּי יִצְחָק, (ד"א ל"ג וְתוֹרָה) וְחֹדֵי, אָמַר  
מְרַגְלָאן אֵלִין תַּחּוֹת יְדֵיכֶם, וְלֹא אִזִּיל  
בְּתַרְיִיכוֹ. אָמְרוּ לִיהַ אַתְּ תִזִּיל לְאוּרְחָךְ, וְאַנָּן  
נִיעוּל לְמַתָּא לְהִלּוּלָא דְהָאִי בְרִי. אָמַר רַבִּי  
יִצְחָק, הַשְׁתָּא אֵית לִי לְמַהֵךְ לְאַרְחִי. (ד' קמט  
ע"א) אִזִּיל לִיהַ, וְסִדֵּר מַלִּין קָמִיָּה דְרַבִּי  
שְׁמַעוֹן. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן וְדַאי שְׁפִיר  
קְאָמְרוּ, וְכִלָּא בְּקִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אַתְּמַר.  
אָמַר, מַלִּין אֵלִין, מִבְּנֵי בְנוֹי דְרַבִּי צְדוּק  
חֲלָשָׁא נִינְהוּ. מָאִי טַעְמָא אִקְרִי חֲלָשָׁא, בְּגִין  
דְּאַרְבַּעִין שָׁנִין אַתְעֵגִי עַל יְרוּשָׁלַם, דְּלֹא  
יִתְחַרַּב בְּיוֹמוֹי, וְהָוָה פְּרִישׁ עַל כָּל מְלָה  
וּמְלָה דְאוּרִייתָא, רְזִין עֲלָאִין, וְיָהִיב בְּהוּ  
אַרְחָא לְבְנֵי עֲלָמָא, לְאַתְנַהֲגָא בְּהוּ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הוּוּ (ס"א) יוֹמִין זַעִירִין, עַד דְּאַעְרַעְנָא כְּהֵוּא בַר נֶשׁ



הלולא, ונשאר עם אשתו. כיון שהכיר אותי, אמר לי, חייך שלא הזמנתי אותך לחתנת בני משום שלשה דברים: אחד - שלא ידעתי בך ולא הפרתי אותך, שכן מזמינים את האדם - כפי כבודו, ואולי אתה איש גדול ויפגם כבודך. ואחד - אולי אתה הולך לדרך בחפזון ולא אטריח עליך. ואחד - שלא תתביש לפני אנשי החבורה, שדרכנו - שכל אותם שאוכלים על שלחן חתן וכלה, כלם נותנים להם אוצרות ומתנות. אמרתי לו, הקדוש ברוך הוא ידון אותך לטוב. אמרתי לו, מה שמך? אמר לי, צדוק הקטן. באותה שעה למדתי ממנו שלשה עשר [תריסר] סודות עליונים בתורה, ומבנו שלשה, אחד בנבואה, ואחד [ושנים] בחלום.

ואמר, מה בין נבואה לחלום? נבואה בעולם היא של זכר, והחלום בעולם הנקבה, ומזה לזה בשש דרגות יורד. הנבואה בימין ובשמאל, והחלום בשמאל. והחלום נפרד לכמה דרגות למטה, משום כך החלום הוא בכל העולם, אבל כפי דרגתו. כך נראה, כפי האדם כך דרגתו, הנבואה אינה מתפשטת אלא במקומה.

בא ראה מה כתוב, ויחלם והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היתה היתה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היתה היתה - נבואה לשעה היתה, שהצטרכה על הגלות משום שהשכינה ירדה עם ישראל לגלות, וראה יחזקאל מה

ובריה זעירא עמיה. אמינא ליה, אן הוא ברך אחרא. אמר לי, עבידנא ליה הלולא ואשתאר בדביתהו. כיון דאשתמודע בי, אמר ליה חייך, דלא זמיננא לך להלולא דברי, בגין תלת מלין. חד, דלא ידענא בך ולא אשתמודענא לך, דהכי מזמנין ליה לבר נש כפום יקריה, ודילמא אנת גברא רבא, ואפגים יקרך. וחד, דילמא אנת אזיל בארחה בבהילו, ולא אטרח עליך. וחד, דלא תכסיף קמי אנשי דחבורא. דאורחא דילן, דכל אינון דאכלי לפתורא דחתן וכלה, פלהו יהבי נבזבזן ומתנן לון. אמינא ליה, קדשא בריך הוא ידין לך לטב. אמינא ליה, מה שמך, אמר ליה צדוק זוטא. בההוא שעתא, אוליפנא מגיה, תליסר (נ"א תריסר) רזין עלאין באורייתא, ומן בריה תלת, חד בנבואה, וחד (נ"א ותרין) בחלמא.

ואמר מה בין נבואה לחלמא. נבואה בעלמא דדכורא איהו, וחלמא בעלמא דנוקבא, ומהאי להאי, פשיטא דרגין נחתא. נבואה בימינא ובשמאלא, וחלמא בשמאלא. וחלמא מתפרשא לכמה דרגין לתתא, בגין כך חלמא איהו בכל עלמא. אבל כפום דרגיה, הכי חמי, כפום בר נש, הכי דרגיה, דנבואה לא אתפשטא אלא באתריה.

הא חזי מה כתיב, (בראשית כח) ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלהים עלים וירדים בו. פתח ואמר, (יחזקאל א) היתה היתה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ פשדים על נהר פכר ותהי עליו שם יד ה'. היתה היתה, נבואה לשעתא היתה (ס"א תוות), דאצטריף על גלותא

בגין דשכינתא נחתת בהו

בְּיִשְׂרָאֵל בְּגִלוּתָא, וְחָמָא יְחֻזְקָא לַמָּה דְּחָמָא  
 לְפָנִים שְׁעָתָא. וְאַף עַל גַּב דְּלֹא אֲתַחֲזִי הֵהוּא  
 אֲתֵר לְהָאִי, בְּגִינֵי כֹךְ הָיָה הָיָה. מָאִי הָיָה  
 הָיָה. אֲלֵא הָיָה לְעֵילָא, הָיָה לְתַתָּא. דְּכַתִּיב  
 סֵלֶם מוּצֵב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה,  
 נָטִיל <sup>(ל"ח)</sup> לְעֵילָא וְנָטִיל <sup>(ל"ח)</sup> לְתַתָּא. הָיָה הָיָה,  
 חַד לְעֵילָא, וְחַד לְתַתָּא.

תָּא חֲזִי, הָאִי סֵלֶם בְּתָרֵי עֲלָמִין אֲתַתְּקַף,  
 בְּעֵילָא וְתַתָּא. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר  
 כְּבָר. בְּאַרְץ פְּשָׁדִים, בְּאַתֵּר דְּגִלוּתָא שְׂרִיא  
 בִּיה, וְעַם כָּל דָּא עַל נְהַר כְּבָר. מָאִי נְהַר כְּבָר.  
 אֲלֵא דְהוּהוּ כְּבָר, מְקַדְּמַת דְּנָא, דְּשְׂכִינְתָא <sup>(ד)</sup>  
 קחט ע"ב) שְׂרִיא עֲלוּי, דְּכַתִּיב (בראשית ב) וְנָהַר יוּצֵא  
 מֵעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן וְגו'. וְדָא הוּא נְהַרָא  
 חַד מְאִינוֹן אַרְבַּע נְהַרִין, וּבְגִין דְּשְׂרִיא עֲלוּי  
 מְקַדְּמַת דְּנָא, וְהוּהוּ עֲלוּי כְּבָר, שְׂרִיא בִּיה  
 הַשְּׁתָא, וְאַתְגְּלִי לִיה לִיחֻזְקָאֵל.

תָּא חֲזִי וַיַּחֲלוּם, וְכִי יַעֲקֹב קִדִּישָׁא, דְּאִיהוּ  
 שְׁלִימָא דְאַבְהֵן, בְּחֻלְמָא אֲתַגְּלִי עֲלוּי,  
 וּבְאַתֵּר דָּא קִדִּישָׁא לָא חָמָא <sup>(ל"ח)</sup> אֲלֵא  
 בְּחֻלְמָא. אֲלֵא יַעֲקֹב בְּהֵוּא זְמַנָּא לָא הוּהוּ  
 נְסִיב, וַיִּצְחַק הוּהוּ קָיִים. וְאִי תִימָא וְהָא לְבַתֵּר  
 דְּאֲתַנְסִיב כְּתִיב וְאַרְאָ בְּחֻלּוֹם. תַּמָּן אֲתֵר גְּרִים,  
 וַיִּצְחַק הוּהוּ קָיִים, וְעַל דָּא כְּתִיב בִּיה חֻלּוֹם.  
 וְלְבַתֵּר דְּאֲתָא לְאַרְעָא קִדִּישָׁא עִם שְׂבָטִין,  
 וְאַשְׁתָּלִים <sup>(ב"ח)</sup> לְהוֹן עֶקְרַת הַבֵּית,  
 וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה, כְּתִיב, <sup>(בראשית לה)</sup> וַיֵּרָא  
 אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו'. וְכַתִּיב, <sup>(בראשית מו)</sup> וַיֹּאמֶר  
 אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאוֹת הַלַּיְלָה, הֲכָא לָא  
 כְּתִיב בִּיה חֻלּוֹם דְּהָא מְדַרְגָּא אַחְרָא עֲלָאָה  
 הוּהוּ.

תָּא חֲזִי, חֻלְמָא אִיהוּ עַל יְדֵי דְגַבְרִיאֵל  
 דְּאִיהוּ לְתַתָּא, בְּדַרְגָּא שְׁתִּיתָאָה

שְׂרָאָה לְפִי שְׁעָה. וְאַף עַל גַּב  
 שְׂאוּתוֹ הַמְּקוֹם לֹא רְאוּי לְזָה,  
 מְשׁוּם כִּף הָיָה הָיָה. מָה זֶה הָיָה  
 הָיָה? אֲלֵא הָיָה לְמַעְלָה - הָיָה  
 לְמַטָּה, שְׂפָתוֹב סֵלֶם מְצַב אֲרָצָה  
 וְרֹאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׂמִימָה. נוֹטֵל  
 [אוּתוֹ] לְמַעְלָה וְנוֹטֵל [אוּתוֹ] לְמַטָּה.  
 הָיָה הָיָה - אַחַד לְמַעְלָה וְאַחַד  
 לְמַטָּה.

בֹּא רְאָה, הַסֵּלֶם הַזֶּה מְחֻזֵּק  
 בְּשְׁנֵי עוֹלָמוֹת - בְּמַעְלָה וּמַטָּה.  
 בְּאַרְץ פְּשָׁדִים עַל נְהַר כְּבָר.  
 בְּאַרְץ פְּשָׁדִים - בְּמְקוֹם שְׁהַגְלוּת  
 שׁוּרָה בּוֹ, וְעַם כָּל זֶה, עַל נְהַר  
 כְּבָר. מָה זֶה נְהַר כְּבָר? אֲלֵא  
 שְׁהִיָּה כְּבָר מְקַדֵּם לְכּוֹן,  
 שְׁהַשְּׂכִינָה שׁוּרָה עֲלוּי, שְׂפָתוֹב  
 וְנְהַר יֵצֵא מֵעַדְן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן  
 וְגו'. וְזֶה הוּא נְהַר אַחַד מְאוּתָם  
 אַרְבַּעַת הַנְּהַרוֹת. וּמְשׁוּם שְׁשָׂרָה  
 עֲלוּי מְקַדֵּם לְכּוֹן וְהָיָה עֲלוּי כְּבָר  
 - שׁוּרָה בּוֹ עֲכָשׁוֹ, וְהַתְּגָלָה  
 לִיחֻזְקָאֵל.

בֹּא רְאָה, וַיַּחֲלוּם, וְכִי יַעֲקֹב  
 הַקְּדוּשׁ, שְׁהוּא הַשְּׁלֶם שֶׁל  
 הָאֲבוֹת, הַתְּגָלָה עֲלוּי בְּחֻלּוֹם,  
 וּבְמְקוֹם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה לֹא רְאָה [ו']  
 אֲלֵא בְּחֻלּוֹם? אֲלֵא יַעֲקֹב בְּזְמַן  
 הַהוּא לֹא הָיָה נְשׁוּי, וַיִּצְחַק הָיָה  
 קָיִם. וְאִם תֹּאמַר שְׁהִנָּה אַחַר כִּף,  
 כְּשֶׁנִּשְׁפָּא, כְּתוּב וְאַרְאָ בְּחֻלּוֹם?  
 שֵׁם הַמְּקוֹם גְּרִים, וַיִּצְחַק הָיָה  
 קָיִם, וְעַל כֵּן כְּתוּב בּוֹ חֻלּוֹם.  
 וְאַחַר שְׂבָא לְאַרְץ הַקְּדוּשָׁה עִם  
 הַשְּׂבָטִים, וְנִשְׁלַמָּה [כְּהֵם] לְהֵם  
 עֶקְרַת הַבֵּית וְאִם הַבְּנִים שְׂמַחָה,  
 כְּתוּב וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶל יַעֲקֹב וְגו',  
 וְכַתוּב <sup>(בראשית מו)</sup> וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים  
 לְיִשְׂרָאֵל בְּמִרְאוֹת הַלַּיְלָה. כָּאֵן לֹא  
 כְּתוּב בּוֹ חֻלּוֹם, שְׁהִרִי הָיָה  
 מְדַרְגָּה אַחְרַת עֲלִיוֹנָה.

בֹּא רְאָה, הַחֻלּוֹם הוּא עַל יְדֵי  
 גַבְרִיאֵל, שְׁהוּא לְמַטָּה, בְּדַרְגָּה  
 הַשְּׂשִׁית מְנוּבָאָה. מְרָאָה - עַל יְדֵי

הַדְרָגָה הַהִיא שֶׁל הַחִיָּה הַהִיא שְׁשׁוּלְטַת בְּלִילָהּ. וְאִם תֹּאמַר, הִנֵּה כְּתוּב (דְּנִיאל ח) גְּבַרְיָאֵל הִבֵּן לְהִלְזֵי אֶת הַמְּרָאָה - כִּף זֶה וְדָאֵי, שְׁמַרְאָה דְּכַרְבּוּי יוֹתֵר סְתוּמִים, וּבְחִלּוּם מְפָרֵשׁ יוֹתֵר, וּמְפָרֵשׁ אֶת הַסְּתוּמִים שֶׁל הַמְּרָאָה. וְעַל כֵּן נִפְקֵד גְּבַרְיָאֵל, שְׁיִפְרֵשׁ אֶת דְּכַרְבּוּי הַמְּרָאָה, שֶׁהוּא יוֹתֵר סְתוּם.

וְעַל כֵּן כְּתוּב בַּמְּרָאָה - וַיֵּרָא, וְאָרָא. מַה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהוּא מְרָאָה, כְּמוֹ הַמְּרָאָה הַזֶּה שֶׁנִּרְאִים בְּתוֹכּוֹ כֹּל הַדְּמִיּוֹת, וּמִשּׁוּם כִּף וְאָרָא, רְאִיתִי דְּמוּתוֹ. בְּאֵל שְׂדֵי, שֶׁהוּא הַמְּרָאָה, שֶׁנִּרְאִית בְּתוֹכּוֹ דְּמוּת אַחֲרָת, וְכֹל הַדְּמִיּוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת נִרְאוֹת בּוֹ.

מִשּׁוּם כִּף, יַעֲקֹב בְּהוּא זְמַנָּא, כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית ויחלם ויהנה סלם מצב ארצה [ראשו]). מַה זֶה סֵלֶם? הַדְרָגָה שֶׁשָּׂאֵר הַדְרָגוֹת תְּלוּיּוֹת בָּהּ, וְהוּא יְסוּד הָעוֹלָם. וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, כִּף הוּא לְהִתְקַשֵּׁר עִמּוֹ. וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, מִי רֵאשׁוּ? רֵאשׁוּ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם. וּמִי הוּא? זֶה שְׁכְּתוּב בּוֹ (בְּרֵאשִׁית מז) רֵאשׁ הַמְּטָה. מִשּׁוּם שֶׁהוּא רֵאשׁ לַמְּטָה הַזֶּה וּמִמֶּנָּה מְאִיר. מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, מִשּׁוּם שֶׁהוּא סִיּוּם הַגּוֹף, וְעוֹמֵד בֵּין עֲלִיּוֹן וְתַחְתּוֹן, כְּמוֹ שֶׁהַבְּרִית הוּא סִיּוּם הַגּוֹף וְעוֹמֵד בֵּין הַיְרֻכִים וְהַגּוֹף, וְעַל זֶה מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, אֵלּוּ הַמְּמַנִּים שֶׁל כָּל הָעַמִּים, שֶׁהֵם עוֹלִים וְיוֹרְדִים בְּסֵלֶם הַזֶּה. כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל חוֹטְאִים, נִשְׁפֵּל הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְעוֹלִים אוֹתָם הַמְּמַנִּים. וּכְשִׁיִּשְׂרָאֵל מְכַשִּׁירִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם, מִתְעַלֶּה הַסֵּלֶם הַזֶּה, וְכֹל הַמְּמַנִּים יוֹרְדִים לַמְּטָה וְעוֹבְרֵי שְׁלֹטוֹנָם. הַכֹּל עוֹמֵד בְּסֵלֶם הַזֶּה. כֵּאֵן רָאָה יַעֲקֹב בְּחִלּוּמוֹ אֶת

מִנְבוּאָה. מְרָאָה, עַל יָדָא דְּהַהוּא דְּרָגָא דְּהַהִיא חִיָּה דְּשְׁלֹטָא בְּלִילָא. וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב (דְּנִיאל ח) גְּבַרְיָאֵל הִבֵּן לְהִלְזֵי אֶת הַמְּרָאָה. הָכִי הוּא וְדָאֵי, דְּמְרָאָה מְלוּי סְתִימִין יְתִיר, וּבְחִלְמָא פְּרִישׁ יְתִיר, וּפְרִישׁ סְתִימִין דְּמְרָאָה, וְעַל דָּא אֲתַפְקֵד גְּבַרְיָאֵל, דִּיפְרֵשׁ מְלוּי דְּמְרָאָה דְּאִיהוּ סְתִימִין יְתִיר.

וְעַל דָּא כְּתִיב בַּמְּרָאָה, וַיֵּרָא, וְאָרָא, מְאִי טַעְמָא, בְּגִין דְּמְרָאָה אִיהוּ, כְּהַאי מְרָאָה דְּאֲתַחְזִי כָּל דְּיוּקְנִין בְּגוּיָהּ, בְּגִינֵי כִף וְאָרָא, אַחְמִית דְּיוּקְנִיָּהּ, בְּאֵל שְׂדֵי, דְּאִיהוּ מְרָאָה, דְּאֲתַחְמִי דְּיוּקְנָא אַחְרָא בְּגוּיָהּ, וְכֹל דְּיוּקְנִין עֲלָאִין בִּיהּ אֲתַחְזוּן.

בְּגִינֵי כִף, יַעֲקֹב בְּהַהוּא זְמַנָּא, כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח) וַיִּחְלֹם וַיְהִנֶּה סֵלֶם מִצֵּב אֶרְצָה (וְרֵאשׁוּ), מַהוּ סֵלֶם, דְּרָגָא דְּשָׂאֵר דְּרָגִין בִּיהּ תְּלִיין וְהוּא יְסוּד דְּעֵלְמָא. וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, הָכִי הוּא לְאֲתַקְשָׁרָא בְּהַדְּיָה. וְרֵאשׁוּ מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, מֵאֵן רֵאשׁוּ. רֵאשׁוּ דְּהַהוּא סֵלֶם. וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא דְּכְּתִיב בִּיהּ (בְּרֵאשִׁית מז) רֵאשׁ הַמְּטָה, בְּגִין דְּאִיהוּ רֵאשׁ לְהַאי מְטָה וּמִמֶּנָּה נְהִיר. מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה, בְּגִין דְּאִיהוּ סִיּוּמָא דְּגּוּפָא, וְקָאִים בֵּין עֲלָאָה וְתַתָּאָה, כְּמָה דְּבְרִית אִיהוּ סִיּוּמָא דְּגּוּפָא, וְקָאִים בֵּין יְרֻכִין וְגּוּפָא, וְעַל דָּא מַגִּיעַ הַשְּׁמִימָה.

וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְיוֹרְדִים בּוֹ, (בְּרֵאשִׁית כח) אֵלּוּן מִמְּנֵן דְּכָל עַמִּין, דְּאִינוּן סְלָקִין וְנִחְתִּין בְּהַאי סֵלֶם. כִּד יִשְׂרָאֵל חָטְאוּן, מְאִידָּהּ הַאי סֵלֶם וְסְלָקִין אִינְהוּ מִמְּנֵן, וְכִד יִשְׂרָאֵל מִתְּפַשְׁרוּן עוֹבְדֵיִיהוּ, אֲסַתְּלַק הַאי סֵלֶם וְכִלְהוּ מִמֵּי נַחְתֵי לְתַתָּא, וְאֲתַעְבֵּר שׁוּלְטָנוּתָא דְּלַהוּן, כִּלְאָ בְּהַאי סֵלֶם קִיִּמָּא.

הַכָּא חָמָא יַעֲקֹב בְּחִלְמִיָּהּ,

שְׁלֹטוֹנוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ וְאֵת שְׁלֹטוֹן  
שְׂאָר הָעַמִּים.

דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מְלָאכֵי אֱלֹהִים  
עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ, בְּמִי? בְּאוֹתוֹ  
רֵאשׁוּ שֶׁל אוֹתוֹ סֵלֶם.  
שְׂכַשְׁמִסְתַּלֵּק רֵאשׁוֹ מִמְּנוֹ -  
הַסֵּלֶם נִכְנַע, וְעוֹלִים כֹּל הַמְּמַנִּים.  
וּכְשֶׁמִּתְחַבֵּר רֵאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ סֵלֶם -  
מִתְעַלֶּה, וְכֹל הַמְּמַנִּים יֹרְדִים.  
וְהַכֹּל דְּבַר אֶחָד.

**בְּתוֹב** (מלכים א-א) נִרְאָה ה' אֶל  
שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר  
אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתֵן לָךְ. וְאִם  
תֹּאמַר, כָּאֵן בַּחֲלוֹם, וְכִי אֵיזוֹ  
רְשׁוֹת יֵשׁ לְחֲלוֹם בְּזֶה? אֲלֵא כָּאֵן  
נִכְלַלְתָּ דְרָגָה בְּדְרָגָה, הַדְרָגָה  
הָעֲלִיּוֹנָה עִם הַדְרָגָה הַתַּחְתּוֹנָה.  
מִשׁוֹם שֶׁעַד עֲכָשׁוֹ שְׁלֹמֹה לֹא  
הָיָה שָׁלֵם. כִּיֹּן שֶׁנִּשְׁלַם, כְּתוֹב  
(שם ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה לְשְׁלֹמֹה,  
וְכָתוּב (שם) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה.  
שְׂעִמְדָה הַלְּבָנָה בִּשְׁלֹמוֹתָהּ, וּבֵית  
הַמִּקְדָּשׁ נִבְנָה, וְאֵז הָיָה רוֹאֶה  
שְׁלֹמֹה אֶת הַחֲכָמָה עֵין בְּעֵין,  
וְלֹא הִצְטַרֵּף לְחֲלוֹם.

אַחַר שְׁחֻטָּא, הִצְטַרֵּף לְחֲלוֹם  
כְּבָרֵאשׁוֹנָה, וְעַל כֵּן כְּתוֹב (שם יא)  
הַנִּרְאָה אֵלָיו פְּעַמִּים. וְכִי פְעַמִּים  
הָיָה וְלֹא יוֹתֵר? אֲלֵא צַד הַחֲלוֹם  
הָיָה לוֹ פְעַמִּים, וְצַד הַחֲכָמָה הָיָה  
בְּכֹל יוֹם.

וְעַם כֹּל זֶה הִצַּד שֶׁל הַחֲלוֹם הָיָה  
יוֹתֵר עַל כֹּל שְׂאָר בְּנֵי הָאָדָם,  
מִשׁוֹם שֶׁנִּכְלַלָּה דְרָגָה עִם דְרָגָה,  
מִרְאָ"ה בְּמִרְאָ"ה. וְהִנֵּה כָּאֵן  
בְּסוּף יָמָיו יוֹתֵר חֲשׂוּף, וְזֶה  
מִשׁוֹם שְׁחֻטָּא, וְהַלְּבָנָה עֲמָדָה  
לְהַפְגִּים. מָה הַטַּעַם? מִשׁוֹם שֶׁלֹּא  
שָׁמַר אֶת בְּרִית הַקִּדְּשׁ  
בְּהִתְעַסְקוֹתוֹ עִם נָשִׁים נִכְרִיּוֹת,  
וְזֶה הַתְּנָאִי שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
עֲשָׂה עִם דָּוִד, שְׂכַתוֹב (תהלים קלב)  
אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ בְּרִיתִי וְגו', גַּם  
בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ לְכֶסֶף לָךְ.

שְׁלֹטוֹנוֹתָא דְעֲשׂוֹ וְשְׁלֹטוֹתָא דְשְׂאָר עַמִּין.  
דְּבַר אַחַר וְהִנֵּה מְלָאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים  
וְיֹרְדִים בּוֹ. בְּמִאֵן, בְּהֵהוּא רֵאשׁוֹ,  
דְּהֵהוּא סֵלֶם. דְּכַד אֲסַתְּלַק רֵאשׁוֹ מִנִּיהָ, סֵלֶם  
אֲתַכְפִּיָא וְסִלְקִין כְּלֵהוּ מִמְּנָן. וְכַד אֲתַחְבֵּר  
רֵאשׁוֹ בְּהֵהוּא סֵלֶם, אֲסַתְּלַק, וְכְלֵהוּ מִמְּנָן  
נְחִתִין. וְכֹלָא חַד מְלָה.

**בְּתוֹב**, (מלכים א א) נִרְאָה ה' אֶל שְׁלֹמֹה בַּחֲלוֹם  
הַלְּיָלָה וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים שְׂאֵל מָה אֲתֵן  
לָךְ. וְאִי תִימָא הֲכָא בַּחֲלוֹם, וְכִי מָה (דף קו ע"א)  
רְשׁוֹ אֵית לִיה לְחֲלוֹם בְּהֵאִי. אֲלֵא הֲכָא  
אֲתַכְפִּיל דְרָגָא בְּדְרָגָא, דְרָגָא עֲלָאָה בְּדְרָגָא  
תַתָּאָה. בְּגִין דְעַד כְּעַן, שְׁלֹמֹה לֹא הָוָה שְׁלִים,  
כִּיֹּן דְאֲשְׁתָּלִים, כְּתוֹב, (מלכים א ה) וְה' נָתַן חֲכָמָה  
לְשְׁלֹמֹה. וְכָתוּב, (מלכים א ה) וַתִּרְבַּח חֲכָמַת שְׁלֹמֹה.  
דְּקִימָא סִיְהֵרָא בְּאֲשְׁלֹמוֹתָא, וְכִי מְקִדְּשָׁא  
אֲתַבְנִי. וְכַדִּין, הָוָה חֲמִי שְׁלֹמֹה, עֵינָא בְּעֵינָא  
חֲכָמָתָא, וְלֹא אֲצִטְרִיךְ לְחֲלָמָא.

לְבַתֵּר דְחֻטָּא, אֲצִטְרִיךְ לִיה לְחֲלָמָא  
כְּקִדְמִיתָא, וְעַל דָּא כְּתוֹב, (מלכים א יא)  
הַנִּרְאָה אֵלָיו פְּעַמִּים, וְכִי פְעַמִּים הָוָה וְלֹא  
יִתִיר. אֲלֵא סֻטְרָא דְחֲלָמָא הָוָה לִיה פְּעַמִּים,  
סֻטְרָא דְחֲכָמָתָא כֹּל יוֹמָא הָוָה.

וְעַם כֹּל דָּא, סֻטְרָא דְחֲלָמָא הָוָה יִתִיר עַל כֹּל  
שְׂאָר בְּנֵי נָשָׂא, בְּגִין דְאֲתַכְפִּיל דְרָגָא  
בְּדְרָגָא, מִרְאָ"ה בְּמִרְאָ"ה. וְהָא הַשְׁתָּא בְּסוּף  
יוֹמוֹי חֲשִׂיף יִתִיר, וְדָא בְּגִין דְחֻטָּא, וְסִיְהֵרָא  
קִימָא לְאֲתַפְגָּמָא. מָאִי טַעְמָא, בְּגִין דְלֹא  
נָטִיר בְּרִית קְדִישָׁא, בְּאֲשְׁתַּדְלוּתִיהָ בְּנָשִׁים  
נִכְרִיּוֹת. וְדָא הוּא תְנָאִי דְעַבְד קְדֻשָׁא בְּרִיךְ  
הוּא עִם דָּוִד, דְכְּתוֹב, (תהלים קלב) אִם יִשְׁמְרוּ  
בְּנֵיךָ בְּרִיתִי וְגו'. גַּם בְּנֵיהֶם עַדִּי עַד יִשְׁבוּ  
לְכֶסֶף לָךְ.

מה זה עדי עד? הינו שפתיב  
(דברים יא) כימי השמים על הארץ.  
ומשום ששלמה לא שמר את  
הברית הזו כראוי, התחילה  
הלבנה להפגם, ועל פן בסוף  
הצטרף את החלום, וכן יעקב  
הצטרף את החלום, כמו  
שבארנו.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן ו)

ויחלום והנה סלם מצב ארצה  
(בראשית כח). והנה סלם - זו תפלה.  
מצב ארצה - שמתפללים בני  
אדם לו בארץ, שהיא שכינה,  
ומגיע לשמים שהוא הקדוש  
ברוך הוא, שנאמר בו (מלכים-א ח)  
ואתה תשמע השמים, וסוד  
הדבר - (תהלים ח) ה' אדננו מה  
אדיר שמך בכל הארץ וגומר.  
ובזמן שמודיע להם הקדוש  
ברוך הוא ושכינתו שעולה  
באותה התפלה, מיד - והנה  
מלאכי אלהים עלים וירדים בו.  
בו - באותו אדם.

בכלם פותחים פניהם לקבל  
שכינה באותה תפלה. זהו  
שפתיב (יחזקאל א) וכנפיהם פרודות  
מלמעלה. זה עלים, שכינה על  
פניהם, וירדים בו. מה זה בו?  
בקדוש-ברוך-הוא, שהקדוש  
ברוך הוא יורד עליהם לקבל  
שכינתו, ומיחד הקדוש ברוך  
הוא באותו האיש בתפלתו,  
ששכינה היא מצוה כלולה בשם  
יהו"ה, היא החיה שלו, ומצוה  
בלי מחשבה אין לה עליה.  
ומחשבה היא אדם, יו"ד ה"א  
וא"ו ה"א, תפארת מצוה,  
המלכות כלולה מארבע חיות  
המרכבה, כלולה מארבע

מאי עדי עד. הינו דכתיב, (דברים יא) כימי  
השמים על הארץ. ובגין השלמה לא  
נטר האי ברית פדקא יאות, שרוא סיהרא  
לאתפגמא. ועל דא, בסופא אצטריך חלמא,  
וכן יעקב אצטריך ליה לחלמא פדאמרן.

רעיא מהימנא

השלמה מההשמטות (סימן ו)

ויחלום והנה סלם מצב ארצה. והנה סלם דא צלותא,  
מצב ארצה, דמצלאן בני נשא ליה בארעא  
דאיהי שכינתא ומטא לשמיא דאיהו קדשא בריך הוא  
דאתמר ביה (מלכים א' ח) ואתה תשמע השמים ורוא  
דמלה (תהלים ח) יהו"ה אדננו מה אדיר שמך בכל  
הארץ וגו'. ובזמנא דמודע לון קדשא בריך הוא  
ושכנתיה דסלקא בהוא צלותא, מיד והנה מלאכי  
אלהים עולים וירדים בו. בו בהוא בר נש.

בלהו פתחין גדפיהו לקבלא שכינתא בהיה צלותא,  
הדא הוא דכתיב (יחזקאל א) וכנפיהם פרודות  
מלמעלה והאי איהו עולים שכינתא על גדפיהו  
ויורדים בו. מאי בו, בקדשא בריך הוא. דקדשא בריך  
הוא נחית עליהו לקבלא שכינתיה ומיחד קדשא בריך  
הוא ביה בהוא בר נש בצלותיה. דשכינתא איהי מצוה  
כלילא בשם יהו"ה איהי חיה דליה. ומצוה בלא  
מחשבה לית לה סליקו. ומחשבה איהו אדם יו"ד  
ה"א וא"ו ה"א תפארת מצוה. מלכותא כלילא  
מארבע חיוון דמרפכתא, כלילא מארבע אתוון. איהי  
נוקבא דליה, אנפין דליה, אנפוי דרחמי. בגינה  
אמינא (שמות ל"ג) אם אין פניך הולכים וגו'.

ומפטרנא דצדיק אתקריא אחורוי חיה כלילא תמנסר  
חולין דאחורוי דבר נש, דדמי לשדרה דביה

אותיות, היא הנקבה שלו, הפנים שלו, פני הרחמים, עבודה אמרתי (שמות לג) אם אין פניך הולכים  
וגומר.

ובצד הצדיק נקראת אחוריו, חיה כלולה שמונה עשרה חליות שאחורי האדם, שדומה לשדרה

שבה שמונה עשרה חליות, היא אָחור לַמְעֵשָׂה בְּרֵאשִׁית, וְקֹדֶם לַמְחֻשְׁבָּה, שְׁנֵאמַר בָּהּ עָלָה בְּמַחְשְׁבָהּ, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּאֲדָם שֶׁל אָחור, שֶׁל עֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע, שֶׁהוּא אָחור לַמְעֵשָׂה בְּרֵאשִׁית וְקֹדֶם לַפְּרָעָנוּת.

קָמוּ תְנָאִים וְאִמּוֹרָאִים וְאָמְרוּ, רוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּרוּךְ אַתָּה לֵאל עֲלִיּוֹן, הוּא יְקִים לָךְ בְּקִשְׁתְּךָ בְּכָל. קָם וְזָקֵן עֲלִיּוֹן בִּינֵיהֶם וְאָמַר, רוּעָה הַנְּאָמֵן, בְּךָ הַתְּקִים פְּסוּק זֶה שְׁנֵאמַר (ישעיה סב) וְאֵל תַּתְּנוּ דְמֵי לוֹ, שֶׁהָרִי עֲלִיּוֹנִים וְתַתְּנוּנִים מְקַנְנִים בְּצִלְמֶךָ, מַחְנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהֵם מְהִישִׁיבָה הַעֲלִיּוֹנָה, וּמַחְנוֹת הַגְּבִירָה שֶׁהֵם מְהִישִׁיבָה הַתַּתְּנוּנָה, עֲלֶיךָ נֹאמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ. בְּךָ עֹלִים מַחְנוֹת הַשְּׂכִינָה בַתְּפִלָּה, וְיֹרְדִים מַחְנוֹת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְשִׁכְנֵתוֹ בְּכֶמֶה שִׁירִים וְנִגּוּנִים שֶׁל תְּפִלָּה.

אַתָּה הוּא הַקְּרוֹב לַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ הוּא בַתְּפִלָּתְךָ, שֶׁהִיא קְרִיבָה לַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשִׁכְנֵתוֹ בְּאִיזְהוּ מְקוֹמָן, בְּצוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ'. שֶׁתְּקַנּוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה קְרִיבָנוֹת הַתְּפִלָּה מִצַּד הַיְמִינִי, שְׁשֵׁם כֶּהֵן אִישׁ חֶסֶד, וְתְקַנּוּ זְמִירוֹת שֶׁהֵם שִׁיר הַלְלוּת אַחֲרֵיהֶם מִצַּד הַגְּבוּרָה, וְהוּד דְרָגָה שֶׁל דוֹד נִקְשָׁרָה בְּשִׂמְלַל שֶׁל גְּבוּרָה. וְאֶהְרֵן דְרָגָתוֹ בְּהוֹד נִקְשָׁר בְּחֶסֶד, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים ט) נַעֲמוֹת בִּימִינְךָ נִצַּח.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל שֶׁל הַיְחוד כּוֹלֵל בְּרָכוֹ וְקִנְיָנָהּ, שֶׁהוּא קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ, וּבְרָכָה מִצַּד הַיְמִינִי, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (במדבר ו) דְּבַר אֵל אֶהְרֵן וְאֵל לֵאמֹר כֹּה תִּבְרָכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקִדְשָׁה מִצַּד הַלְלוּת עֲמוּד הָאֲמִצְעִי, הַקָּשָׁר שֶׁל יְמִין וְשִׂמְלַל, וְהוּא קָשָׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ, שֶׁהוּא הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה.

תְּפִלִּין עַל רֵאשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, תְּפִלִּין שֶׁל רְבוּן הָעוֹלָם מֵה כְּתוּב בְּהֵן? וְהוּא קָשָׁר

ח"י חוֹלְיִין. אֵיזִי אָחור לְעוֹבְדָא דְּבְרֵאשִׁית וְקֹדֶם לַמְחֻשְׁבָּה דְּאֶתְמַר בָּהּ, עָלָה בְּמַחְשְׁבָהּ. מֵה דְלָאוּ הָכִי בְּאֲדָם, דְּאָחור דְּעֵץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע דְּאִיהוּ אָחור לַמְעֵשָׂה בְּרֵאשִׁית, וְקֹדֶם לַפְּרָעָנוּת.

קָמוּ תְנָאִין וְאִמּוֹרָאִין וְאָמְרוּ רַעֲיָא מְהִימְנָא בְּרִיךְ אַנְתָּ לְאַלְהָא עֲלָאָה, הוּא יְקָם לָךְ בְּעוֹתְךָ בְּכָלְא. קָם סְבָא עֲלָאָה בִּינֵיהוֹן וְאָמַר רַעֲיָא מְהִימְנָא בְּךָ אַתְקִיִּים הָאִי קָרָא דְּאֶתְמַר (ישעיה ס"ב) וְאֵל תַּתְּנוּ דְמֵי לוֹ דְּהָא עֲלָאִין וְתַתְּאִין מְקַנְנֵי בְּצוֹלְמָא דִּידְךָ מְשִׁירִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּאִינוּן מְתִיבְתָא עֲלָאָה וּמְשִׁירִין דְּמְטְרוֹנִיתָא דְּאִינוּן מְמַתִּיבְתָא תַּתְּאָה עֲלֶיךָ אַתְמַר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בּוֹ בְּךָ סְלִקִּין מְשִׁירִין דְּשְׁכִינְתָא בְּצִלְוֹתָא וְנַחְתִּין מְשִׁירִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְגַבֵּי שְׁכִינְתִּיהָ בְּכֶמֶה שִׁירִין וְנִגּוּנִין דְּצִלְוֹתָא.

אַנְתָּ הוּא קְרִיבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּצִלְוֹתָא דִּילְךָ, דְּאִיהוּ קְרִיבָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׁכִינְתִּיהָ בְּאִיזְהוּ מְקוֹמָן בְּצוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ' דְּתְקִינּוּ מְאִרֵי מַתְנִיתִין קְרִיבָנִין דְּצִלְוֹתָא מְסֻטְרָא דִּימִינָא דְּתַמָּן כֶּהֵן אִישׁ חֶסֶד וְתְקִינּוּ זְמִירוֹת דְּאִינוּן שִׁיר דְלוּת אַבְתְּרִיָּיהוּ מְסֻטְרָא דְּגְבוּרָה. וְהוּ"ד דְּרָגָא דְדוֹד אַתְקָשֶׁר בְּשִׂמְלַל דְּגְבוּרָה. וְאֶהְרֵן דְּרָגָא דִּילִיָּה כֶהוּ"ד אַתְקָשֶׁר בְּחֶסֶד"ד. הָדָא הוּא דְּכָתִיב (תהלים י"ג) נַעֲמוֹת בִּימִינְךָ נִצַּח.

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל דִּיחֻדָּא כָּלִיל בְּרָכוֹ וְקְדוּשָׁה. דְּאִיהוּ קְדוֹשׁ. קְדוֹשׁ. קְדוֹשׁ. וּבְרָכָה מְסֻטְרָא דִּימִינָא הָדָא הוּא דְּכָתִיב (במדבר ו) דְּבַר אֵל אֶהְרֵן וְאֵל לֵאמֹר כֹּה תִּבְרָכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקְדוּשָׁה מְסֻטְרָא דְלוּת עֲמוּדָא דְּאֲמִצְעִיתָא קְשׁוּרָא דִּימִינָא וְשִׂמְלַלָּא וְאִיהוּ קְשׁוּרָא דְּתְפִלִּין דְּרִישָׁא דְּאִיהוּ אִימָא עֲלָאָה.

תְּפִלִּין עַל רֵישיָהּ, כְּמָה דְּאִימָא מְאִרֵי מַתְנִיתִין.

וְאֵל לֵאמֹר כֹּה תִּבְרָכוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. וְקִדְשָׁה מִצַּד הַלְלוּת עֲמוּד הָאֲמִצְעִי, הַקָּשָׁר שֶׁל יְמִין וְשִׂמְלַל, וְהוּא קָשָׁר שֶׁל תְּפִלִּין שֶׁל רֵאשׁ, שֶׁהוּא הָאֵם הַעֲלִיּוֹנָה.

תְּפִלִּין עַל רֵאשׁוֹ כְּמוֹ שֶׁבְּאֵרוֹהוּ בְּעֲלֵי הַמְּשֻׁנָּה, תְּפִלִּין שֶׁל רְבוּן הָעוֹלָם מֵה כְּתוּב בְּהֵן? וְהוּא קָשָׁר

שֶׁל תַּפְלִין שֶׁל יָד, שְׂכִינָה תַּחְתּוֹנָה. וְזֶה שֶׁבָּארוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, הִרְאֵהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תַּפְלִין. ש' שֶׁלֶךְ מֹשֶׁה, כּוֹלָל שֶׁלֶשׁ פְּנֵי הָאֲבוֹת לְמַעַלָּה שֶׁתִּקְנוּ שֶׁלֶשׁ תַּפְלוֹת, שְׁסִימָנָם: "שְׁחֵרִית מְנַחֵה" עֲרֵבִית. מ"ה שֶׁלֶךְ תַּפְלַת הַשִּׁבְת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (בְּרֵאשִׁית א) וַיְרֹדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ, וּנְכַלְלָהּ מְרַכְבָּה הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁל אֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה, וְאָדָם הִרְאֵשׁוֹן לְמַעַלָּה, וּבֵת זִוְגוֹ לְמִטָּה, אִם כָּל חַי, שֶׁהוּא צָדִיק חַי הַעוֹלָמִים.

וְכֵן, אֶהְרֹן אָף עַל גֵּב שֶׁהוּא יָמִין, בְּאֵרוֹהוּ רְבוּתֵינוּ, אֶהְרֹן שׁוֹשֵׁבִין הַגְּבִירָה הִיָּה. רוּעָה הַנְּאֻמָּן, יַעֲקֹב הוּא הַכוֹלָל שֶׁלֶשֶׁת הָאֲבוֹת, שְׁבוּ רוֹכְבֵי אָדָם הִרְאֵשׁוֹן, וְלֹא לְחֹנֵם הַקִּימוּ בְּעֲלֵי הַמִּשְׁנָה, יָפִיּוּ שֶׁל יַעֲקֹב כִּיפִּיּוּ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן.

אָמַר הַמְּנֹרָה הַקְּדוּשָׁה, רוּעָה הַנְּאֻמָּן, רְאִינוּ שֶׁכָּפַל הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמֶךְ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה, לְכָלֹל אוֹתָךְ בְּמִרְכָּבָה הַעֲלִינָה וּבְמִרְכָּבָה הַתַּחְתּוֹנָה, לְהַכְלִיל בְּךָ אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מִצְדוֹ שֶׁל אֲבֹרָהִם, וְלַהֲכִלִּיל בְּךָ חֲוָה מִצְדֵּי שֶׁל אֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

רְמָה לֹא כָּפַל אֶת שֵׁם יַעֲקֹב כֶּף? אָמַר לוֹ מְנֹרָה הַקְּדוּשָׁה, מִשׁוֹם שֶׁקָּרָא לוֹ יַעֲקֹב וְקָרָא לוֹ יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לְשׁוֹן לְשׁוֹן עֵקֵב, שֶׁהֵינּוּ נִקְבָּה, שֶׁלְמִדְּנוּ, עֵקֵבוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מִכָּהָה גִּלְגָּל חֲמָה. וְנִקְרָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁשֵׁם רֹאשׁ זָכַר רֹאשׁ לְנִקְבָּה, שֶׁהֵינּוּ עֵקֵב. וְזֶהוּ שֶׁאָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְנִחֹשׁ, (שם א) הוּא יְשׁוּפֵךְ רֹאשׁ וְאֶתָּה תְּשׁוּפְנֵנוּ עֵקֵב, וְזֶה גֵרָם שְׂכִינָה בְּגִלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מְשִׁלִּי כב) עֵקֵב עֲנֶנָּה יִרְאֵת ה'.

בְּגִלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מְשִׁלִּי כב) עֵקֵב עֲנֶנָּה יִרְאֵת ה'. שְׂמַח רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְשִׁמְחוֹ רֹאשֵׁי הַיְשִׁיבָה וְאִמְרוּ לְפָנָיו, פֶּה הַשְּׂכִינָה, סִינִי, מִי יְכוֹל לְעַמֵּד וּלְפָנָיו,

תַּפְלִין דְּמֵאֲרֵי עֲלָמָא, מָה פְּתִיב בְּהוּ. וְאִיהוּ קִשְׁוֵרָא דְּתַפְלִין דִּיד, דְּאִיהִי שְׂכִינְתָא תַּתְּאָה. וְהִיא אִיהוּ דְּאוּקְמוּהָ מֵאֲרֵי מִתְנִיתִין הִרְאֵהוּ לְמֹשֶׁה קֶשֶׁר שֶׁל תַּפְלִין שֶׁ דִּילֶךְ מֹשֶׁה כָּלִיל תְּלַת אֲנָפֵי אֲבָהֶן לְעִילָא דְּתַקִּינוּ תְּלַת צְלוֹתִין דְּאִיהוּ סִימָנָם שְׁחֵרִית מְנַחֵה עֲרֵבִית. מ"ה דִּידֶךָ צְלוֹתָא דְּשִׁבְתָּ דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (בָּהּ) (בְּרֵאשִׁית א) וַיְרֹדוּ בְּדַגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל הָאָרֶץ וְאֶתְפְּלִיל מְרַכְבָּתָא תַּתְּאָה דְּאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה וְאָדָם קְדָמָאָה לְעִילָא וּבֵת זִוְגִיָּה לְתַתְּאָה אִם כָּל חַי דְּאִיהוּ צָדִיק חַי"י עֲלָמִין.

וּבְגִין דָּא אֶהְרֹן אָף עַל גֵּב דְּאִיהוּ יְמִינָא אוּקְמוּהָ רַבְּנֵן בֵּיהּ, אֶהְרֹן שׁוֹשֵׁבִינָא דְּמִטְרוּנִיתָא הָוָה. רַעֲזָא מְהֵימְנָא, יַעֲקֹב אִיהוּ כָּלִיל תְּלַת אֲבָהֶן דְּבֵיהּ רִכִּיב אָדָם קְדָמָאָה וְלֹא לְמַגְנָא אוּקְמוּהָ מֵאֲרֵי מִתְנִיתִין שׁוּפְרִיָּה דִּיעֲקֹב כְּשׁוּפְרָא דְּאָדָם קְדָמָאָה.

אָמַר בּוֹצִינָא קְדִישָׁא רַעֲזָא מְהֵימְנָא חֲזִינָא דְּכָפַל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא שֶׁמֶךְ וְאָמַר מֹשֶׁה מֹשֶׁה לְאֲכַלְלָא לֶךְ בְּמִרְכָּבָתָא עֲלָאָה וּבְמִרְכָּבָתָא תַּתְּאָה. לְאֲכַלְלָא בְּךָ אָדָם קְדָמָאָה מִסְטָרָא דְּאֲבֹרָהִם וְלְאֲכַלְלָא בְּךָ חֲוָה מִסְטָרָא דְּאֶהְרֹן דָּוִד וּשְׁלֹמֹה.

לְמָה לֹא כָּפַל שְׂמִיָּה דִּיעֲקֹב הַכִּי אָמַר לִיהּ בּוֹצִינָא קְדִישָׁא בְּגִין דְּקָרָא לִיהּ יַעֲקֹב וְקָרָא לִיהּ יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב לִישְׁנָא דְּעוּקְבָא דְּהֵינּוּ נוּקְבָא, דְּאֶתְמַר עֵקֵבוֹ שֶׁל אָדָם הִרְאֵשׁוֹן מִכָּהָה גִּלְגָּל חֲמָה. וְאֶקְרִי יִשְׂרָאֵל, דְּתַמָּן רֹאשׁ דְּכוּרָא, רִישָׁא לְנוּקְבָא, דְּהֵינּוּ עֵקֵב. וְהִיא אִיהוּ דְּאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְחֻוּיָא (בְּרֵאשִׁית ג) הוּא יְשׁוּפֵךְ רֹאשׁ וְאֶתָּה תְּשׁוּפְנֵנוּ עֵקֵב. וְדָא גֵרָם שְׂכִינְתָא בְּגִלוּתָא דְּאֶתְמַר בֵּיהּ (מְשִׁלִּי כ"ב) עֵקֵב עֲנֶנָּה יִרְאֵת יי.

תְּרָא רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְחֵדוּ מֵאֲרֵי מְתִיבְתָא וְאִמְרוּ קַמִּיָּה. פּוּמָא דְּשְׂכִינְתָא סִינִי, מָאן יְכִיל לְמִיקָם (קַמִּיָּה)

בְּגִלוּת, שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ (מְשִׁלִּי כב) עֵקֵב עֲנֶנָּה יִרְאֵת ה'. שְׂמַח רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְשִׁמְחוֹ רֹאשֵׁי הַיְשִׁיבָה וְאִמְרוּ לְפָנָיו, פֶּה הַשְּׂכִינָה, סִינִי, מִי יְכוֹל לְעַמֵּד וּלְפָנָיו,

שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתּוֹ  
מְדַבְּרִים עִמּוֹ, וְשׁוֹשִׁים רַבְבוֹת שֶׁל  
הַיְשִׁיבָה הַתַּחְתּוֹנִים מְדַבְּרִים  
עִמּוֹ, וְאֵף שׁוֹשִׁים רַבּוֹא שֶׁל  
הַיְשִׁיבָה הָעֲלִיּוֹנָה כֶּף מְדַבְּרִים  
עִמּוֹ. עַל פִּיךָ נֹאמֵר וְהִנֵּה מְלֹאכֵי  
אֱלֹהִים עֲלִים וְגוֹמֵר.

דְּבַר אַחֵר וַיִּחְלַם וְהִנֵּה סֵלֶם.  
פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, סִינַי זֶה  
סֵלֶם, וְהוּא ק"ל, וְסוּד הַדְּבַר -  
(שְׁעִיָּה יט) הִנֵּה ה' רַכֵּב עַל עֵ"ב  
ק"ל. עַב זֶה יוֹדֵד הִי יוֹדֵד הִי.  
וְעוֹד - יוֹדֵד. יוֹדֵד הִי. יוֹדֵד  
הִי. יוֹדֵד הִי. יוֹדֵד הִי. יוֹדֵד הִי -  
זֶה מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים. הָאוֹתִיּוֹת  
הָרֵאשׁוֹנוֹת עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים  
וּשְׁנַיִם. הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן  
תּוֹלְדוֹתֶיהֶן עוֹלוֹת לְמֵאָה  
וּשְׁלֹשִׁים. עֵ"ב ק"ל מֵאֲתַם  
וּשְׁתַּיִם כַּחֲשִׁבּוֹן ב"ר.

אַתָּה הוּא הַבֵּן, הַרוֹעֵה הַנֶּאֱמָן,  
עֲלִיךָ נֹאמֵר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ בַר.  
אַתָּה הוּא רַבֵּן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, גְּדוֹל  
לְמִטָּה, רַבֵּן שֶׁל מְלֹאכֵי הַשָּׁרָת,  
ב"ר לְמַעְלָה, בֵּן שֶׁל הַקְּדוּשׁ  
בְּרוּךְ הוּא וּשְׁכִינְתּוֹ, (הַסֵּר ג) "גַּם"  
לְהַשְׁלִים לְמֵאֲתַם אַרְבָּעִים (וּמִשְׁחָה) עֲלֵיהֶם  
נֹאמֵר לְגַבֵּי מִשִּׁיחַ בֵּן יוֹסֵף (שְׁמוֹת  
ב) גַּם יְהוֹ"ה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא  
תָמוּת. ב"גַּם" הִנֵּה הַתְּכַפֵּר דָּוִד,  
וְזֶהוּ שְׁעוֹר שֶׁל הַחֲלָה, אַרְבָּעִים  
וּשְׁלֹשׁ בִּיצִים וְתוֹסַפֵּת חֲמֵשׁ  
בִּיצָה, רְמוּז (וּיְקָרָא ה) וְחֲמִשְׁתּוֹ  
יִסַּף עֲלָיו.

אֲשֶׁרֶי הַתְּפִלָּה הַיּוֹצֵאת מִפִּיךָ,  
כְּמוֹ שְׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵרֵד עַל  
הַר סִינַי וְנֹאמֵר בּוֹ (דְּבָרִים כט) כִּי אֵת  
אֲשֶׁר יִשְׁנֶנּוּ פֶה עִמָּנוּ עִמָּד הַיּוֹם  
[וְגו'] וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה עִמָּנוּ  
הַיּוֹם, כֶּף כְּשֵׁאֲתָה מִשְׁתַּדֵּל  
בְּתוֹרָה וּבְתַפְלָה, הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ

הוּא מְכַנֵּס עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשִׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לְהֵיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמְּלֹאכִים,  
וְיוֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרָתְךָ, מִשּׁוּם שֶׁמִּחְשַׁבְתָּךְ לֵיחַד אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם שְׁכִינְתּוֹ

דְּקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִנְתִּיה מְמַלְלֵן בִּיה וְשִׁתִּין רַבְבָּן  
דְּמַתִּיבְתָא תַּתְּאָה מְמַלְלִין בִּיה וְאֵיף שִׁתִּין רַבּוֹא  
דְּמַתִּיבְתָא עֲלָאָה הִכִּי מְמַלְלִין בִּיה. עַל פּוּמְךָ אֲתָמֵר  
וְהִנֵּה מְלֹאכֵי אֱלֹהִים עוֹלִים וְגו'..

דְּבַר אַחֵר וַיִּחְלּוֹם וְהִנֵּה סֵלֶם פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר  
סִינַי דָּא סֵלֶם וְאִיהוּ ק"ל וְרִזָּא דְמִלָּה (שְׁעִיָּה י"ט)  
הִנֵּה יי רַכֵּב עַל עֵ"ב ק"ל. ע"ב דָּא יוֹדֵד הִי יוֹדֵד הִי  
וְעוֹד יוֹדֵד. יוֹדֵד הִי. יוֹדֵד הִי. יוֹדֵד הִי. יוֹדֵד הִי -  
הִי. יוֹדֵד הִי. יוֹדֵד הִי. יוֹדֵד הִי. יוֹדֵד הִי -  
זֶה מֵאָה וּשְׁלֹשִׁים. הָאוֹתִיּוֹת  
הָרֵאשׁוֹנוֹת עוֹלוֹת לְשִׁבְעִים  
וּשְׁנַיִם. הָאוֹתִיּוֹת שֶׁהֵן  
תּוֹלְדוֹתֶיהֶן עוֹלוֹת לְמֵאָה  
וּשְׁלֹשִׁים. עֵ"ב ק"ל מֵאֲתַם וְתַרְיִן  
כַּחֲשִׁבּוֹן ב"ר.

אַנְתָּה הוּא בַר, רַעֲיָא מְהֵימְנָא עֲלֵךְ אֲתָמֵר (תַּהֲלִים ב) נִשְׁקוּ  
בַר, אַנְתָּה הוּא רַבֵּן דְּיִשְׂרָאֵל רַב לְתַתָּא רַבֵּן דְּמְלֹאכֵי  
הַשָּׁרָת ב"ר לְעֵילָא בְּרָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִנְתִּיה  
(הַסֵּר ג) "גַּם לְאֶשְׁלָמָא רמ"ה) עֲלֵייהוּ אֲתָמֵר לְגַבֵּי מִשִּׁיחַ בֵּן יוֹסֵף  
(שְׁמוֹאֵל ב' י"ב) גַּם יְהוֹ"ה הַעֲבִיר חֲטָאֲתָךְ לֹא תָמוּת. כִּהְיִי  
ג"ם אֲתַכְפֵּר דָּוִד וְהִי אִיהוּ שִׁיעֲנֵרָא דְחֲלָה מ"ג בִּיצִים  
וְתוֹסַפֵּת חוֹמֵשׁ בִּיצָה רְמִיזו (וּיְקָרָא ה) וְחֲמִישִׁיתוּ יוֹסֵף  
עֲלָיו.

זְכָאָה עֲלוֹתָא דְנִפְיָךְ מִפּוּמְךָ כְּגוֹנוֹנָא דְקִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
דְנַחֲתִית עַל טוֹרָא דְסִינַי וְאֲתָמֵר בִּיה (דְּבָרִים כ"ט) כִּי  
אֵת אֲשֶׁר יִשְׁנֶנּוּ פֶה עִמָּנוּ עִמָּד הַיּוֹם וְאֵת אֲשֶׁר אֵינָנוּ פֶה  
עִמָּנוּ הַיּוֹם, הִכִּי כִד אֵת מִשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא וּבְצִלוֹתָא,  
קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּנִישׁ עֲלָאִין וְתַתְּאִין. וְכָל אֲלִין  
נִשְׁמַתִּין דְּהוּוּ וְדַעֲתִידִין לְמַהוּוּ, וְכָל מִשִּׁירֵיין דְּמְלֹאכִין.  
וְנַחֲתִית בְּצוּלְמָא דִילְךָ, לְקַבֵּלָא עֲלוֹתָא דִילְךָ, אוֹרֵייתָא  
דִילְךָ. בְּגִין דְּמִחְשַׁבְתָּא דִילְךָ לֵיחַדָּא לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא  
וּשְׁכִנְתִּיה בְּכָל מִשִּׁירֵיין דִּילִיהָ לְעֵילָא וְתַתָּא בְּאוֹרֵייתָךְ  
וּבְצִלוֹתָךְ קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְצַרְף מִחְשַׁבָּה טוֹבָה

הוּא מְכַנֵּס עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים, וְכָל הַנְּשִׁמוֹת הַלְלוּ שֶׁהֵיוּ וְשֶׁעֲתִידִין לְהֵיוֹת, וְכָל מַחְנוֹת הַמְּלֹאכִים,  
וְיוֹרֵד בְּצִלְמָךְ לְקַבֵּל תְּפִלָּתְךָ וְתוֹרָתְךָ, מִשּׁוּם שֶׁמִּחְשַׁבְתָּךְ לֵיחַד אֵת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִם שְׁכִינְתּוֹ



למעשה. וכגוונא דאיהו אמר אנכי, ואינהו אמרי (שמות כ"ד) נעשה ונשמע.

הכי קדשא בריה הוא עביד לבלהו משיריין ואינהו שתקין ושמעין למלוכה בגין דרעותה בהון ליחדא קדשא בריה הוא ושכנתיה בכל משיריין דיליה וכל מה דקדשא בריה הוא אכטח ואודי למעבד לה חכמה מפמה טבין דלית לון סוף בלהו אמרין נעשה ונשמע.

ובגין דא אמרו (תהלים ק"ג) ברכו יי מלאכיו גבורי כח וגו' ואתתקף בך דהא קדשא בריה הוא ושכנתיה וכל משיריין דיליה ודשכנתיה אסתכמו למעבד כל רעותה, ויתיר מדאי הוא פתיב על ידה ולא נפל מלה זעירא מפתית ידה דלא אתקיים. ופאה בר נש דמריה חשיב ליה כגופיה ועביד ליה יקרא כדיוקניה למהוי שקיל מלולין דפומוי באורייתא בצלותא כלימוד בטורא דסיני. ולית חד דפתח פומיה לקטרגא, אלא עלאין ותתאין באספקמותא תדא ברעותא תדא. ע"כ: (עד

כאן רעיא מוהימנא מההשמטות)

והנה ה' נצב עליו וגו'. (בראשית כח) הכא חמא יעקב קשורא דמהימנותא כחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום, נצב מלך. (נצב מלח) חמא, דכל דרגין קיימין בלהו כחד על ההוא סלם, לאתקשרא כלא בחד קשרא. בגין דאתיהיב ההוא סלם בין תרין סטריין, תדא הוא דכתיב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו', אלין אנון תרין סטריין, בימינא ושמאלא. דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר), עליה

שכתוב (בראשית כח) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ וגו'. אלו הם שני צדדים, בימין ובשמאל.

בכל המחנות שלו למעלה ולמטה, בתורתך ובתפלתך הקדוש ברוך הוא מצרף מחשבה טובה למעשה, וכמו שהוא אמר אנכי, והם אמרו (שמות כד) נעשה ונשמע.

כך הקדוש ברוך הוא עושה לכל המחנות, והם שותקים ושומעים לדברך, משום שרצונך בהם ליחד הקדוש ברוך הוא ושכינתו בכל המחנות שלו. וכל מה שהקדוש ברוך הוא הבטיח והודה לעשות להם חכמה מפמה טובות שאין להם סוף, כלם אמרים נעשה ונשמע.

ומשום זה אמרו (תהלים ק"ג) ברכו ה' [כל] מלאכיו גבורי כח וגומר, והחזיק בך, שהרי הקדוש ברוך הוא ושכינתו וכל המחנות שלו ושל שכינתו הספיקו לעשות כל רצונך, ויותר מדאי הוא כתוב על ידה, ולא נפל דבר קטן מפתית ידה שלא התקיים. אשרי האיש שאדונו מחשיב אותו כגופו ועושה לו כבוד כדמותו להיות שוקל דברי פיו בתורה ובתפלה כמו למוד בהר סיני, ואין אחד שפותח פיו לקטרג, אלא עליונים ותחתונים בהספקה אחת ברצון אחד: ע"כ

מההשמטות.

והנה ה' נצב עליו וגו'. פאן ראה יעקב הקשר של האמונה פאחד. נצב עליו, וכתוב (מלכים א כב) ומלך אין באדום נצב מלך. (נצב מלח) ראה, שכל הדרגות עומדות בלן יחד על אותו הסלם לקשר הכל בקשר אחד, משום שאותו הסלם נתן בין שני צדדים. זהו

דבר אחר והנה ה' נצב עליו (ויאמר) - על יעקב, שהפיל יהיה מרפכה קדושה, ימין ושמאל, ויעקב בתוכם, וכנסת ישראל להקשר ביניהם. זהו שכתוב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנין

לנו שיעקב באמצע? משמע שכתוב אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (האר"י), ולא כתוב ואלהי יצחק אביך. שפיון שנקשר עם אברהם, נמצא שהוא באמצע. ואחר כך, הארץ אשר אתה שוכב עליה - הגה הפל מרפכה קדושה אחת. וכאן הוא ראה שיהיה שלמות האבות.

בא ראה, אלהי אברהם אביך, שפיון שאמר אברהם אביך, ודאי שהוא באמצע. ואלהי יצחק, כאן נרמז שקשור לשני צדדים ואוחז אותם. קשור לצד אחד - שכתוב אברהם אביך. וקשור לצד אחר - שכתוב ואלהי יצחק. תוספת וא"ו ליצחק, להראות שיעקב אוחז לשני צדדים.

ועד שיעקב לא נשא, לא נאמר בגלוי יותר, ונאמר בגלוי למי שמפיר דרכי התורה. אחר שנשא והוליד, נאמר לו בגלוי. זהו שכתוב (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מפאן למדנו, מי שלא נשלם למטה - לא נשלם למעלה. שונה יעקב, שנשלם למעלה ולמטה, אבל לא בגלוי.

ואם תאמר שנשלם באותה השעה - לא. אלא ראה שישלם לאחר זמן. ואם תאמר, הגה כתוב והגה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך? אלא השגחת הקדוש ברוך הוא ושמירתו לא נעזבה מיעקב לעולמים בכל מה שהצטרף לו בעולם הזה, אבל בעולם העליון עד שנשלם.

ושמרתיה בכל אשר תלך. אלא, אשגח ותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

דיעקב, למהוי כלא רתיכא קדישא, מינא ושמאלא, ויעקב בגוייהו, ופנסת ישראל לאתקשרא בינייהו, הדיא הוא דכתיב אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק. מנלן דיעקב באמצעיתא, משמע דכתיב, אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק (האר"י), ולא כתיב אלהי יצחק אביך. דכיון דאתקשר ביה באברהם, אשתפח דאיהו באמצעיתא. ולבתר הארץ אשר אתה שוכב עליה, הא כלא רתיכא חדא קדישא. והכא חמא דיהוי שלימו דאבהן.

הא חזי, אלהי אברהם אביך, דכיון דאמר אברהם אביך, ודאי איהו באמצעיתא, ואלהי יצחק, הכא אתרמיז דקשיר לתרין סטרין ואחיד לון. קשיר לסטרא חד, דכתיב אברהם אביך. וקשיר לסטרא אחרא, דכתיב ואלהי יצחק, תוספת וא"ו לגבי יצחק, לאחזאה דיעקב אחיד לתרין סטרין.

ועד דיעקב לא אתנסיב, לא אתמר באתגליא יתיר, ואתמר באתגליא למאן דידע אורחוי דאורייתא. לבתר דאתנסיב ואוליד, אתמר ליה באתגליא, הדיא הוא דכתיב, (בראשית לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי ישראל. מהכא אוליפנא, מאן דלא אשתלים לתתא, לא אשתלים לעילא. שאני יעקב, דאשתלים לעילא ותתא, אבל לא באתגליא.

ואי תימא דאשתלים בההיא שעתא, לא. אלא חמא דישתלים לבתר זמנא. ואי

תימא הא כתיב, (בראשית כח) והגה אנכי עמך אלא, אשגח ותא דקדשא בריך הוא ונטירו דיליה, לא אשתביק מגיה דיעקב לעלמין, בכל מה דאצטרף ליה בהאי עלמא, אבל בעלמא עלאה עד דאשתלים.

וַיִּיָּקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. (שם) וְכִי תִוּוּקָא הוּא דְלֹא יָדַע. אֶלָּא מָאִי וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי, כְּמָה דְאֵת אָמַר, (שמואל א יג) וּפְנֵי ה' לֹא חֲלִיתִי. אָמַר, וְכִי כָל הָאִי אֲתַגְלִי לִי וְלֹא אֶסְתַּפְּלֵנָא לְמַנְדַּע אָנֹכִי, וְלִמְיַעַל תַּחֲוֹת גְּדַפִּי דְשְׂכִינְתָא לְמַהוּי שְׁלִים.

וַיִּיָּקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֵן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. וְכִי תְמִיחָהּ הוּא שְׁלֹא יָדַע? אֶלָּא מָה זֶה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי? כְּמוֹ שְׁנֹאמַר (שמואל א-א יג) וּפְנֵי ה' לֹא חֲלִיתִי. אָמַר, וְכִי כָל זֶה הִתְגַּלָּה לִי וְלֹא הִסְתַּפְּלִיתִי לְדַעַת אָנֹכִי, וְלִהְפָּנִס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׂכִינָה וְלִהְיוֹת שְׁלִים?

הָא חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית כה) וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לְמָה זֶה אָנֹכִי, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא חֲמַת רַבְקָה נְהוּרָא דְשְׂכִינְתָא, (דף קן ע"ב) דְהוּא שְׂכִינְתָא בְּמִשְׁפָּנְהָא וְצִלְיַת תַּמְן. כִּיּוֹן דְחֲמַת עֲאֲקוּ דִילָהּ בְּמַעְיָהּ, מָה כְּתִיב וַתִּלְךְ לְדַרְשׁ אֵת ה', נְפַקַת מִדְרָגָא דָא לְדְרָגָא אַחְרָא דְאִיהוּ הוּי"ה. בְּגִינֵי כֵךְ אָמַר יַעֲקֹב, וְכִי כָל כֵּךְ חֲמִינָא, וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי, בְּגִין דְהוּא בְּלַחֲדוּי וְלֹא עֲאֵל תַּחֲוֹת גְּדַפִּי דְשְׂכִינְתָא.

בֹּא רְאֵה, כְּתוּב (בראשית כה) וַתֹּאמֶר אִם כֵּן לְמָה זֶה אָנֹכִי. כָּל יוֹם וְיוֹם רְאֵתָהּ רַבְקָה אֵת אוֹר הַשְּׂכִינָה, שְׁהַשְּׂכִינָה הִיטָה בְּמִשְׁפָּנָה, וְהִתְפַּלְלָה שָׁם. כִּיּוֹן שְׂרָאֲתָה צְרָתָה בְּמַעְיָהּ, מָה כְּתוּב? וַתִּלְךְ לְדַרְשׁ אֵת ה'. יִצְחָק מִהִדְרָגָה הַזֹּו לְדְרָגָה אַחְרָת, שְׁהִיא הוּי"ה. מִשּׁוּם כֵּךְ אָמַר יַעֲקֹב, וְכִי כָל כֵּךְ רְאִיתִי וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי? מִשּׁוּם שְׁהִיָּה לְבַדּוֹ וְלֹא נִכְנַס תַּחַת כַּנְפֵי הַשְּׂכִינָה. מִיָּד - וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מָה נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה. הַדְּבָר הַזֶּה הוּא לְשַׁנְי הַצְּדָדִים. מָה נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה - אֶחָד עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם שְׂאֵמַר בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאֶחָד עַל אוֹת הַכְּרִית הַקְּדוּשׁ, שְׁלֹא צְרִיף לְהַבְטֵל.

מִיָּד (בראשית כח) וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מָה נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה. מְלָה דָא לְתַרְיִן סְטָרִין אִיהוּ. מָה נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה, חַד עַל הַהוּא מָקוֹם דְקֹאֲמַר בְּקְדָמִיתָא. וְחַד עַל אֵת קְיִימָא קְדִישָׁא דְלֹא בַעֲיָא לְאַתְבְּטָלָא.

וְאִף עַל גַּב דְאִינְהוּ תְרֵי סְטָרִי, חַד הוּא. אָמַר (בראשית כח) אִין זֶה כִי אִם בֵּית אֱלֹהִים, אִין זֶה, לְמַהוּי בְטִיל. אִין זֶה, לְאַשְׁתַּפְּחָא בְּלַחֲדוּי, קְיִימָא דִילִיָּה לְאוּ אִיהוּ אֶלָּא בֵּית אֱלֹהִים, לְאַשְׁתַּמְשָׁא בִיָּה וְלְמַעַבַּד בִּיָּה פִירִין, וְלְאַרְקָא בִיָּה בְּרַכָּאן מְכָל שְׁיִיפֵי גּוֹפָא. דְהִיא הוּא תְרַעָא דְכָל גּוֹפָא, הַדָּא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית כח) וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם, דָּא תְרַעָא דְגּוֹפָא וְדָאִי, תְרַעָא אִיהוּ לְאַרְקָא בְּרַכָּאן לְתַתָּא, אֶחָד לְעִילָא וְאֶחָד לְתַתָּא. אֶחָד לְעִילָא, דְכְּתִיב וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם. (אחיד) לְתַתָּא, דְכְּתִיב אִין זֶה כִי אִם בֵּית אֱלֹהִים. וְעַל דָּא וַיִּירָא

וְאִף עַל גַּב שְׁהִם לְשַׁנְי צְדָדִים - הוּא אֶחָד. אָמַר, אִין זֶה כִי אִם בֵּית אֱלֹהִים. אִין זֶה לְהִיּוֹת בְטִיל, אִין זֶה לְהַמְצָא לְבַדּוֹ, זֶה לֹא הַעֲמִידָה שְׁלוֹ, אֶלָּא בֵּית אֱלֹהִים, לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ וְלַעֲשׂוֹת בּוֹ פְרוֹת וְלְהַרְיֵק לוֹ בְּרֻכּוֹת מְכָל אִיבְרֵי הַגּוֹף, שְׁהוּוּ הַשְּׁעַר שֶׁל כָּל הַגּוֹף. זֶהוּ שְׂכַתּוּב וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם. זֶה הַשְּׁעַר שֶׁל הַגּוֹף וְדָאִי, שְׁעַר הוּא לְהַרְיֵק בְּרֻכּוֹת לְמַטָּה, אַחַז לְמַעְלָה וְאַחַז לְמַטָּה. אַחַז לְמַעְלָה - שְׂכַתּוּב וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם. [אַחַז] לְמַטָּה - שְׂכַתּוּב אִין זֶה כִי אִם בֵּית אֱלֹהִים. וְעַל זֶה, וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מָה נוֹרָא

המקום הזה. ובני אדם אינם משגיחים בכבוד שבו להיות בו שלום למעלה ולמטה. בא אביו ונשקו.

אמר רבי יצחק, כששמעתי אותם הדברים מפיו, בכיתי ואמרתי, ברוך הרחמן שלא בטל מן העולם החכמה העליונה. הלכתי עמם עד שלש פרסאות עד שנכנסתי עמם לעיר. לא הספיקו להכנס, עד ששדף אותו האי ש את בנו, ואמרו לו, דבריך לא יהיו לבטלה.

אמרתי, זה שאמר רבי שמעון, שהדברים הללו הם כלם בסוד החכמה ולהראות דברים אחרים. כשסדרתי הדברים לפני רבי שמעון, אמר לי, אל תאמר שהדברים הללו הם של תינוק, אלא הם דברים של סודות עליונים, והפל רשומים בסוד החכמה.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אמר רבי יהודה, כיון שכל זה הבטיח לו הקדוש ברוך הוא, למה לא האמין, שאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו'? אלא, אמר יעקב, חלום חלמתי, והחלומות - מהם אמת ומהם לא אמת, ואם יתקיים, הרי ידעתי שהוא חלום אמת. ועל כן אמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', כמו שחלמתי, והיה ה' לי לאלהים. אני אהיה מושף ברכות מהמעין של הנחל של הכל למקום הזה שנקרא אלהים.

בא ראה, ישראל שהוא באמצע, הכל הוא נוטל בראשונה מהמקור של הכל, ואחר שיגיע אליו, ממנו שופע וממשיך למקום הזה, משמע שכתוב והיה ה' לי - בראשונה, ואחר הכל - לאלהים. כמו שאלהים

ויאמר מה נורא המקום הזה, ובני נשא לא משגחן ביקרא דביה למיהוי ביה שלים, לעילא ותתא. אתא אבוי ונשקיה.

אמר רבי יצחק, פד מלין אינון שמענא מפומיה בכינא, ואמינא ברוך רחמנא דלא בטיל מעלמא חכמתא עלאה. אזלינא עמהון עד תלת פרסי, עד דעאלנא עמהון למתא. לא ספיקו למיעל, עד דשדף ההוא בר נש לבריה, ואמרי ליה, מלין לא יהון לבטלה.

אמינא, הא דאמר רבי שמעון, דמלין אלין פלהו ברזא דחכמתא נינהו, ולאחזאה מלין אחרנין. פד סדרנא מלין קמיה דרבי שמעון. אמר לי, לא תימא דמלין אלין דינוקא נינהו, אלא מלין דרזין עלאין נינהו, וכלא ברזא דחכמתא רשימין.

וידר יעקב נדר לאמר אם יהיה אלהים עמדי וגו', (בראשית כח) אמר רבי יהודה כיון דכל האי אבטח ליה קדשא ברוך הוא, אמאי לא האמין, דאמר (בראשית כח) אם יהיה אלהים עמדי וגו'. אלא, אמר יעקב, חלמא חלמנא, וחלמין מנייהו קשוט ומנייהו לא קשוט, ואם יתקיים הא ידענא דחלמא קשוט הוא, ועל דא אמר אם יהיה אלהים וגו', כמה דחלמנא, והיה יי לי לאלהים, אנא אהא משיף ברכאן ממבועא דנחלא דכלא, לאתר דא דאקרי אלהים.

הא חזי, ישראל דאיהו באמצעיתא, פלא נטיל הוא בקדמיתא ממקורא דכלא, ולבתר דימטי ליה, מניה, נגיד ואמשיף להאי אתר, משמע דכתיב, והיה יי לי בקדמיתא, ולבתר פלא לאלהים. כמה דאלהים, יהא נטיר ועביד לי, פל אלין טבאן, אוף אנא

וְהָיָה שׁוֹמֵר וְעוֹשֶׂה לִּי כָּל אוֹתָן הַטּוֹבוֹת, אֲף אֲנִי אֶהְיֶה מוֹשֵׁף לּוֹ מִהַמְּקוֹם שְׁלִי כָּל אוֹתָן הַבְּרֻכּוֹת, מִתְּחִלָּה בּוֹ הַקָּשֶׁר שֶׁל הַכֹּל. מִתִּי? וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, כְּשֶׁאֶהְיֶה יוֹשֵׁב בְּדֶרֶגָה שְׁלִי, וְאֶהְיֶה יוֹשֵׁב בְּדֶרֶגָה שֶׁל שָׁלוֹם לְתַמְנָן אֶת בֵּית אָבִי, וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם דְּוָקָא, אִזּוּ וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים.

דְּבַר אַחֵר וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, שְׁשֵׁם הִיא הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה, שֶׁם אֲשַׁתְּלֵם. וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים. בְּמָקוֹם הַזֶּה אֶעֱלֶה [נְתַעֲלֶה] מְדֻרְגָה זוֹ לְדֻרְגָה אַחֲרָת כְּרֹאֲוִי, וְשֵׁם אֶעֱבֹד עֲבוֹדָתוֹ.

רְבִי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם. הַפְּסוּק הַזֶּה קָשָׁה, שְׂאִין סוּפּוֹ רֵאשׁוּ וְאִין רֵאשׁוּ סוּפּוֹ. אֲלֵא דְּוֹד בְּקֶשׁ עַל עֲצָמוֹ, וְאַחֲרַי כְּךָ בְּקֶשׁ עַל הַכֹּל (תְּהַלִּים סה) דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי. אָמַר דְּוֹד, אֲנִי יִדְעִיתִי בְּעֲצָמִי שְׁחֻטָּאתִי, אֲכַל כְּמָה רִשְׁעִים הֵם בְּעוֹלָם שְׁהַתְּגַבְּרוּ חֻטְאֵיהֶם עֲלֵיהֶם יוֹתֵר מִמִּנִּי. הוֹאִיל וְכֵן, לִי וְלָהֶם, פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם.

בֵּא רְאֵה, בְּשַׁעֲה שְׂרָבִים הַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם, הֵם עוֹלִים עַד אוֹתוֹ מְקוֹם שְׁסַפְרֵי הַרְשָׁעִים נִפְתְּחוּ, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר הַבַּיִת) דִּין יוֹשֵׁב וְסַפְרִים נִפְתְּחוּ, וְאוֹתוֹ סִפֵּר [הַדִּין עוֹמֵר עֲלֶיהָ], [לְמַעַל מֵרֵאשׁוֹ שֶׁל דְּוֹד הוּא] מִשּׁוֹם כְּךָ דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי, וְעַל כֵּן פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם.

יַעֲקֹב, כְּמוֹ כֵּן מִשּׁוֹם כְּךָ לֹא הֶאֱמִין. אִם תֵּאמַר שֶׁלֹּא הֶאֱמִין בְּקְדוּשַׁת-בְּרוּךְ-הוּא - לֹא. אֲלֵא שֶׁלֹּא הֶאֱמִין בְּעֲצָמוֹ. אוֹלַי יִחְטָא, וְאוֹתוֹ הַחֻטָּא יִמְנַע אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יָשׁוּב בְּשָׁלוֹם וְתִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ הַשְּׂמִירָה, וּמִשּׁוֹם כְּךָ לֹא הֶאֱמִין

אֶהָא מְשִׁיב לִיה מְאֵתֵר דִּילִי כָּל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, וְיִתְחַבֵּר קְשָׁרָא דְכָלְא בֵּיה. אֵימְתִי, (בְּרַאשִׁית כח) וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, כִּד אֶהָא יְתִיב בְּדֶרֶגָא דִּילִי, וְאֶהָא יְתִיב בְּדֶרֶגָא דְשָׁלוֹם לְתַמְנָא בֵּית אָבִי, וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם דִּיִּיקָא, כְּדִין וְהָיָה יי לִי לְאֱלֹהִים.

דְּבַר אַחֵר וְשִׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית אָבִי, דְּתַמְנָן הוּא אֲרַעָא קְדִישָׁא, תַּמְנָן אֲשַׁתְּלִים. וְהָיָה יי לִי לְאֱלֹהִים. בְּאֵתֵר דָּא, אֲסַלֵּק (אֲסַתְּלֵק) מְדֻרְגָא דָּא לְדֶרֶגָא אַחֲרָא כְּדָקָא יְאוֹת, וְתַמְנָן אֶפְלַח פּוֹלְחָנִיה.

רְבִי חֲזִיא פְּתַח וְאָמַר, (תְּהַלִּים סה) דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם. הֵא קָרָא קְשָׁיָא, דְּלָאוּ סוּפִיָּה רִישִׁיָּה, וְלָאוּ רִישִׁיָּה סוּפִיָּה. אֲלֵא דְּוֹד בְּעָא עַל גְּרַמִּיָּה, וְלִבְתֵּר בְּעָא עַל כָּלָא. דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי. אָמַר דְּוֹד, אֲנָא יִדְעֵנָא בְּגְרַמִּי דְּחִבְנָא, אֲכַל כְּמָה חֲזִיבִין אֵינוֹן בְּעֵלְמָא, דְּאֵתְּגַבְּרוּ חוּבִיָּיהוּ עֲלֵיָּיהוּ יִתִּיר מִנִּי. הוֹאִיל וְכֵן, לִי (דף קנא ע"א) וְלָהוֹן, פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם.

הֵא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּחֲזִיבִין סְגִיאִין בְּעֵלְמָא, אֵינוֹן סְלִקִין, עַד הֵהוּא אֶתֵר דְּסַפְרֵי דְּחֲזִיבִיָּא אֶתְּפַתְּחוּ, כְּמָה דְּאֵתֵר אָמַר, (דְּנִיָּאל ז) דִּינָא יְתִיב וְסַפְרִין פְּתִיחוּ, וְהֵהוּא סִפֵּר (דִּינָא עֲלֶיהָ קְרִיָּמָא), (נ"א לְעֵילָא מְרִישִׁיָּה דְּדוֹד אִיהוּ) בְּגִינֵי כְּךָ, דְּבַרֵּי עֲוֹנוֹת גָּבְרוּ מִנִּי, וְעַל דָּא פִּשְׁעֵינוּ אֶתְּה תְּכַפְּרֵם.

יַעֲקֹב, כְּמוֹ כֵּן מִשּׁוֹם כְּךָ לֹא הֵימִין, אִי תִימָא דְּלֹא הֵימִין בְּקְדוּשַׁת בְּרִיךְ הוּא, לֹא. אֲלֵא, דְּלֹא הֵימִין בֵּיה בְּגְרַמִּיָּה, דִּילְמָא יַחּוּב, וְהֵהוּא חוּבָא, יִמְנַע לִיה, דְּלֹא יְתוּב בְּשָׁלָם וְיִסְתַּלַּק נְטִירוֹ מִנִּיה, וּבְגִין כְּךָ, לֹא הֵימִין בְּגְרַמִּיָּה. וְהָיָה יי לִי לְאֱלֹהִים, אֶפְּלִלוּ

בַּעֲצֻמוֹ. וְהָיָה ה' לִי לְאֱלֹהִים  
אֲפִלוּ רַחֲמִים, כְּשֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,  
אֲשִׁים כְּנִגְדִי אֶת הַדִּין, מִשׁוֹם  
[שְׁתֵּרִי] שְׁאֲנִי עוֹבֵד לְפָנָיו תָּמִיד.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אָמַר יַעֲקֹב, כְּעַת  
אֵינִי צָרִיף אֶת הַדִּין. כְּשֶׁאֲשׁוּב  
לְבֵית אָבִי אֲתַכְּלֵל בְּדִין וְאֲתַקְּשֶׁר  
בּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, לֹא כֹּף, אֲלֵא  
אָמַר, עֲכָשׁוּ אִם יִהְיֶה אֱלֹהִים  
עִמָּדִי, אֲנִי צָרִיף שֶׁהַדִּין יִשְׁמַר  
אוֹתִי עַד שֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם אֶל בֵּית  
אָבִי. אָבֵל כִּיּוֹן שֶׁאֲשׁוּב בְּשָׁלוֹם,  
אֲכַלִּיל אֶת הַרַחֲמִים בְּדִין,  
וְאֲתַקְּשֶׁר בְּקֶשֶׁר נֶאֱמָן לְהַכְלִיל  
הַכֹּל יַחַד. וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר  
שָׁמְתִי מִצְבֵּה יְהוָה בֵּית אֱלֹהִים,  
שְׁתֵּרִי אִזּוּ הַכֹּל יִהְיֶה קֶשֶׁר אֶחָד,  
וְהָאֵבֶן הַזֹּה מִתְּבָרַכַת מִיֵּמִין  
וּמִשְׁמָאל, מִתְּבָרַכַת מִמַּעַלָּה  
וּמִמַּטָּה, מִשׁוֹם [וְהָ] שְׁאֲתָן מִעֲשֶׂר  
מַכֵּל.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הִנֵּה כְּתוּב וַיִּקַּח  
מֵאֲבִנֵי הַמָּקוֹם. וְאִם תֹּאמַר  
שֶׁהָאֵבֶן הַזֹּה עֲלִיוֹנָה [עַל] כֶּמֶה  
אֲבָנִים לְמָקוֹם מוֹשְׁבָה לְשֵׁרוֹת  
עֲלִיָּהֶם, [וְהוּוּ שְׁתֵּרִי] וְהָרִי כְּתוּב  
וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבֵּה  
- [עֲלִיוֹנָה הָיָה צָרִיף לְהוֹתוֹ] מִשׁוֹם [כִּיּוֹן]  
שֶׁאֲמַר אֵינִי זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,  
כִּיּוֹן הָרִים אוֹתָהּ מִצְבֵּה עֲלִיוֹנָה,  
מִשׁוֹם שֶׁתֵּלָה בָּהּ כָּל הַשְּׁבֻחַת שֶׁל  
זֶה, שֶׁאֵינִי זֶה לְקַיֵּם [לְמַשְׁה] כִּי אִם  
בֵּית אֱלֹהִים, וַיִּפְּהָ. וְעַל כֵּן אֲשֶׁר  
שָׁמְתִי מִצְבֵּה.

יְהוָה בֵּית אֱלֹהִים לְעֹלָמִים. בֵּית  
אֱלֹהִים? בֵּית ה' הִיָּה צָרִיף  
לְהוֹתוֹ, כִּמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לְכוּנֵן אֶת  
בֵּית ה', וְכֵן [תַּהֲלִים קַבֵּב] בֵּית ה'  
גִּלְגָּל. אֲלֵא מָקוֹם בֵּית הַדִּין הוּא  
מִשְׁנֵי צְדָדִים עֲלִיוֹנִים - מִצַּד  
הַיּוֹבֵל שֶׁהוּא אֱלֹהִים חַיִּים,  
וּמִהַצַּד שֶׁל יִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, הַיּוֹבֵל, אֵף עַל  
גַּב שֶׁהַדִּינִים [וְצִאִים] מִתְּעוֹרְרִים

רַחֲמִי, כִּד אֵיתוּב בְּשָׁלָם, אֲשׁוּי לְקַבְּלֵי לְדִינָא,  
בְּגִין (ס"א דְהָא) דְאֲנָא פְּלַח קַמִּיה תְּדִיר.

אָמַר רַבִּי אֲחָא, אָמַר יַעֲקֹב, הַשְׁתָּא לָא  
אֲצִטְרִיכְנָא לְדִינָא, כִּד אֵיתוּב לְבֵית  
אָבָא, אֲתַכְּלִילְנָא בְּדִינָא וְאֲתַקְּשֶׁר בִּיה. אָמַר  
רַבִּי יוֹסֵי, לָאוּ הָכִי, אֲלֵא אָמַר, הַשְׁתָּא אִם  
יִהְיֶה אֱלֹהִים עִמָּדִי, דִּינָא אֲצִטְרִיכְנָא לְנִטְרָא  
לִי, עַד דְאֵיתוּב בְּשָׁלָם לְבֵית אָבָא, אָבֵל כִּיּוֹן  
דְאֵיתוּב בְּשָׁלָם, אֲתַכְּלִילְנָא רַחֲמֵי בְּדִינָא,  
וְאֲתַקְּשֶׁר בְּקֶשֶׁר מְהִימְנָא, לְאֲכַלְלָא כֹּלָא  
כַּחַד. (בְּרַאשִׁית כח) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׁמְתִי  
מִצְבֵּה יְהוָה בֵּית אֱלֹהִים. דְהָא כְּדִין יְהֵא כֹּלָא  
קְשׁוּרָא חָדָא, וְהָאִי אֵבֶן אֲתַבְּרַכָא מִיֵּמִינָא  
וּמִשְׁמָאלָא, אֲתַבְּרַכָא מִעִילָא וּמִתַּתָּא, בְּגִין  
(דָא) דְאֲתָן מִעֲשֶׂרָא מַכְּלָא.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, הָא כְּתוּב, (בְּרַאשִׁית כח) וַיִּקַּח  
מֵאֲבִנֵי הַמָּקוֹם. וְאִי תִימָא דְאֲבָנָא דָא,  
עֲלָאָה (עַל) כֶּמֶה אֲבָנִין לְאַתֵּר מוֹתְבִיָּה, לְמִשְׁרֵי  
עֲלִיָּהוּ, (נ"א הָאִי דְכְּתִיב) וְהָא כְּתוּב וְהָאֵבֶן הַזֹּאת  
אֲשֶׁר שָׁמְתִי מִצְבֵּה, (נ"א עֲלִיוֹנָה מִיבְעֵי לִיה). בְּגִין (נ"א  
כִּיּוֹן) דְאָמַר (בְּרַאשִׁית כח) אֵינִי זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים,  
הָכָא אָרִים לָהּ קַמָּא עֲלָאָה, בְּגִין דְתֵלָא כָּל  
שְׁבַחָא דְזֶה בָּהּ, דְאֵינִי זֶה לְקַיֵּמָא (לְתַתָּא) כִּי אִם  
בֵּית אֱלֹהִים. וְשִׁפִּיר. וְעַל דָּא אֲשֶׁר שָׁמְתִי  
מִצְבֵּה כְּתוּב.

יְהוָה בֵּית אֱלֹהִים לְעֹלָמִין, בֵּית אֱלֹהִים, בֵּית  
יְי מִיבְעֵי לִיה, כֶּמֶה דְאֲתָ אָמַר, (עוּרָא א)  
לְכוּנֵן אֶת בֵּית יְי. וְכֵן (תַּהֲלִים קַבֵּב) בֵּית יְי גִּלְגָּל.  
אֲלֵא, אֲתֵר דְבִי דִינָא אִיהוּ מִתְרִין סְטְרִין  
עֲלָאִין, מִסְטְרָא דְיוֹבֵלָא, דְאִיהוּ אֱלֹהִים חַיִּים.  
וּמִסְטְרָא דְיִצְחָק אֱלֹהִים.

אָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, יוֹבֵלָא, אֵף עַל גַּב דְּדִינִין  
(בְּגִין) מִתְעוֹרִין מִינָהּ, וְכִלְהוּ רַחֲמֵי (וְדִינֵי),

ממנה וכלם רחמים (ורניים), כל השמחות יוצאות ממנה, והוא שמחת (הוא חרות) הכל. אלא בית אלהים - הצד של הדין הקשה. אם לטוב, בצד (היכל) השמאל מתעוררת בו אהבה, כמו שנאמר שמאלו תחת לראשי. אם לרע, בצד השמאל מתעורר בו דין קשה, כמו שנאמר מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ. ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, בית אלהים, הינו שפתיב קרית מלך רב. יש מלך סתם ויש מלך רב. ודאי שהעולם העליון הוא מלך רב, וזהו קרית מלך רב.

רבי חייא ורבי חזקיה היו יושבים תחת האילנות של שדה אונו. נרדם רבי חייא, וראה את אליהו. אמר, מהזכחת הדרך של מר מאיר השדה. אמר, כעת באתי להודיע שקרובה ירושלים להתרב, וכל אותן קריות החכמים, משום שירושלים היא דין, ועל דין עומדת ועל דין תתרב, והנה נתנה רשות לסמאל עליה ועל גבורי העולם, ובאתי להודיע לחכמים אולי יאריכו את שנות ירושלים, שהרי כל זמן שנמצאת בה תורה - היא עומדת, משום שהתורה עץ החיים העומד עליה. כל זמן שהתורה מתעוררת למטה - עץ החיים לא יז למעלה. פסקה התורה למטה - עץ החיים מסתלק [ממנה] מן העולם.

ועל כן, כל זמן שהחכמים ישמחו בתורה, לא יוכל עליהם סמאל, שהרי פתוב הקל קול יעקב והידיים ידי עשו. זו התורה העליונה שנקראת קול יעקב. בעוד שאותו קול לא פוסק, הדבור שולט ויכול, ועל כן לא צריך להפסיק בתורה. והתעורר רבי חייא, והלכו ואמרו את

כל חידו מינה נפקין, והוא חדותא (ס"א והוא חירותא) דכלא. אלא בית אלהים, סטרא דדינא קשיא, אי לטב, בסטרא (רובלא) דשמאלא, אתער ביה רחמותא, כמה דאת אמר, (שיר השירים ב) שמאלו תחת לראשי. אי לביש, בסטרא דשמאלא, אתער ביה דינא קשיא, כמה דאת אמר, (ירמיה א) מצפון תפתח הרעה על כל יושבי הארץ, ודאי בית אלהים. רבי שמעון אמר, בית אלהים היינו דכתיב, (תהלים מח) קרית מלך רב. אית מלך סתם, ואית מלך רב, ודאי עלמא עלאה, מלך רב איהו, ודא הוא (שם) קרית מלך רב.

רבי חייא ורבי חזקיה, הוו יתבי תחות אילני דחקל אונו, אדמוף רבי חייא, חמא ליה לאליהו, אמר מקסטיטורא דמר, חקלא נהיר. אמר, השתא אתינא לאודעא, דירושלם קריב איהו לאתחרבא, וכל אינון קרתין דחכימיא. בגין דירושלם דינא איהו, ועל דינא קיימא, ועל דינא אתחרב, והא אתיהיב רשו לסמאל עליה, ועל תקיפי עלמא, ואתינא לאודעא לחכימיא דילמא יורכוון שני דירושלם, דהא כל זמנא דאורייתא אשתפח בה, היא קיימא. בגין דאורייתא אילנא דחיי דקיימי עליה, (תרי נוסחי אינון) כל זמנא דאורייתא אתער לתתא אילנא דחיי לא אעדי לעילא, פסק אורייתא לתתא אילנא דחיי אסתלק (מינה) מעלמא.

ועל דא, כל זמנא דחכימיא יחדון בה באורייתא, לא יכיל סמאל בהו, דהא כתיב, (בראשית כז) הקול קול יעקב והידיים ידי עשו, דא הוא אורייתא עלאה, דאקרי קול יעקב, בעוד דההוא קול לא פסק, דבור שלטא ויכלא, ועל דא לא אצטריף אורייתא

למפסק. ואתער (דף קנא ע"ב) רבי חייא, ואזלו  
ואמרו מלה דא לחכימא.

אמר רבי ייסא, פלא ידעין דא, והכי הוא,  
דכתיב, (תהלים קכז) אם ה' לא ישמר עיר  
שוא שקד שומר, אליו אנון דמשתדלין  
באורייתא, קרתא קדישא קיימא עליהו, ולא  
על גבריין תקיפין דעלמא, היינו דכתיב אם  
ה' לא ישמר עיר וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. (בראשית כט)  
יהודה פתח ואמר, (תהלים ג)  
מזמור לדוד בברחו מפני  
אבשלום בנו. בפסוק הזה  
התעוררו החברים, אבל מזמור  
לדוד, למה אמר שירה? אם  
משום שבנו הוא שקם עליו,  
יותר קינה היה צריך להיות,  
שהרי הרע עליו על האדם קצת  
מקרובו משאחר הרבה. אלא  
מזמור לדוד, אמר שירה, וכך  
בקש דוד, שחשב שהקדוש  
ברוך הוא סלק את חטאו לעולם  
ההוא. פיון שראה שכאן בעולם  
הזה רוצה לגבות ממנו, שמח.  
עוד, שראה שעליונים ממנו היו  
בעולם שברחו, וכלם לבדם.  
יעקב ברח, שפתיב (הושע יב)  
ויברח יעקב שדה ארם, וברח  
לבדו. משה ברח, שפתיב (שמות כ)  
ויברח משה מפני פרעה, וברח  
לבדו. ודוד ברח, פל אותם  
שליטי הארץ וכל אותם גבורי  
הארץ וראשי ישראל, כלם ברחו  
עמו, וסובבים מימינו ומשמאלו  
לשמר אותו מפל הצדדים. פיון  
שראה השבח הזה, אמר שירה.  
ואמר רבי יהודה, כלם פגשו את  
הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש  
בה? אלא דוד בעל שנאה היה  
פגודו [של הבאר] באותו הזמן,  
ומשום כך לא פגש בה. את  
יעקב ומשה קבלה אותם הבאר  
בשמחה ורצתה להתקרב עמם.  
ועל כן, פיון שראתה אותם

הדבר הזה לחכמים.  
אמר רבי ייסא, הכל יודעים את  
זה, וכך הוא, שפתיב אם ה' לא  
ישמר עיר שוא שקד שומר. אלו  
הם שמשתדלים בתורה, הקריה  
הקדושה עומדת עליהם, ולא על  
הגברים הגבורים של העולם,  
הינו שפתיב אם ה' לא ישמר עיר  
וגו'.

וירא והנה באר בשדה וגו'. רבי  
יהודה פתח ואמר, (תהלים ג)  
מזמור לדוד בברחו מפני  
אבשלום בנו. בפסוק הזה  
התעוררו החברים, אבל מזמור  
לדוד, למה אמר שירה? אם  
משום שבנו הוא שקם עליו,  
יותר קינה היה צריך להיות,  
שהרי הרע עליו על האדם קצת  
מקרובו משאחר הרבה. אלא  
מזמור לדוד, אמר שירה, וכך  
בקש דוד, שחשב שהקדוש  
ברוך הוא סלק את חטאו לעולם  
ההוא. פיון שראה שכאן בעולם  
הזה רוצה לגבות ממנו, שמח.  
עוד, שראה שעליונים ממנו היו  
בעולם שברחו, וכלם לבדם.  
יעקב ברח, שפתיב (הושע יב)  
ויברח יעקב שדה ארם, וברח  
לבדו. משה ברח, שפתיב (שמות כ)  
ויברח משה מפני פרעה, וברח  
לבדו. ודוד ברח, פל אותם  
שליטי הארץ וכל אותם גבורי  
הארץ וראשי ישראל, כלם ברחו  
עמו, וסובבים מימינו ומשמאלו  
לשמר אותו מפל הצדדים. פיון  
שראה השבח הזה, אמר שירה.  
ואמר רבי יהודה, כלם פגשו את  
הבאר הזו. ולמה דוד לא פגש  
בה? אלא דוד בעל שנאה היה  
פגודו [של הבאר] באותו הזמן,  
ומשום כך לא פגש בה. את  
יעקב ומשה קבלה אותם הבאר  
בשמחה ורצתה להתקרב עמם.  
ועל כן, פיון שראתה אותם

תו, דחמא דעלאי מניה הוו בעלמא, דקא  
ברחו, וכלהו בלחודייהו. יעקב ערק,  
דכתיב, (הושע יב) ויברח יעקב שדה ארם, וערק  
בלחודוי. משה ערק, דכתיב, (שמות ב)  
ויברח  
משה מפני פרעה, וערק בלחודוי. ודוד ברח,  
פל אינון שולטני ארעא, וכל אינון גיברי  
ארעא, ורישיהון דישראל, בלהו ערקין  
עמיה וסחרין ליה, מימיניה ומשמאליה,  
לנטרא ליה מפל סטריין, פיון דחמא שבחא  
דא, אמר שירתא.

ואמר רבי יהודה, בלהו אערעו בהאי באר.  
ודוד אמאי לא אערע ביה. אלא, דוד  
מארי דבבו, הוה לקבליה, (דבריאל) ביהוא  
זמנא, ובגין כך, לא אערע ביה. ליעקב



הבאר הזו, עליו המים אליה  
כאשה ששמחה עם בעלה.  
ואם תאמר, הנה אליהו ברח ולא  
פגש בה, למה? אלא אליהו הוא  
למטה מן הבאר, ולא למעלה,  
כמו שהיו משה ויעקב, ומשום  
כך הוא מלאך ועושה שליחות.  
ומשום שיעקב וימשה הם  
למעלה מן הבאר, הבאר שמחה  
אליהם ועלתה לקבל אותם  
כאשה ששמחה לבעלה ומקבלת  
אותו.

וירא והנה באר בשדה. סוד הוא  
שראה את הבאר הזו למעלה, זה  
כמו זה. כתוב שלשה עברי צאן  
רובצים עליה. אם הם שלשה,  
למה כתוב ונאספו שמה כל  
העדרים? אלא הם שלשה:  
דרום, מזרח, צפון. דרום מן הצד  
הנה, וצפון מהצד הנה, ומזרח  
ביניהם. ואלו עומדים על הבאר  
הזו ואוחזים אותה וממלאים  
אותה. מה הטעם? משום כי מן  
הבאר ההיא ישקו העדרים. הינו  
שכתוב ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. רבי  
אלעזר אמר, כתוב (ישעיה נא)  
שמעו אלי רדפי צדק. אותם  
המבקשים סוד האמונה, אותם  
שנדבקו בקשר האמונה, אותם  
שיודעים דרכי המלך העליון  
[קרו שמו].

בשעורים שנים ויצאו לקראת  
אחד - מקבלים אותו בין שתי  
זרועות. שנים יורדים למטה,  
שנים הם, אחד ביניהם. שני  
אלה מושב הנביאים, המקום  
שיונקים בו, אחד ביניהם, שהוא  
מתחבר בכל, הוא נוטל הכל.  
אותה באר קדושה עומדת  
תחתיהם, היא שדה התפוחים  
הקדושים. מהבאר הזו משקים  
העדרים, כל אותן המרפבות, כל

ומשה, בחדוה קביל לון האי באר, ובצעא  
לאתקרבא בהדייהו, ועל דא כיון דחמא לון  
האי באר סליקו מיא לגבייהו, פאתתא  
דחדיאת עם בעלה.

ואי תימא הא אליהו ברח ולא אערע ביה,  
אמאי. אלא, אליהו לתתא מן באר הוא,  
ולא לעילא, כמה דהו משה ויעקב, ובגין  
כך, מלאך איהו, ועביד שליחותא, ובגין  
דיעקב ומשה, לעילא אינון מן הבאר, באר  
חדי לגבייהו, וסליק לקבלא לון, פאתתא  
דחדיאת לגבי בעלה, ומקבלא ליה.

וירא והנה באר בשדה, רזא איהו, דחמא  
האי באר לעילא, דא כגוונא דא,  
פתיב, (בראשית כט) שלשה עברי צאן רובצים  
עליה, אי אינון (דף קנב ע"א) שלשה, אמאי  
פתיב, (בראשית כט) ונאספו שמה כל העדרים.  
אלא, אינון שלשה, דרום, מזרח, צפון.  
דרום מהאי סטרא, וצפון מהאי סטרא,  
ומזרח ביניהו, ואלין קיימין על האי באר  
ואחידין ליה, ומליין ליה. מאי טעמא, בגין,  
(בראשית כט) פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים.  
הינו דכתיב, (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי.

תוספתא

וירא והנה באר בשדה. (בראשית כ"ט) רבי אלעזר אמר,  
פתיב (ישעיה נא) שמעו אלי רדפי צדק, אינון  
דתבעי רזא דמהימנותא, אינון דאתדבקו בקשורא  
דמהימנותא, אינון דידעין ארחוי דמלכא עלאה.  
כד סליקו תרין, ונפקו לקדמות חד, מקבלין ליה בין  
תרין דרועין. תרי נחתי לתתא, תרין אינון, חד  
ביניהו. תרין אלין מותבא דנביאי, אתר דינקי ביה, חד  
ביניהו, דאיהו אתחבר בכלא, הוא נוטל כלא.  
ההוא בירא קדישא קאים תחותיהו, חקלא דתפוחין  
קדישין איהו. מהאי בירא מתשקין עדריא, כל

אותם בעלי כנפים. שלשה קימים רובצים [ועומדים] על הבאר הזו. הבאר הזו מתמלאת מהם. זהו שכתוב כי מן הבאר היא יסקו העדרים וגו'. זה נקרא אדני, ועל זה כתוב אדני אלהים אתה החלות, וכתוב והאר פניך על מקדשך השמש למען אדני. אדון כל הארץ. זהו שכתוב הנה ארון הברית אדון כל הארץ. ע"כ התוספתא.

ונאספו שמה כל העדרים, הינו שכתוב (קהלת א) כל הנחלים הלכים את הים. ונגללו את האבן מעבירים ממנה את תקף הדין הקשה, אותו שקפא ונקרש, [מים זכרים] שאז נקרא אבן, ולא יוצאים ממנה מים החוצה. וכשאותם הנחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין, ולא יכול הצפון להקריש את המים, פנהר הנה, כשמימיו רבים, לא קופאים ונקרשים המים, כמו נהר שמימיו מועטים.

ועל כן, כשאותם נחלים באים, מתחזק הדרום, שהוא הימין, והמים מפשירים ושופעים ומשקים את העדרים, כמו שאמרנו, שכתוב יסקו כל חיתו שדי. והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, משום שהעולם צריך את הדין שלה, שתהיה בדין, להוכיח את הרשעים בה. בא ראה, כשיעקב היה יושב על הבאר וראה המים עולים אליו, ידע ששם תודמן לו אשתו. וכן במשה, כשישב על הבאר, פיון שראה שהמים עולים אליו, ידע שאשתו תודמן לו לשם. וכך היה ליעקב, ששם הודמנה לו אשתו, כמו שכתוב עודנו מדבר עם ורחל באה עם ורחל באה עם הצאן. ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'.

אינון רתיבין, כל אינון מארי גדפין. ג' קיימין רביעין (קיימין) על האי בירא, האי בירא מנייהו אתמלי, הדא הוא דכתיב, (בראשית כט) כי מן הבאר ההיא יסקו העדרים וגו'. דא אדני אתקרי, על דא כתיב, (דברים ג) אדני אלהים אתה החילות, וכתיב, (דניאל ז) והאר פניך על מקדשך השמש למען אדני. אדון כל הארץ, הדא הוא דכתיב, (יהושע ג) הנה ארון הברית אדון כל הארץ. (ע"כ תוספתא)

ונאספו שמה כל העדרים, הינו דכתיב, (קהלת א) כל הנחלים הולכים אל הים. (בראשית כט) ונגללו את האבן, מעבירין מינה תקיפו דינא קשיא, ההוא דגליד וקריש, (ס"א פיון דכרין) דכדין אקרי אבן, ולא נפקי מינה מייא לבר. וכד אינון נחלין אתיין, אתתקף דרום דאיהו ימינא, ולא יכלא צפון למקדש מיין, פהאי נהרא, פד מימיו סגיאיין, לא גלידין וקרישי מנא, פנהרא דמימיו זעירין. ועל דא, פד אינון נחלין אתיין, אתתקף דרום דאיהו ימינא, ומיין אשתריין, ונגדין ואשקייין עדרייא, פמה דאמרן דכתיב יסקו כל חיתו שדי. (בראשית כט) והשיבו את האבן על פי הבאר, למקומה, בגין דעלמא אצטריף דינא דילה, דתהוי בדינא לאוכחא ביה חייבא.

הא חזי, יעקב פד הוה יתיב על בירא, וחקא מנא דסלקין לגביה, ידע דתמן תודמן ליה אתתיה. וכן במשה, פד יתיב על בירא, פיון דחקא דמנא סלקין לגביה, ידע דאתתיה אזדמנת ליה תמן, והכי הוה ליה ליעקב, דתמן אזדמינת ליה אתתיה, פמה דכתיב, (בראשית כט) עודנו מדבר עם ורחל באה עם הצאן, ויהי כאשר ראה יעקב את רחל וגו'. משה, דכתיב, (שמות ו) ויבאו הרועים

וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְתַמָּן אֲזַדְמַנַּת לִיהַ צְפוּרָה, (ד) קנב ע"ב) בְּגִין דְּהֵיּוּא בְּאֵר גְּרַמָּא לוּן.

הָא חֲזִי הָאֵי בְּאֵר, שְׁבַע זְמַנִּין כְּתִיב בְּפִרְשְׁתָּא דָא, בְּגִין דְּאִיהוּ רְמִז לְשְׁבַע. וְהָכִי אֶקְרִי בְּאֵר שְׁבַע, (ובגין) בְּאֵר דָּא, אֲדַכְּר שְׁבַע זְמַנִּין בְּפִרְשְׁתָּא דָא. דְּכְתִיב, (בראשית כט) וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה. כִּי מִן הַבְּאֵר הֵיחָא. וְהָאֲבָן גְּדוּלָּה עַל פִּי הַבְּאֵר. וְנֶאֱסַפּוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֲבָן עַל פִּי הַבְּאֵר. וַגְּלָלוּ אֶת הָאֲבָן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וַיִּגַּל אֶת הָאֲבָן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. הָא שְׁבַעָה. וּבּוֹדָאֵי דְהָכִי הוּא.

בְּמִשָּׁה לֹא כְתִיב אֱלָא זְמַנָּא חֲדָא, דְּכְתִיב, (שמות ב) וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּגִין דְּמִשָּׁה, אֲתַפְּרֵשׁ מִכָּל וְכָל מִבֵּיתָא דְלַתְתָּא, וַיַּעֲקֹב לֹא אֲתַפְּרֵשׁ כָּלָל. בְּמִשָּׁה חַד, כְּמָה דְכְתִיב, (שיר השירים ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא לְאִמָּה. וּבְגִין כֶּן מִשָּׁה מְאִרְיָה דְבֵיתָא הָוָה, וְאֲסַתְּלַק לְעִילָא, בְּמִשָּׁה כְּתִיב, (שמות ב) וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר, בְּיַעֲקֹב וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה, וְלֹא כְתִיב וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר.

דְּכָר אַחַר (בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, רַבִּי אַבָּא פִּתַח וְאָמַר, (תהלים ק) אֲשֶׁרִי שְׁמֵרִי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. אֲשֶׁרִי שְׁמֵרִי מִשְׁפָּט, זְפַאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, דְּקַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב לוּן אֲוִרְיִיתָא דְקִשׁוּט לְאֲשְׁתַּדְלָא בְּהַ יִמְמָא וְלִילִי. דְּהָא כָּל מָאן דְּאֲשְׁתַּדְלָא בְּאוִרְיִיתָא, אֵית לִיהַ חִירוּ מִכָּלָא, חִירוּ מִן מוֹתָא דְלֹא יִכְלָא לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהַ, וְהָא אוּקְמוּהַ. בְּגִין דְּכָל מָאן דְּאֲשְׁתַּדְלָא בְּאוִרְיִיתָא וְאֲתַאֲחִיד בְּהַ, אֲתַאֲחִיד בְּאִילָנָא דְחַיִּי. וְאִי אֲרַפִּי גְרַמְיָה מְאִילָנָא דְחַיִּי, הָא אִילָנָא דְמוֹתָא שְׂרִיא עֲלוּי, וְאֲתַאֲחִיד בֵּיהַ.

מִשָּׁה, שְׁכַתּוּב (שמות ב) וַיִּכְאֹו הָרַעִים וַיִּגְרְשׁוּם וַגּוֹ', וְשֵׁם הַזְּדִמְנָה לוּ צְפוּרָה, מִשׁוּם שְׂאוֹתָהּ הַבְּאֵר גְּרַמָּה לְהֵם.

בְּאֵר רָאָה, הַבְּאֵר הַזֶּה כְּתוּבָה שְׁבַע פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה, מִשׁוּם שֶׁהִיא רְמִז לְשְׁבַע. וְכַךְ נִקְרָאת בְּאֵר שְׁבַע. [ומשום] הַבְּאֵר הַזֶּה נִזְכָּרְת שְׁבַע פְּעָמִים בְּפִרְשָׁה הַזֶּה, שְׁכַתּוּב וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה. כִּי מִן הַבְּאֵר הֵיחָא. וְהָאֲבָן גְּדוּלָּה עַל פִּי הַבְּאֵר. וְנֶאֱסַפּוּ שְׁמָה כָּל הָעֲדָרִים וַגּוֹ' מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וְהִשְׁקוּ אֶת הַצֹּאֵן וְהִשִּׁיבוּ אֶת הָאֲבָן עַל פִּי הַבְּאֵר. וַגְּלָלוּ אֶת הָאֲבָן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. וַיִּגַּל אֶת הָאֲבָן מֵעַל פִּי הַבְּאֵר. הָרִי שְׁבַעָה, וּבּוֹדָאֵי שְׁכַךְ זָה.

בְּמִשָּׁה לֹא כְתוּב אֱלָא פַעַם אַחַת, שְׁכַתּוּב וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. מִשׁוּם שֶׁמִּשָּׁה נִפְרַד מִכָּל וְכָל מִבֵּית שְׁלֹמֹמֶטָה, וַיַּעֲקֹב לֹא נִפְרַד כָּלָל. בְּמִשָּׁה אַחַד, כְּכַתּוּב (שיר ו) אַחַת הִיא יוֹנְתִי תַמְתִּי. אַחַת הִיא לְאִמָּה. וּמִשׁוּם כֶּן מִשָּׁה הִיָּה כְּעַל הַבֵּית וְהַתְּעֵלָה לְמַעְלָה. בְּמִשָּׁה כְּתוּב וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר. בְּיַעֲקֹב - וַיֵּרָא וְהִנֵּה בְּאֵר בִּשְׂדֵה, וְלֹא כְתוּב וַיֵּשֶׁב עַל הַבְּאֵר.

דְּכָר אַחַר וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שְׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה - רַבִּי אַבָּא פִּתַח וְאָמַר, (תהלים ק) אֲשֶׁרִי שְׁמֵרִי מִשְׁפָּט עֲשֵׂה צְדָקָה בְּכָל עֵת. אֲשֶׁרִי שְׁמֵרִי מִשְׁפָּט, אֲשֶׁרִיֵּהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן לְהֵם תּוֹרַת אֱמֶת לְהַשְׁתַּדֵּל בְּהַ יָמִים וְלִילוֹת, שְׁהֵרִי כָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, יֵשׁ לוּ חֲרוּת מִהַכָּל, חֲרוּת מִן הַמְּוֹת, שְׁלֹא יִכּוֹל לְשַׁלֵּט עֲלָיו, וְהֵרִי פְרִשׁוּהַ, מִשׁוּם שֶׁכָּל מִי שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה וְנֶאֱחָז בְּהַ, נֶאֱחָז בְּעֵץ הַחַיִּים. וְאִם מִרְפָּה אֶת עַצְמוֹ מֵעֵץ

החיים, הנה עץ המות שורה עליו ונאחז בו. זהו שכתוב (משלי כד) התרפית ביום צר כחכה. התרפית - אם מרפה ידיו מן התורה.

ביום צר צר כחכה, מה זה צר כחכה? צר כח פה. שהרי היא תמיד לימין, ושמירתה תמיד על בן אדם כאשר הולך בדרכי התורה, ואז דוחה את הרע החוצה שלא יקרב לכן האדם ולא יוכל לקטרג לו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה ומתרפה ממנה, אזי צר כח פה, משום שאותו הרע, שהוא השמאל, שולט על האדם, ודוחה את ה"פה" הזו החוצה, עד שדוחק אותו מקום בצרה.

דבר אחר צר כחכה - שפאשר בן אדם אוהב מדרכי התורה, נאהב למעלה ונאהב למטה, והוא אהוב של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר (שמואל ב יב) וה' אהבו, שהיה אהוב של הקדוש ברוך הוא, ואהב אותו. וכשאדם סוטה מדרכי התורה, אזי צר כח פה, צר שלו ובעל שנאה הוא אליו, ושולט עליו אותו שנקרא רע, עד שמקטרג בו בעולם הזה ובעולם הבא.

בא ראה, הרע הזה, שהוא יצר הרע, שולט על העולם בכמה צדדים, וכמה שלטון יש לו בעולם, והוא נחש תקיף שחטא בו אדם, ונכשלים בו בני העולם ומושכים אותו עליהם, עד שמוציא להם את נשמותיהם. וברא וראה, כשהוא שולט, שולט על הגוף. וכיון ששולט על הגוף, יוצאת ממנו הנשמה, משום שהגוף נטמא, והנשמה עולה, ואין שולט עליו עד שנוטל רשות. וכמה הם שבאים מצדו ושולטים על העולם, והרי

הדא הוא דכתוב, (משלי כד) התרפית ביום צרה צר כחכה. התרפית, אי ארפי ידוי מאורייתא. ביום צרה צר כחכה, מאי צר כחכה. צר כח פה, דהא איהי תדיר לימינא. ונטירו דילה תדיר על בר נש פד אזיל באורחוי דאורייתא, וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגביה דבר נש, ולא יכיל לקטרגא ליה. וכד בר נש אסטי מארחוי דאורייתא ואתרפי מנה, פדין צר כח פה, בגין דההוא רע, דאיהו שמאלא שליט עליה דבר נש, ודחי ליה להאי כה לבר, עד דדחיק ליה אתר בעקו.

דבר אחר צר כחכה, דכד בר נש אחיד בארחי דאורייתא, אתרחים לעילא ואתרחים לתתא, ורחימא דקדשא ברין הוא הוי, כמה דאת אמר, (שמואל ב יב) ויי אהבו, דההו רחימוי דקדשא ברין הוא, ורחים ליה. וכד בר נש אסטי מארחי דאורייתא, פדין צר כח פה, צר דיליה, ומארי דכבו איהו לגביה, ושליט עלוי ההוא דאקרי רע. עד דמקטרג ביה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

הא חזי, האי רע דאיהו יצר הרע, שליט על עלמא בכמה סטריין. וכמה שלטנו אית ליה בעלמא, ואיהו חווא תקיפא דחב ביה אדם, וכשלין ביה בני עלמא, ומשכי ליה עלייהו, עד דאפיק לון נשמתיהו.

והא חזי, פד איהו שליט, שליט על גופא. וכיון דעל גופא שליט, נשמטא נפקא מניה, בגין דגופא אסתאב, ונשמטא סלקא. ולא שליט עליה עד דנטיל רשו. וכמה אינון דאתיין מסטריה, ושלטין על עלמא. והא תנינן דכל עובדין דעלמא דאתעבידו, ושלטי

שנינו שכל מעשי העולם  
שנעשים ושולטים בהם, ויש לו  
ממנים ושמשים, כלם שמשים  
במעשי העולם.

ועד פן הוא קץ של השמאל,  
והרי פרשוה שיש קץ לימין ויש  
קץ לשמאל, והקץ של השמאל  
הזה הוא קץ כל בשר. נקרא קץ  
כל בשר, לא נקרא קץ כל רוח,  
וסוד הדבר - זהו קץ [כל בשר] וזהו  
קץ. זה קץ על בשר, וזה על רוח.  
משום כך זה פנימי וזה חיצוני,  
זה ימין וזה שמאל, זה קדוש וזה  
טמא, והנה פרשוה.

ובא וראה סוד עליון קדוש של  
האמונה, הסוד של עולם הזכר  
ועולם הנקבה, וכל קדש  
הקדשים בו, וכל סודות האמונה  
מפאן יצאו, וכל החיים וכל  
החרות, וכל הטובות וכל  
האורות הם מפאן, וכל הפרכות  
וטללי נדבות, וכל האהבה של  
האהבות הכל מהצד הזה, סוד  
הדרום.

מצד הצפון מתפשטות דרגות  
עד שמגיעה למטה פסלת ההב,  
בצד הטמאה, לכלוף טמא,  
ואוחז את זה למעלה, ואוחז את  
זה למטה. וכאן מזדווגים זכר  
ונקבה יחד, והם רוכב נחש,  
הסוד של זכר ונקבה, וזה סוד  
עזאז"ל.

ומכאן נפרדות הדרגות ויוצאים  
פמה צדדים לעולם,  
שמתפשטים מכאן ושולטים על  
העולם, וכלם צדדי הטמאה,  
וממנים שרים לתוף העולם. בא  
ראה, כשיצא עשו לעולם, כלו  
אדם כשושנה בשער כמו  
השעיר, ומשם אלופים, מגנים  
ממנים [שנים עשר] ששולטים  
בעולם, והנה פרשוה.

בא ראה, אשרי שמרי משפט -  
ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם

בהו, ואית ליה ממנן ושמשין, בלהו שמשין  
בעובדין דעלמא.

ועד דא איהו קץ דשמאלא, והא אוקמוה,  
דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא,  
והאי קץ דשמאלא, איהו קץ כל בשר. קץ  
כל בשר אקרי, קץ כל רוחא לא אקרי, ורזא  
דמלה, דא איהו קץ (כל בשר) ודא איהו קץ, דא  
קץ על בשרא ודא על רוחא. בגין כך, דא  
פנימי ודא חיצון. דא ימינא, ודא שמאלא.  
דא קדישא, ודא מסאבא. והא אוקמוה.

ותא חזי, רזא עלאה קדישא דמהימנותא,  
רזא דעלמא דדכורא ועלמא דנוקבא,  
וכל קדושא דקדישין ביה, וכל רזי  
דמהימנותא מהכא נפקו. וכל חייזן וכל חירו  
וכל טבין וכל (דף קנג ע"א) נהורין מהכא אינון,  
וכל ברקאן וטלי נדבאן וכל רחימו  
דרחימותא כלא מסטרא דא, רזא דדרום.

מסטרא דצפון מתפשטי דרגין, עד דמטא  
לתתא קסטופא דדהבא, בסטרא  
מסאבא, לכלוכא דמסאב, ואחיד להאי  
לעילא ואחיד להאי לתתא, והכא מזדווגי  
דכר ונוקבא כחדא, ואינון רוכב נחש, רזא  
דדכר ונוקבא, ורזא דא עזאז"ל.

ומהכא מתפרשין דרגין, ונפקין פמה סטרין  
לעלמא, דמתפשטין מהכא,  
ושלטין על עלמא, וכלהו סטרי מסאבא,  
ורברבין ממנן גו עלמא. תא חזי, עשו פד  
נפק לעלמא, פוליה סומקא כורדא, בשערא  
כגוונא דשעיר, ומתמן אלופין ממנן תריסין  
(ס"א תריסר) דשלטין בעלמא, והא אוקמוה.

תא חזי, (תהלים קו) אשרי שמרי משפט, דנטרי  
מהימנותא דקדשא בריך הוא, בגין

ששומרים האמונה של הקדוש ברוך הוא, משום שהקדוש ברוך הוא הוא משפט, וצריך לאדם

לשמר שלא יסטה לדרך אחרת,  
אלא שיהיה שומר משפט,  
משום שהקדוש ברוך הוא הוא  
משפט, שכל דרכיו משפט.

עשה צדקה בכל עת - וכי בכל  
עת יכול אדם לעשות צדקה?  
אלא מי שמשפדל בדרך  
התורה ועושה צדקה עם אותם  
שצריכים אותה. שכל מי  
שעושה צדקה עם העני, מרבה  
אותה צדקה למעלה ולמטה.

בא ראה, מי שמשפדל בצדקה,  
אותה צדקה שעושה עולה  
למעלה ומגיעה למעלה לאותו  
המקום של יעקב, שהוא  
מרכבה עליונה, וממשיך ברכות  
למקום ההוא מן המעין של כל  
המענינות. ומאותה הצדקה  
ממשיך ומרבה ברכות לכל  
אותם הפתוחנים ולכל  
המרכבות ולכל החילות, וכלם  
מתברכים, ונוספים אורות  
כראוי, משום שכלם נקראו עת,  
וזהו שכתוב עשה צדקה בכל  
עת.

בא ראה, בזמן שהיו ישראל  
בארץ הקדושה, הם היו  
מושכים ברכות ממעלה למטה.  
וכשיצאו ישראל מן הארץ  
הקדושה, נכנסו פחת רשות  
אחרת, ונמנעו הברכות מן  
העולם.

בא ראה, יעקב היה פחת רשות  
קדושה. פיון שיצא מן הארץ,  
נכנס לרשות אחרת. וטרם  
שנכנס פחת רשות אחרת,  
התגלה עליו הקדוש ברוך הוא  
בחלום וראה כל מה שראה,  
והלכו עמו מלאכים קדושים,  
עד שישוב על הבאר. וכיון  
שישב על הבאר עלו אליו  
המים, וכן היה משה, שמשם  
הודמנה לו אשתו. סוד הדבר -  
הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

דקדשא בריך הוא, איהו משפט. ובעי ליה  
לבר נש לנטרא דלא יסטי לאורחא אחרא,  
אלא דיהא נטיר משפט, בגין דקודשא בריך  
הוא איהו משפט, דכל ארחוי משפט.

עושה צדקה בכל עת, (תהלים קו) וכי בכל עת  
יכיל בר נש למעבד צדקה. אלא, מאן  
דישתדל באורחוי דאורייתא, ועביד צדקה עם  
אינון דאצטריכו לה, דכל מאן דעביד צדקה  
עם מספנא, אסגי ההיא צדקה לעילא ותתא.

הא חזי, מאן דאשתדל בצדקה, ההיא צדקה  
דעביד, סליק לעילא, ומטא לעילא  
לההוא אתרא דיעקב, דאיהו רתיכא עלאה.  
ואמשיך ברכאן לההוא אתר, ממבועא דכל  
מבועין. ומההיא צדקה, אמשיך וארבי ברכאן  
לכל אינון תתאי, ולכל רתיכין ולכל חילין,  
וכלהו אתברכאן ואתוספן נהורין, כדקא  
יאות. בגין דכלהו אקרו עת, ודא הוא דכתיב,  
עושה צדקה בכל עת.

הא חזי, בזמנא דהווי ישראל בארעא  
קדישא, אינון הווי משכי ברכאן מלעילא  
לתתא, וכד נפקו ישראל מארעא קדישא,  
עאלו תחות רשו אחרא, וברכאן אתמנעו  
מעלמא.

הא חזי, יעקב הוה תחות רשו קדישא, פיון  
דנפק מארעא, עאל ברשו אחרא, ועד  
לא עאל תחות רשו אחרא, אתגלי עליה  
קדשא בריך הוא בחלמא, וחמא כל מה  
דחמא, ואזלו עמיה מלאכין קדישין, עד  
דיתיב על בירא. וכיון דיתיב על בירא, סליקו  
מיא לגביה, וכן הוה משה, דמתמן אזדמנת  
ליה אתתיה. רזא דמלה, בירא לא סלקא, אלא  
כד חמא קשרא דיליה לאתחברא בהדיה.

הבאר לא עולה אלא כשרואה את הקשר שלה להתחבר עמו.

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַפְּסוּקִים הִלְלוּ קוֹשִׁים זֶה עַל זֶה. בְּרֵאשׁוֹנָה כְּתוּב וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. וְלָכֵן הָיָה יוֹשֵׁב בְּחָרָן. לָמָּה נִסַּע מִשָּׁם? שְׁפָתוֹב וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִנֵּינ לָנוּ שְׁפָתָרָן הָיָה דִּירוֹ שֶׁל לָכֵן? שְׁפָתוֹב וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲחֵי מֵאִין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרָן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הִידְעָתֶם אֵת לָכֵן בֶּן נַחוּר וַיֵּאמְרוּ הִידְעָתֶם אֵת לָכֵן בֶּן נַחוּר וַיֵּאמְרוּ יִדְעָנוּ. לָכֵן הָיָה בְּחָרָן.

אֲלֵא יַעֲקֹב אָמַר, אֲנִי רוֹצֵה לְהַפְּסֵס בְּשִׁכְנָה מְשׁוּם שְׂאֲנִי רוֹצֵה לְהִתְחַתֵּן. כְּשֵׁאֲבָא נִשְׂא וְשִׁלַּח אֵת הָעֶבֶד, מֵצֵא עֵין הַמַּיִם, וְאֵז הַזְּדֻמָּנָה לְאֲבָא אֲשֶׁה, וְהִנֵּה בְּמִקּוֹם הַזֶּה לֹא מֵצֵאתִי לֹא עֵין וְלֹא בָּאָר וְלֹא מַיִם, וּמִיָּד - וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְשֵׁם הַזְּדֻמָּנָה לוֹ בָּאָר, כְּמוֹ שְׂאֲמַרְנוּ, וְהַזְּדֻמָּנָה לוֹ אֲשֶׁתוֹ.

רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר, חָרָן, שֵׁם הָיָה וְדַאי, וְהַבָּאָר הַזֶּה הָיְתָה בְּשָׂדֵה. שְׂאֵם לֹא כָּף, לָמָּה כְּתוּב וַתֵּרֶץ וַתִּגְדַּל לְאֲבִיהָ? אֲלֵא מְשׁוּם שְׁהָיָה סְמוּךְ לַעִיר.

וְאָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, יַעֲקֹב שְׁהַזְּדֻמָּנָה לוֹ אֲשֶׁה עַל הַבָּאָר, לָמָּה לֹא הַזְּדֻמָּנָה לוֹ לְאֵה, שְׁהָרִי הָעֵמִידָה לוֹ לַיעֲקֹב כָּל אוֹתָם הַשְּׁבָטִים? אֲלֵא שְׂאֵת לְאֵה לֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְזוּנְגָה עִם יַעֲקֹב בְּגִלּוּי, שְׁפָתוֹב וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהִנֵּה הִיא לְאֵה. (מְכַלֵּל) שְׁהָרִי קְדָם לֹא הִתְגַּלָּה הַדְּבָר.

וְעוֹד, כְּדֵי לְמַשֵּׁךְ אֵת עֵינוֹ וְלִבּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב בִּיפֵי שֶׁל רַחֵל, לַעֲשׂוֹת שֵׁם אֵת דִּירוֹ, וּבְשִׁבְלֵה הַזְּדֻמָּנָה לוֹ לְאֵה וְהַקִּימָה אֵת כָּל אוֹתָם הַשְּׁבָטִים. בְּמָה יִדַע יַעֲקֹב מִי הִיא רַחֵל? אֲלֵא שְׂאוֹתָם הַרוֹעִים אָמְרוּ

וְאָמַר רַבִּי אֲבָא, כָּל הַנִּי קְרָאֵי קְשִׁינָא אֶהְדְּדִי, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כח)

וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה, וְלָכֵן בְּחָרָן הָיָה יְתִיב, אֲמַאי נָטִיל מִתְּמָן, דְּכְתִיב (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם. וּמִנֵּלָן דְּבְחָרָן הָיָה דִּירוּרִיה דְּלָכֵן, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיֵּאמֶר לָהֶם יַעֲקֹב אֲחֵי מֵאִין אַתֶּם וַיֵּאמְרוּ מִחָרָן אֲנַחְנוּ. וַיֵּאמֶר הִידְעָתֶם אֵת לָכֵן בֶּן נַחוּר וַיֵּאמְרוּ יִדְעָנוּ. מְשִׁמַּע דְּדִירוּרִיה דְּלָכֵן, בְּחָרָן הָיָה.

אֲלֵא, יַעֲקֹב אָמַר, אֲנָא בְּעֵינָא לְמִיעֵל בְּשִׁכְנִיתָא, בְּגִין דְּבְעֵינָא לְאִזְדוּוּגָא. אֲבָא כַּד אֲתַנְסִיב וְשִׁדְר לְעַבְדָּא, אֲשִׁפַּח עֵינָא דְּמַיָּא, וְכַדִּין אִזְדְּמַנַּת לִיה לְאֲבָא אֲתַתָּא. וְהָא כְּאַתֵּר דָּא, לֹא אֲשִׁפַּחְנָא לֹא עֵינָא וְלֹא בִירָא וְלֹא מַיָּא, וּמִיָּד וַיֵּשֶׁא יַעֲקֹב רַגְלָיו וַיֵּלֶךְ אֶרְצָה בְּנֵי קְדָם, וְתַמָּן אִזְדְּמַנַּת לִיה בִּירָא, כְּדַקְאֲמַרְן, וְאִזְדְּמַנַּת לִיה אֲתַתִּיה.

רַבִּי אֲלֵעָזָר אָמַר, חָרָן תַּמָּן הָיָה וְדַאי, וְהָאֵי בִירָא בְּחַקְלָא הָהוּא. דַּאי לָאו הַכִּי, אֲמַאי כְּתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַתֵּרֶץ וַתִּגְדַּל לְאֲבִיהָ, אֲלֵא בְּגִין דְּהָוָה סְמוּךְ לְמִתָּא.

וְאָמַר רַבִּי אֲלֵעָזָר, יַעֲקֹב דְּאִזְדְּמַנַּת לִיה עַל בִּירָא אֲתַתָּא, אֲמַאי לֹא אִזְדְּמַנַּת לִיה לְאֵה, דְּהָא קְיִימָא לִיה לַיעֲקֹב כָּל אֵינוֹן שְׁבָטִין. אֲלֵא לְאֵה, לֹא בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְזוּוּגָא לִיה לַיעֲקֹב בְּאַתְגְּלִיָּא, דְּכְתִיב, (בְּרֵאשִׁית כט) וַיְהִי בַּבֶּקֶר וְהִנֵּה הִיא לְאֵה, (מְכַלֵּל)

דְּהָא קוֹדָם לָכֵן לֹא אֲתַגְּלִיָּא מְלָה. וְתוֹ, בְּגִין לְאֲמַשְׁכָּא עֵינָא וְלִבָּא דִּיעֲקֹב בְּשִׁפְרוֹ דְּרַחֵל, לְמַעַבְד דִּירוּרִיה תַּמָּן, וּבְגִינָה (דף קנג ע"ב) אִזְדְּוּגַת לִיה לְאֵה,

וְאוֹקִימַת כָּל אֵינוֹן שְׁבָטִין. בְּמָה יִדַע יַעֲקֹב מֵאִן הִיא רַחֵל. אֲלֵא דַּאינוֹן

לו, שפכתוב והנה רחל בתו באה עם הצאן.

בא ראה מה פתוב, ויאמר אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה. וכי מה דעתו של יעקב שלא אמר עשרה ירחים או שנה אחת, אלא שבע שנים למה? אלא יעקב עשה בחכמה, כדי שלא יאמרו שבשביל התשוקה של יפיה של רחל עשה, אלא בשביל החכמה, שהלכנה בת שבע שנים היא, וכל שבע השנים העליונות שורות היו על יעקב טרם נשא את רחל לשבת עמה פראוי, שהרי יעקב נטל את כלם בראשונה, ואחר כך בא אליה, כדי להמצא הוא שמים והיא ארץ.

וסוד הדבר - ויהיו בעיניו כימים אחדים. מה זה כימים אחדים? אלא כל שבע השנים שקל אותם בעיניו פאותם עליונים, שהם אחדים ולא נפרדים, וכלם אחד, שנקשרים זה עם זה. באהבתו אתה, להיות כדגמה העליונה.

בא ראה שאפלו לכן רמז לו באותם השבע ולא ידע מה אמר. שפתח ואמר טוב, שפכתוב טוב תתי וגוי. אמר רבי אבא, כך זה ודאי, עבד שבע שנים להזדוג עם שמטה. אמר רבי אלעזר, בא ראה, בכל מקום היוכל סתום, שלא התגלה, והשמטה התגלתה. בא ראה, בשעה שיעקב עבד שבע שנים ראשונות, יצא קול ואמר: יעקב, פתוב מן העולם ועד העולם. העולם הנסתר שלמעלה היוכל, משם הראשית. שאלו שהם נסתרים, שלא התגלה להם, הם מן היוכל. משום כך נסתמו מיעקב שלא ידע, שחשב שהרי הם מן השמטה, וכדי שיעשה ראשית מן העולם שלמעלה

רעין אמרו ליה, דכתיב, (בראשית כט) והנה רחל בתו באה עם הצאן.

הא חזי, מה כתיב, ויאמר (בראשית כט) אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה, וכי מה דעתיה דיעקב דלא קאמר עשר ירחין או שתא חדא, אלא שבע שנים אמאי. אלא יעקב בחכמתא עבד. בגין דלא יימרון, דבגין תיאובתא דשפירו דרחל עבד, אלא בגין חכמתא, דסיהרא בת שבע שנין היא. וכלהו שבע שנין עלאין, שרו עליה דיעקב עד לא נסיב לה לרחל למיתב גבה פדקא יאות. דהא יעקב נטל פלהו בקדמיתא, ולבתר אתא לגבה, בגין לאשתפחא איהו שמים, ואיהי ארץ.

ורזא דמלה, ויהיו בעיניו כימים אחדים, מאי כימים אחדים, אלא, פלהו שבע שנין שקיל לון בעינוי, פאינון עלאין. דאינון אחדין דלא מתפרשאן, וכלהו חד, דמתקשרן דא בדא. באהבתו אותה, לאשתפחא כגוונא עלאה.

הא חזי, דאפילו לכן רמז ליה באינון שבע, ולא ידע מאי קאמר, דפתח ואמר טוב, דכתיב, (בראשית כט) טוב תתי וגוי. אמר רבי אבא, הכי הוא ודאי, פלח שבע שנין, לאזדוגא בשמטה. אמר רבי אלעזר, תא חזי, בכל אתר יובלא סתים דלא אתגליא ושמטה אתגליא.

הא חזי, בשעתא דיעקב פלח שבע שנין קדמאין, נפקא קלא ואמר, יעקב, (תהלים) מן העולם ועד העולם פתיב, עולם סתים דלעילא יובלא מתמן שירותא. דאלין דאינון סתימין, דלא אתגליא לון מן יובלא אינון. בגין כך אסתמו מיעקב, דלא ידע, דחשב דהא מן שמטה אינון.



התפסו ממנו, משום שהיובל הוא נסתר. ואחר שעברו שני היובל המכסים, עשה שני שמטה הנגלים, והתעטר בשני עולמות ואחז אותם.

בא ראה, לאה הולידה ששה בנים ובת אחת, וכף ראוי, שהרי ששה צדדים עומדים עליה, ואלו ששה ובת אחת בסוד עליון יצאה. רחל הולידה שני צדיקים, וכף ראוי, הנה שמטה, שבין שני צדיקים יושבת לעולמים, שפתוב צדיקים יירשו ארץ. צדיק למעלה וצדיק למטה. הצדיק למעלה, ממנו שופעים מים עליונים. הצדיק למטה, ממנו נובעת הנקבה מים לזכר בתשוקה שלמה. צדיק מצד זה, וצדיק מצד זה. כמו שהזכר למעלה יושב בין שתי נקבות, כך גם הנקבה למטה יושבת בין שני צדיקים.

ועל פן יוסף ובנימין הם שני צדיקים. יוסף זכה להיות צדיק למעלה, משום ששמר את הברית, ובנימין הוא צדיק למטה, לעטר את השמטה בין שני צדיקים - יוסף הצדיק ובנימין הצדיק.

וכי בנימין היה צדיק? פן, שכל ימיו לא חטא באות הברית הזו. ואף על גב שלא הזדמן לו מעשה כמו יוסף, אם פן למה נקרא צדיק? אלא כל ימי יעקב, כשהיה באבל של יוסף, לא שמש מטתו. ואם תאמר, שפשטל יוסף מעקב, עלם היה ולא נשוי, ואתה אומר שלא שמש מטתו? אלא אף על גב שהתחתן לאחר מכן, לא רצה לשמש מטתו.

ואנו כך שנינו, בשעה ששאל יוסף את בנימין, אמר לו: יש לך אשה? אמר לו: פן. אמר לו: יש

ובגין דייעביד שירותא מעולם דלעילא, אתפסיין מניה, בגין דיובלא איהו סתים, ולבתר דעברו שני יובלא דאתפסייא, עבד שני שמטה דאתגליין, ואתעטר בתרין עלמין ואחיד לון.

הא חזי, לאה אולידת שית בנין וברתא חדא. והכי אתחזי, דהא שית סטרין קיימין עלה ואלין שית, וברתא חדא, ברזא עלאה נפקא. רחל אולידת תרין צדיקים. והכי אתחזי, הא שמטה, דבין תרי צדיקי יתבא לעלמין, דכתיב, (תהלים לו) צדיקים יירשו ארץ, צדיק לעילא וצדיק לתתא. צדיק לעילא, מניה נגדן מיין עלאין. צדיק לתתא, מניה נבעא נוקבא מיא לגבי דכוורא, בתיאובתא שלים. צדיק מסטרא דא, וצדיק מסטרא דא, כמא דדכוורא לעילא יתיב בין תרי נוקבי, הכי נמי נוקבא לתתא יתבא בין תרי צדיקי.

ועל דא, יוסף ובנימין תרין צדיקין נינהו. יוסף זכה למהוי צדיק לעילא, בגין דנטר את קיימא. ובנימין איהו צדיק לתתא, לאתעטרא שמטה בין תרי צדיקי, יוסף הצדיק, ובנימין הצדיק.

וכי בנימין צדיק הוה, אין. דכל יומוי לא חטא בהאי את קיימא, ואף על גב דלא אזדמן ליה עובדא פיוסף. אי הכי, אמאי אקרי צדיק. אלא כל יומוי דיעקב הוה באבלא דיוסף, לא שמש ערסיה. ואי תימא דכד אתנטיל יוסף מעקב, רביא הוה ולא נסיב. ואת אמרת דלא שמש ערסיה, אלא אף על גב דאזדווג לבתר לא בעא לשמשא ערסיה.

ואנו הכי תנו, בשעה דשאל יוסף לבנימין,

לך בנים? אמר לו: כן. ואיך נקראים? אמר לו: על שם אחי וכו', [אמר לו, יש לך בנים? אמר לו, שתידים לי. וביאך תקראם? אמר לו, על שם אחי וגו'] גרא ונעמן וגו', שכתוב ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואתה אמרת שלא שמש? [אלא באותה שעה].

אמר לו, כן, שהרי באותה שעה לא היו לו. [לאחר שיצא מבית האסורים היו לו] ואם תאמר, ובני בנימין בלע ובכר, כשנכנסו למצרים, כף זה ודאי. שכל זמן שהתאבל יעקב על יוסף, לא שמש מטתו והוליד בנים. ואמר בנימין: הנה יוסף אחי, אות הברית של אבא היה, שהרי הברית היא סיום הגוף. כיון שהוא נאכד, אני אהיה שומר מקומו של אחי.

ואם תאמר, הרי באותו זמן שנאכד לא היה צדיק, שצדיק הוא לא היה עד שקרה המעשה הזה בו - אלא כלם היו יודעים מיצדק, שיעקב היה יודע שהמקום הזה ירש יוסף, ומשום כך האריך אצל לכן כל כך, עד שייספים הגוף, ומי הוא סיום הגוף? הברית, ועל כן כתוב ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו'. שהרי ודאי כעת השתלם הגוף. כיון שהשתלם הגוף, אני רוצה ללכת. ומשום כך בנימין ידע ושמר את דרך אחיו.

כיון שבא ליוסף ונמצא, בנימין חזר לביתו ושמש מטתו [והלכו ונקנסו] והוליד בנים. ועל כן הקדוש ברוך הוא עשה אותו צדיק למטה, ויוסף צדיק למעלה, ומשום כך רחל הולידה שני בנים, ולא ששה בנים וכת.

ועל זה אותן שבע השנים הראשונות מכסות, שלא ידע בהן יעקב, משום שהיו של היובל.

אמר ליה אית לך אינתו. אמר ליה, אין. אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה אין. והיך אקרוין, אמר ליה על שום אחי וכו' (נ"א אמר ליה אית לך בנין, אמר ליה וסינין לי. ואיך ותקרוין לך, אמר ליה על שום אחי וגו') גרא ונעמן וגו' דכתיב (בראשית מו) ובני בנימין בלע ובכר וגו', ואת אמרת דלא שמש. (כ"א אלא בההיא שעתא).

אמר ליה אין, דהא בההיא שעתא לא הוה ליה. (כ"א לבתר דנצא מבית האסורין הוה ליה) ואי תימא ובני בנימין בלע ובכר. כד עאלו למצרים, הכי הוא ודאי, דכל זמנא דאתאבל יעקב על יוסף לא שמש ערסיה ואוליד בנין. ואמר בנימן, הא יוסף אחי, את קיימא דאבא הוה. דהא ברית סיומא דגופא איהו, כיון דאיהו אתאכיד, אנא אהא נטיר (דף קנד ע"א) אתריה דאחי.

ואי תימא, הא בההוא זמנא דאתאכיד, לא הוה צדיק. דצדיק לא הוה עד דאערע עובדא ביה. אלא, פלהו הוה ידעי מייעקב. דיעקב הוה ידע דאתר דא ירית יוסף, ובגייני כף אורין בלבן כל כף עד דיסתיים גופא, ומאן הוא סיומא דגופא, ברית. ועל דא כתיב, (בראשית ל) ויהי כאשר ילדה רחל את יוסף וגו', דהא ודאי השתא אשתלים גופא, כיון דגופא אשתלים, בעינא למיזל. ובגייני כף בנימין ידע ונטר אורחיה דאחוי.

כיון דאתא ליוסף, ואשתפח. בנימין הדר לביתיה, ושמש ערסיה (אולי ועאלו) ואוליד בנין. ועל דא קדשא בריך הוא עביד ליה צדיק לתתא, ויוסף צדיק לעילא. ובגייני כף, רחל תריין בנין אולידת, ולא שית בנין וברתא.

ועל דא, אינון שבע שנין קדמאי אתפסיין, דלא ידע בהו יעקב בגין

ואותן של שְׁמֵטָה הַתְּגֵלוֹ, וּבְשֵׁמֵטָה הַגְּלוּיָה עֲבַד אֶת הַיּוֹבֵל שֶׁהַתְּכַפֶּסָה, שְׁכָתוּב וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שֶׁבַע שָׁנִים. שְׁבַע שָׁנִים סָתָם. בְּרַחֵל עֲבַד שֶׁבַע שָׁנִים עֲלִיּוֹנוֹת, וְנֶאֱחָז בָּהֶן בַּשָּׁנִי עוֹלָמוֹת. מִכָּאן לְמַדְנֹו, מִתּוֹךְ הַנִּגְלָה בָּא הָאֵדָם לְנִסְתֵּר.

וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּךָ שֶׁהַשָּׁנִים הַרְאֵנוּת הֵן מֵהַיּוֹבֵל, הֲרִי בַיּוֹבֵל כְּתוּב שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁבַע פְּעָמִים. שֶׁבַע שָׁנִים מְצוּיּוֹת, שֶׁבַע פְּעָמִים [לא מְצוּיּוֹת] אֵיפֹה הֵן? אֲלֵא אוֹתָם שֶׁבַע יָמִים שֶׁשָּׁמַר בְּחַתְנָהּ שֶׁל לֵאָה הַשְּׁלִימוֹ אֶת הַחֲשֻׁבוֹן, שֶׁהֲרִי כָּל יוֹם [פַּעַם אַחַת וְשֶׁבַע אַחַת] נִקְרָא פַּעַם אַחַת, שְׁכָתוּב (תְּהִלִּים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הַלְלַתִּיךָ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ. וְכָל שֶׁבַע מִשְׁתַּלֵּם בְּשֶׁבַע יָמִים, ז' בְּכָל יוֹם, שֶׁנִּקְרָא פַּעַם אַחַת.

וּבְרַחֵל לֹא הָיָה כֵּן, שֶׁלֹּא שָׁמַר שֶׁבַע יָמִים, אֲלֵא שֶׁבַע שָׁנִים שֶׁעֲבַד אַחַר כֶּךָ. וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּךָ, שָׁנִים שֶׁל שְׁמֵטָה הָיָה לוֹ לַעֲבֹד קֹדֶם וְאַחַר כֶּךָ הַהַזְדוּג עִם הַשְּׁמֵטָה? אֲלֵא בֵּינוֹן שֶׁקָּבַל עָלָיו לַעֲבֹד, כִּאֲלוֹ עֲבַד אוֹתָם. בָּא רַבִּי אֲבָא וְנִשְׁקֹו. אָמַר, בְּרוּךְ הַרְחֵמֵן שְׂזִכִּיתִי לְפָסוּק הַזֶּה, עַל אוֹתוֹ הַמָּקוֹם כְּתוּב (ישעיה מט) ה' חִפֵּץ לְמַעַן צְדָקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר. עוֹד אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה שֶׁנֶּאֱמַר לֵאָה הוֹלִידָה שֵׁשָׁה בָּנִים וּבַת אַחַת - כֶּךָ זֶה וְדָאִי. רַחֵל שְׁנֵי בָנִים וְדָאִי, בְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת אֲרַבְעָה. תְּקוּנָם אֵיךְ עוֹמְדִים? אֲלֵא אוֹתָם אֲרַבְעָה קְשָׁרִים שֶׁנִּקְרָאִים אַחֲרֵיהֶם, שְׁכָתוּב וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

שְׁהָרִי בְּזָרוּעַ יְמִין שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, אֲבָל קֶשֶׁר אֶחָד בְּאִמְצַע שֶׁהוּא גְדוּל וְהוּא אַחֲזָר, שֶׁנִּשְׁאָר בַּחוּץ. וְכֵן אֶחָד בְּזָרוּעַ שְׂמָאל, וְכֵן אֶחָד

דְּהוּוּ דְיּוֹבֵלָא, וְאִינוּן דְשֵׁמֵטָה אֲתַגְלִיין, וּבְשֵׁמֵטָה דְאֲתַגְלִיָא פְּלַח לְיּוֹבֵלָא דְאֲתַפְסִיָא, דְכְּתִיב (בראשית כט) וַיַּעֲבֹד יַעֲקֹב בְּרַחֵל שֶׁבַע שָׁנִים. שֶׁבַע שָׁנִים סָתָם. בְּרַחֵל פְּלַח שֶׁבַע שָׁנִין עֲלֵאִין, וְאֲתַאֲחִיד בָּהוּ בְתָרֵי עֲלִמִין. מִכָּאן אוֹלִיפְנָא, מִגּוֹ דְאֲתַגְלִיָא, אֲתִי בַר נֶשׁ לְסִתִּימָאָה.

וְאִי תִימָא, אִי הָכִי דְשָׁנִין קְדָמָאִי מִיּוֹבֵלָא אִינוּן, הָא בְיּוֹבֵלָא כְּתִיב (ויקרא כה) שֶׁבַע שָׁנִים, שֶׁבַע פְּעָמִים. שֶׁבַע שָׁנִים שְׁכִיחִי, שֶׁבַע פְּעָמִים (לא שְׁכִיחִי) אֶן אִינוּן. אֲלֵא, אִינוּן שֶׁבַע יוֹמִין דְנִטְר בְּהַלּוּלָא דְלֵאָה אֲשִׁלִּימוֹ חוּשְׁפְּנָא, דְהָא כָּל יוֹמָא (כ"א פַּעַם אַחַת וְשֶׁבַע אַחַת) (שְׁבַע) אַחַת אֲקָרִי, דְכְּתִיב, (תְּהִלִּים קיט) שֶׁבַע בַּיּוֹם הַלְלַתִּיךָ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ. וְכָל שֶׁבַעֶה אֲשִׁתָּלִים בְּשֶׁבַע יוֹמִין, ז' בְּכָל יוֹמָא, דְאֲקָרִי פַּעַם אַחַת.

וּבְרַחֵל לֹא הָיָה כֵּן, דְלֹא נָטַר ז' יוֹמִין, אֲלֵא שֶׁבַע שָׁנִין דְפְּלַח לְבִתָּהּ. וְאִי תִימָא, אִי הָכִי, שָׁנִין דְשֵׁמֵטָה הָיָה לִיהָ לְמַפְלַח קוֹדֶם, וּלְבִתָּהּ לְאֲזַדְדוּגָא בְשֵׁמֵטָה. אֲלֵא בֵּינוֹן דְקָבִיל עָלֶיהָ לְמַפְלַח, כִּאֲלוֹ פְּלַח לוּן. אֲתָא רַבִּי אֲבָא וְנִשְׁקִיָהּ. אָמַר בְּרִיךְ רַחֲמֵנָא דְזִכִּינָא לְהֵאִי קָרָא, עַל הַהוּא אֲתֵר כְּתִיב (ישעיה מב) ה' חִפֵּץ לְמַעַן צְדָקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וַיֹּאדִיר.

תּוֹ אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הָא דְאֲתַמָּר לֵאָה אוֹלִידַת שֵׁשֶׁת בָּנִין וּבְרַתָּא חַדָּא, הָכִי הוּא וְדָאִי, רַחֵל תְּרִי בְנִין וְדָאִי, בְּנֵי שְׁפָחוֹת אֲרַבְעָה, תְּקוּנָא דְלַהוֹן הִיךְ קְיִימִי. אֲלֵא אִינוּן אֲרַבְעֵ קְשָׁרִים דְאֲקָרוּן אַחֲוָרִים, דְכְּתִיב (מלכים א ז) וְכָל אַחֲוָרֵיהֶם בֵּיתָה.

דְהָא בְּזָרוּעָא יְמִינָא תְּלַת קְשָׁרִין. אֲבָל קְשָׁרָא חַד בְּאִמְצַעִיתָא דְאִיהוּ רַב וְאִיהוּ וְכֵן

אֲחֲזָר, דְאֲשַׁתָּאֵר לְבַר. וְכֵן

בִּירָךְ יָמִין, וְכֵן אֶחָד בִּירָךְ  
שְׂמָאל. וְכִשְׁהִכַּל נִתְקַן, נִמְצְאוּ  
כָּלֶם בֵּיתָה, לְקַיֵּם אֶת הַפְּסוּק  
שְׁכֵתוֹב וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאֵר הַקְּשָׁרִים, כָּלֶם נִרְאִים  
בִּישׁוֹר, וְאֵלּוּ יוֹצְאִים מִחוּץ  
לְזֵרוּעוֹת וּמִחוּץ לִיְרֵכִים  
לְהִרְאוֹת בַּפְּנֵי הַשְּׁפָחוֹת. שְׂאֵף  
עַל גֹּב שְׁהֵם בַּמִּנְיָן, אֵינֶם  
חֲשׂוֹבִים כַּכֵּי רַחֵל וְלֵאָה,  
וּמִשׁוּם כֵּן יֵצְאוּ בַּחוּץ.

דְּבַר אַחַר, אֵלּוּ הֵם הָאֲרֻבָּעָה  
שְׁכָל שְׂאֵר הַקְּשָׁרִים נוֹטְלִים  
בְּשִׁבְלֵם, וְאֵלּוּ נוֹטְלִים אוֹתָם.  
אָמַר רַבִּי אֲבָא, כֵּן זֶה וְדָא,  
(אָמַר רַבִּי אֲבָא, זֶה לֹא הוּא) וְעַל כֵּן הִכַּל  
נִתְקַן יַחַד.

וְיָרָא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֵאָה וְגו'.  
רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (תְּהִלִּים קיג)  
מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים  
שְׂמִיחָה הַלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת  
הַבַּיִת - זֶה רַחֵל, שְׁהִיא עֶקֶר  
הַבַּיִת. אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה - זֶה  
לֵאָה.

דְּבַר אַחַר מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת  
- זֶה שְׂמִיחָה, שְׁהִיא עֶקֶר הָעוֹלָם  
הַזֶּה, עָלָיו הוּא מְנַהֵג. אִם  
הַבָּנִים שְׂמִיחָה - זֶה הַיּוֹבֵל,  
שְׁכָל שְׂמִיחָה וְכָל חֲדוּהָ שֶׁל כָּל  
הָעוֹלָמוֹת תְּלוּיִים בּוֹ, וְהַפְּסוּק  
הַזֶּה הוּא הַפְּלֵל שֶׁל הַכֹּהֵן,  
מִשׁוּם שֶׁזֶּה כּוֹלֵל הַכֹּהֵן בְּסוּד  
קְדוּשָׁה, וְעַל זֶה סִיּוּם הַפְּסוּק  
הַלְלוּיָהּ.

וְיָרָא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֵאָה. וְכִי  
לְמָה הִיא שְׁנוּאָה, וְהָרִי בְּנֵי  
הַשְּׁנוּאָה אֵינֶם בָּנִים מְעֻלִּים,  
וְרֵאֵינוּ שְׁכָל אוֹתָם בָּנִים מְעֻלִּים  
יֵצְאוּ מִלֵּאָה, וְאִתָּהּ אוֹמַר  
שְׁלֵאָה שְׁנוּאָה? אֵלּוּ וְדָא  
הַיּוֹבֵל הוּא תְּמִיד עוֹלָם הַנִּסְתָּר,  
וְכָל דְּבָרָיו אֵינֶם [בְּנוֹ] בְּנִגְלָה,  
וּמִשׁוּם כֵּן נִסְתָּרוּ מִיַּעֲקֹב כָּל  
מַעֲשָׂיו.

חַד בְּדְרוּעָא שְׂמָאלָא, וְכֵן חַד בְּיָרְכָא יְמִינָא,  
וְכֵן חַד בְּיָרְכָא שְׂמָאלָא. וְכַד אֶתְתַּקַּן כְּלָא,  
אֶשְׁתַּכַּחוּ כְּלָהוּ בֵּיתָה, לְקַיֵּימָא קָרָא דְכֵתִיב  
וְכָל אַחֲרֵיהֶם בֵּיתָה.

כִּי שְׂאֵר קְשׁוּרֵין, כְּלָהוּ אֶתְחַזְיִין בְּמִישׁוֹר  
וְאֵלּוּן נַפְקִין, לְבַר מְדְרוּעֵין וְלְבַר מִיְרְכִין,  
לְאֶתְחַזְאָה בְּבִנְיַי הַשְּׁפָחוֹת, דְּאֵף עַל גֹּב דְּאֵינוּן  
בְּמִנְיָנָא, לֹא חֲשִׁיבֵי כַּכֵּי רַחֵל וְלֵאָה. וּבְגִינֵי  
כֵּן נַפְקֵי לְבַר.

דְּבַר אַחַר אֵלּוּן אֵינוּן אֲרַבְעֵ, דְּכָל שְׂאֵר  
קְשָׁרִין נְטֻלֵי בְּגִינֵייהוּ, וְאֵלּוּן נְטֻלֵי לֹוּן.  
אָמַר רַבִּי אֲבָא, הַכֵּי הוּא וְדָא, (נ"א אָמַר רַבִּי אֲבָא דָא  
לָאוּ דָא) וְעַל דָּא כְּלָא מִתְתַּקַּן כְּחֻדָא.

וְיָרָא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֵאָה וְגו'. (בְּרַאשִׁית כט)  
רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת (תְּהִלִּים  
קיג) אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה הַלְלוּיָהּ. מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת  
הַבַּיִת, דָּא רַחֵל דְּאֵיהִי עֶקֶרָא דְּבֵיתָא. אִם  
הַבָּנִים שְׂמִיחָה, דָּא לֵאָה.

דְּבַר אַחַר, מוֹשִׁיבֵי עֲקֶרֶת הַבַּיִת דָּא שְׂמִיחָה,  
דְּאֵיהִי עֶקֶרָא, דְּהִיא עֶלְמָא, עֲלֵיהּ  
אֶתְדַבֵּר. אִם הַבָּנִים שְׂמִיחָה, דָּא יוֹבֵלָא. דְּכָל  
חֲדוּ וְכָל חֲדוּהָ דְּכָלְהוּ עֲלֵמִין בֵּיהּ תְּלִיין.  
וְהִיא קָרָא, כְּלָלָא דְּכָלָא הוּא. בְּגִין דְּהִיא  
כְּלִיל כְּלָא, בְּרִזָּא קְדִישָׁא, וְעַל דָּא סִיּוּמָא  
דְּקָרָא, הַלְלוּיָהּ.

וְיָרָא ה' כִּי שְׁנוּאָה לֵאָה, וְכִי אֲמַאי הִיא  
שְׁנוּאָה, וְהִיא בְּנֵי שְׁנוּאָה לָאוּ בְּנֵי  
מְעֻלָּא נִינְהוּ. וְחַזִּינָן דְּכָל אֵינוּן בְּנֵי מְעֻלֵי  
מִלֵּאָה נַפְקוּ, וְאִתְּ אֲמַרְתָּ כִּי שְׁנוּאָה לֵאָה.  
אֵלּוּ, וְדָא יוֹבֵלָא אֵיהוּ תְּדִיר עֶלְמָא  
דְּאֶתְפְּסִיא, וְכָל מִילוּי לָאוּ (בְּנֵי) (דף קנד ע"ב)  
בְּאֶתְגַּלְיָא נִינְהוּ, וּבְגִין כֵּן, יַעֲקֹב אֶתְפְּסִיין  
מִגֵּיהּ כָּל עוֹבְדוּי.

בא ראה, העולם הפתוח הוא בנגלה, והוא ראשית הכל לעלות בדרגותיו. כמו שהחכמה העליונה היא ראשית הכל, כך גם העולם הפתוח הוא חכמה, והיא ראשית הכל, ומשום כך קוראים אתה, משום שהוא שמטה, ובגלוי.

והעולם העליון, שהוא היובל, קוראים הוא, שכל דבריו הם בנסתר, וסוד הדבר של לאה, שכתוב וישכב עמה בלילה הוא, ועל זה כתוב (במדבר יח) ועבד הלוי הוא, כדי למשך ממנו ברכות לכל. הוא - העולם העליון שנסתר תמיד. ויעקב במה שנסתר לא נדבק ברצונו, אלא במה שנגלה, וזה סוד הכתוב ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. מפאן ששונא אדם ערות אמו (ואחותו), ויתיחד אדם עם אמו בכל מקום ולא יחשש, והרי העירו, בן מתיחד עם אמו. והכל התכסה מיצקב, שהעולם העליון לא התגלה כלל.

בא ראה, בשביל יעקב התקיים העולם. ואם תאמר, הנה בשבילו של אברהם, כמו שנאמר בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם - אלא משום יעקב התקיים אברהם, שכתוב (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדם לכן היה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות ומחריבם. כיון שבא יעקב, השתכללו ממנו העולמות ולא נחרבו כבראשונה. זהו שכתוב פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

בא ראה מה כתוב, (שמות ד) בני בכרי ישראל, וכתוב שלח את בני ויעבדני. ישראל נקרא בן

תא חזי, עלמא תתאה באתגליא איהו, והוא שירותא דכלא, לסלקא בדרגוי. כמה דחכמה עלאה הוא שירותא דכלא, הכי נמי עלמא תתאה, חכמה איהו, והיא שירותא דכלא. ובגין כך, קרינן אתה, בגין דאיהו שמטה, ואתגליא.

ועלמא עלאה דאיהו יובלא, קרינא הוא, דכל מלוי באתפסיא אינון. ורזא דמלה דלאה, דכתיב, (בראשית ל) וישכב עמה בלילה הוא. ועל דא כתיב, (במדבר יח) ועבד הלוי הוא. בגין לאמשכא מניה ברכאן לכלא. הוא, עלמא עלאה דאתפסיא תדיר, ויעקב במה דאתפסיא לא אתדבק ברעותיה, אלא במה דאתגליא, ורזא דא דכתיב, (בראשית ב) ודבק באשתו.

וירא ה' כי שנואה לאה. (בראשית כט) מהכא, דסאני בר נש עריין דאמיה, (ואחותיה) ויתיחד בר נש עם אמיה בכל אתר ולא יתחשש. והא אתערו, בן מתיחד עם אמו. וכלא אתפסי מיצקב, דעלמא עלאה לא אתגליא כלל.

תא חזי, בגיניה דיעקב אתקיים עלמא, ואי תימא הא בגיניה דאברהם, כמה דאת אמר, (בראשית ב) בהבראם, אל תקרי בהבראם אלא באברהם. אלא בגיניה דיעקב אתקיים אברהם, דכתיב, (ישעיה כט) פה אמר ה' אל בית יעקב אשר פדה את אברהם. ומקדמת דנא הוה קדשא בריה הוא בני עלמין וחרוב לון, כיון דאתא יעקב מניה אשתכללו עלמין, ולא אתחרבו פקדמיתא, הדא הוא דכתיב, (ישעיה מג) פה אמר ה' בראך יעקב ויצרך ישראל וגו'.

תא חזי מה כתיב, (שמות ד) בני בכורי ישראל, וכתוב שלח את בני ויעבדני, ישראל (שם) שלח את בני ויעבדני, ישראל



## גודל השכר והזכות בהוראת אצבע



הגר"א במשלי (יב, יד), מבאר גודל הזכות שיש למזכי הרבים ומוכיח את חבירו, אם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.

**הידעת? ברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה.."**  
 - עתה הכול בידך - אתה יכול לחלק ס' "ערכה של שעה", שמעודד ומעורר ללמוד זה"ק בכל יום. וכל הלומד שעה זה"ק בשבת עולה לו למאה מיליון שנה תורה, ואם תכפיל בכל שבתות השנה ויו"ט, לכל ימי חייו, תגיע ל' 640 מיליארד שנה תורה. ואם בזכותך יתארגן שיעור לעשר יהודים, תגיע ל' 6 טריליון ו' 400 מיליארד שנה תורה. ובזה"ק (פ' ויצא קס"א). כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד כידוע כל עשרה ביה שכינה שריה, אתה מכפיל כל מנין יהודים באלף. תגיע ל' 6 זיליון ו' 400 טריליון שנה תורה. - ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכך בוודאות!!!

## החפץ חיים והחזון איש זי"ע

**במכתבי מרן החפץ חיים זצ"ל (דף יד אות ג'), שספר בנו הר' אריה ליב על אביו, שהחזיק מאד בחכמת הקבלה באמרו כי הוא אחד מחלקי תורה היותר נעלים, ומרגלא בפומיה תמיד כי בלי סתרי תורה מגששים אנו באפלה, ובס' "מאיר עיני ישראל" (כ"ג ע' תקנ"ו), שרבי שלמה ספר לו על רבו החפץ חיים, שכל שבת קודש למד את הזהר של הפרשה, גם היה אומר לאחרים שילמדו הזהר של הפרשה, אפילו בחורים. והיה אומר שרבו כמדרש. (אור הזהר דף 82). ובספר מעשה איש (חלק ג' ע' צ"ח): שמרן החזון איש זצ"ל אמר להג' ר' שמריהו גריינימן זצ"ל, שאין ספר מוסר כל כך טוב כמו ספר הזהר. (מפעל הזהר העולמי - 0548436784)**

**עז) אין לנו לא זכות אחר להגן עלינו זולת התעסקות  
 בחכמה הזאת – התעסקות בחכמה הזאת פורתת  
 ומקצצת את מסך הענן מי הטמא המבדיל מעבור תפלה**  
 וזהו בודאי סימן לגאולה שמתחיל להתנוצץ אור פני מלך חיים  
 עולם התקון עולם הפיצויין מה שהיה מקדם בהסתר פנים שנאמר  
 ואנכי הסתר אסתיר פני אראה מה אחריתם ובעוונותינו הרבים  
 החטא היה גרם שלא זכר ותקן האר"י זכרונו לברכה את נשמותינו  
 עד הקצה אחרון לגאל אותנו וחסדי הויה פי לא תמנו כי לא כלו  
 רחמיו ואין לנו לא זכות אחר להשען לתן לנו יד ושם להגן  
 עלינו זולת התעסקות בחכמה הזאת הפורתת ומקצצת את  
 מסך הענן מי הטמא המבדיל מעבור תפלה להראות פני מלך  
 חיים להראויים אליו לקבל תורתנו ותפלותינו ולגלות עלינו אור  
 שבעת הימים.

(ויקהל משה דף ד.)

הכלל עולה בכוננת המאמר הזה לבאר לנו גדל הפגם של אותן  
 האנשים הגורמים מניעה לאותם הרוצים ללמד חכמת הקבלה  
 בסברות טענותיהם המזיפים בכל אפני טעמיהם ואמר מורנו הרב  
**משה קורדוויורי זכרונו לברכה** שעליהם אמר הפתוב עד מתי  
 פתים תאהבו פתי, ירצה, אתם נמשכים אחר פשוטי תורה ואתם  
 מפתים את עצמכם בפשוטי של תורה ותאהבון פתיים ועליהם  
 נאמר פסילים ישנאו דעת דהינו ידיעת התורה ובתריה מה פתיב  
**תשובו לתוכחתי הנה אביעה לכם רוחי הנסתרות סוד נשמה  
 של תורה המתלבש תוך הפשט אז יקראוני ואני אענה נקרא  
 בן להקדוש ברוך הוא** כפדוע לנו באריכות גדול מתוך מאמרי זהר  
 ועליהם אמר שלמה המלך עליו השלום לא יחפץ פסיל בתבונה  
 רוצה לומר בסודות הנעלמים הנקראים תבונה כמו שאמרו רבותינו  
 זכרונם לברכה מבין דבר מתוך דבר כי אם בהתגלות בפשוטי של  
 תורה והוא פסיל ממש וגורם עניות לעולם וגורם אריכות גלות  
 דגמת עולם התהו שנתבטל הנהגה הישרה והזיוג התמידי

אֲשֶׁר בֵּין זְעִיר וְנוֹקְבָא וּמִרִים רֹאשׁ לְהִטְמָאָה וְהַקְלָפָה וְגוֹרֵם פְּרוֹד הַיְחוּד כְּבִיכּוֹל בֵּין זְעִיר וְנוֹקְבָא הַנִּקְרָא תוֹרָה שְׁבַכְתָּב וּבֵין תוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה וּבֵין שָׁמַיִם וְאָרֶץ אֲשֶׁר צִוָּה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲמוֹ יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת בְּסוּד אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת תְּקוּנִים בְּהַתְעוֹרְרוֹת הַתַּחְתּוֹן בְּסוּד אֲמֵר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה הִיָּה לָךְ לַעֲזָרְנוּ וְעַל זֶה הָעוֹלָם קָיָם פִּדּוּעַ אֲצִלְנוּ.

(ויקהל משה דף ד:)

עח) מִי שֶׁלֹּא עָסַק בַּחֲכָמָה זֶה בְּזִמְנָן עֲלִית נִשְׁמַתוֹ לְמַעְלָה אִף עַל פִּי שֵׁישׁ בִּידּוֹ כַּמָּה תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, זֶה הַמְּלֶאךָ הַגָּדוֹל [יוֹפִיא"ל] דּוֹחָה אוֹתוֹ לַחוּץ וְהַשְׂרָפִים אֲשֶׁר תַּחְתּוֹ שֶׁהֵם כָּלֵם בְּעֲלֵי שֵׁשׁ כְּנָפִים שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ בְּהַבְּלֵי כְּנַפְיָהֶם וְהוּא חוֹזֵר

וְקָדָם שִׁיּוּרְדַת הַנְּשָׁמָה מֵעוֹלָם הָעֲלִיוֹן לְהֵאֵי עֲלָמָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבֵּיעַ אוֹתָהּ לַעֲסֹק בְּרִזֵּי דְאֹרִיָּתָא כְּדֵאִיתָא בְּזֵהר פְּרִשְׁתַּ תְּרוּמָה (דף קסא) בְּדַבּוּר הַמַּתְחִיל דְּזַמְיִנוּן לְנַחְתָּא בְּהֵאֵי עֲלָמָא וְכוּ' הָרִי לָךְ בְּפִרוּשׁ מִדְּבָרֵי הַזֵּהר שְׁתַּכְלִית בְּרִיאַת הָאָדָם כְּדֵי שִׁלְמַד הַחֲכָמָה הַזֹּאת וְקָדָם בִּיאַת הַנְּשָׁמָה לְעוֹלָם הַזֶּה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁבֵּיעַ הַנְּשָׁמָה לַעֲסֹק בְּהֵאֵי עֲלָמָא בְּרִזֵּי דְהֵימְנוּתָא בְּרִזֵּי דְאֹרִיָּתָא גַם בִּיצִיאַת הַנְּשָׁמָה לְעוֹלָם הַבָּא אֵינָה יְכוּלָה לְהַשִּׁיג לְאוֹר עֲלִיוֹן לְמַעְלָה אֶל מְקוֹם הַרְמַתָּה אֲשֶׁר שָׁם אֶהְלוּ מִתַּחֲלָה לַחֲזוֹת בְּנַעַם הַוְיָה פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים אִם לֹא בְּהַתְעַסְקוֹת הַחֲכָמָה הַזֹּאת חֲזִי מָה שֶׁהַזְּהִיר לָנוּ הַרְבֵּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי זְכָרוֹנוּ לְבִרְכָה בְּזֵהר פְּרִשְׁתַּ פְּקוּדֵי (דף רמו) הֵאֵי חֵיוֹתָא וְכוּ', וּמִי שֶׁלֹּא עָסַק בַּחֲכָמָה זֶה בְּזִמְנָן עֲלִית נִשְׁמַתוֹ לְמַעְלָה אִף עַל פִּי שֵׁישׁ בִּידּוֹ כַּמָּה תוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים זֶה הַמְּלֶאךָ הַגָּדוֹל [יוֹפִיא"ל] דּוֹחָה אוֹתוֹ לַחוּץ וְהַשְׂרָפִים אֲשֶׁר תַּחְתּוֹ שֶׁהֵם כָּלֵם בְּעֲלֵי שֵׁשׁ כְּנָפִים שׁוֹרְפִים אוֹתוֹ בְּהַבְּלֵי כְּנַפְיָהֶם וְהוּא חוֹזֵר וּמִתְחַדֵּשׁ וְחוֹזְרִים וְשׁוֹרְפִים אוֹתוֹ עַד שְׁמַתְגַּלְגֵּלִין רַחְמֵי שֶׁל הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלֵיו וְחוֹזֵר וּבוֹרְאוֹ פַּעַם אַחֲרַת וְהֵם הַנְּשָׁמוֹת הַחוֹשְׁקִין בַּחֲכָמָה



זו מפני שלקו מקדם לכן רוזפים אחר חכמה זאת כמאן דרדיף בתר חיים אף על גב דאיהו לא חזו מזליהו חזי.

(ויקהל משה דף ה:)

— לימוד היומי - כג חשון —

**עט) אין לי הנאה בעולמי אלא בשעה שתלמידי חכמים יושבין ועוסקים ומציצים ומביטים בכבודי ובמעשה מרפבה**

גם במדרש משלי היה רבי ישמעאל אומר אוי לאותה בושה אוי לאותה פלימה על זה בקש דוד המלך תפלה ותחנונים לפני המקום ואמר הויה בקר תשמע קולי וכתוב בתריה בקר אערך לך ואצפה כונת המדרש דוד היה מתפלל על יום הדין לעתיד ואמר אערך לפניך כל למודי מי שיש וכו'... צפית במרפבה צפית בגאונה שלי שאין לי הנאה בעולמי אלא בשעה שתלמידי חכמים יושבין ועוסקים ומציצים ומביטים בכבודי ובמעשה מרפבה והוגים המון הלמוד הזה פסא הכבוד האף הוא עומד רגל אחד מה הוא משמשת רגל שניה מה הוא משמשת כו' זהו הדרי זהו גדלתי זהו יפיי שבני מכירין את כבודי וזה שאמר דוד מה רבו מעשיך הויה כלם בחכמה עשית מפאן היה רבי ישמעאל אומר אשרי תלמיד חכם שמשמר תורתו ולמודו בידו כדי שיהיה לו פתחון פה להשיב להקדוש ברוך הוא ליום הדין לכך ארח לחיים שומר מוסר רוצה לומר שיהא שמונה בלבו מה שישב להקדוש ברוך הוא אם אינו יודע להשיב אוי לאותה חרפה אוי לאותה בושה אוי לאותה פלימה ועל צדיקים הוא אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו הם מתגברים להשיב ונאמר להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא עד כאן.

יצא לנו מנדון דידן מהמדרש, שמצוה גדולה לעסק בחכמה הזאת שאין נחת רוח מלפני הקדוש ברוך הוא יותר כי אם לעסק בחכמה הזאת לשלמות נפשו ואם לאו יענש מי שיכול למדבר ולא

אדביק הוא נדון על זה ומכרח להתגלגל על כל פנים על זה נאמר  
אשרי אדם מצא חכמה ויפיק תבונה.

ויש אנשים גדולים וחשובים בדורנו המה חכמים ונבונים  
בעיניהם למסוף שקר בטענותיהם המזיפות נפת תטפנה  
שפתי זה רמות לאויל חכמות בשער לא יפתח פיהו, ויורה  
התר לעצמו ואמר עדין לא מלאתי כרסי לחם ובשר בגמרות  
ובפוסקים עד שהעני הזה כל ימיו לא יספיקוהו ללמד אפלו  
קצת ממנו כל שימלא בטנו שיאכל מהחכמה הזאת על השבע  
ובזה העני זה נפטר לו לבית עולמו ובין חכמה כסומא שלא  
ראה אורה מעולם ודומה לעטלף שמעיד שראה אור גדול  
וידוע לכל שלא זכה לאור מעולם ונעלמת מעיניהם למה ספר  
תורה נפסלת בחסרון אות אחת או מלואים וחסרות תגין אותיות  
גדולות וקטנות וכו'.

(ניקהל משה דף ה')

### — לימוד היומי - כד חשוון —

**פ) כל המפנה לבו מעסקי העולם ומתעסק במעשה  
המורכבה מקבל לפני הקדוש ברוך הוא פאלו התפלל כל  
היום בלו**

וגם אלה מוסיף על הראשונים שיש פת שיתרחקו מן החכמה  
הנפלאה באמרה כי קרוב אדם לטעות לפל באחד מן הטעות  
בבחינות הנוגעים במקום הגבוה כזה הנה כוננתם רצויה אבל  
מעשיהם אינם רצויים שזהו אמת באמרים כי קרוב אדם לטעות  
בדברים הנעלמים ממנו על כל זה לא יאשם אדרבה נחת רוח הוא  
לפני הקדוש ברוך הוא.

כדאיתא בזהר קדושים, דבור המתחיל האי מאן דתיאובתיה  
למלעי באורייתא, ולא אשכח מאן דיוליף ליה, והוא  
ברחימותא דאורייתא, לעי בה, ומגמגם בה, בגמגומא דלא  
ידע. כל מלה ומלה סלקא, וקודשא בריך הוא חדי בההיא  
מלה, וקביל לה, ונטע לה סחרניה דההוא נחלא, ואתעבידו

מאלין מלין אילנין רברבין, ואקרון ערבי נחל, הדא הוא דכתיב, (משלי ה) באהבתה תשגה תמיד ודוד מלכא אמר הורני הויה דרפך אהלך באמתך וגומר.

וכן הוא בספר הבהיר שאלו תלמידיו את רבי רחומאי מאי דכתיב תפלה לחבקוק הנביא על שגיונות תהלה מבעי אלא כל המפנה לבו מעסקי העולם ומתעסק במעשה המרובה מקבל לפני הקדוש ברוך הוא כאלו התפלל כל היום כלו שנאמר תפלה מאי שגיונות כמה דאת דאמר באהבתה תשגה תמיד וכו' אמר רבי רחומאי מאי דכתיב ודרך חיים תוכחת מוסר מלמד שכל הרגיל במעשה מרובה ובמעשה בראשית אי אפשר לאדם שלא יכשל בה שנאמר והמכשלה הזאת תחת ירך אף על פי כן הוא אהוב וחביב לפני המקום שנאמר ודגלו עלי אהבה עד כאן.

(ויקהל משה דף י' עמוד ג')

**פא) שאין להקדוש ברוך הוא נחת רוח יותר בעולם אלא ממנו שמפיר באלקותו זה נקרא בן להקדוש ברוך הוא**

ואני הדל כתבתי מעט מזעיר ואמר והודיע לנו שהכלל בריאת העולם והאדם וכל הברואים בכלל הכל כדי להודיע לנו גדל עז אלקותו וחסדו וגבורתו וממשלתו ותפארתו כאשר אמר דוד לשלמה בנו דע אלקי אביך ועבדהו שאין להקדוש ברוך הוא נחת רוח יותר בעולם אלא ממנו שמפיר באלקותו זה נקרא בן להקדוש ברוך הוא ויש לו רשות לחפש בגנאי דמלכא והקדוש ברוך הוא משתבח עמו בפמליא שלו בכל יום ודיוקנו נרשם למעלה בין אוהבי דמלכא ומכריזין לפניו הוי זהירין בדיוקנא דפלניא הקדוש ברוך הוא גוזר והוא יש לו רשות לבטל צדיק מושל ביראת אלקים מי מושל בי צדיק ובשעה שהנשמה יורדת בזה עולם השפל משביעים אותה קדם ומראה לה רזי דרזין אוצרי וגנזין דמלכא ומשביעין אותה וגוזרין עליה שלא תרד לעולם אלא כדי לחקור ולדרש ברזין דאורייתא וגם הוכחתי מכמה מאמרי זהר שלרבי שמעון בן יוחאי נתן רשות והורמנא

מהקדוש ברוך הוא ושכינתיה עם כל פמליא שלו בצרוף כל הנשמות  
 דצדיקיא דגן עדן עליון ותחתון לגלות לנו הזהר כדאיתא בהקדמת  
 תקוני הזהר ע' אנפין קח צנצנת המן למשמרת עד דרא בתרייתא  
 ויטעמון בחבורא דילך יפקון ישראל מן גלותא בלא נסיון כלל  
 זיהרא דאימא עלאה משם יצא לעולם חיים ושלום רזא  
 דאורייתא הגאלה והחרות והשמחה ובהתעוררות התחתון אנו  
 מעוררים המקור העליון.

(ויקהל משה דף לו.)

— לימוד היומי - כה חשון —

**פב) ועקרי סודות הזהר הם מחתמין באלף עיזקין**

ועין בתשובות חנות יאיר (סימן ר"י) מה שכתב הוא ומה שכתב  
 בשם אביו זכרונו צדיק לברכה לחיי העולם הבא עין שם שהאריכו  
 בדברים האלה ועם כל זה לא מנעתי עצמי מללמד בזהר בשבתות  
 וימים טובים וסמכתי יתדותי על מה שכתב הזהר פרשת במדבר  
 וזה לשונו: והמשפילים יבינו מסטרא דבינה וכו'. שמענין מהמאמר  
 הזה, שטוב הוא ללמד הזהר שבזכות זה יפקון מן גלותא אמנם  
 ממה שכתוב דעתידין ישראל למטעם וכו' האי ספר הזהר, משמע  
 טעימה בעלמא, אמנם לא להסביר סברה מדנפשיה בדבריהם  
 שאינם מבינים לו בנקל בלי עיון וכה עשיתי ואעשה פי יש בו  
 מוסרים והנהגות ישרים להתקדש אפלו ממה שמותר לו גם מראה  
 לנו גדלות ורוממות תורתנו הקדושה אבל ממה שנראה שהם  
 דברים פשוטים הם עומדים ברומו של עולם ועקרי סודות הזהר  
 הם מחתמין באלף עיזקין כדאיתא בזהר ולא יפתח עד פי  
 יבוא הגואל וחדושי תורה מאתו יצאו ומלאה הארץ דעה  
 וגומר.

(הוספות יסוד יוסף תקוני יג)

**פג) החפץ חיים: מעורר לכלם שילמדו כל שבת את  
 הזהר של אותה פרשה ואפלו לבחורים**

כתב בהוספה ליסוד יוסף (תקוני יג) דההגבלות על למוד הקבלה  
 כגון שילמד מפי מקבל ולא מפי כתבים וכו' זה לא נאמר על למוד  
 ספר הזהר עין שם. וכן אמר הגאון הצדיק רבי שלמה בלוח

זָכְרוֹנוּ צְדִיק לְבִרְכָה מִשֵּׁם רַבּוֹ הַחֲפֵץ חַיִּים זְכוּרוֹנוֹ לְבִרְכָה שְׁעַל  
לְמוֹד סֵפֶר הַזֵּהר אֵין שׁוּם הַגְּבֵלָה כִּי רַבּוֹ מְדַרְשׁ וְהִיָּה הַחֲפֵץ  
חַיִּים מְעוֹרֵר לְכֹלֶם שְׁיִלְמְדוּ כָּל שַׁבַּת אֶת הַזֵּהר שֶׁל אוֹתָהּ פְּרָשָׁה  
וְאִפְלוּ לְבַחּוּרִים.

(הוספות בגן יוסף)

פד) תִּאֲמִינוּ לִי בְּעַת הַיּוֹתֵי כָּבֵר שִׁית כָּבֵר שְׁבַע נִתְּלֵהב  
לְבוֹ בְּקֶרְבִי הֲרִבָּה לְלִמּוֹד זֶה וְדַבְּקֵתִי נַפְשִׁי מְעוֹדֵי בְּלִמּוֹד  
זֶה

וְאַתֶּם בְּנֵי אַחֵי וְרַעֲי אִם תִּזְכּוּ לִפְנֵי הַשֵּׁם לְהַסִּיר מֵעַט מִגַּסוֹת  
וְעֵבְיּוֹת הַחֹמֶר אֲזִי תִדְבַק נַפְשְׁכֶם בְּסֵפֶר הַזֵּהר וּבְכַתְבֵי הָאֶר"י  
וְסִדֵּר הַלְמוֹד יִהְיֶה מִתְחַלָּה לְלִמּוֹד סֵפֶר הַזֵּהר לְדַבֵּק נַפְשׁוֹ  
בְּאוֹתֵיּוֹת הַתּוֹרָה וּבְרִזֵי הַתּוֹרָה דְרוֹךְ הַכְּבוּשָׁה בְּסֵתֵר וְתִלְמְדוּ  
אַחַר כֵּן בְּכַתְבֵי הָאֶר"י בְּסֵפֶר עֵץ חַיִּים וּבְפָרִי עֵץ חַיִּים וּבְלִקוּטֵי  
תּוֹרָה אוֹצְרוֹת חַיִּים מְבוֹא שְׁעָרִים זֶהר הֲרַקִּיעַ וְתַעֲזִינוּ הֵיטֵב בְּכָל מְלָה  
וְאֵין לָכֶם מִתִּיקוֹת עֲרֵבוֹת יְדִידוֹת הַתּוֹרָה בְּתַכְלִית אִם לֹא  
תִקְשְׁרוּ עֲצַמְכֶם בְּאוֹר רִזֵי הַתּוֹרָה וְסוּדֵיָהּ וְעַל זֶה נֶאֱמַר מִתּוֹקִים  
מִדְּבַשׁ וְנִפְתַּת צוֹפִים לִידַע הָאֵיךְ לְנַהֵג בְּכָל תְּנוּעָה וְתַנּוּעָה טַעְמוֹ וְיֵרָאוּ  
כִּי טוֹב ד' וּמִכָּל הַסְּפָרִים הַנִּזְכָּרִים לְעִיל שְׁפַתְבַּתִּי לָכֶם בְּנֵי אֵל יִהְיֶה  
לָכֶם וְאֵל יַעֲלֶה בְּלִבְכֶם שׁוּם פֶּחַד לְלִמּוֹד כִּי עַל יְדֵי לְמוֹדֶם  
יִתְקַדְּשׁוּ וְיִטְהַרוּ רַמ"ח אֵיבָרִים וּשְׁס"ה גִּידִים וְתִלְכוּ לְקַדֵּשׁ  
וּלְטַהֵר כָּל אֵיבָר וְאֵיבָר לְהִיּוֹת מְרֻפָּבָה לְשִׁכְנִיָּה וּלְקַרֵּב קֶץ  
הַגְּאֻלָּה כִּי בְּלֹא לְמוֹד סְפָרִים הַנִּזְכָּרִים לְעִיל תִּהְיֶה כְּבָקֵר יֹאכְלוּ  
תָּבֵן בְּלִי דַעַת.

### ❖ לימוד היומי - כו חשוון ❖

אֲבָל הַלְמוֹד יִהְיֶה בְּאֵימָה וְיֵרָאָה וְרַתַּת וְאַהֲבָה וּקְדוּשָׁה יִתְרָה  
לְדַבֵּק נַפְשׁוֹ בְּאוֹר הַחַיִּים אוֹר צַח וּמְצַחֲצַח כָּל אֶחָד לְפִי מְדַרְגָּתוֹ, וְאֵל  
תִּפְחָדוּ וְאֵל תִּירָאוּ פֶּחַדוֹ אֵל טוֹב ד' כִּי תִאֲמִינוּ לִי בְּעַת הַיּוֹתֵי כָּבֵר  
שִׁית כָּבֵר שְׁבַע נִתְּלֵהב לְבוֹ בְּקֶרְבִי הֲרִבָּה לְלִמּוֹד זֶה וְדַבְּקֵתִי  
נַפְשִׁי מְעוֹדֵי בְּלִמּוֹד זֶה בְּשִׂרְפוֹת שְׁלֵהֶבֶת יְקוּדֵי אֵשׁ הַבוֹעֵר

**בְּקִרְבֵי לְדָבָק נִפְשֵׁי בְּאֵל עוֹלָם בְּאֵמֶת** אף על פי שְׁעֵבֵר על ראשי מים הַזִּידוֹנִים מִי הַמְרִים כְּמָה פְּעָמִים וְהִיָּה אֵף עַל פִּי כֵן לְבֵי חֶזֶק כְּסִנְפִירֵינוֹן וְשִׁבְרֵתִי תוֹדָה לְקַל אֶת מִתְלָעוֹת אֲנֹן וְעָמַל בְּתַכְלִית בְּכָל כַּחֲסֵי בְּעֶזֶר אֱלֹקֵי טוֹב עֲשִׂיתָ עִם עֲבָדְךָ אֶתְּהָ עֲשִׂיתָ וְלֹא אֲנִי לְזַכֵּךְ נִפְשֵׁי בְּאוֹר הַתּוֹרָה מִתּוֹקִים מִדְּבֹשׁ וְנִפְתָּ צוּף עֵייל וְנִפְיֵק וְאֵף עַל פִּי שְׁעֵבֵרוּ עַל רָאשֵׁי כְּמָה גְלִים צְרוֹת צְרוּרוֹת וְנִתְקַיֵּם בִּי לְלַמֵּד תּוֹרָה מִתּוֹךְ הַדְּחָק וּמִתּוֹךְ טִלְטוּל גְּדוֹל הַרְבֵּה וּמִתּוֹךְ הַטְרוּף וְהַשְׁעֵבוֹד וּמִתּוֹךְ חֶסְרוֹן מְזוֹנוֹת עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת וְדָלוּת וּבְזִיוּנוֹת אֵף עַל פִּי כֵן מִקְבֵּל אֲנִי הַכֹּל עָלַי בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה וּמִנִּי הַטוֹב לֹא אֶעְזֹב לֹא שְׁלוֹתַי וְלֹא שְׁקִטְתִּי וְלֹא נַחְתִּי מִן הָאוֹר הַתּוֹרָה וְרִזְיָה וְסוּדְיָה לְקִשֹּׁר נִפְשֵׁי בְּאוֹר הַתּוֹרָה רִשְׁפֵי אֵשׁ לְהַבִּת שְׁלֵהֶבֶת לֹא אֶעְזֹב אֶפְלוּ רָגַע אֶחָד וְכֵן תַּעֲשׂוּ וְיִהְיֶה לָכֶם טוֹב בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא בּוֹדָאֵי בּוֹדָאֵי אֲשֶׁרִיךְ וְטוֹב לָךְ וְדִי בְּזָה.

(היכל הברכה קאמארנא בראשית דף לב:)

וְהָאֵמֶן חֶסֶר יוֹד כִּי אֱמוּנָה אֵין צְרִיכָה לְחַכְמוֹת אֶלָּא אֱמוּנָה בְּפִשְׁטוֹת בְּדַבְּקוֹת וְאַהֲבָה בְּאֱלֹקֵי אֶחָד אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל וּבְדַבְּרֵי הַזֶּהר וּמְרֵן הָאֵר"י אֲבָל לֹא בְּחֻקִּירוֹת וְהַבְּנוֹת אֶמְרֵתִי זֹאת בְּשִׁבְתְּ הַעֲבֵר וְאָמְרוּ לִי שֶׁכֶּךָ פִּרְשׁ הַצְדִּיק אוֹר מִפְּלֵא מוֹרְנוּ הַרְבֵּ רַבִּי צְבִי אֱלִימֶלֶךְ מְדִינַאב זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

(היכל הברכה קאמארנא בראשית דף צד:)

וְתִשָּׁב תְּמֹר וְשִׂמְמָה בֵּית אַחִיָּה בְּלִילָה יוֹרְדֵת בְּגָלוֹת לְבָרֵר הַבְּרוּרִין וְתִשָּׁב מְצַד הַקּוֹצְרִים לְשִׁמְעַ שְׁרָקוֹת עֲדָרִים לּוֹמְדֵי תּוֹרָה לְשִׂמְמָה מִחֻצֵי חֶקְלָא עוֹסְקִין בְּרֹזָא דְאוּרִיתָא בְּלִילָה בְּסִפּוֹר הַזֶּהר לְשִׂמְמָה וְתִשָּׁב אֶת חֲמַתָּה כְּמִבְאָר בְּפִרְי עֵץ חַיִּים שְׁעַר הַקְרִיאַת שְׁמַע כֹּד אֵית בִּישְׂרָאֵל לְמִשְׁפִּילִים נַעֲשִׂין גְּדַפִּין דְשְׁכִינְתָא לַעֲלוֹת הַמְלָכוֹת עַד הַבֵּינָה עַל יְדֵי מְסִירוֹת נִפְשׁ וְזֵהוּ קְרוּב קַץ הַגְּאֻלָּה.

(היכל הברכה קאמארנא בראשית דף ריט.)

**פה) למוֹד תּוֹרָה וּבִפְרֵט בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ וּבִכְתָּבֵי מֶרֶן אֲשֶׁרֵי  
עֵין רְאֵתָה כָּל אֱלֹהִים**

וּבְאַמֶּת אֱלֹמֵלֶא בְּהֵאֵי רֵאשִׁית אֲשַׁגַּח בִּירוּשָׁלַיִם לֵב יְרוּשָׁלַיִם  
שְׂיֵהִיָּהּ יוֹדַע וְרוֹאֶה שְׁכָל דְּבוּר וְדְבוּר נִבְרָא מִמֶּנּוּ מְלֹאכִים  
טוֹבִים אוֹ רָעִים הִיָּה שׁוֹקֵד עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַתְּפִלָּה לְהַתְּפַלֵּל כָּל מֶלֶךְ  
וּמֶלֶךְ בְּאַהֲבָה וַיִּרְאֶה וְלַעֲשׂוֹת כָּל הַמְצוּוֹת בְּנֵעַם זֵיו הַשְּׂכִינָה  
וְלוֹמַר כָּל הַבְּרָכוֹת בְּהָאָרֶץ נִפְלְאָה אֲשֶׁר אֵין תַּעֲנוּג וְנֵעַם  
וְשִׂמְחָה וְהֵדָר יוֹתֵר מִזֶּה וְכָל חֲלָלָא דְעֵלְמָא וְהַרְחִיבוּת הֵם הַבֵּל וְרִיק  
כְּנֶגֶד תַּעֲנוּג שֶׁל הַנְּחֻת תְּפִלִּין פַּעַם אַחַת וְאַמִּירוֹת תְּפִלָּה וְלִמּוּד  
תּוֹרָה וּבִפְרֵט בְּזֵהָר הַקְּדוֹשׁ וּבִכְתָּבֵי מֶרֶן אֲשֶׁרֵי עֵין רְאֵתָה כָּל  
אֱלֹהִים.

(היכל הברכה קאמארנא שמות דף עב עמוד ג')

### — לימוד היומי - כז חשוון —

**פו) לא נתגלה לנו מציאות הספירות והשמות אלא  
לקיים לדבקה בו**

וְלִכְּנֵן יִשְׂרָאֵל פְּגָמוֹ בְּנִקְדוּת צִיּוֹן בְּמִיּוֹנוֹת שְׁנִזְרְקוּ בָּהֶם וְעָבְדוּ  
פְּרוּדָא אִם רַץ לִבָּךְ שׁוּב לְאַחַד בְּהַכְּנָעָה יִתְרָה וּבְבִטּוּלַי עַד עֶפֶר רִמָּה  
וְתוֹלַעָה יַחֲשֵׁב לְהַשִּׁיג עֲנָן מֵהַיּוֹם וְדַמְיוֹן בְּסִפְּרוֹת כִּי לֹא נִתְגַּלָּה לָנוּ  
מְצִיאוֹת הַסְּפִירוֹת וְהַשְּׂמוֹת אֱלֹהִים לְדַבְּקָה בּוֹ כִּי כְּשֶׁאָדָם  
לוֹמֵד בְּמִצִּיאתוֹ מִנְעֻנְעַת מְצִיאתוֹ וּמִשֶּׁם נִמְשָׁךְ לוֹ הָאָרֶץ עֲצוּמָה וְלֵב  
אֵין וְלֵב נִשְׁבֵּר בְּטַל וּמִבְּטַל דְּבוּק בְּאוֹר אֵין וּמִשְׁתַּעֲשַׁע בְּשַׁעֲשׂוּעִים  
דְּמִלְכָא בְּאוֹר אֵין סוּף וּבְאוֹר הַמְצוּוֹת בְּשִׂמְחָה וּבְלֵב טוֹב וּבְאוֹר  
עָצוּם וּבְהַכְּנָעָה יִתְרָה נֶגֶד כָּל פְּחוֹת שְׂבִיִּשְׂרָאֵל וַיִּדַע בְּאַמֶּת שֶׁהוּא  
פְּחוֹת מִמֶּנּוּ הַרְבֵּה וּמִדְּרָגָה זֹאת יְהִיָּה לוֹ עַל יְדֵי לִמּוּד כְּתָבֵי מֶרֶן הַרְבֵּה  
חַיִּים וַיִּטְאַל לְבַדּוֹ מִשֶּׁם מֶרֶן הָאֵר"י זֵהָר הַקְּדוֹשׁ.

(היכל הברכה קאמארנא שמות דף קד עג)

**פז) שני מצוות לרבינו יונה אור עינינו: התלויות  
בכללות השם הקדוש, מצות עשה להתבונן בגדלות השם**

## יִתְבַּרַךְ שְׁנֵי יוֹמֵי הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל לְבַבְךָ כִּי הוּיָהּ הוּא הָאֱלֹקִים

וַיֵּשׁ עוֹד שְׁנֵי מִצְוֹת לְרַבֵּינוּ יוֹנָה אור עֵינֵינוּ, הַתְּלוּיוֹת בְּכָל־לוֹת  
הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, מִצְוַת עֲשֵׂה לְהִתְבּוֹנֵן בְּגִדְלוֹת הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, שְׁנֵי־אֵמֶר:  
”וַיִּדְעַת הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת אֶל לְבַבְךָ כִּי הוּיָהּ הוּא הָאֱלֹקִים בְּשֵׁמִים מִמַּעַל  
וְעַל הָאָרֶץ מִתַּחַת אֵין עוֹד”, וְנֵאמָר: ”שָׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וְרֵאוּ מִי  
בָּרָא אֱלֹהִים”, דְּהֵינּוּ לְהִתְבּוֹנֵן בְּגִדְלוֹת יוֹצֵר בְּרֵאשִׁית הָאֵיךְ הָאֱצִיל בָּרָא  
וְיֹצֵר וְעֲשֵׂה מֵרֵאשִׁית אָדָם קְדָמוֹן לְכָל הַקְּדוּמִים עַד הַסּוֹף עֲשִׂיהַּ הָאֵיךְ  
יֵשׁ אֱלֹפִים וְרַבּוֹא רַבּוֹת עוֹלָמוֹת וְכָל עֲלָמִין קַמִּיהַּ כְּהֵאֵי חִירְגָא  
דִּיּוֹמָא דְלֵא שְׁמִיהַּ חֲשִׁיבִין וְהָאֵיךְ כָּל הָעוֹלָמוֹת תְּלוּין בְּשֵׁמוֹ הַגְּדוֹל  
הַיּוֹה כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוֹדִי בְּרֵאשִׁיתוֹ וְיִצְרָתוֹ אֶף עֲשִׂיתוֹ כְּסֵא  
כְּבוֹדוֹ הָאֵיךְ הוּא עוֹמֵד רְגֵל רֵאשׁוֹן שְׁנֵי שְׁלִישֵׁי רְבִיעֵי בְּמָה הוּא  
מִשְׁתַּמֵּשׁ חֲשַׁמְ'ל הָאֵיךְ הוּא עוֹמֵד וּבְכַמָּה פָּנִים הוּא מִתְהַפֵּךְ בְּשַׁעַה  
אֶחָת הַבְּזָק הָאֵיךְ הוּא עוֹמֵד כְּרֹב הָאֵיךְ הוּא עוֹמֵד מִצְפְּרֵי וְעַד  
קְדָקְדֵי הָאֵיךְ אֲנִי עוֹמֵד כְּמָה שְׁעוֹר בְּפֶת יָדֵי וְכַמָּה שְׁעוֹר אֶצְבְּעוֹת  
רְגְלֵי וְכִי לֹא זֶה הַדְרִי זֶה הוּ גְדֻלְתִּי זֶה הַדְרִי יִפְיִי שְׁבִנֵי אָדָם מִכִּירִים  
כְּבוֹדֵי מָה רַבּוֹ מִעֲשִׂיךְ הַיּוֹה וְעַקֵּר מִצְוָה זֹאת לְחַקֵּר וְלִלְמַד  
בְּדַבְרֵי מִן אֱלֹקֵי וּבְדַבְרֵי הַזֹּהַר וַיְבִין מִעֲמַד וּמִצַּב כָּל  
הָעוֹלָמוֹת.

(אוצר החיים קאמארנא שְׁמוֹת דָּף נז עמוד ג')

אֶקְדִים טַעַם לְשַׁבַּח לְמָה קָרָא הַרְשֵׁב"י זְכוּרוֹנוֹ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא  
לְחַבּוֹר זֶה תְּקוּנִים. בְּשִׁלְמָא לְסַפֵּר הַזֹּהַר מְצִינוּ טַעְמוֹ מִפְּרָשׁ בְּרַעֲיָא  
מִהֵימְנָא פְּרִשְׁתָּ נִשְׂא שְׁאֵמֶר רַעֲיָא מִהֵימְנָא לְהַרְשֵׁב"י: "הֵאֵי חַבּוּרָא  
דִּילָךְ דְּאִיהוּ סַפֵּר הַזֹּהַר מִן זוֹהַרָא דְּאִימָא עֲלָאָה תְּשׁוּבָה וּבִגִין  
דְּעִתִּידִין יִשְׂרָאֵל לְמַטְעַם מֵאִילְנָא דְּחַיֵּי, דְּבִינָה אִיהִי אִילְנָא  
דְּחַיֵּי, דְּאִיהוּ סַפֵּר הַזֹּהַר, יִפְקוֹן בֵּיהַּ מְגֻלוֹתָא בְּרַחֲמֵי". פְּרוּשׁ, כִּי  
בִינָה הִיא חֲרוֹת וּבֵיהַּ נִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְנִקְרָאת אִילְנָא דְּחַיֵּי  
וּבְעַסְקָם בַּזֹּהַר שֶׁהוּא גַם כֵּן אִילְנָא דְּחַיֵּי, שְׁעַל כֵּן נִקְרָא הַחַבּוּר  
עַל שֵׁם זֹהַר דְּבִינָה דְּבֵיהַּ נִפְקִין עַבְדֵּין לְחִירוֹ גַם הֵם יִפְקוֹן לְחִירוֹ  
מִגְלוֹתָא.